II 6.791

Proprietatea Bibliotecii
Universității Iași
II-6791

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CLASICII ROMÂNI COMENTAȚI
·CUGETAREA·

GRIGORE ALEXANDRESCU

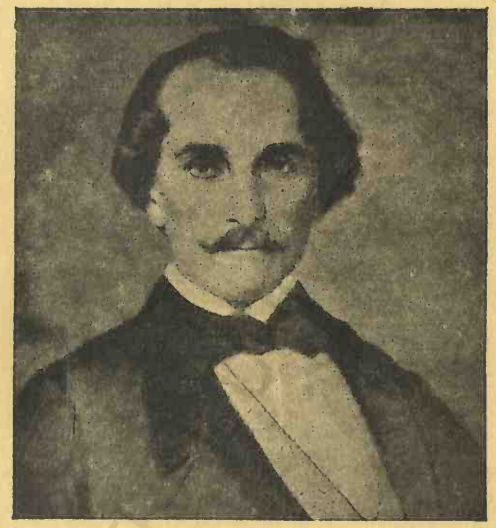

OPERE COMPLETE

POEZII ȘI PROZĂ

EDIȚIE INGRIJITĂ DE
GEORGE BAICULESCU

CUGETAREA * GEORGESCU DELAFRAS

BCU IAȘI CENTRU LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GRIGORE ALEXANDRESCU

OPERE COMPLETE

POEZII şi PROZĂ

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CLASICII ROMÂNI „CUGETAREA“

GRIGORE ALEXANDRESCU

OPERE COMPLETE

POEZII ŞI PROZĂ

EDIŢIE ÎNGRIJITĂ
DE
GEORGE BAICULESCU

CUGETAREA – GEORGESCU DELAFRAS
BUCUREŞTI IV — STRADA POPA NAN Nr. 21

1031-5-940

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2 APR. 1941
Biblioteca Universității Iași
ale 31.092

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PREFAȚĂ

Constatarea că opera lui Grigore Alexandrescu circulă azi pe piața noastră literară mai mult în antologii sau în ediții fragmentate ne-a dat îndemnul să luăm asupră-ne sarcina întocmirii unei ediții complete a scrierilor sale, care să înlesnească cititorului cunoașterea în întregul ei a personalității poetului.

Grija noastră deosebită a fost, ca și altădată, să restabilim textul adevărat al autorului. Am plecat, în acest scop, dela ediția din 1863 a poetului, care reprezintă ultimul său cuvânt asupra activității ce-a desfășurat-o timp de peste treizeci de ani. Am completat ediția noastră cu bucățile introduse de Ion Ghica în ediția din 1893, am adăogat câteva poezii din ediții mai vechi, pe care poetul le lăsase pe dinafară și am introdus, pentru prima oară, poeziile Cântec vechiu *și* Cântecul Jianului *(din Românul, 1873, p. 713 și 825), care dovedesc o ușoară influență poporană, socotindu-le, prin aceasta, demne de a figura într'o culegere completă a scrierilor sale.*

Afară de unele modificări cerute de unitatea de inspirație sau numai de preocupări ale poetului, am păstrat în general ordinea stabilită de autor în ediția din 1863. In însăși gruparea lor pe cicluri ne-am condus de indicațiile date de poet în titlul acelei ediții și am creat câteva grupe nouă, impuse de bucățile nou introduse. Astfel ediția noastră de azi împarte materialul în două părți: Poezii *și* Proză, *iar capitolul* Poezii *se află și el divizat după cum urmează:*

Meditații *și* Elegii,
Epistole,
Satire,

Fabule,
Ocazionale,
Epigrame,
Traduceri *şi*
Addenda, *în care am dat: a) poeziile din ediţii mai vechi lăsate afară de autor; b) poeziile tipărite după 1863 şi introduse de Ion Ghica în ediţia din 1893 şi c) poeziile introduse de noi.*

In privinţa formei am actualizat ortografia, dar am păstrat unele particularităţi de exprimare (ex. ceiu *pentru* cer*) precum şi stadiul, contimporan poetului, al neologismelor (ex.* simtiment*) de altfel nu prea numeroase. Intrucât însă în ediţia dela care am plecat (1863) am întâlnit unele greşeli tipografice, le-am corectat cu ajutorul ediţiilor mai vechi.*

Ştim că, între ediţia din 1863 şi cele anterioare, Grigore Alexandrescu a introdus importante modificări, în special de vocabular; târziu, poetul n'a mai putut rezista tentaţiei latinizatoare, contra căreia a stat neclintit mai bine de două decenii. O ediţie cu temeiuri critice — care ar fi de dorit — fie că va pleca dela vechile texte ale poetului, fie dela ediţia ultimă şi modificată din 1863, va trebui să redea faţă'n faţă textul din diferitele ediţii, stabilind după criterii mai mult estetice decât filologice, valoarea lor literară şi de circulaţie.

Până atunci, simţindu-se nevoia unei ediţii pentru tineretul şcolar şi pentru marele public, ne-am simţit datori să plecăm dela ultima ediţie a autorului, din 1863. Poate, mărturisim, am făcut-o şi dintr'un îndemn lăuntric, preţuind mai mult gloria *decât* slava *şi iubind mai adânc* libertatea *decât* slobozenia.

Pentru cunoaşterea vieţii poetului am preferat să reproducem scrisoarea lui Ion Ghica către Vasile Alecsandri — Amintiri despre Grigore Alexandrescu — *întrucât, în afară de aceasta, ştirile despre viaţa lui fiind puţine şi neînsemnate, am fi ajuns la parafrazarea ei, fără să fi putut să evocăm cu tot atâta pitoresc personalitatea scriitorului.*

GEORGE BAICULESCU

GRIGORE ALEXANDRESCU

— Caracterizare literară —

Inceputurile poeziei lirice culte în Principatele românești se ivesc odată cu sfârșitul secolului al optsprezecelea și începutul celui următor.

Circulau în această epocă, anonime, purtate din gură în gură, mai ales de către lăutari, așa zisele stihuri lirice, amestec de versuri populare românești cu influențe din lirica grecească a timpului, peste care stăpânea poezia ușoară, de petrecere, a lui Atanasie Christopol, discipol al anticului Anacreon.

Cei dintâi care smulg anonimatului aceste producțiuni, împrumutându-le expresii oarecum mai poetice, dar care și ele aparțineau în bună parte vremii, sunt cunoscuți în Muntenia sub numele de „poeții Văcărești" — Ienăchiță, Nicolae și Alecu, — pe când în Moldova singur Conachi avea să poarte gloria începutului.

Fără să se ridice peste nivelul producției anonime, poezia aceasta a contribuit totuși la deșteptarea și desvoltarea unor spirite mai bogat înzestrate, dintre care e suficient a aminti pe Iancu Văcărescu, cel ce dă pentru prima oară poeziei preocupări nouă, idei și simțiri mai personale, precum și încercări de a crea ritmuri cu o energie până la el necunoscută. Stând însă la răscrucea dintre poezia de veche expresie și aceea care se pregătea în preajma anului 1830, era fatal ca Iancu Văcărescu să rămână doar ca un premergător, dând altora libertatea realizărilor poetice mai înalte.

Deodată cu începutul mișcărilor naționale în Principate și sub influența din ce în ce mai puternică a ideilor romantismului francez, poezia noastră lirică — atât ca in-

spirație, cât și ca expresie — avea să se desvolte într'un spirit cu totul nou. După încercările, greoaie și uneori prozaice, ale lui Asachi în Moldova, avea să răsară în Muntenia un poet cu avânturi lirice nebănuite, Vasile Cârlova, numit pe bună dreptate drept cel dintâi poet modern. Din cele numai câteva poezii rămase — Cârlova moare în 1831 în vârstă de 22 ani — el apare ca un crainic care vestea o repede transformare a mentalității noastre poetice. Cu o sensibilitate bogată, cu o imaginație îndrăsneață, cu un ritm și o muzicalitate mai apropiate de timpurile noastre, el cântă trecutul neamului sau încearcă elegia lamartineană cu frumuseți și azi gustate.

Acestui creator de limbă literară și de conținut poetic îi urmează, cu mai multă strălucire, dar cu mai puțină originalitate, Ioan Eliade-Rădulescu, cu care influența franceză pătrunde din ce în ce mai adânc în straturile culturii noastre. Începând prin a traduce pe Lamartine (1830), uneori în versuri de frumoasă cadență, Eliade-Rădulescu încearcă, rând pe rând, toate genurile de poezie, dela meditația romantică până la satira politică cea mai realistă, de multe ori vulgară, reușind însă a fi creator adevărat numai în balada lirică *Sburătorul* și numai în acea parte de contemplație în care descrierea plină de pitoresc a unui tablou din natură se înfățișează în imagini poetice de o rară vigoare și plasticitate. Dacă lirismul celorlalte producțiuni în versuri ale sale rămâne întunecat de idei prea înalte pentru posibilitățile lui poetice, poezia lui constitue totuși o școală plină de interes pentru căutarea expresiei și formarea limbii literare, care avea să folosească mai târziu unei generații întregi de mari poeți. Alexandrescu, Bolintineanu, Alecsandri, chiar Eminescu, își încep activitatea sub puternica înrâurire a școalei lui poetice, pe care o cunoaștem, cu calitățile și slăbiciunile ei, fie din versurile-i originale, fie mai ales din traduceri.

Pe când în Moldova un Hrisoverghi apărea ca simplu traducător și imitator al romanticilor francezi într'o formă poetică învechită, iar C. Negruzzi cultiva cu deosebire legenda epică sau traducea baladele lui Victor Hugo, tot din Muntenia se ridică un poet deosebit de înzestrat și de o puternică originalitate care, începând ca elev al lui

Eliade, avea să dea lirismului românesc o strălucire şi o înălţime de cugetare unice timp de mai bine de un sfert de veac. Este vorba de poetul Grigore Alexandrescu, peste culmile poetice ale căruia avea să se urce mai târziu numai luceafărul poeziei eminesciene.

*

Opera poetică a lui Grigore Alexandrescu începe şi se desvoltă în epoca în care gustul nostru literar era stăpânit de o puternică influenţă franceză, în special romantică. Cu Volney intrase în literatura noastră evocarea eroică a ruinelor trecutului, iar cu Lamartine sensibilitatea elegiacă, personală şi adânc religioasă, care găsi un răsunător ecou în poezia lui Cârlova şi Eliade-Rădulescu.

Alăturea de înrâurirea romantică, din care scoate atitudini şi expresii pentru poezia lui lirică elegiacă, Alexandrescu face loc deopotrivă inspiraţiei clasice, adoptând din Boileau, La Fontaine şi Florian idei şi forme literare cărora avea să le dea o semnificaţie nouă şi un accent original.

Pe linia de inspiraţie romantică, la care adăogăm, pe lângă Volney şi Lamartine, pe Lordul Byron, se situează primele compoziţii lirice ale poetului — meditaţiile şi elegiile tipărite în 1832. Atitudinea sufletească desprinsă din aceste cinci poezii lirice originale sau imitate — *Miezul nopţii, Prieteşugul, Adio la Târgovişte, Intristarea, Intoarcerea* — se caracterizează printr'o melancolie adâncă, pornită din desnădejdea lui Byron, prin care poetul îşi plânge cu sinceritate durerea de-a fi rămas de timpuriu singur pe lume, lăsat pradă gândurilor amare care-l duc la presimţirea morţii :

> Lăsat strein în lume, lipsit de orice bine,
> Văzând că nu-mi rămâne plăcere pe pământ,
> Văzând zilele mele de suferinţe pline,
> Puiu mâna p'a mea frunte şi caut un mormânt.
>
> *(Miezul nopţii)*

presimţire stăruitoare ca o adevărată obsesie şi pe care poetul o redă şi altădată în versuri aproape identice :

Aşa ! aşa ! iubite, s'a dus scumpul meu bine ;
Văzând că nu-mi rămâne plăcere pe pământ ;
Văzând că pentru mine s'au dus zilele line,
Puiu mâna p'a mea frunte şi caut un mormânt.

(Adio la Târgovişte)

Dar melancolia lui Grigore Alexandrescu este numai o stare sufletească, un pesimism rezultat din conştiinţa situaţiei lui particulare şi nu dintr'o concepţie integrală a zădărniciei vieţii. El îşi plânge durerea proprie, copilăria lipsită de sprijin şi dragoste, constată răutatea oamenilor dar nu înlătură în totul încrederea în vieaţă.

La cea dintâi caldă simţire întâlnită, poetul pare a-şi regăsi echilibrul sufletului său sbuciumat în speranţa unui viitor mai bun şi în credinţa în Cel atotputernic :

... Suflaţi, răcoroşi zefiri, iubită primăvară,
Imprăştie-mi mâhnirea ca iarna ce-o goneşti
Şi fă în al meu suflet nădejdea să răsară
Precum răsare floarea în valea ce'nverzeşti.

... Urechea mea ascultă torentul ce plesneşte,
Talazul ce se sparge de malul său plângând —
Şi glasul meu le'ntreabă, ca noi de pătimeşte
Şi tot are un cuget, o vorbă şi un gând.

Şi eu adese, singur, când noaptea dormea 'n fire,
Lipsit de mângâiere, departe de cei vii,
Vedeam că se iveşte a mea tristă gândire
Precum o piramidă se 'nalţă în pustii.

...Dar însă, deodată, un duh de mângâiere
Un sunet cu dulceaţă, un glas pătrunzător
In sufletu-mi răsună : amărăciunea piere
Căci aflu la necazuri un suflet simţitor.

(Prieteşugul)

Dar credinţa spre mai bine a poetului încă mai păstrează urme de scepticism. Firea lui, alcătuită din contraste puternice, încă mai înfăţişează acel amestec de optimism şi pesimism, de credinţă şi necredinţă, de speranţă şi desnădejde. E un romantic creator de iluzii, care se risipesc la cea mai uşoară atingere cu realitatea, un semănător de speranţe care, îmbrăţişând aspiraţii altruiste prea

înalte, cad totdeauna lovite de furtuna aspră a vieţii reale :

Vieaţa e o luptă, o dramă variată
Şi actu-i cel din urmă în veci e sângerat ;
Moartea-l încoronează, moartea neîmpăcată,
Care în a sa cale pe nimeni n'a uitat.

...Vremea d'acum, trecutul, a-l şti avem putere,
Numai ce-a să se 'ntâmple noi nu putem vedea ;
Dar când ora sosește, când nălucirea piere
Se trage deodată şi veşnica perdea.

(Meditaţie)

Adăogând la căldura lirismului său şi un adânc spirit de analiză, poetul ajunge — sub influenţa lui Lamartine — la o atitudine reflexivă faţă de vieaţa în genere, la un sistem de cugetare prin care recunoaşte că vieaţa are un rost din moment ce există fiinţa superioară care-i poartă de grijă şi că idealul omului pe pământ este să se conducă după principii etice, nu pentru satisfacerea interesului personal, egoist, ci pentru interesul umanităţii întregi în suferinţă.

Tragedia sufletului său aspru lovit de durerile vieţii este exteriorizată în meditaţia social-filosofică *Anul 1840* care, deşi izvorîtă dintr'o intuiţie sobră, abstractă uneori, atinge totuşi culmile unei generozităţi împinsă până la sacrificiu. Aci poetul se avântă la cele mai semeţe înălţimi de cugetare, dă expresie plină de energie unor idei şi sentimente de o mare adâncime şi de o puternică rezonanţă. Pentru fericirea omenirii el îşi îngenunche propria-i fericire :

Eu nu îţi ceiu în parte nimica pentru mine :
Soarta-mi cu a mulţimii aş vrea să o unesc ;
Dacă numai asupră-mi nu poţi s'aduci vr'un bine,
Eu râz d'a mea durere şi o disprețuesc.

După suferiri multe inima se 'mpietreşte ;
Lanţul ce 'n veci ne-apasă uităm cât e de greu ;
Răul se face fire, simţirea amorţeşte
Şi trăesc în durere ca 'n elementul meu !

Dar aș vrea să văz ziua pământului vestită,
Să respir un aer mai liber, mai curat;
Să pierz ideea tristă de veacuri întărită
Că lumea moștenire despoților s'a dat!..

își desprețuește durerea personală — „elementul" său permanent de viață — și este gata să părăsească cu seninătate această lume în care numai „a nădăjduit", dacă, cu prețul acesta, ar ști că sosește pentru trista omenire ceasul mântuitor al libertății:

Atunci dac' a mea frunte, palidă, obosită,
Dacă a mea privire s'o 'ntoarce spre mormânt,
Dac' a vieții-mi triste făclie osândită
S'o 'ntuneca, s'ar stinge d' al patimilor vânt,

Pe aripile morții celei mântuitoare
Voiu părăsi locașul unde-am nădăjduit;
Voiu lăsa fericirea aceluia ce-o are
Și a mea suvenire acelor ce-am iubit.

Este un exemplu de puternică înălțime morală, lapidar exprimată și în *Rugăciune:*

Fă să doresc de obște al omenirii bine
Să mă cunosc pe însumi și p' altul decât tine
Să nu am Dumnezeu.
La oameni adevărul să-l spuiu fără sfială,
De cel ce rău îmi face, de cela ce mă 'nșală
Să nu îmi răzbun eu.

In meditația de inspirație patriotică vedem că, în fața trecutului măreț al neamului, evocat în frumoase versuri ce dovedesc o mare amplitudine sufletească:

Ale turnurilor umbre peste unde stau culcate;
Către țărmul din potrivă se întind, se prelungesc
Ș' ale valurilor mândre generații spumegate
Zidul vechiu al mânăstirii în cadență îl izbesc.

(Umbra lui Mircea la Cozia)

speranțele de viitor ale poetului cresc, desnădejdea care-i era caracteristică face loc pe nesimțite încrederii pe care

o are în puterile de ridicare ale neamului ; mai întâi ca o sfioasă dorinţă :

A ! facă providenţa ca 'naltul simţiment,
Ce 'nchină vitejiei măreţul monument,
Ce-alege pe 'nălţime al nemuririi loc
Să fie nouă cârma, coloana cea de foc,
Coloana ce odată din ţara de exil
Pe calea mântuirii ducea pe Israil !

(Trecutul la M-rea Dealului)

devenind apoi profetică :

Nu-i aşa legea naturii, nu-i aşa a ţării lege ;
Ca tot ce nu e la locu-i va cădea trufia lor ;
Al sudorilor străine rod ei nu-l vor mai culege —
Va fi mare tot Românul, ţării lui folositor.

(Răsăritul lunii la Tismana)

Grigore Alexandrescu a cultivat şi lirismul sentimental dar, datorită firii sale reflexive, nu s'a putut urca la înălţimea modelelor sale lamartineane. Găsim totuşi pe alocurea izbucniri ale unei simţiri avântate, mai ales în poeziile închinate celei dintâi fiinţe iubite — Eliza — (*Eliza, Barca, Aşteptarea*), care constituesc un senin roman de dragoste, cu emoţii exprimate de multe ori prin versuri destul de sprintene :

Din frunza 'ntunecată a pădurii vecine
Se întinde o umbră... cineva parcă vine...
Părere 'nşelătoare şi-acum mă amăgeşti ?

Dar nu ! Văz o fiinţă... spre mine 'naintează...
Să m'arăt... De vederea-mi ea nu se spăimântează.
Un strein pe aice sfială ar avea
Ea păşeşte, ia seama — o auz că şopteşte.
Negreşit e femeie... Ce zice ? Mă numeşte !
Pieptul, inima-mi bate... Aceasta este ea !

(Aşteptarea)

*

Dacă inspiraţia romantică a înlesnit poetului facultatea de a vedea şi înţelege lumea dela o înaltă poziţie filosofică, apropierea de clasicism contribui la lărgirea orizon-

tului său de observaţie şi analiză, desvăluind totodată aspecte nouă ale caracterului său multilateral. Poetul care şi-a plâns suferinţa-i proprie în versuri întunecoase, şi-a înnecat de multe ori lacrimile în hohotele de râs sănătos ale unui umor vesel, glumeţ şi spiritual, alteori satiric şi biciuitor, ca în creaţiunile lui intelectuale din *Epistole*, *Satire* şi *Fabule*.

Potrivit idealului etic şi politic din concepţia sa filosofică, poetul caută — imitând pe Boileau — prin *Epistole* şi *Satire*, să îndrepteze, cu ajutorul ridicolului, natura omenească, dar genul în care el s'a realizat mai mult este *fabula*.

Prelucrând şi adaptând condiţiunilor vieţii noastre politice şi sociale fabulele lui Florian şi La Fontaine, Grigore Alexandrescu zugrăveşte în colori vii şi cu o expresie naturală — aproape populară — situaţii omeneşti tipice, pe care poetul, desbrăcându-le de ceea ce aveau ele personal şi momentan, le urcă în lumea adevărurilor permanente.

„Intr'o sută şi douăzeci de pagini — spune Delavrancea — vezi o lume întreagă, ascunsă sub pielea dobitoacelor sale : lumea trăită şi lăsată nouă vie şi tuturor generaţiilor cât va dura neamul românesc. Vulpi, vulpoi, privighetori, păuni, catâri, elefanţi, câini, căţeluşi, şoareci, pisici, tigri, lei, lupi, ulei, boi, viţei, urşi, lebede, gâşte şi lişiţe. Un norod, întreg întreguleţ, cu toate viţiile lui, cu toate viţiile noastre. Intr'o sută douăzeci de pagini îţi trec pe dinaintе, şi-i vezi, şi-i auzi, şi-i înţelegi, şarlatani care iau predica drept mijloc de speculaţie, grosolani care voiesc a fi gentili, netrebnici care, neavând nici un dar, se încumetează a prăpădi pe ceilalţi, burghezi proşti care ţin a-şi lăuda spiţa neamului, trădători care-şi vând cetatea, oameni nătângi şi gugumani puşi în fruntea societăţii, ipocriţi cu rasă de călugări şi inima deschisă tuturor patimilor şi relelor, egalitari falşi care nu vor egalitatea decât între cei mari, ciocoi care se laudă cu strămoşii, uitând că „gloria străbună pe strămoşi cinsteşte“, oameni puternici şi cruzi, judecători care despoaie, oameni cu talent despreţuiţi, cei buni şi drepţi jefuiţi, parveniţi, îngâmfaţi şi despreţuitori, bestii care întâi sugrumă şi'apoi judecă, zmintiţi de zgomotul lor propriu, de clopoţeii lor,

şi câţi alţii care mişună în această lume reală a marelui creator ! Şi vorba lor este vicleană, sofistică, linguşitoare, lăudăroasă, arogantă, momitoare, energică, declamatoare, umilită, după felul şi chipul lor, după natura şi temperamentul lor. Când ieşi din această lume, după două ore de citire, ţi se pare că ai şi găsit cheia care descuie inima aproape a întregii lumi ce te înconjoară. Şi de sigur că nu este o părere. Fabulistul pătrunde atât de adânc în viţiile, în ticăloşiile, în patimile înjositoare ale creaturilor sale, şi ţi le înfăţişează în colori atât de fireşti şi de reale, încât ţi-e peste putinţă ca sub pielea vulpei, a leului, a elefantului şi a altor ticăloşi, să nu vezi tot atâţia oameni cari trăesc şi cari vor trăi încă cât lumea şi pământul". [1])

Ridicându-se, de pildă, împotriva dreptăţii celui mai tare, poetul ne înfăţişează un război între cei doi crai ai animalelor, între leu şi pardos. Aspectul măcelului este impresionat. Părăsind tonul didactic pentru cel epic, elementul literar iese în evidenţă :

Acum sânge mult curse şi multe luni trecură,
Făr' a se putea şti
Cine va birui.
Elefantul năsos
Şi bivolul pieptos
Cu lupul coadă-lungă
Multe izbânzi făcură.
Fieşicare tulpină era plină de sânge
Ici se vedea un taur jumătate mâncat ;
Lângă el un tovarăş ce zbiară şi îl plânge ;
Colo, un porc sălbatec fără două picioare
Şi, mai la vale, vulpea se tăvăleşte, moare,
Oftând după curcanii ce încă i-au scăpat !
Iar mai vrednic de jale era viteazul urs,
De două coarne groase în inimă pătruns.

(Dreptatea leului)

Ca să sfârşească măcelul, leul cere sfatul maimuţei-vrăjitoare, care-i răspunde că războiul se va încheia în favoarea lui numai când va fi jertfit pe cel mai vrednic

1) Delavrancea, *Grigorie Alexandrescu.* In „Revista Nouă", I, 1888, p. 175—176.

și mai mare războinic din toată oștirea. Și dreptatea celor tari a trebuit să triumfe :

Auzind astea, leul strânse a sa oștire :
„Lighioanelor", zise, „viu să vă dau de știre
Că astăzi din noi unul trebue să murim :
Așa va proorocul. Rămâne-acum să știm
Cine este mai tare.
Cât pentru mine unul, cum vreți... dar mi se pare
Că nu sânt prea puternic, căci pătimesc de tuse".
Vulpea era aproape : „Ce-are-aface !" răspunse,
„Înălțimea ta ești
Oricât de slab poftești".
„Dar și puterea noastră
E îndestul de proastă"
Strigară tigrii, urșii și cu un cuvânt toate
Lighioanele — acelea ce erau mai colțate
„Nu rămâne 'ndoială", le răspunse împăratul.

Iepurele, sărmanul, — crez că-l trăgea păcatul.
Sau păcate mai multe
De moșii lui făcute —
Veni să-și dea părerea. Dar toți, cât îl zăriră,
Asupră-i năvăliră.
„Ia vedeți-l" — strigară. „Cu bună 'ncredințare
El este mai tare !
S' ascundea urechiatul și nu-i plăcea să moară
Ca să ne facă nouă biruința ușoară !
Pe el, copii ! Luați-l : el are să 'mplinească
Ce ne-a zis proorocul din porunca cerească !"
Câinii atunci săriră
Și 'n grab ți-l jupuiră.

*

Alăturea de meditația filosofică-socială, *Anul 1840* și de balada lirică *Ucigașul fără voie*, partea durabilă și originală a operei lui Gr. Alexandrescu o constitue fără îndoială fabulele. Influențat — mai mult sub raportul tehnic — de La Fontaine, poetul român a știut să lupte cu o limbă literară neformată încă și a izbutit să dea compozițiilor sale o cristalizare literară proprie și un farmec poetic nou, calități care asigură lui Grigore Alexandrescu titlul de cel dintâi mare poet liric din literatura noastră.

GEORGE BAICULESCU

AMINTIRI DESPRE GRIGORE ALEXANDRESCU

Londra, 15 Ghenarie, 1886

Scumpe amice, [1])

Decâteori am venit în Londra, una din întâiele mele vizite a fost pentru Muzeul Britanic, acel palat în care se află adunate manuscriptele cele mai prețioase ale lumii învățate și minunile artei antice, unde se desfășoară, ca într'o panoramă, istoria geniului omenesc.

Într'una din zile, pe când eram cu familia mea în sala în care sunt expuse pe piedestale și pe pareți vestitele marmure Elgin, și stam admirând frumoasele metope dintre triglifele frizei exterioare ale Partenonului, pe care sunt reprezentate în rondebosse luptele Grecilor cu Centaurii, aud pe cineva că-mi zice :

— Nu vă mai uitați la mizerabilele astea de pietre !

Mă întorc să văz cine mă apostrofează, și dau cu ochii de Lordul Ald..., un vechi amic, care-și urmează vorba înainte în modul următor :

— Vezi, pietrele astea, cu rapsodiile lui Homer, cu tragediile lui Sofocle, lui Euripid și cu scrierile lui Platon, lui Aristotel și Herodot au fost cauza că puterile Europei nu au lăsat pe Turci la 1821 să strivească pe Greci. Astea au făcut pe Byron cu tinerimea din Cambrige, din Oxford și din toate universitățile Europei, să alerge în ajutorul Grecilor, să exalte opiniunea până a sili să ardă flota turcească la Navarin și să proclame independența Moreei !

---

1) Scrisoare către Vasile Alecsandri. Redăm textul revăzut de I. Ghica, publicat ca introducere la ediția din 1893 a poeziilor lui Gr. Alexandrescu. (N. Ed.).

Avea dreptate nobilul Lord. Aşa e! Arta şi literatura, oameni de acum trei mii de ani, au luptat pentru liberarea Greciei alături cu cei mai eroici palicari ai Agoanei.

...Şi dacă s'o 'ntâmpla
Cu vreme România s' ardice fruntea sa,
Pe-a Dâmboviţei vale oştiri de s'or ivi,
Ai luptelor cumplite părtaşi ei vor mai fi!

Alexandrescu
(Trecutul la Mânăstirea Dealului)

In secolul în care trăim, când toate se măsoară cu bulgări de aur, o pânză a lui Rafael s'a plătit mai zilele trecute 75.000 de lire st., aproape două milioane de franci (450 de oca de aur). Apoi întreb, cum ar putea să piară o naţiune care a produs astfel de oameni, care a dat naştere lui Dante, lui Michel Angelo, Tasso şi Petrarca? şi cine ar putea vreodată să-i tăgăduiască raţiunea şi dreptul de a fi? Potcoava Ungurului şi a Croatului a putut s'o calce, dar n'a putut s'o nimicească, nici s'o oprească de a se ridica.

Naţiunile trăiesc şi se glorifică prin oamenii ce au produs şi prin lucrările lor geniale. Vai de popoarele acelea care nu au profeţi! Fie ele cât de mari, cât de puternice; numere suflările cu sutele de milioane, cucerească lumea întreagă, ele sunt condamnate pieirii şi uitării. Urmele biruitorilor se pot şterge, dar ale lui Molière, Racine, Hugo, Cuvier şi Lamartine, niciodată! Cât de mari şi de puternici fie un Moltke, un Bismarck, gloria lor este trecătoare, pe când a lui Goethe, Humboldt şi a lui Beethoven va rămânea eternă.

Mai an, capitala noastră era în picioare; alergau toţi în toate părţile, da om peste om. Oştirea pe jos şi călare, înşirată pe strade, cu arma la pământ şi cu steagurile în zăbranic negru, muzici la toate răspântiile; clopotele mari şi mici sunau la o sută de biserici, de luau auzul, urla oraşul de vuet şi tunul se auzea în depărtare, trăgând a jale. Corpurile constituite toate, unul după altul cu preşedinţii în frunte, facultăţile şi şcoalele cu profesorii lor, corporaţiile cu baniere urmau în cadenţă. Lumea alerga pe capete să vază carele încărcate cu sute de coroane de lauri

şi de flori, urmate de dricul poleit, care ducea la ultima locuinţă pe un bărbat de stat, fost de zece ori ministru, acoperit de sus până jos cu cruci, stele şi cordoane.

Acu nu de mult, tot pe aceeaşi cale şi tot către acel locaş, mergea în tăcere şi nebăgat în seamă, fără steaguri, fără tobe şi fără surle, dricul modest în care erau rămăşiţele pământeşti ale poetului Alexandrescu. Tăcutul şi puţin numerosul acest cortegiu făcea contrast cu acea măreaţă şi sgomotoasă petrecere a fostului ministru. Mi-am zis că pentru marele poet era momentul când răsărea ziua din care începea a trăi etern în inima şi în memoria Românilor.

Mulţi oameni mari şi buni
Lumii folositori
Au trecut de nebuni;
Au fost persecutaţi
In vremea ce-au trăit
Şi foarte lăudaţi
După ce au murit.

Alexandrescu
(Răspunsul Cometei din 1858)

Mi-aduc aminte din copilărie, când dascălul Vaillant, venit de curând în ţară, cam pe la anul 1831, deschise o clasă de limba franceză într'o odăiţă în Sfântu Sava. Adunase câtiva băieţi, dintr'acei care mai aveau ceva cunoştinţe de acea limbă, căpătate pe ici pe colea de pe la dascălii Luigi Coulin, Janeloni şi Vanzand. Clasa se compunea, după cât mă ajută memoria, de:

Costache C. Bălăceanu,
Nae I. Budişteanu,
Ion D. Ghica,
Grigorie Sc. Grădişteanu,
Scarlat N. Filipescu,
Costache A. Rosetti.

Vaillant ne dicta din „Grandeur et décadence des Romains" de Montesquieu; făceam versuri în proză din „La Henriade" a lui Voltaire şi ne da de învăţam pe dinafară satire şi epistole d' ale lui Boileau.

Noi ceşti şase ne credeam mai tari în limba franceză decât toţi băieţii din Bucureşti, ba unul din noi făcea şi

versuri. Deşi îi spuneam că erau cam din topor lucrate, el tot stăruia să ne împuie urechile citindu-ne odele şi satirele sale. Cele româneşti începeau mai totdeauna à la Paris Momuleanu cu :

O, ce ciudă, cât mă mir
D' al cutărui (sau cutărei) haractir...

Rosetache era mai modest, ne înveselea cu spirituoasele cuplete ce adăoga pe toată ziua la cântecele de modă.

In primăvară, Vaillant mai recrutase un elev. Se ivise pe banca din fund, lângă perete, un tânăr — parcă-l văd ! — înfăşurat într'un surtuc cafeniu, oacheş, foarte oacheş, părul negru, sprincenele groase îmbinate, ochii căprui şi scânteietori ; mustaţa îi mijea pe buză. Nu ştiu, mica deosebire de vârstă sau superioritatea ce credea că avem noi în limba ce venea să înveţe şi el îl făcea să se ţie arazna. La sfârşitul clasei, noi ieşeam grămadă şi sgomotoşi, pe când el se strecura binişor şi îşi lua drumul singur spre casă. Acesta era tânărul Grigore Alexandrescu.

Odată Vaillant, după ce ne ia de-a-rândul să-i recităm epistola lui Boileau către Molière :

Rare et fameux esprit dont la fertile veine
Ignore en écrivant le travail et la peine..

şi cei vechi ne încurcăm toţi, unul după altul, care la versul dintâi, care dela cel de al doilea, fără ca unul măcar s'o putem scoate la căpătâi, se îndreptează către noul venit zicându-i :

— Voyons, Monsieur Grégoire, pouvez-vous me débiter cela ? Allons, du courage !

Tânărul se roşeşte, clipeşte de două-trei ori din ochi, începe a recita şi o duce până la sfârşit, fără cea mai mică ezitaţiune, fără îngânare şi fără o singură greşală, indicând cu preciziune punctuaţiunea şi trecând peste rimă fără a o căuta. Ceilalţi ne uitam unul la altul, exprimând mirare, admiraţiune sau gelozie. Niciodată până atunci nu auzisem o dicţiune mai corectă şi mai plăcută ; deşi citisem şi recitasem de o sută de ori acea epistolă, dar pot zice că numai atunci i-am înţeles spiritul şi eleganţa.

La ieşirea din clasă, m'am simţit atras către acel tânăr, m'am apropiat de dânsul, şi fiindcă mergeam tot pe o cale, ne-am luat la vorbă, pe drum. Mi-a recitat cu entuziasm scene întregi din *Andromaca* şi din *Fedra* de Racine. La întrebarea mea dacă n'a cercat să scrie româneşte, mi-a răspuns recitându-mi *Adio la Târgovişte :*

Culcat p'aste ruine sub care adâncită
E gloria străbună şi umbra de eroi...

Dintr'acea zi am fost amici şi iubirea noastră unul pentru altul nu s'a desminţit niciodată.

Eu şedeam pe Podul Caliţii (calea Craiovei). Alexandrescu locuia într'un beci sub scară la mitropolie, la unchiul său, părintele Ieremia. Eram vecini şi ne vedeam în toate zilele ; pregăteam lecţiile noastre împreună.

Iancu Văcărescu, venit dela moşie dela Moţăeni, trăsese în gazdă la tată-meu, şi, intrând odată în camera mea, ne găseşte, pe Alexandrescu şi pe mine, învăţându-ne lecţia ; eu cu Boileau în mână ascultam cum camaradul meu zicea pe dinafară *l'Art poétique*. Văcărescu, în mirare de modul cum acel tânăr recita versurile, a petrecut toată seara cu noi. Alexandrescu, care avea o memorie extraordinară, i-a recitat toate poeziile ce publicase într'o mică broşurică :

Ceasornicul îndreptat,
Oda la Stema Ţării,
Primăvara amorului, etc.

Văcărescu, încântat, l-a luat în braţe şi l-a sărutat zicându-i : „Băiete, tu o să fii un poet mare". Alexandrescu mi-a spus de multe ori că acea seară a fost una din cele mai fericite ale vieţii sale. A face cunoştinţa lui Văcărescu fusese visul copilăriei lui.

A doua seară, adunare numeroasă în salonul tatălui meu. Intre musafiri se găseau : Văcărescu, Efrosin Poteca, Eliad, Popa Grigorie, fraţii Câmpineni şi alţi doitrei, rude şi amici. Alexandrescu a recitat scene întregi din Sofocle şi Euripid în limba elenă ; ştia pe Anacreon din scoarţă până în scoarţă. Anacreon era poetul favorit

al Văcărescului, care adesea lua versul din gura lui Alexandrescu, până ajungea la câte o strofă care-i scăpa din memorie, de unde apoi urma iar Alexandrescu înainte, şi serata s'a încheiat, după cum se obişnuia pe atunci, în sofragerie, cu un curcan fript, admirat de întreaga adunare, blagoslovit de părintele Grigorie Poenăreanu şi salutat de tânărul poet cu fabula sa, care se termina cu :

Prinţule, în loc de plată,
Aş pofti câţiva curcani.

(Vulpoiul predicator)

D' atunci vedeam pe Alexandrescu mai rar, îl luase Eliad acasă la dânsul în mahalaua Dudescului.

In ajunul Sfântului Ion, a venit de mi-a adus un plic mare pecetluit, rugându-mă să-l pun, fără să ştie nimeni, în aşternutul Văcărescului sub căpătâi. Acel plic conţinea oda :

Tu care ai fost din pruncie al muzelor favorit
Şi ca strămoşească-avere geniul l-ai moştenit,
Cântător al primăverii...

Mai târziu s'a mutat la Maiorul Câmpineanu, unde se adunau zi şi noapte Manolache Băleanu, Grigorie Cantacuzino, Iancu Ruset, Aristia, Costache Bălăcescu, ofiţerii românii dintr'un regiment cu Câmpineanu, căpitanii Goleşti, Ştefan şi Nicolae, căpitanii Creţuleşti, Costache şi Scarlat, căpitanul Teologu, căpitanul Voinescu II, sublocotenentul Rusetache şi mai mulţi tineri de pe atunci, care petreceau citind istorii militare : campaniile lui Napoleon, memoriile lui Frederic cel mare şi scrieri de ale poeţilor în renume : Lamartine, Hugo, Béranger, etc. Alexandrescu înveselea auditorul cu câte o elegie, o satiră sau o fabulă.

Acolo s'a format Societatea filarmonică, pentru care Eliad a tradus pe *Mahomet* al lui Voltaire, Aristia pe *Saul* din Alfieri, Alexandrescu pe *Alzira,* tragedii cu care s'a inaugurat scena română. Atunci s'au tradus mai multe din comediile lui Molière, dintre care *Amfitrion* a avut

un mare succes pe scenă. Interpreţii acestor opere au fost:

Dnii: Andronescu,
Curie,
Iamandi,
Mihăileanu,
Caragiali,
Lascarescu.

D-nele: Caliopi,
Raliţa Mihăileanu,
Eufrosina Vlasto,
(Eufrosina Popescu).

Contactul cu tinerii ofiţeri a făcut pe Alexandrescu să dorească a deveni camaradul lor de arme. Recomandat Spătarului ca bun scriitor, el a fost admis în mica noastră armată de atunci ca *iunker*, ataşat la *djurstvă*; până când într'o zi şeful său, dându-i să-i copieze o preţioasă *otnoşenie*, proză pe care autorul ei se aştepta s'o vază trecută la nemurire în litere gotice cu flori, s'a speriat de icoana noului iunker şi l-a trimis la graniţă la Focşani, să studieze ştiinţa caligrafică, dându-i importanta misiune de a întreba de paşaport pe toţi câţi voiau să treacă şanţul care despărţea partea oraşului moldovenesc de cea muntenească, şi să taie la răboj oile care veneau dintr'un mal în cellalt al Milcovului. Neputându-se împăca cu această slujbă, deşi fusese înălţat la rangul de sublocotenent, Alexandrescu şi-a dat demisiunea, ca să se poată consacra cu totul literelor.

Iată cum descria poetul punctul de pază ce i se încredinţase:

Spre apus curge o apă între două ţări hotar,
Fraţi a căror neunire au avut sfârşit amar;
Pe o margine e zimbrul, iar pe alta un vultur
Care nici nu mai visează la al Tibrului murmur,
Care sub o nouă formă şi numire ce-a luat
Ca mulţi, cântecul, purtarea şi năravul şi-a schimbat.

(Epistola către D. I. A.).

P'atunci eu eram la Paris şi tată-meu, care avea o mare afecţiune pentru Alexandrescu, îl luase acasă la dânsul, unde a şezut mai mulţi ani, într'o cameră din casa care se afla unde este acum hotelul Brofft, peste drum de teatru. Intr'acea cameră a scris cele mai multe din meditaţii : *Fericirea, Mulţumirea,* dedicată fetiţei Voinescului II (acum Contesa de Rochemonteux), *Viaţa câmpenească,* dedicată lui Grigorie Cantacuzino, proprietarul moşiei Floreşti, unde a petrecut o vară ; *Epistola către Voltaire* şi altele. Acolo a scris *Anul 1840 :*

Să stăpânim durerea care pe om supune
Să aşteptăm în pace al soartei ajutor.

A scris *Miezul Nopţii :*

...Frumoasa Primăvară acuma se grăbeşte
La caru-i să înhame pe zefirii uşori,
Păşaşte şi în urmă-i verdeaţă se iveşte,
Şi cerul se desbracă de viforoşii nori.

Acolo a scris fabulele : *Toporul şi pădurea, Câinele şi căţelul, Boul şi viţelul, Lupul moralist, Vulpea liberală, Lebăda şi puii corbului,* etc.

Când m'am întors în ţară, pe la anul 1841, am găsit pe Alexandrescu tot la *djurtsvă,* în mahalaua Gorgani, unde îl lăsasem ; dar de astă dată nu ca junker, nu ca copist, ci ca pensionar, sub chee şi cu pază de soldat cu puşcă la uşă. Iată cum meritase el aceste onoruri. General-Consulul găsise în înalta-i judecată că, în fabula *Lebăda şi puii corbului,* Vulpea vicleană semăna aidoma cu guvernul ce reprezenta, că puii corbului erau nevinovaţii de Români şi Lebăda omul care dă sfaturi bune, şi ceruse pedeapsa cutezătorului autor.

A zis...
Că lupii, urşii, leii vorbesc de stăpânire ;
Că lupul e cutare ce judecă, despoaie,
Şi ia după om pielea ca lupul după oaie,
Că lebăda e omul ce dă povăţuire
Acelor care umblă pe cale de peire...

Alexandrescu
(Epistola către Voinescu II)

Aşa era p'atunci ; o vorbă rea la palat, o simplă bănuială a Consulului te ducea nejudecat şi de-adreptul la puşcărie, sau cel puţin la vreo mânăstire, fără a ţi se permite să vezi altă figură amică decât a păzitorului. Voind să văd pe Alexandrescu la spătărie, unde era închis, mi-a trebuit să alerg o săptămână, să mă căciulesc pe la toate autorităţile civile şi militare, dela dorobanţ până la vornicul cel mare, până să dobândesc o scrisoare cu trei iscăliturі, în puterea căreia un ofiţer mi-a deschis uşa odăii prizonierului. Tânărul ofiţer care m'a întovărăşit simpatiza, sunt sigur, mai mult cu prizonierii, precum îi numea cu emfază, decât cu acei care îi dedese în pază. Când am ieşit din camera lui Alexandrescu, nu mai era nimeni prin curte ; se întunecase şi plecase toţi amploiaţii ; tânărul ofiţer mi-a propus să mă ducă să văz şi pe Nicu Bălcescu, căci şi iunkerul Bălcescu era închis acolo de mai multe luni, pentru că spusese unor sergenţi din regimentul său că Mircea, Mihai şi Ştefan fusese domni viteji ; în anul de graţie 1841 nu era iertat a răspândi asemenea vorbe. Tot atunci colonelul Câmpineanu, închis vreo doi ani la Mărgineni, fusese transferat la închisoarea dela Plumbuita ; Manolache Băleanu era surghiunuit la Bolintin ; Marin Serghiescu (naţionalu) la Ocna de sare la Telega, iar Bolliac, mai norocit, respira aer curat de munte, surghiunit la Schitul Poiana Mărului, unde un cucernic călugăr rus îi citea în toate dimineţile moliftele Sfântului Vasile.

Poliţia, după ce şi-a satisfăcut pe deplin curiozitatea, citind trei luni, zi şi noapte, hârtiile şi cărticelele lui Alexandrescu, a declarat tată-meu, dându-i cheia odăii, că nu mai pune peceţi pe uşă şi că avea ordin să libereze pe prizonier.

A doua zi m'am dus de l-am luat dela închisoare să-l duc acasă, dar a stăruit să se mute la hotelul Conduri, unde a închiriat o odaie. Insă după vreo trei sau patru luni, plecând eu la Iaşi, s'a mutat iar la tată-meu, unde a şezut până la 1844.

Când m'am dus de l-am văzut la închisoare, avea un vraf de hârtie pe masă, pline de ştersături şi de cruci în toate părţile. Când scria, avea mania de se citea şi tot

ştergea şi îndrepta ; dobândise patima asta, citind adesea versul lui Boileau :

Si j'écris quatre mots, j'en effacerai trois.

Acel vraf de hârtii era traducţiunea *Meropei*, cu care se ocupase în închisoare, ca să-i treacă de urît. Ce s'a fi făcut acea traducere ?

In vara anului 1842, profitând de vacanţele Academiei din Iaşi, venisem în Bucureşti. Unul din concesionarii ocnelor de sare, răposatul Oteteleşanu, care pe atunci îmi era cam rudă, ne invită, pe Alexandrescu şi pe mine, să-l întovărăşim la Baia de Aramă. Se propunea companiei să cumpere acea moşie, pentru exploatarea metalului ; ocaziunea era favorabilă ; puteam fără mare cheltuială să ne satisfacem o dorinţă veche ce aveam de a vizita mânăstirile de peste Olt. Intr'acea călătorie am mers din mânăstire în mânăstire şi din schit în schit, dela Cozia până la Tismana ; ne-am coborît la Turnu-Severin şi apoi ne-am întors urmând obârşia munţilor din stână în stână, călătorind când pe jos, când călare, din gura Bahnei în Dunăre până în valea Oltului, la Turnu Roşu. Alexandrescu a descris o parte din acea călătorie într'un memorial. In pelerinagiul la Cozia a scris *Umbra lui Mircea :*

Mircea îmi răspunde dealul, Mircea Oltul repetează,
Acest sunet, acest nume valurile îl primesc
Unul altuia îl spune, Dunărea se'nştiinţează
Ş'ale ei spumate unde către mare îl pornesc.

. . . . . .

Lumea e în aşteptare... turnurile cele 'nalte
Ca fantome de mari secoli pe eroii lor jălesc
Ş'ale valurilor mândre generaţii spumegate
Zidul vechi al mânăstirii în cadenţă îl izbesc.

(Umbra lui Mircea la Cozia)

La Tismana a scris *Răsăritul lunii.*

La Drăgăşani, *Mormintele* şi mai multe alte poezii pline de cugetări măreţe ca aspiraţiunile sufletului său, şi de tablouri descriptive, vesele şi înflorite ca frumoasele locuri ce vizita şi ca zburdările inimii sale.

Lăudată fie memoria marelui poet, a cărui pană a ştiut să învieze umbrele glorioase ale eroicului nostru trecut şi a împodobit vechile tradiţiuni legendare ale istoriei naţionale, îmbrăcându-le în strălucite colori ale bogatei sale imaginaţiuni.

La anul 1842 Alexandrescu a fost numit impiegat la postelnicie, la masa jălbilor. Serviciul cu care-l însărcinase şeful său era de a citi toate petiţiunile adresate Domnului, de a face pentru fiecare câte un extract şi de a le adresa autorităţilor respective, cu apostila domnească. Vodă Bibescu, mulţumit de modul cum îşi îndeplineşte datoria, a voit să-l aibă pe lângă dânsul, îl luă la Breaza, unde petrecea lunile de vară.

Deşi în mare favoare la curtea lui Vodă Bibescu, dar nici intriga, nici linguşirea nu s'au putut apropia vreodată de dânsul. Vorbea tare, fără a-şi ascunde gândurile şi credinţele.

Odată, aflându-mă cu unchiu-meu la Câmpina, m'am dus să-l văz la Breaza. Doamna Bibescu, aflând că eram în odaie la Alexandrescu, a trimis de m'a poftit la masă. Prânzul a fost vesel ; Alexandrescu, bine dispus, a povestit o mulţime de istorioare ţărăneşti în care vestitul Carcalechi, ziaristul curţii, juca rolul principal. Doamna, care-l asculta cu plăcere şi râdea mult la acele povestiri, îi zice : „Să vii să mănânci în toate zilele cu noi". Apoi, întorcându-se către Vodă, cu un ton poruncitor :

— Numeşte-l poet al curţii !

Alexandrescu, fără să aştepte care era să fie hotărârea domnească, răspunde :

— Să mănânc, foarte bine, merge, dar să fiu poet de porunceală, văd că Măria Ta n'ai citit o satiră ce am făcut acum vreo câţiva ani unui poet de curte de atunci, pe care-l povăţuiam cu versurile :

Ia-ţi nădragii de atlas
De-ţi fă steagul la Parnas.

Apoi ce fac eu cu acele versuri, când voi îmbrăca nădragii de atlas ?

Mai târziu a fost numit director la departamentul Credinţei, pe când moşiile mânăstirilor închinate şi neîn-

chinate se arendau cum da Domnul, post important și ambiționat de toți acei cari căuta să facă averi mari. El, care l-a ocupat atâți ani, a ieșit de acolo sărac precum intrase.

In anul 1853 se auzea de războiu. Alexandrescu ca și Nicu Bălcescu au avut totdeauna credința că România numai prin arme se putea ridica la rangul ce i se cuvine. Era vorba ca o armată auxiliară franceză să vie să ocupe valea Dunării de jos, iar flota engleză să cuprindă Marea Neagră ; se suna și de venirea lui Magheru cu proscrișii români, și tinerimea începuse a bate din pinteni. Atunci Alexandrescu a scris *Cântecul soldatului :*

Pe câmpul României
Trompeta când răsună
La glasul datoriei
Oștirea se adună...

Tot atunci a salutat pe Halcinski cu un lung adio în versuri.

De ce n'a voit soarta să poată vedea și el pe Români, urcând ca vijelie printre gloanțe și mitralie dealul Griviței, înfigând în creștet gloriosul lor steag, și pe viteazul și fiorosul Osman-Pașa închinând sabia unui tânăr Colonel român !

La 1859, după suirea lui Vodă-Cuza în scaunul domnesc al Principatelor-Unite, Alexandrescu a ocupat postul de ministru interimar la Culte. Modestia care-l caracteriza nu i-a permis să primească a fi numit la acel interim ca titular. Mai în urmă, la 1860, a fost trimis la Focșani ca membru la comisia centrală. Acolo a fost lovit de o boală nemilostivă, care l-a ținut, aproape un sfert de secol, mort între cei vii.

De copil, Alexandrescu cunoștea poeții greci vechi și moderni ; la vârsta de șaptesprezece ani, citise pe toți clasicii francezi și știa pe din afară tot ce era măreț și frumos în literatură.

Cine era și de unde venise acel băiat în școala lui Vaillant, și unde studiase el până atunci, în ce școală și cu care dascăl ? Studiase acolo unde au studiat oamenii de felul lui, oamenii de geniu : la școala inimii și a spiritu-

lui, sub direcţiunea dorinţei şi a plăcerii de a şti şi de a admira. Ştiu numai că în podul casei la Mitropolie stau aruncate vreo mie de volume, clae peste grămadă, neclasate, necatalogate. Acolo se închidea Alexandrescu de citea. Multe ore plăcute am petrecut noi împreună, în mijlocul acelor in-folio, citind când vieţile oamenilor iluştri de Plutarch, când vieţile sfinţilor în Cazanie, când pe Tucidid sau pe Xenofon !

Alexandrescu, fiul Vistierului Mihai şi al Mariei Fusea, soră cu Niculae Fusea, tatăl fostului deputat Costică Fusea, era născut în Târgovişte, la anul 1812, în patria Văcăreştilor, a lui Eliad şi a lui Cârlova. Zâna care a prezidat la naşterea lui l-a înzestrat cu îmbelşugare cu o mare memorie şi cu darul armoniei. Şi-a petrecut anii copilăriei sale împreună cu poetul Cârlova şi cu Costache Bălăcescu, învăţând să scrie româneşte şi greceşte p'aici pe colea, pe apucate. Poeziile lui se deosebesc prin mari calităţi de stil, de cugetare şi de simţire, care îl pun între fruntaşii poeziei române.

Meditaţiile au un zbor înnalt, care le ridică alături cu ale lui Lamartine.

Satirele lui sunt înarmate cu împunsături de felul lui Boileau.

Fabulele, care formează o parte însemnată şi originală din scrierile lui Alexandrescu, multe, precum *Lebăda şi puii corbului*, *Pădurea şi toporul*, *Vulpea liberală* şi altele, le-ar fi subsemnat însuşi La Fontaine.

A zice de dânsul că a fost poet, şi poet de un talent superior, nu este destul. El a fost un suflet mare şi nobil, o inimă curată şi generoasă, vesel şi glumeţ ; îi plăcea societatea aleasă ; şi, dacă câteodată căuta singurătatea, era mai mult ca o alinare la amărăciunile vieţii, de aceea şi scrierile lui dintr'acele momente respiră o stare de întristare melancolică a sufletului său.

Era de şcoala aceea care consideră darul poeziei ca un depozit sacru, pe care omul înzestrat de sus este dator să-l păstreze curat, neatins de patimele şi slăbiciunile omeneşti, aşa că el privea de sus, în linişte senină, splendoarea adevărului şi frumosului, care luminează binele şi loveşte viciul şi nemernicia ; în mândra şi majestoasa sa

indignaţiune, condeiul său stigmatiza înjosirea, cinismul şi lipsa de probitate precum o vedem în unele din poeziile sale.

Vieaţa lui a fost o vieaţă de luptă şi de martir ; a luptat pe faţă, cu curaj, la lumina mare, pentru libertate în contra despotismului, pentru dreptate în contra abuzului şi năpăstuirii, păstrând totdeauna căldura şi devotamentul tinereţii. A luptat fără altă ambiţiune decât aceea de a fi folositor ţării sale. Condeiul său original şi plin de spirit şi de graţie nu s'a inspirat decât din pulsaţiunile mari şi patriotice ale sufletului său.

Generaţia veche a admirat cu iubire scrierile lui Alexandrescu. Le-a avut ca un catechism de virtute şi de patriotism, şi mulţi poate că au păşit pe calea cea dreaptă de teamă să nu-şi recunoască abaterile în vreo satiră sau vreo fabulă d'ale lui Alexandrescu. Tinerilor români ai generaţiunii care se ridică le zic : Fiţi patrioţi şi modeşti ca Alexandrescu, şi când voiţi să ştiţi cum se glorifică faptele cele mari, citiţi *Odele* şi *Elegiile* lui ; când voiţi să ştiţi cum se râde de ambiţioşii de rând şi cum se biciueşte viciul, citiţi *Satirele* şi *Fabulele* lui Alexandrescu. Dotat cu un talent mare, el şi-a iubit ţara, s'a respectat pe sine şi a lăsat în memoria noastră operele spiritului şi ale inimii sale.

ION GHICA

BIBLIOGRAFIE

A.

SCRIERILE LUI GR. ALEXANDRESCU

1832 — **Eliezer şi Neftali.** Poemă tradusă din Florian de Gr. Aleksandrescu. Bucureşti, în Tipografia lui Eliad. (Cuprinde şi poezii originale ale poetului român).

1835 — **Alzira sau Americanii.** Tragedie în cinci acte tradusă de Grg. Aleksandrescu. Bucureşti, în Tipografia lui Eliad. (Traducere după Voltaire).

1838 — **Poezii ale D. Gr. Aleksandreskul.** Bucureşti. Tipărite la Zaharia Karkaleki.

1842 — **Poezii a lui Gr. Alecsandrescu.** Ediţie completă. Iaşi, la Cantora Foaei Săteşti. (Ediţia s'a publicat sub îngrijirea fabulistului A. Donici).

1847 — **Meropa,** tragedie în cinci acte de la Voltaire, tradusă de Gr. Alecsandrescu. Bucureşti, Tipografia lui C. A. Rosetti şi Vinterhalder.

1847 — **Suvenire chi impresii,** epistole chi fabule. Bucureşti, Tipografia lui C. A. Rosetti şi Vinterhalder.

1863 — **Meditaţii, elegii, epistole, satire şi fabule** de Grigorie Mihail Alexandrescu. Bucureşti, Tipografia Naţională a lui Ştefan Rassidescu. (Publică pentru prima oară, în întregime, Memorialul de călătorie la mânăstirile de peste Olt).

1872. — **Poveşti albastre după Eduard Laboulaye.** Bucureşti, Tipografia C. A. Rosetti.

1893 — **Scrieri în versuri şi proză.** Bucureşti, Editura Librăriei Socec. (Ediţie îngrijită de I. Bianu, sub îndemnul lui I. Ghica).

1894 — **Poezii şi Fabule.** Ediţiune şcolară. Bucureşti, Editura Librăriei Socec.

1902 — **Proză şi Versuri,** Bucureşti, Editura Librăriei Alcalay. (Biblioteca pentru toţi).

1902 — **Scrieri în versuri şi proză,** cu o prefaţă de G. Coşbuc. Bucureşti, Ed. Minerva.

1907 — **Opere complete, I, Poezii.** Cu o culegere asupra vieţii şi operei poetului şi cu însemnări de Em. Gârleanu. (Biblioteca pentru toţi, No. 295-298).

1907 — **Poezii şi Fabule.** Ediţiune şcolară. Bucureşti, Ed. Librăriei Socec.

1921 — **Poezii alese.** Cu un portret, un facsimile şi un studiu de Mihail Dragomirescu. Bucureşti, Ed. Casei Şcoalelor.

1923 — **Poezii.** Ediţie îngrijită de Al. Busuioceanu. Bucureşti, Editura Cultura Naţională.

1935 — **Antologie.** Bucureşti, Atelierele Adevărul, (Biblioteca şcolară).

EDIŢII FĂRĂ DATĂ

Călugăriţa. Cu o prefaţă de Ion Ghica. Bucureşti, Editura Cartea Românească. (Pagini alese din scriitorii români, No. 190).

Fabule. Arad, Editura Librăriei Diecezane. (Biblioteca Semănătorul, No. 132-133).

Fabule. Bucureşti, Ed. Cartea Românească. (Pagini alese din scriitorii români, No. 52).

Fabule. Ediţie îngrijită de Ion Pillat. Bucureşti, Ed. Cartea Românească. Pagini alese, Serie nouă, No. 24).

Fabule. Cu un studiu introductiv şi vocabular de Petre V. Haneş. Bucureşti, Editura Tip. Române Unite.

Fabule şi satire. Bucureşti, Editura Cartea Românească. (Pagini alese din scriitorii români, No. 134).

Meditaţii, elegii, epistole, satire şi fabule. Iaşi, Editura Librăriei Fraţilor Şaraga.

Meditaţii, epistole, satire. Publicate de Petre V. Haneş. Bucureşti, Ed. Tipografiile Române Unite.

Memorial de călătorie (Mânăstirile de peste Olt). Bucureşti, Ed. Librăriei Alcalay. (Biblioteca pentru toţi, No. 15).

Opere complete, I — Poezii. Cu o culegere asupra vieţii şi operei poetului şi însemnări de Em. Gârleanu. (Biblioteca pentru toţi, No. 295-298).

Poezii. Bucureşti, Ed. Cartea Românească. (Pagini alese din scriitori români, No. 31).

Poezii. Memorial de călătorie. Cu introducere, biografie, note şi indice de Gh. Adamescu. Bucureşti, Editura Cartea Românească.

Poezii. Opere complete, I. Cu o culegere asupra vieţii şi operei poetului şi însemnări de Em. Gârleanu. Bucureşti, Ed. Librăriei Alcalay. (Biblioteca pentru toţi, No. 295-298).

Proză şi Versuri. Bucureşti, Editura Librăriei Carol Müller. (Biblioteca pentru toţi, No. 15).

B.

SCRIERI DESPRE GR. ALEXANDRESCU

Bogdan Duică G., Despre Grigorie Alexandrescu. Bucureşti, Socec, 1900. (Extras din Convorbiri Literare).

Delavrancea, Grigore Alexandrescu. In Revista Nouă, I. 1888, p. 172-176.

Densuşianu Aron, Poeziile lui Grigorie Alexandrescu. (Ediţiunea din 1863). In vol. Cercetări literare, Iaşi, Ed. Şaraga, 1887, p. 29-58).

Eliade Pompiliu, Grégoire Alexandresco et ses maîtres français. In Revue des deux mondes, 15 Décembre 1904, p. 871-909.

Florescu Bonifaciu, Poetul Grigore Alexandrescu. In Columna lui Traian, 1874, p. 116-120.

Găvănescu I., Meditaţiile lui Grigore Alexandrescu. Studii literare. Bucureşti, Tip. Nouă — Gr. Panaitescu, 1896.

Ghica Ion, Amintiri despre Grigore Alexandrescu. Scrisoare către V. Alecsandri. Bucureşti, Tip. Academiei Române, 1887. (Analele Academiei Române, Seria II, Tom. VIII, Secţia II, Memorii şi Notiţe).

Iorga N., Grigore Alexandrescu. In Vatra, I. 1894, p. 670-675.

Lovinescu E., Grigore Alexandrescu. Viaţa şi Opera lui şi Corespondenţa lui cu Ion Ghica. Ed. III. Bucureşti. Editura Casei Şcoalelor, 1928.

Trivale I., Grigore Alexandrescu în faţa poeziei de azi. In vol. Cronici Literare. Bucureşti, Socec, f. a., p. 309-321.

G. B.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

I

POEZII

1830—1881

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PREFEȚELE

LUI

GR. ALEXANDRESCU

la ediția 1842:

Precuvântarea în fruntea unei cărți este câte odată foarte trebuincioasă; întâi, pentru că adaugă la numărul foilor (lucru nu puțin folositor pentru mulțumirea ochilor și pentru speculație), iar al doilea pentru că autorul are aici câmp deschis să vorbească cât va pofti de meritul său și de nedestoinicia vrăjmașilor săi. Oricum va fi, îmi venise dorința să fac și eu o precuvântare; vrând să dau cititorilor o înnaltă idee de învățătura mea, hotărîsem să înșir ca într'un pomelnic numele tuturor autorilor morți sau vii, creștini sau păgâni, pe care i-am citit sau voiu să-i citesc, să pui câteva epigrame latinești, câțiva termeni de chimie, și cu acest chip să spariu pe acei care ar îndrăsni să mă judece. Dar o idee răpide mă făcu să-mi schimb hotărârea: mă gândii că o asemenea colecție nu poate sluji decât să dovedească bogăția neștiinței mele; că aș vorbi în zadar de regulele lui Aristot, când nu le păzesc, când el a scris bine și eu cum vedeți. Așa, înfățișez fără formalități un amestec de poezii; o parte din ele au fost încă odată tipărite și criticate; cu a doua ediție aștept o a doua critică.

In zadar strigă unii că critica e primejdioasă, că omoară talentele; dumneaei nu face atâta rău cât vor să arate și nu văd ce nenorocire ar fi de ar putea să sugrume câteva din acele duhuri lunatice care, plângându-se de pu-

ţina înţelegere a veacului lor, se închid în viitorie ca într'o cetăţuie nepătrunsă şi aşteaptă acolo slava care îi priveşte cu milă şi râde de dânşii.

Dar critica trebue să fie iertată; însă nu numai unora, ci de obşte; nu acea care defaimă pe om, dar acea care arată greşalele scrierii. O asemenea critică poate să îndrepteze pe mulţi, poate să formeze gustul. Geniul e ca toate puterile lumeşti, care adorm într'o oarbă încredinţare, când nimeni nu le arată adevărul. Să nu credem însă că meritul unui autor se poate cerceta şi hotări numai de acei de o meserie cu dânsul; adeseori pana lor este povăţuită de patimă şi interesul ce au a înşela îi face nedrepţi. E destul să aibă cineva un duh firesc ceva cultivat şi nişte organe simţitoare, ca să preţuiască talentul. Meritul unui poet stă în plăcuta întipărire ce ne lasă citirea poeziilor sale şi cititorul, chiar de nu va şti regulele, tot poate spune de a simţit mulţumire sau neplăcere, dacă versurile sînt melodioase sau aspre, desluşite sau încurcate, felurite sau monotone. Autorul a îndeplinit toate condiţiile, de va izbuti să-mi mulţumească duhul, inima şi urechea, potrivit cu felul la care se apleacă.

Eu niciodată n'am criticat pe nimeni, pentru că mi-a plăcut să fiu în pace cu toată lumea şi pentru că prea puţini oameni suferă cu mulţumire ca să le arăţi greşalele: iar de n'am răspuns la personalităţile adresate asupră-mi, meritul acesta nu e al meu, ci al cenzurii de bine voitoare, care nu m'a îngăduit; altfel, poate că n'aş fi avut filosofia a le privi cu dispreţuirea ce merită; a lăsa în pedeapsa cugetului lor pe acei oameni care nu se ruşinează de nimic, care şi-au minţit lor şi obştii, care mi-au făcut tot răul ce le-a fost prin putinţă şi au dat scrierilor mele un duh vinovat ce nu l-a avut. Ruso [1]) zice că nu trebue să omorâm un om, ca să-i dovedim prin aceasta că n'are dreptate la răul ce vorbeşte de noi; dar povaţa e lesne şi fapta anevoie; eu aş urma-o bucuros cu acei care ar critica poeziile mele, căci fără să fiu ca acei ipocriţi, care se zic ei înşuşi cei mai păcătoşi înaintea lui Dumnezeu, ca să se mire lumea de modestia lor, tot cunosc ce-mi lipseşte, deşi nu pot face mai bine.

1) Ruso pentru Jean Jacques Rousseau. (N. Ed.).

Dar văd că fără să voiu, era aproape să vă dau o precuvântare după toate formele : norocire pentru cititori că am prins de veste la vreme ; altfel, le-aş fi făcut apologia fieşcăria bucăţi, i-aş fi plimbat pe aşternutul văilor şi pe vârful munţilor ; le-aş fi vorbit de soare şi de lună, de zefir şi de flori ; i-aş fi dus să facă cunoştinţă cu dobitoacele mele ca să vadă cât sînt de nevinovate, şi i-aş fi lăsat să scape din vizunii cu orice mijloc vor şti. Acum însă îi iert ; dar, sfârşind, mulţumesc prietenilor mei, care orbiţi negreşit de prieteşug, îmi fac o vină că scriu aşa de puţin. Ei ar avea cuvânt să mă întrebe cum lucrez şi atât, după toate nemulţumirile ce am suferit din pricina aplecării mele. Cât pentru duhuri satirice şi pentru toţi acei care judecă cu asprime şi privesc greşalele noastre cu telescopul, de îmi vor zice că şi cât am scris este prea mult, le voiu răspunde că, chiar de aş fi vrut să-i mulţumesc şi să nu scriu nimica, aceasta mi-ar fi fost peste putinţă ; că am avut datoria să fac aceea ce am putut ; să pun şi eu o piatră cât de mică la zidirea obştească ; şi în sfârşit că poate pilda mea nu va fi de tot nefolositoare pentru alţi tineri mai cu talent decât mine, care îşi ţin scrierile lor ascunse ca nişte crime de stat şi socotesc vieaţa petrecută în moliciune ca cea mai bună recomandaţie, pentru ei, în ziua de astăzi.

la ediţiile 1847 şi 1863 :

— Pentru ce nu publici scrierile dumitale ? întrebai mai deunăzi pe un bărbat de spirit şi de gust care ţine ascunse în portofoliul său mai multe manuscripte de poezii ?

— M'am speriat, îmi răspunse, de când am văzut atâţia poeţi...

Negreşit, niciodată nu am avut mai multă îndestulare, nu zic de poezie, ci de versuri. De unde vine aceasta ? Poate în parte din greşita idee că arta poetului ar fi mai uşoară decât a prozatorului, după cum socotim cei mai mulţi atunci când intrăm în cariera literelor cu toată încrederea junetei şi neexperienţei ; poate însă asemenea dintr'o lege înaltă care va ca poeţii să fie cele dintâi

instrumente ale geniului noroadelor, când geniul acesta începe să se deştepte. In adevăr armonia, având o atracţie naturală pentru cei mai mulţi oameni şi versurile frumoase întipărindu-se cu înlesnire în memorie, toţi aceia care la începutul civilizaţiilor, simt sau cred a simţi în sufletul lor o scânteie divină, aleg instrumentul acesta ca cel mai sigur spre a-şi răspândi ideile lor. De aceea poezia e cea mai antică artă a spiritului omenesc, de aceea legile popoarelor celor antice erau scrise în versuri; de aceea în ierarhia literelor poezia are un loc aşa de înalt. Ea face cea mai mare parte a gloriei naţiilor; şi cele mai însemnate fapte, cele mai înnalte descoperiri au trebuinţă de ajutorul ei, ca să poată trăi. Dar cu cât arta este mai frumoasă atât este mai anevoie; cu cât sînt mai rari poeţii care au lăsat numele lor la veacuri, atât mai numeroşi aceia care s'au pierdut în adâncul uitării. Faimosul Béranger, puternicul liric al timpurilor moderne, poet popular cu aristocratice forme şi unul din capetele cele mai rezonabile ale Franţei, zice că multe din cântecele sale cele mici l-au costat două şi trei săptămâni de lucru; mărturisire ce dovedeşte câtă străşnicie trebue să aducă un autor la compunerea scrierilor sale; căci arta este aşa de întinsă şi variată, frumosul are atâtea nuanţe delicate şi fugitive, lucrările imaginaţiei atâta trebuinţă de ale rezonului ca să poată ajunge ţinta lor, care este frumosul ideal, sau strălucirea adevărului, după cum zice Platon, încât nu este de mirare dacă desăvârşirea lipseşte la mulţi, cărora însă nu le lipseşte talentul, şi dacă literatura noastră mai ales, a cărei parte poetică nu se compunea până în anii din urmă decât de nişte balade tradiţionale, inspiraţii necultivate ale suferinţii şi ale naturii sălbatice, nu este, zic, de mirare dacă literatura noastră n'a produs încă nicio capodoperă care să poată sluji de model netăgăduit; acelea nu ies decât în literaturile formate şi în limbile statornicite, după cum o ştiu mai cu osebire toţi aceia care scriu şi prin urmare cunosc influenţa ce are limba asupra stilului..

Ce pot zice acum de poeziile mele? O parte din ele s'au mai tipărit la Iaşi, în anul 1842 şi defavorul de care mă bucuram atunci, a contribuit negreşit la primirea ce

li s'a făcut, după cum se întâmplă cu tot ce este poprit. Retipărindu-le acum, am şters pe unele, am vrut să îndreptez pe altele, şi am adăogat câteva, între care unele sujeturi istorice de un interes naţional şi prin urmare şi mai puţin egoist; căci eu sînt din numărul acelora care cred că poezia, pe lângă neapărata condiţie de a plăcea, condiţie a existenţei sale, este datoare să exprime trebuinţele societăţii şi să deştepte sentimente frumoase şi nobile care înalţă sufletul prin idei morale şi divine până în viitorul nemărginit şi în anii eterni.

Sînt departe de a crede că am tratat aceste sujete cu tot interesul de care sunt primitoare. Dar o scriere este întotdeauna un mijloc de a face alta mai desăvârşită şi eu voiu fi cel dintâi a aplauda pe acela care va face mai bine.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MEDITAŢII ŞI ELEGII

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ANUL 1840

„Să stăpânim durerea care pe om supune.
Să aşteptăm în pace al soartei ajutor ;
Căci cine ştie oare, şi cine îmi va spune
Ce-o să aducă ziua şi anul viitor ?

„Mâine, poimâine, poate, soarele fericirii
Se va arăta vesel pe orizon senin :
Binele ades vine pe urmele mâhnirii
Şi o zâmbire dulce dup' un amar suspin".

Aşa zice tot omul ce 'n viitor trăieşte,
Aşa zicea odată copilăria mea ;
Şi un an vine, trece ş' alt an îl moşteneşte,
Şi ce nădejdi dă unul, acelălalt le ia.

Puţine-aş vrea, iubite, din zilele-mi pierdute,
Zile ce 'n veşnicie şi-iau repedele sbor ;
Puţine suvenire din ele am plăcute :
A fost numa 'n durere varietatea lor !

Dar pe tine, an tânăr, te văz cu mulţămire !
Pe tine te doreşte tot neamul omenesc !
Şi eu sînt mică parte din trista omenire,
Şi eu a ta sosire cu lumea o slăvesc !

Când se născu copilul ce s'aştepta să vie,
Ca să ridice iarăşi pe omul cel căzut,
Un bătrân îl luă 'n braţe, strigând cu bucurie :
„Sloboade-mă, stăpâne, fiindcă l-am văzut !"

Astfel dreptii ar zice, de ar vedea 'mplinite
Câte într'al tău nume ne sînt făgăduite.
O, an, prezis atâta, măreț, reformator!
Incepi, prefă, răstoarnă și îmbunătățează,
Arată semn acelor ce nu voesc să crează;
Ado fără zăbavă o turmă ș'un păstor.

. . . . . .

A lumii temelie se mișcă, se clătește,
Vechile-i instituții se șterg, s'au ruginit;
Un duh fierbe în lume, și omul ce gândește
Aleargă către tine, căci vremea a sosit!

Ici, umbre de noroade le vezi ocârmuite
De umbra unor pravili călcate, siluite
De alte mai mici umbre, neînsemnați pitici.
Oricare simtimente înalte, generoase,
Ne par ca niște basme de povestit frumoase,
Și tot entuziasmul isvor de idei mici.

Politica adâncă stă în fanfaronadă,
Și știința vieții în egoism cumplit;
D'a omului mărire, nimic nu dă dovadă
Și numai despotismul e bine întărit.

An nou! Aștept minunea-ți ca o cerească lege:
Dacă însă păstorul ce tu ni l-ai alege
Va fi tot ca păstorii de care-avem destui,
Atunci... lasă în starea-i bătrâna tiranie.
La darurile tale eu nu simț bucurie,
De 'mbunătățiri rele, cât vrei sîntem sătui.

Ce bine va aduce o astfel de schimbare?
Și ce mai rău ar face o stea, un comet mare,
Care să arză globul ș'ai lui locuitori!
Ce pasă bietei turme, în veci nenorocită,
Să știe de ce mână va fi măcelărită,
Și dacă are unul sau mulți apăsători?

Eu nu îţi ceiu în parte nimica pentru mine :
Soarta-mi cu a mulţimii aş vrea să o unesc ;
Dacă numai asupră-mi nu poţi s'aduci vr'un bine
Eu râz d'a mea durere şi o despreţuiesc.

După suferiri multe inima se 'mpietreşte ;
Lanţul ce 'n veci ne-apasă uităm cât e de greu ;
Răul se face fire, simţirea amorţeşte,
Şi trăiesc în durere ca'n elementul meu.

Dar aş vrea să văz ziua pământului vestită
Şi să respir un aer mai liber, mai curat ;
Să pierz ideea tristă de veacuri întărită,
Că lumea, moştenire despoţilor s'a dat !

Atunci, dac'a mea frunte palidă, obosită,
Dacă a mea privire s'o 'ntoarce spre mormânt,
Dac' a vieţi-mi triste făclie osândită
S'o 'ntuneca, s'ar stinge d'al patimilor vânt,

Pe aripile morţii celei mântuitoare,
Voiu părăsi locaşul unde-am nădăjduit ;
Voiu lăsa fericirea aceluia ce-o are,
Şi a mea suvenire acelor ce-am iubit.

(1840)

TRECUTUL

LA MĂNĂSTIREA DEALULUI

Precum o sentinelă, pe dealul depărtat
Domneşte mânăstirea ; şi zidu-i cel înalt
Se 'ntinde împrejuru-i, pustiu şi învechit,
De iedera bătrână, de muşchiu acoperit [1]).
Acolo au odihna, locaş adânc, tăcut,
Eroi ce mai 'nainte mult sgomot au făcut.

1) Pe când scriam aceste versuri, reînnoirea monumentelor nu începuse încă.

Un cap îi prezidează [1]). Şi dacă s'o 'ntâmpla,
Cu vremea, România s'ardice fruntea sa,
P'a Dâmboviţei vale oştiri de s'or ivi,
Ai luptelor cumplite părtaşi ei vor mai fi.

Eu, în copilărie, iubeam să mă opresc
Pe murii mânăstirii, şi 'n vale să privesc
Măreţul Turn, trist martur l-al nostru trist apus
Ş'a cărui origine în secoli s'a răpus ;
Turnul din care-odată bărbaţii renumiţi
Vedeau române taberi pe câmpi nemărginiţi [2]).
In preajmă-i e cetatea. Ai ei locuitori
Ruina-i azi cu fală arăt la călători ;
Precum atâţi nevrednici, trăind în moliciuni,
Se laud cu mari fapte făcute de străbuni.

Dar pentru ce oraşul atât de strălucit, [3])
Acum între oraşe e cel mai umilit ?
Ce voie prea înaltă, ce lege porunci
Căderea deopotrivă cu înălţarea-a fi ?
E o fatală soartă ? sau pe acest pământ
Lăsă urmele sale blestemul unui Sfânt ? [4])
Dacă însă o ţară, un neam, ar fi dator,
Când au greşit despoţii, nelegiuirea lor
A o plăti ; atuncea, oraşul osândit
Şi numele-i din lume de mult ar fi pierit ;
Căci mii de glasuri stinse d'al tiraniei fier,
In strigări dureroase s'au înălţat la cer ;
Căci ploi ce în torente de veacuri s'au vărsat
Sângele de pe pietre încă nu l-au spălat.

Oricum va fi, mi-e scumpă cetatea ce-a domnit,
O iubesc, căci e tristă şi căci a suferit ;
Şi, precum anticarul, la patima-i supus,
Culege vechea-aramă ce nu mai are curs,

1) Capul lui Mihaiu Viteazul.
2) Turnul Curţii Domneşti.
3) Târgovişte. (Nota editorului) .
4) Sfântul Nifon, care se zice că a blestemat pe Radu al IV-lea.

Aşa în a mea râvnă, pe locul părintesc,
Fiu al astor ruine, ţărâna lor slăvesc.
Incă mi-aduc aminte de groaza ce simţeam
Când la apusul zilei scheletul lor priveam.
„P'aici, ziceau bătrânii, o boltă arătând,
„Intră o junâ Doamnă, frumoasă şi fugând
„De cetele tartare, când ele-acest palat,
„Lipsind oştirea noastră, în treacăt au prădat [1]).
„Peştera, ce se 'ntinde departe sub pământ,
„Prin drumuri rătăcite în loc necunoscut
„Işi are răsuflarea : în sânul ei găseşti
„Averi nenumărate, comorile domneşti ;
„In preajmă-le ard focuri, căci ele se păzesc
„De iesme, tauri negri ce iadul locuesc ;
„Şi când vr'un om, aproape a merge-a cutezat,
„El la lumina zilei nu s'a mai arătat".

Astfel ziceau, şi timpul un pas a mai făcut.
Şi chiar acele iesme azilul şi-au pierdut !
Tot e tăcut şi jalnic, însă, aşa cum eşti,
Târgovişte căzută ! Poetul întristat
Colore variate în sânu-ţi a aflat ;
Războinicul, modeluri ; şi, dac'am asculta
Ceea ce în favoru-ţi reclamă slava ta ,
A vitejilor umbră d'am şti să o cinstim,
Vrednici de libertate noi am putea să fim.
Am afla dela dânşii ce jertfe trebuesc,
Prin câtă energie naţii se mântuesc.

A ! facă providenţa ca 'naltul simtiment,
Ce 'nchină vitejiei măreţul monument,
Ce-alege pe 'nălţime al nemuririi loc ,
Să fie nouă cârmă, coloana cea de foc,
Coloana ce odată din ţara de exil
Pe calea mântuirii ducea pe Israil !

(1847)

1) Tradiţie.

UMBRA LUI MIRCEA

LA COZIA

Ale turnurilor umbre peste unde stau culcate,
Către ţărmul dimpotrivă se întind, se prelungesc
Ş'ale valurilor mândre generaţii spumegate
Zidul vechiu al mânăstirii în cadenţă îl izbesc.

Dintr'o peşteră, din râpă, noaptea iese, mă 'mpresoară :
De pe muche, de pe stâncă, chipuri negre se cobor ;
Muşchiul zidului se mişcă... p'între iarbă se strecoară
O suflare, care trece ca prin vine un fior.

Este ora nălucirii : un mormânt se desveleşte,
O fantomă 'ncoronată din el iese... o zăresc... :
Iese..., vine către ţărmuri... stă... în preajma ei priveşte ;
Râul înapoi se trage..., munţii vârful îşi clătesc.

Ascultaţi... ! marea fantomă face semn... dă o poruncă...
Oştiri, taberi fără număr împrejuru-i înviez...
Glasul ei se 'ntinde, creşte, repetat din stâncă 'n stâncă,
Transilvania l-aude, Ungurii se înarmez.

Oltule, care-ai fost martur vitejiilor trecute
Şi puternici legioane p'a ta margine-ai privit,
Virtuţi mari, fapte cumplite, îţi sînt ţie cunoscute,
Cine oar' poate să fie omul care te-a îngrozit ?

Este el, cum îl arată sabia lui şi armura, [1])
Cavaler de ai credinţei, sau al Tibrului stăpân,
Traian, glorie a Romei ce se luptă cu natura ? [2])
Uriaş e al Daciei, sau e Mircea cel bătrân ?

1) In biserica dela Cozia, Mircea este zugrăvit în costum de cruciat.
2) Pe malul drept al Oltului se vede drumul făcut de Traian.

„Mircea !“ îmi răspunde dealul ; „Mircea !“ Oltul repetează ;
Acest sunet, acest nume, valurile îl primesc,
Unul altuia îl spune, Dunărea se 'nştiinţează,
Ş'ale ei spumate unde către mare îl pornesc.

Sărutare, umbră veche ! priimeşte închinăciune
Dela fii ai României, care tu o ai cinstit.
Noi venim mirarea noastră la mormântu-ţi a depune ;
Veacurile ce 'nghit neamuri al tău nume l-au hrăpit.

Râvna-ţi fu neobosită, îndelung' a ta silinţă :
Până l' adânci bătrâneţe pe Români îmbărbătaşi ;
Insă, vai ! n'a iertat soarta să 'ncununi a ta dorinţă,
Şi-al tău nume moştenire libertăţii să îl laşi.

Dar cu slabele-ţi mijloace faptele-ţi sînt de mirare :
Pricina, nu rezultatul, laude ţi-a câştigat ;
Intreprinderea-ţi fu dreaptă, a fost nobilă şi mare ;
De aceea al tău nume va fi scump şi nepătat.

In acel locaş de piatră, drum ce duce la vecie,
Unde tu te gândeşti, poate, la norodul ce-ai iubit,
Câtă ai simţit plăcere când a lui Mihai soţie [1])
A venit să-ţi povestească fapte ce l-au strălucit !

Noi citim luptele voastre, cum privim vechea armură
Ce un uriaş odată în războaie a purtat ;
Greutatea ei ne-apasă, trece slaba-ne măsură,
Ne 'ndoim dac'aşa oameni întru adevăr au stat.

. . . . . .

Au trecut timpii aceia, timpi de fapte strălucite,
Insă triste şi amare ; legi, năravuri se 'ndulcesc ;
Prin ştiinţe şi prin arte, naţiile înfrăţite
In gândire şi în pace drumul gloriei găsesc.

1) Doamna Florica, soţia lui Mihai, este îngropată în acelaşi mormânt cu Mircea, după cum arată inscripţia de pe piatră.

Căci războiul e biciu groaznic, care moartea îl iubește,
Și ai lui sângerați dafini națiile îi plătesc ;
E a cerului urgie, este foc care topește
Crângurile înflorite, păduri care îl hrănesc.

. . . . . .

Dar a nopții neagră mantă peste dealuri se lățește,
La apus se adun norii, se întind ca un veșmânt ;
Peste unde și 'n tărie întunerecul domnește :
Tot e groază și tăcere..., umbra intră în mormânt.

Lumea e în așteptare..., turnurile cele 'nalte
Ca fantome de mari secoli pe eroii lor jelesc ;
Și-ale valurilor mândre generații spumegate
Zidul vechi al mânăstirii în cadență îl izbesc.

(Iulie 1842)

RĂSĂRITUL LUNII

LA TISMANA

Decât în frumoasa noapte când plăpânda-i lină rază
A copilei dulce frunte cu vii umbre colora,
O priveliște c'aceea, ochi-mi n'au putut să vază,
Lun' așa încântătoare n'am avut a admira.

Și întâi, ca o steluță, ca făclie depărtată,
Ce drumețul o aprinde în pustiuri rătăcind,
In a brazilor desime, în pădurea 'ntunecată,
Printre frunzele clătite, am zorit-o licurind.

Apoi tainicele-i raze, dând pieziș pe o zidire,
Ce pe muche se ridică, locaș trist, nelocuit,
Mângâie a ei ruină cu o palidă zâmbire,
Ca un vis ce se strecoară într'un suflet pustiit.

Apoi, glob rubinos, nopţii dând mişcare şi vieaţă,
Se 'nălţă, şi din prejuru-i dese umbre depărtând,
P'ale stejarilor vârfuri, piramide de verdeaţă,
Se opri ; apoi, privirea-i peste lume aruncând

Lumină adânci prăpăstii, mânăstirea învechită,
Feodală cetăţue, ce, de turnuri ocolită,
Ce de lună colorată şi privită de departe,
Părea unul din acele Osianice palate,

Unde geniuri, fantome, cu urgie se izbesc :
Şi pustiul fără margini, şi cărarea rătăcită,
Stâncă, peşteră adâncă, în vechime locuită
De al muntelui sfânt pusnic, ce sărmanii îl iubesc.

Erau dulci acele ore de estaz şi de gândire :
Şoaptele, adânci murmure ce iau vieaţă în pustii,
A mormintelor tăcere ce domnea în mânăstire,
Loc de sgomot altădată, de politici vijelii.

Noaptea, totul astei scene colosale da mărire,
Două nobile instincte cu putere deştepta :
Unu', a cerului credinţă, altu', a patriei iubire,
Ce odată 'n aste locuri pe strămoşi îi insufla.

Munţii noştri-au fost adesea scump azil de libertate
Şi din vârful lor Românii, torent iute furios,
S'aruncau : mulţimi barbare pentru pradă adunate,
Lei sosind, erau la fugă ca un cerb rănit, fricos.

. . . . . .

Cu trufie, Riga ungur către ţară 'naintează : [1])
Sînt plini munţii de oştire, sună zalele de fier ;
Pintenii lucesc ; la lună, săbiile scânteiază ;
Basarab încheie pacea cum vrăjmaşii lui o cer [2]).

1) Carol I, regele Ungariei, la 1330.
2) Ioan Basarab.

Dar Românii nu vor pacea, nu vor trista umilință
Ce asupră-le aduce un necinstitor tractat :
Ura lor e ne 'mpăcată ; în a lor crudă dorință
Cuprind munții, închid drumul Ungurului spăimântat.

Astfel e atunci omorul, cât ostașul încetează
Obosit, și Riga singur cu puțini scapă fugând ;
Strălucitele-i veșminte le aruncă el de groază ;
Plânge, și în a sa țară se întoarce blestemând.

Niciodată, astă lună, ce înnoată în tărie
Ca fanal purtat de valuri pe a mărilor câmpie,
Mai mult număr de cadavre de atunci n'a luminat ;
Niciodată, mândrul vultur ce 'n văzduh se cumpănește,
Acel domn al atmosferei, ce un veac întreg trăește,
De o prad' așa bogată încă nu s'a 'ndestulat.

Se găsesc ș'acum pe râpe bucăți de armuri zdrobite ;
Am văzut înșine pinteni de rugină putreziți,
Și p'al războiului munte monstruoasele morminte,
Unde șefii ungurimii zac cu toții grămădiți.

Dar Românii, fii ai celor ce 'n vechime se luptară,
Cu sudori adăp pământul, câștig hrana în dureri ;
Sînt plugari ; și alte nume, oameni noi se înălțară,
Oameni ne'nsemnați și mândri de vechimea lor de ieri.

Streini prinți ce ne-apăsară, au dat lor drept mângâiere
Averi, cinsti, care odată se 'mpărțeau drept răsplătiri ;
Monopol fac azi de drepturi ; în a lor scurtă vedere
Propășirii neînvinse pun ei dese 'mpotriviri.

Nu-i așa legea naturii, nu-i așa a țării lege ;
Ca tot ce nu e la locu-i va cădea trufia lor ;
Al sudorilor streine rod ei nu-l vor mai culege ;
Va fi mare tot Românul țării lui folositor.

Cugetări adânc ascunse, idei drepte și înalte
Ce în inimele-alese ura lor le apăsa
Vor vedea lumina zilei ; și în formă de mari fapte
Sub privirea provedinței, lumii se vor arăta.

(Iulie 1842).

MORMINTELE

LA DRĂGĂŞANI

Când vizitam odată locaşurile sfinte,
Măreţe suvenire din vremi ce-au încetat,
Eu mă oprii pe valea bogată în morminte,
Unde atâţi războinici ai Greciei slăvite
Strigarea libertăţii întâi au înălţat.

Ziua de mult trecuse ; natura obosită
Se odihnea : nici sgomot, nici cel mai uşor vânt,
Nimic viu ; eram singur în lumea adormită,
Şi stelele d'asupra pe lunca părăsită
Luciau ca nişte candeli aprinse p'un mormânt.

Din vreme 'n vreme numai de dincolo de dealuri
Părea c'auz un sunet, un uet depărtat,
Ca glasul unei ape ce 'neacă-ale ei maluri
Sau ca ale mulţimii întărîtate valuri,
Când din robie scapă un neam împovărat.

Şi ochi-mi s' aţintară pe semnul mântuinţei,
Ce singur se înalţă în locul de suspin ;
Protector al durerii, nădejde-a suferinţei,
Labarum vechiu al luptei, simbol al biruinţei,
Prin care-a 'nvins barbarii creştinul Constantin.

Şi mă gândeam l'aceia ce umbra-i 'nvăleşte,
La Grecia modernă ce ei au sprijinit ;
Căci jertfa pentru naţii la cer se priimeşte,
Căci sângele de martiri e plantă ce rodeşte :
Curând, târziu, odată, dar însă nelipsit.

Precum cei d'întâi preoţi ce crucea o purtară
Din peşteri, din pustiuri, săraci, despreţuiţi,

In circ, amfiteatruri, puterea înfruntară,
Pe purpura romană credinţa aşezară
Şi 'nvinseră pe idoli în Capitol slăviţi ;

Aşa, sângele-acelor ce-aicea se jertfiră
Născu p'ai libertăţii vestiţi răzbunători.
Parnasul şi Olimpul cu fală se priviră,
Când flotele barbare zdrobite le zăriră
Şi flacăra din ele suindu-se la nori.

Sînt vrednici de vechimea din veacuri fabuloase,
Sînt mari cum fu robia sub limpedele-i cer,
Şi lupta şi izbânda a Greciei frumoase,
Iar Boţari, Miauli, colosuri fioroase,
Se par ca semizeii eroi ai lui Omer.

A ! dac'a ta vieaţă de lume admirată,
Când naţiei gemânde veniseşi ajutor,
De aspre-le ursite nu ar fi fost curmată,
D'ai fi văzut tu ziua în ceruri însemnată ,
Arold al desnădejdei, sălbatec călător,

O nouă epopee, poemă strălucită,
Creştină Iliadă pământu-ar fi 'ncântat .
Ca trâmbiţa 'nvierii de suflet presimţită,
Puternica ta liră, de mâna-ţi pipăită,
A veacurilor stinse cenuşă-ar fi mişcat.

Pământul ţării noastre e azi adăpostire
L'a Grecilor ţărână : iar agonia lor
Cu jale a văzut-o a Oltului oştire
Şi semne de frăţie, dovadă de iubire
Le-a dat ea îndestule în ziua de omor.

Căci nu gândiţi, o, umbre, de lume depărtate,
Că locul morţii voastre e luptelor strein.
Oştirile creştine de cruce însuflate
Adesea se văzură aici împreunate
Sub Uniad Românul, sub Matiaş Corvin.

Şi cât ura robiei, a patriei iubire,
In limbi deosebite, se vor numi virtuţi ;
Cât vor număra Grecii, între vestite zile,
Ziua când Leonida căzu la Termopile,
Şi cât va purta Oltul, diadema-i de munţi,

Voi veţi trăi ; căci vouă Grecia e datoare :
Căci voi aţi dat semnalul la libertatea sa ;
Şi 'n vremi de suferinţă, în vremi de apăsare,
Nădejde şi credinţă, virtuţi mântuitoare,
A voastră suvenire ades va deştepta.

(Iulie 1842).

O IMPRESIE

Dedicată oştirii Române, 22 Aprilie 1846

Puţini erau la număr ostaşii României,
Dar când ale lor cete pe luciul câmpiei
Semeţ înaintară cu pas răsunător,
Din suliţe, din coifuri, din armele albite,
Când soarele în unde, în raze aurite,
Lumina îşi răsfrânse pe steagul tricolor ;

Când caii, repezi, ageri, cu coame răsfirate,
Cu nările aprinse, cu gurile spumate,
Muşcând de neastâmpăr zăbala ce-i ţinea,
Izbind sub ei pământul şi răsuflând omorul,
La sunete de luptă pe câmp îşi luau sborul,
Ca vulturi ce în aer o pradă ar vedea ;

Şi când auzii glasul aramei tunătoare,
Şi când văzui silitra de fulger purtătoare,
Câmpia, atmosfera de fum întunecând,
Iar printre fum, prin ceaţă, egretele-albicioase
Mişcându-se departe, ca umbre fioroase,
Ce ies din întuneric o crimă-ameninţând ;

Electrică scântee simţii... şi bucuria,
Din inimă pe chipu-mi suită ca mânia,
Pe fruntea-mi se aprinse, în ochi-mi străluci ;
Sub pasurile mele simţii arzând pământul,
Şi vechea strălucire cu sgomotul, cu vântul,
Iluzii-mi bogate cu fală se ivi.

A ! unde e acuma puternica mărire
Din vremea, când a ţării eroică oştire
In lupte uriaşe Buzeştii comanda ;
Când vulturul Daciei cu fruntea 'ncoronată
Şi duhul răzbunării cu manta-i sângerată
Da semnul biruinţei şi calea ne-arăta !

Călugărenii încă păstrează pomenirea
Vitejilor ce 'n valea-i aflară nemurirea,
Al faptelor de cinste preţ veşnic, meritat ;
Iar praful ce acolo de vânturi viscoloase
In aer se ridică, e pulbere de oase,
Ce tabere duşmane în treacăt au lăsat.

. . . . . .

Spun că, în urma luptei, în Asia bogată,
Dacă Mahomedanii vedeau câteodată
Un armăsar ce 'n preajmă-i căta el sforăind,
Cuprinşi d'adâncă spaimă, ziceau cu 'nfiorare
Că el a văzut umbra acea îngrozitoare
A lui Mihai Viteazul asupră-le viind.

. . . . . .

Aşa erau odată, Românii ; dar unirea
Ce le hrănea corajul, ce le 'nsufla mărirea,
Cu vechea simplitate din inimi a lipsit ;
A patriei iubire, obiect de ironie,
In veci este pe buza acelui care ştie
Cu numele-i să tragă norodul amăgit.

Așa în proaste capiști, care treceau de sfinte,
Al idolilor preot, cu magice cuvinte,
Mulțimii adunate oracole 'mpărțea :
Oracole viclene, de interes dictate,
De înțeles lipsite, de patimi explicate,
Și 'n care neștiința neîncetat credea.

Dar tot se află încă virtuți, și viitorul
In ele se încrede, așteaptă ajutorul
Ce îl aduc la nații bărbați mântuitori ;
Insuși Domnul naturii zisese altădată
Că, pentru'un drept, el iartă Gomora vinovată :
Dreptatea și virtutea în ceruri sînt surori.

Iar voi, războinici tineri, drage batalioane,
Fiice ale-acelor vestite legioane
Care între popoare un nume ne-au lăsat,
Voi, căror acest nume e dat el în păstrare,
Cu cinste veți răspunde l'a patriei chemare,
Când vechiul nostru sânge nu poate fi schimbat.

(1846)

MIEZUL NOPȚII

Aici, p'aste ruine, cu mândre suvenire,
Privesc cum orizonul se umple de făclii,
Cum luna în tăcere s'arată să inspire
Gândiri religioase l'ai lui Apolon fii.

Când tot doarme 'n natură, când tot e liniștire,
Când nu mai e mișcare în lumea celor vii,
Deșteaptă privighează a mea tristă gândire,
Precum o piramidă se 'nalță în pustii.

Ai mei ochi se preumblă pe dealuri, pe câmpie ;
Al meu suflet se 'nalță pe aripi d'un foc sfânt,
In sboru-i se ridică la poarta de vecie,
Căci nicio legătură nu are pe pământ.

Speranța mea din lume de moarte se precurmă ;
Trecu ea, precum trece un fulger printre nor ;
S'a șters precum se șterge a vulturului urmă,
Când spintecă văzduhul în falnicul său sbor.

De când pierdui părinți-mi, trei ierni întregi trecură :
Trei ierni, căci după ierne vieața-mi socotesc,
Căci zilele-mi, ca iarna de viscoloase-mi fură,
Copaciu din miezul iernii, ce vânturi îl clătesc.

Frumoasa primăvară acuma se grăbește
La caru-i să înhame pe zefirii ușori ;
Pășaște, și pe urmă-i verdeața se ivește,
Și cerul se desbracă de viforoșii nori.

Zefirul printre frunze misterios suspină.
E limpede-orizonul și cerul luminos ;
A râurilor șoaptă... Dar unda lor e lină,
Iar sufletu-mi e 'n valuri, n'am soare seninos.

Căci închinat durerii ; amara mea vieață
D'atunci e pentru mine nisip neroditor,
Ce vara îl usucă, ce iarna îl înghiață,
Pe care flori nu află sărmanul călător.

Lăsat strein în lume, lipsit de orice bine,
Văzând că nu-mi rămâne plăcere pe pământ,
Văzând zilele mele de suferințe pline,
Puiu mâna p'a mea frunte și caut un mormânt.

Puțină vreme încă și glasu-mi se va stinge
Și inima, d'a bate în pieptu-mi va 'nceta !
Atunci, fără 'ndoială, eu soarta voiu învinge
Și a vieții taină în moarte voiu afla.

(1830)

ADIO

LA TÂRGOVIŞTE

Culcat p'aste ruine, sub care adâncită
E gloria străbună şi umbra de eroi,
In linişte, tăcere, văz lumea adormită,
Ce uită 'n timpul nopţii necazuri şi nevoi.
Dar cine se aude şi ce este ăst sunet ?
Ce oameni, sau ce armii, şi ce repede pas ?
Pământul îl clătеşte războinicescul tunet ;
Sgomot de taberi, şoapte, trece, vâjie-un glas...

. . . . . .

Dar unde sînt acestea ? s'au dus ! au fost părere,
Căci armele, vitejii şi toate au tăcut.
Aşa orice mărire nemicnicită piere !
A noastră, a Palmirii şi a Romei a trecut.

Şi pe ţărâna-aceea, de care-odinioară
Se spăimântau tiranii de frică tremurând,
Al nopţii tâlhar vine şi pasări cobe sboară,
Pe monumente trece păstorul şuerând.

. . . . . .

Mă scol, mă mut d'aicea, duc pasurile mele
Ce pipăesc cărarea, în fundul unui crâng ;
Şi las aste morminte cu suvenire grele,
Pe care nu am lacrimi destule ca să plâng.

Aicea am speranţă să aflu mulţumire ;
Eu voiu să auz unda şi cerul să-l privesc ;
Să văz a Aurorei mult veselă zâmbire,
Razele dimineţii ce norii auresc.

Aci stejari cu fală se 'nalţ', se îndreptează,
Urcând ale lor ramuri spre-azurele câmpii.
Aci plopii cu frunza o vale încoronează ;
Acolo se văd dealuri ş'aici sălbatici vii.

Din coast' acestor stânce, din vârful ăstui munte,
De unde îşi apucă vulturul al său sbor
A nopţii stea revarsă lumină p'a mea frunte
Şi raza-i se reflectă pe limpede izvor .

Aci zefirul vesel prin frunze 'ncet suspină ;
Aicea orizonul e dulce, luminos ;
Aici aceste râuri... Dar unda lor e lină,
Iar sufletu-mi e 'n valuri, n'am soare seninos.

Din sânul maicii mele, născut în griji, necazuri,
Restriştea mi-a fost leagăn, cu lacrămi m'am hrănit ;
Ca ale mării repezi şi groaznice talazuri,
De vântul relei soarte, spre stânci am fost gonit.

Acuma pretutindeni întorc a mea vedere ;
Dar ochi-mi mulţumire deloc nu întâlnesc,
Căci nimenea nu simte cumplita mea durere
Şi oamenii pe mine, trecând, mă ocolesc.

Aşa ! aşa ! iubite, s'a dus scumpul meu bine ;
Văzând că nu-mi rămâne plăcere pe pământ ;
Văzând că pentru mine s'au dus zilele line,
Puiu mâna p'a mea frunte şi caut un mormânt.

Din zilele trecute, din vechea fericire,
Din vârsta mea de aur, din sfântul lor amor,
Idei au rămas numai, precum o nălucire
Rămâne dimineaţa din visuri care sbor.

Aşa, fără 'ndoială, amara mea vieaţă
D'acum e pentru mine nesip neroditor,
Ce vara îl usucă şi iarna îl înghiaţă
Şi nici o floare n'află sărmanul călător.

Dar însă suvenirul fiinţelor iubite
Va fi la al meu suflet etern înfăţişat,
Ca frunzele aduse de vijelii pornite
La vechea lor tulpină ce-odată le-a purtat.

De visurile voastre, speranţe-amăgitoare,
Acum peste măsură mă văz îndestulat ;
Fugiţi, zadarnici zile, ce griji omorîtoare
Pe tânăra mea vârstă curând aţi adunat.

Când, toamna, se arată al iernii rece soare,
Copacii plini de jale pierd frunza, se usuc ;
Aşa nenorocirea uscând a vârsti-mi floare,
Zic lumii un adio, iau lira şi mă duc.

(1830)

MEDITAŢIE

Vara-şi apucă sborul spre ţărmuri depărtate,
Al toamnei dulce soare se pleacă la apus
Şi galbenele frunze, pe dealuri semănate,
Simţiri deosebite în suflet mi-au adus.

O ! cum vremea cu moartea cosesc fără 'ncetare !
Cum schimbătoarea lume fugând o re'noesc !
Câtă nemărginită pun ele depărtare
Intre cei din morminte şi acei ce doresc !

Unde, atâţi prieteni plăcuţi de tinereţe ?
Unde, — acele fiinţe cu care am crescut ?
Abia ajunşi în vârsta frumoasei dimineţe,
Ca ea, fără 'a se 'ntoarce, ca dânsa au trecut !

. . . . . .

Ce netedă câmpie ! cum ochiul se uimeşte ! [1])
Ce deşert se arată, ori în cotro priveşti !
Intinsa depărtare se pare că uneşte
Cu ale lumii mărgini, hotarele cereşti.

Cât sânge aste locuri setoase înghiţiră !
Câte oase războiul aici a semănat !
Câţi veterani războinici, moartea purtând, muriră
Pentru izbânzi de care ei nu s'au bucurat !

Imi pare că-i văz încă, răsturnaţi în ţărână,
Pe 'ncreţita lor frunte sfârşitul arătând,
Dar mai clătindu-şi capul şi, c'o murindă mână,
Fierul care le scapă, cu furie strângând.

Ei nu gândesc la moarte, nu gândesc la vieaţă ;
Ei nu gândesc la fapte ce 'n vieaţă au urmat ;
Ci când sufletul sboară, când sângele îngheaţă
Toată durerea le-este că nu şi-au răzbunat !

. . . . . .

Puţin mai înainte, un monument s'arată :
Să-l privim... Dar ce semne de-onoare pe el sînt ?
Negreşit, cei dintr'însul slăviţi au fost odată ;
Azi, slava stă d'asupra, şi omul în pământ.

Iată, fără 'ndoială, o mare mângâiere !
O, voi, care un titlu ş'un nume pismuiţi,
Când tot ce e 'nalt cade şi când mărirea piere,
Mărirea, înălţarea la ce le mai doriţi ?

Din vremile trecute, în veacuri viitoare
Un nume să răsune, cu slavă 'mpodobit,
Să treacă peste vârste şi peste ani să sboare,
Acela ce îl poartă cu ce s'a folosit ?

1) Câmpia Brăilei.

Când marea 'ntărâtată corabia-ţi zdrobeşte,
Când loc de mântuire nu este, nici liman,
Când cu grozave furii asupra ta porneşte
Spumoasele lui valuri bătrânul Ocean,

Spune-mi, îţi pas' atuncea să ştii de mai pluteşte
Catartul fără pânze ce nu ţi-e de-ajutor,
Să vezi dacă pe unde se ţine, se clăteşte,
Şi dac' ai fost odată în barcă sau vapor?

Viaţa e o luptă, o dramă variată
Şi actu-i cel din urmă, în veci e sângerat;
Moartea-l încoronează, moartea neîmpăcată,
Care în a sa cale pe nimeni n'a uitat.

A! întorcând privirea spre veacur'le trecute
Şi ne'ncetat pământul văzându-l pustiit,
Văzând tot aste rele, *tot zile neplăcute*,
De soarta omenirii, din suflet m'am mâhnit!

Câte feluri de chinuri asupră-i se adună!
Insă vezi cum speranţa o 'nşală ne 'ncetat?
Cu o dulce zâmbire vine ţiind de mână
Icoana fericirii. Dai s'o prinzi... A scăpat!

Astfel, un vis ţi-arată o iubită fiinţă;
Astfel, cu bucurie voieşti s'o 'mbrăţişezi;
Dar astfel, umbra 'nşală zadarnica-ţi silinţă:
Acum din mâini îţi scapă, acum iarăşi o vezi.

Dacă în cartea soartei omu-ar şti să citească,
Să-şi afle fieşicare grozavul viitor,
Cine-ar mai vrea, stăpâne, aicea să trăiască,
Când lumea e de chinuri nedeşertat izvor?

Vremea d'acum, trecutul, a-l şti avem putere;
Numai ce-a să se 'ntâmple, noi nu putem vedea;
Dar când ora sosește, când nălucirea piere,
Se trage deodată şi veşnica perdea.

(1837)

CIMITIRUL

(Peştera)

Peşteră întunecată azil al pocăinţei,
Unde omeneşti fumuri ca fumurile pier,
Unde eroii credinţei
Au murit pentru lume, ca să trăiască 'n cer!

Tu care ai fost martur la-atâtea rugăminte,
Ce se şoptea în umbra şi în răcoarea ta,
Când inima fierbinte,
Vieaţa de vecie în lacrimi o căta.

Dacă bolţile tale, ce nu pot fi pătrunse
De omeneşti suspinuri, d' al patimilor vânt,
Duc sufletul prin locuri şi prin cărări ascunse,
Departe de pământ,

Iartă cumplita spaimă, ce în sânu-mi aprinse
Furioasa privire a foştilor părinţi
Şi altarul de piatră pe care stau întinse
Mădulare de sfinţi.

Fioroasa răceală ce 'nsufl' a ta vedere,
Veşnicul întunerec, aicea domnitor,
Şi grozava tăcere
Arăt umbrele morţii ce p'între oase sbor!

Imi pare că mă aflu în locuinţ' adâncă
A unei groaznici iesme, ce sângiuri o hrănesc,
Şi care, de o stâncă,
Pe călător sfăramă c'un sbieret sătănesc.

Sau în pădurea ceea, în care mai nainte,
Druizii cei sălbatici jertfiau pe osândiţi,
Când, setoşi de omoruri, treceau de puteri sfinte
Stejari 'mbătrâniţi!

Aici, cu toate-acestea, religia vorbeşte
Celor ce vor s'asculte cuvântul lui *Hristos:*
Groaza cu 'ncetul piere, şi omul întâlneşte
Poveţe de folos.

Vicleanul îşi desbracă aici ipocrizia;
Acel căit se 'mpacă cu ceru 'ntărîtat;
Aici, fapta cea bună visează veşnicia
Ş'aşteaptă ne'ncetat.

Şi omul care crede, şi omul ce aşteaptă,
De-o sfântă mângâiere în veci e însoţit.
Pacea va fi cu dânsul, el va lua răsplată,
Căci a nădăjduit...

(1838)

CANDELA

Tăcerea e adâncă şi noaptea 'ntunecoasă;
Norii ascund vederea înaltelor tării
Ş'a stelelor de aur mulţime luminoasă,
Ce smălţuiau seninul cereştilor câmpii.

Numai religioasa a candelei lumină,
Aprinsă de credinţă, şi limpede şi lină
Luceşte înaintea icoanei ce slăvesc;
Emblemă-a bunătăţii, mângâitoare rază,
Ea par'că priimeşte şi par'că 'nfăţişează
Rugăciunile noastre stăpânului obştesc!

In minutele-acelea, când sufletul gândeşte,
Când omul se coboară în conştiinţa lui,
Ca unei inimi care cu noi compătimeşte,
Frăţeştii ei lumine durerea mea supui.

Câte chinuri ascunse, câte lacrimi vărsate
Au avut-o de martur, şi i-am încredinţat!
Câte dorinţi smerite şi neînfiinţate
Am tăinuit de lume, şi ei am arătat!

Dumnezeu ce de față pe cruce se arată,
El care-a nedreptății e pildă de 'ngrozit,
Imi spune că 'nainte-i se va vedea odată
Cel ce nedreptățește cu cel nedreptățit.

Atunci, creștinu-acela cu fruntea în țărână,
Dar cu otrava 'n buze și cu fierul în mână,
Umilit, ca să'nșale, și blând ucigător,
Tronul Dumnezeirii cum va putea să-l vază,
Când la un semn puternic se vor clăti cu groază
Cerurile-așezate pe polurile lor ?

. . . . . .

Dar adânca odihnă în lume încetează :
Religiosul clopot se leagănă în vânt,
Chemând pe credincioșii ce somnu 'mpovărează
Din ale lor locașuri, în locașul cel sfânt.

Intunecimea nopții, care încă domnește
Ca un om ce cu viața se mai luptă murind,
Se 'mprăștie cu 'ncetul, treptat se risipește
Și 'n umbra dimineței se pierde 'ngălbenind.

Se desfășur în ochi-mi minunile zidirii :
Credința se deșteaptă în omul rătăcit
Și 'nalță a ei rugă cu imnul mulțumirii
La cel ce, după noapte, și zi ne-a dăruit.

Iar tu, candelă sfântă, a căreia vedere
Imi aduce aminte atâtea năluciri !
Imi vei fi totdeauna rază de mângâiere ,
Vei ști deopotrivă și fapte și gândiri.

Voiu alerga la tine în dureri și necazuri,
De oameni și de soartă când voiu fi apăsat ;
Astfel corăbierul, când marea e 'n talazuri.
Aleargă la limanul ce-adesea l-a scăpat.

(1838)

RUGĂCIUNEA

Al totului părinte, tu a cărui voinţă,
La lumi ne'nfiinţate ai dăruit fiinţă,
Stăpâne creator!
Putere fără margini, izvor de veşnicie,
Al căruia sfânt nume, pământul nu îl ştie,
Nici omul muritor!

Dacă la cer s'aude glasul făpturii tale,
Fă ca întotdeauna pe a virtuţii cale
Să merg nestrămutat.
Când soarta mă apasă, cum şi când îmi zâmbeşte,
Când veselă m' ajută, când aspră mă goneşte,
Să pociu fi neschimbat.

Mândria 'n fericire să nu mă stăpânească,
Mâhnirea în restrişte să nu mă umilească:
Dreptatea să o ştiu.
Conştiinţa să-mi fie cerească ta povaţă,
Prin ea, tu mă 'ndreptează şi, când greşesc, mă 'nvaţă
Cum trebue să fiu.

Fă să doresc de obşte al omenirii bine,
Să mă cunosc pe însumi, şi p'altul decât tine
Să nu am Dumnezeu.
La oameni adevărul să-l spuiu fără sfială;
De cel ce rău îmi face, de cela ce mă 'nşală
Să nu îmi răzbun eu.

Şi fă ca totdeauna al meu suflet să vază
Lumina aşteptată, a nemuririi rază,
Dincolo de mormânt,
Acolo, unde vieaţa cea veşnică zâmbeşte
Sărmanului acela ce 'n vieaţă pătimeşte
Gonit p'acest pământ.

Știu cum că lumea noastră ; între globur'le multe
Ce sînt pentru mărirea-ți cu un cuvânt făcute
După un veșnic plan,
Nimica înainte-ți nu poate să se crează,
C'așa de puțin este, ș'atâta însemnează
Un val în Ocean.

Cunosc cu toate-acestea și văz cu încredințare,
Că 'n fapta cea mai mică și 'n lucrul cel mai mare
Deopotrivă ești,
Că la a ta dreptate nu este părtinire ;
Că îngrijești de toate, că fără osebire
Ș'asupra mea privești.

Cu tunetul din ceruri, tu ocolești pământul,
Infloreşti cu natura și răcorești cu vântul :
Ești vieața ce ni-ai dat.
Ascultă dar, stăpâne, supusa rugăciune,
Ce sufletul o 'nalță, ce inima depune
La tronu-ți ne'ncetat.

Până 'n ceasul din urmă, amorul tău să-mi fie
Comoară de nădejde, de dulce bucurie,
Izvor de fericiri ;
El singur să-mi stea față în acele minute
Când planuri viitoare și amăgiri trecute
Se șterg ca năluciri.

(1838)

UCIGAŞUL FĂRĂ VOIE

O temniţ' adâncă îmi e locuinţa : [1])
Prin dese, prin negre zăbrele de fier
O rază pierdută îmi spune fiinţa
Cerescului soare, seninului cer.

Şi frigul mă 'nghiaţă ; e umed pământul ;
De ziduri, de lanţuri, eu sînt ocolit :
Aici, suferinţa aşteaptă mormântul,
Căci legile lumii aşa au voit.

Adus ca o crudă, sălbatică hiară,
L'a temniţei poartă nădejde-am lăsat,
Şi simt chinuire atât mai amară,
Cu cât a mea soartă eu n'am meritat.

O noapte fatală ! o noapte cumplită !
Pe patu-mi de trudă dormeam obosit.
Era despre ziuă ; soţia-mi iubită
Şedea lângă mine... un vis, vis cumplit !

Văzui : în bătrâne păduri depărtate
Părea că mă aflu ; eram călător,
Dar calea pierdusem ; pe ramuri uscate
Cânta cucuveaua cu glas cobitor.

Copacii, în preajmă-mi, păreau că 'nviează ;
Din toată tulpina un geamăt ieşea :
Flămândă, cumplită, vedeam că-mi urmează
O ceată turbată de lupi, ce urla.

1) Sujetul acestei poezii este o întâmplare adevărată. Osânditul socotesc că trăieşte încă, şi nu e mai mult de patru ani de când s'a judecat pricina la tribunaluri, unde el mărturisind fapta, căuta a se desvinovăţi prin povestirea nenorocosului vis. Dar judecătorii, temându-se ca nu cumva îndurarea către acesta să insufle şi altora dorinţa de a visa, au aplicat pravila, care nu cuprindea nimic despre vise, căci pravila criminală, după cum ştim, e încă nedesăvârşită.

Şi eu fugeam iute, fugeam cu grăbire,
Dar locul sub mine de sânge 'nchegat
Silinţe 'mi zadarnici punea 'mpotrivire ;
D'o rece sudoare eram inundat.

Sufla un vânt iute şi luna 'ngrozită
In spaţiuri veşnici trecea alergând,
Cu stinsele-i raze, cu faţa-i pălită
Intinse pustiuri abia luminând.

Apoi, deodată în nori se ascunse,
Şi lipsa ei dete cumplitul semnal ;
In spaima nespusă ce-atunci mă pătrunse
Văzui trecând moartea pe palidu-i cal.

Schelet d'altă lume, cu forme cumplite,
Rânjind, către mine privea neclintit :
In mâna-i uscată, în unghi ascuţite
Ţinea o femee... Din capu-i zdrobit

Muşca câte-odată, muşca cu turbare,
Şi creeri, şi oase din gură-i cădea.
Uimit rămăsesem ; la orice mişcare
Părea că ea rupe din inima mea.

Dar ceata de hiare o văz..., mă sosește...
Fierbintea-i suflare acum o simţii... ;
Mă plec, cat şi mâna-mi grea piatră 'ntâlneşte,
Coraj deznădejdea îmi dă, şi... izbii...

Un ţipăt s'aude... ; eu saiu în picioare
Din somnu-mi de groază atunci deşteptat :
Soţia-mi lipsită d'a vieţii suflare
Zăcea... ; capu-i tânăr era sfărâmat !

D'atunci, zile multe şi nopţi osândite
Pe fruntea-mi trecură ! Eu nici am simţit
A lor osebire ; vedenii cumplite
Şi ţipătu-acela în veci m'a 'nsoţit.

Răsună el seara ; l-auz dimineaţa
Precum în minutul prin crimă 'nsemnat ;
Şi eu trăiesc încă ! trăiesc, căci vieaţa,
Amară pedeapsă, în dar mi s'a dat.

Aici aştept vremea şi ziua dorită
Să văz dacă dreptul, ceresc împărat,
Priveşte la fapta-mi, ce este cumplită,
Sau numai la cuget, ce este curat.

(1843)

CÂINELE SOLDATULUI

Rănit în războaie, soldatul căzuse
Şi 'n puţine zile, chinuit, muri
Departe d'o mumă care îl crescuse
Şi care-l iubi !

Sărman, fără rude, pe ţărmuri streine,
N'avea nici prieteni, niciun ajutor ;
Nu era fiinţă care să suspine
Pentr' un trecător !

Singurul tovarăş de nenorocire,
Singura-i avere un câine iubit
Şedea lângă dânsul şi 'n mare mâhnire
Părea adâncit.

Acum tot e gata pentru îngropare ;
Acum ridic trupul pe mâini de soldaţi,
Onori hotărîte acelora care
Mor pentru 'mpăraţi.

In fruntea paradei câinele porneşte ;
Din ochii lui pică lacrimi pe pământ ;
Ca un iubit frate el îl însoţeşte
Până la mormânt !

Aci se opreşte, aci se aşează ;
Nimic nu îl face a se depărta ;
Aşteaptă să-l strige, crede c'o să-l vază
Când s'o deştepta !

Câteodată cearcă piatra s'o ridice,
Câteodată latră dup' un călător ;
Coprins de durere : „Vino !“ parc'ar zice,
„Să-mi dai ajutor !“

Apoi când streinul, de milă, voieşte
A-l trage de-o parte şi hrană a-i da,
El îşi pleacă capul, în pământ priveşte
Şi nimic nu va.

De două ori noaptea, cu umbrele sale,
Emisferul nostru l-a învăluit ;
Şi sărmanul câine din locul de jale
A fost nelipsit !

Dar în dimineaţa acea viitoare,
Pe când se deşteaptă omul muncitor,
Zăcea lângă groapă, mort de întristare,
Câinele Azor !

(1838)

ELIZA

Spune-mi, scumpă Elizo, ce este fericirea ?
Pe ce ţărmuri răsare, ce loc îi e plăcut ?
E veche ca pământul, împodobeşte firea
De mult, sau deodată cu tine s'a născut ?

Am căutat-o 'n pustiuri, am căutat-o 'n lume ;
Am căutat-o pe dealuri, pe munţi şi pe câmpii :
Am căutat-o 'n deşertul echo al unui nume,
Pe valurile mării, în titluri, bogăţii.

Zadarnică silinţă ! Fericirea s'ascunde !
Fără folos pe urmă-i vedeam că ostenesc ;
O chiemam cu 'nfocare, dar nu vrea a-mi răspunde
Te întâlnii, iubită, şi 'n ochi-ţi o găsesc !

Vedeţi aceste locuri, aceste stânci râpoase ?
Vedeţi pământu-acesta de tot nelocuit ?
Ei bine, aici toate, mie îmi par frumoase
Mai mult decât ori unde, aici sînt fericit.

Eliza e vieaţa ce toate 'nsufleţeşte ;
Zâmbirea-i e cerească, privirea ei, amor ;
A sa dulce suflare, ăst aer bălsămeşte,
Şi graţiile 'ntr'însa văd o tânără sor'.

Dacă ar fi pământul în vechea simplitate,
Când cea d'întâi femee în raiu s'a pomenit
Frumoasă, 'mpodobită cu darurile toate,
Şi nobila-i icoană în unde şi-a privit :

Negreşit că Eliza, de sine încântată,
Văzându-şi în fântână atâtea frumuseţi,
Tovarăşelor sale : „Veniţi !“ le-ar zice, 'ndată,
„In cristalul acesta, minune să vedeţi !

„Voi sînteţi prea plăcute, şi dulcea-vă privire
„Inima mea o trage, mi-e drag să vă ascult ;
„Dar văz colo în apă un lucru peste fire,
„Un chip care vă 'ntrece, şi-mi place şi mai mult !“

Până nu o văzusem, pân' a nu o cunoaşte,
Eram de nopţi, de zile, de toate desgustat.
Timpul, ce-acuma sboară, părea că se târaşte ;
Anii, ca o povară grozavă de purtat !

Vântu-mi părea suflare zadarnică şi rece ;
Cerul, ca o câmpie de care sînt sătul ;
Echo, numai un sunet ce fără folos trece ;
Aurora, o rază privită îndestul.

Ziceam : „O zi ca alta, şi tot acelaşi soare !“
In lume vedeam chinuri, pe ceruri vedeam nori.
Le privesc cu Eliza : totul schimbat îmi pare :
Cerul este cu stele, câmpiile cu flori.

Aurora, o nimfă de soare prea iubită,
Se deşteaptă, şi 'n aer alunecă zâmbind.
De cele d'întâi ore, d' ai săi fii ocolită,
La soare ce-o urmează, cu dragoste privind.

Zefirul, o fiinţă de bine făcătoare,
Care către cer duce suspinuri omeneşti ;
Echo, o zeitate la chinuri simţitoare,
Ce repetează glasul acelei ce slăveşti.

Când tăcerea Elizei îmi spune-a ei iubire,
Când mâna ei mă strânge, când ochi-i îmi vorbesc,
Când lângă ea uit lumea şi nu mai am simţire
Decât pentru minutul în care o privesc,

Zic : „Vieaţa este scurtă şi fericirea trece ;
„Spun că plăcerea stinge făclia lui Amor ;
„Dacă iubirea noastră e s'aibă sfârşit rece,
„De ce 'n minutu-acesta, de ce acum nu mor ?“

(1837)

AŞTEPTAREA

Aceasta este ora... sau cel puţin soseşte,
Dar ea unde să fie ? De ce nu se iveşte ?
Minuturi fericite sînt oare de pierdut ?
Foarte puţine omul în vieaţa lui are !
Se auzi un sunet... Să ascult... : mi se pare... !
Nu e nimic : o frunză în vale a căzut !

Noaptea, în aste locuri, n'are de loc tăcere ;
Totul se mişcă, umblă, dar toate sînt părere ;
Vântul, umbra mă 'nşeală, când crez a o vedea.

Luna aci s'arată, aci iar se ascunde ;
Abia câteodată 'ntunerecul pătrunde
Și norii înainte-i se pun ca o perdea.

Poate că și ea are o tainică 'ntâlnire,
Poate că stăpânită d'asemenea simțire,
Pășește 'nvăluită în umbra unui nor.
Chiar în acele sfere, care au ceresc nume,
Poate-amorul domnește ca aerul în lume :
Cu ce drept omul singur să fie simțitor ?

Nu știu, dar la atâtea rele nesuferite,
Ce asupră-mi adese se par a fi unite,
Singur amorul este izvorul fericit,
Ce fără încetare m'adapă cu uitare,
Ca undele vestite fântânei de mirare,
Prin care morții uită că 'n lume au trăit.

Zile neprețuite ale copilăriei,
Tovarăși ai vieții și fii ai bucuriei !
De mi-ar fi iertat astăzi a 'ncepe să trăiesc,
Câte mi-a dat amorul, minuturi, ore bune,
La un loc adunate, cu voi să se 'mpreune,
Și din toate o scurtă vieață să 'ntocmesc ;

M'aș duce unde sboară atâtea rândunele,
Când viscolul începe, când vin vremile rele ;
Pe pasur'le verdeței ca ele m'aș ivi :
Din loc în loc aș trece în climele streine,
Unde sînt alte stele și ceruri mai senine,
Dar iarăși m'aș întoarce, când firea ar zâmbi.

Sătul de mari nimicuri ce nu dau fericirea,
Cătând în vieață pacea, și 'n pace mulțumirea
Ca râul fără nume aș trece neștiut.
Oricât de mic e templul, dar tot îl locuește
Acela ce pământul și cerul stăpânește ;
Numai pentru-a lui slavă și omul s'a născut !

Nădăjduesc într'însul: el poate să-mi arate
Un drum fără primejdii, cărări nesemănate
De asupriri nedrepte, de curse viclenești.
. . . . . .

Din frunza 'ntunecată a pădurii vecine
Se întinde o umbră... ; cineva par'că vine...
Părere 'nșelătoare, ș'acum mă amăgești ?

Dar nu ! Văz o ființă... spre mine 'naintează...
Să m'arăt... De vederea-mi ea nu se spăimântează...
Un strein pe aicea sfială ar avea.
Ea pășește ; ia seama... ; o auz că șoptește.
Negreșit, e femeie... Ce zice ? Mă numește !
Pieptul, inima-mi bate. Aceasta este ea !

(1837).

INIMA MEA E TRISTĂ

Inima-mi e 'ntristată,
Și 'n lacrimi înecată,
La fericiri trecute gândește în zadar !
Plăcere, mulțumire,
Vieață, fericire
Le-am gustat. A lor lipsă acum o simt amar.

Acele dulci suspinuri,
Cum se schimbă în chinuri,
Și bucuria noastră, în otrăvit venin !
Cât rău dup' atât bine !
Așa furtuna vine
Când soarele zâmbește, când cerul e senin.

Adio ! N'am cuvinte,
Să-ți arăt tot ce simte,
In astfel de minuturi, mâhnit, sufletul meu.
E o durere mare,
Și suferinți, pe care
Ale simți pociu numai, a le descri mi-e greu.

A ! cât de mult amară,
Vieaţa o să-mi pară !
Minuturile secoli o să le socotesc.
A oricărei zi rază
Noi lacrimi o să vază,
Când pe streine ţărmuri, strein o să trăiesc !

Spune-mi, însă, iubită,
Când inima-ţi lipsită
D'un credincios prieten, cu el nu va mai fi.
Vei putea uita toate
Plăcerile gustate ?
Simţirea se va stinge, şi nu-l vei mai dori ?

Astă lege obştească
Se cade să 'ngrozească
Amorul, care vremea atâta l-a 'ntărit ?
In ce loc, pe ce cale,
Călcând pasur'le tale,
Vei avea drept a zice : „Aici nu m'a iubit" ?

Durerea cea mai mare
Nu poate să omoare :
P'a mea, care a 'ntrecut-o ? Dar tot nu pociu să mor.
A ! de-i mai ţinea minte
Atâtea jurăminte,
Imi vei mai păstra, poate, o urmă de amor !

Când, seara, tu vei merge
Pe câmpuri a culege
Flori tineri, ca şi tine, s'acoperi fruntea ta,
Dacă din întâmplare
Vei nemeri o floare
Ce poartă un scump nume, ce-i zic : „Nu mă uita",

Atunci, atunci gândeşte
De mine că-ţi vorbeşte.
Asta-mi este speranţa, şi d'asta mai trăiesc.
Eu tot crez că e 'n fire
Acea compătimire,
Ce inimile leagă cu lanţul sufletesc.

(1837)

BARCA

Păşeşte lin, o barcă, pe unda adormită !
Respecteaz' al naturii repaos trecător ;
Inima mea, de sgomot cu totul obosită,
Ca la un scump tovarăş, se 'ncrede l'al tău sbor.

Poartă-mă 'n sus, în laturi, oriunde vrei şi-ţi place,
Unde te'mpinge vântul, sau unde tu doreşti ;
Toate-mi sînt d'opotrivă, dacă mă duci în pace,
Dacă cu mulţumire vederea-mi rătăceşti.

Voi cunoaşteţi, o unde, cu câtă bucurie,
De ce sfârşit pornită, cu ce cuget curat,
Barca mea, totdeauna, pe-a voastră 'mpărăţie,
Ca 'ntr'ale ei coprinsuri jucând s'a preumblat.

Inghiţiţi pe tâlharii a căror îndrăzneală
Cu trupuri sângerate, cu morţi vă otrăvesc,
Ce întocmesc comploturi şi, fără de sfială,
Aproape de pierzare, ucideri chibzuesc.

Insă melancolia, amorul şi plăcerea
Priimiţi-le vesel, ca pe ai voştri fii ;
Eu vă cunosc mărirea, eu vă slăvesc puterea,
Când alerg p'ale voastre mult umede câmpii.

Din rătăcita-mi barcă, ce-o las la întâmplare,
Ochii mei către ceruri uimit îi aţintez ;
Seninul lor insuflă sfială şi mirare ;
Eu mă rog în tăcere, vărs lacrimi şi mă 'ncrez.

„Cerul o să ne-ajute", zicea a mea iubită.
El până acum tace ! Să n'o fi ascultat ?
Şi poate frumuseţea a o vedea mâhnită,
Aducându-i drept jertfă suspin neîncetat ?

Dacă într'aste ceasuri de vie desfătare,
S'ar afla lângă mine... minut dumnezeit!
Vieaţa nu stă 'n zile, şi eu cu 'ncredinţare
Cătă-mi rămâne-aş da-o, mi-aş zice: „Am trăit!"

Mergi, mergi, uşoară barcă, în dreptul celei stele,
Căreia i-am dat nume..., un nume ce slăvesc,
Nume ce 'n înfocarea închipuirii mele
Pe strălucita-i frunte îl văz şi îl citesc.

Acolo te opreşte, acolo priveghează,
Cât raza ei asupră-ţi ş'asupră-mi va zâmbi;
Când va pieri cu noaptea, atunci te depărtează,
Şi iar cu noaptea vino, la dânsa a privi,

Până când fericirea, atâta aşteptată,
Imi va răsplăti veacuri trecute cu amar,
Dacă şi-astă speranţă, ca altele 'nşelată,
N'o trece ca speranţa şi n'o fi în zadar!

(1837)

TE MAI VĂZUI ODATĂ

Te mai văzui odată, fiinţă de iubire,
O angel ce slăvesc!
Şi ceasurile repezi şi scumpa ta zâmbire,
Cu suflet, cu vieaţa sînt gata să plătesc.

In valurile-acelea de lume încântată
In care ne-am găsit,
In vesele cadrile, în sala luminată,
Stam singur şi mâhnit.

Plăcerea, frumuseţea, podoabe felurite,
Tot era în zadar;
Ele nu pot să 'nvie simţirile-amorţite
D' al patimei amar.

Bucuria ce 'n preajmă-mi trecea cu repejune,
Trist, rece mă găsea ;
Şi mă gândeam la timpul care în veci n'apune
In suvenirea mea.

Atunci intraşi ! D'odată, de pe a mea vedere
Se ridică un nor :
Te presimţii ; îmi spuse a ta apropiere
Un aer de amor.

Zambila primăverii aşa ea ne împarte
Desfătător miros,
Aşa dulcele-i suflet se simte de departe
In aer răcoros.

Şi inimile noastre, şi ochii se 'ntâlniră :
Simţii ce pătimeşti ;
Un zâmbet trist mi-o spuse ; cu tine îmi zâmbiră
Puterile cereşti !

Văzui pieptul tău tânăr bătând de turburare,
Sub vălul ce sălta :
Te privii în tăcere ; cunoscuşi a mea stare
Văzuşi puterea ta.

Dar cum se strecurară delirul, fericirea !
Ce iute au trecut !
Jalusă d' al meu bine, făcu nenorocirea
Un semn, şi te-am pierdut !

Multe rele d'atuncea am suferit, iubită !
Multe am pătimit !
Soarta mea credincioasă la ura-i ne'mblânzită
Din sboru-i s'a oprit.

Viitorul, în ochi-mi îşi pierde nălucirea ;
Toate mă obosesc.
Tu îmi erai speranţa ; tu-mi inspirai gândirea :
Tu făceai să trăiesc.

Roua buzelor tale sufletul răcoreşte,
Dă viaţă şi plăceri :
Sub umedele-ţi gene e un foc ce topeşte
Tot felul de dureri.

Dar depărtat de tine, ce pot să-mi folosească
Lumea ş'ale ei bunuri şi orice aş avea ?
Pustiul unui suflet ştiu ele să 'mplinească ?
Pot s'aducă trecutul, pot face-a te vedea ?

Pot să întoarcă timpul ş'acele ore sfinte
Care sînt al tău dar,
Ca să mai vărs odată o lacrimă fierbinte
P'al inimi-ţi oltar ?

(1842)

MÂNGÂEREA

UNEI JUNE FEMEI

De ce urăşti vieaţa, tu, fiica armoniei ?
De ce dintr'al tău suflet speranţa ai gonit ?
Care dureri ascunse, vrăjmaşe bucuriei,
A vârstei nălucire şi visuri ţi-au răpit ?

Tu n'ai deşertat cupa ce încă este plină ;
Tu nu ştii de-ţi păstrează otravă sau nectar ;
Dar plângi ! Zefirul, astfel, fără cuvânt suspină,
Toată lacrima 'n ochi-ţi e un mărgăritar.

Eu nu voiu să adaog a ta melancolie,
Să-ţi zugrăvesc icoana durerii omeneşti,
Să desfăşor în ochi-ţi a mea copilărie,
Ca osândă de moarte în care să citeşti ;

Să-ţi arăt împrejuru-mi un larg cerc de morminte,
In care dorm fraţi, rude, părinţi ce m'au iubit ;
Să vezi ce e durerea, să vezi d'aveam cuvinte
Când chiar de provedinţă nevrând m'am îndoit.

Să vezi apoi în lume cumplita răutate
Otrăvindu-mi ani, zile, chiar umbre de plăceri ;
Să vezi... Ah ! atunci numai, atunci ai vedea poate
Câte un singur suflet cuprinde 'n el dureri !

Lumea mă crede vesel, dar astă veselie
Nu spune-a mea gândire, nu m'arată cum sînt !
E haină de podoabă, mască de bucurie
Şi mâhnirea-mi e numai al inimii vesmânt.

Dacă nu după zile, ci după suferinţe
Ni s'ar socoti vârsta, ştii, mare Dumnezeu, —
Pentru care ani, secoli, şi lume şi fiinţe
Nu sînt nimic, — ştii singur câţi ani aş avea eu !

A mea credinţă însă, nu este încă moartă ;
Mângâietor tovarăş, ea nu m'a părăsit ;
In umbră îmi deschide a veşniciei poartă
Şi negura mâhnirii ades mi-a risipit.

Dar tu, cărei speranţă s'arată aurită,
Tu cărei viitorul păstrează năluciri ;
Când tânăra ta vârstă zâmbeşte înflorită,
Când nu ai nicio coardă a inimii izbită
De viscolele lumii şi de nenorociri,
Mângâie-te, copilă, şi simte mulţumirea
Care o 'nsuflă daruri, ce firea ţi le-a dat.
Eu, când te-ascult, uit toate ; uit chiar nenorocirea,
Mă aflu 'n altă lume uimit şi încântat.

Sub degetele tale, în sunete-argintoase,
Clavirul când răsună, când dulce preludezi,
Deştepţi în al meu suflet acorduri fioroase,
A patimilor stinse cenuşă înviezi.

Talentul, frumuseţea adesea pătimeşte ;
De soarta cea comună şi tu poate să ţii ;
Dar vezi dreapta natură cum te despăgubeşte :
Glasu-ţi este esenţa cereştii melodii.

Desăvârşitul bine nu-l poate avea pământul.
Ce mări fără talazuri, ce inimi fără chin ?
Omul este o taină, care-o ştie mormântul ;
Femeia e un înger, vieaţa-i un suspin.

(1842)

PRIETEŞUGUL ŞI AMORUL

EMILIEI

Zici c'ai vrea, prieteneşte :
Să iubeşti, să fii iubită ;
Zici c'amorul te 'ngrozeşte
Zici că-i patimă cumplită,
Zici că este trecătoare
Flacăra-i cea arzătoare !
Şi ce nu e trecător ?
După vara cea bogată
Vine iarna 'ntârâtată,
Bate vânt îngrozitor.
Trandafirul din grădină,
Inflorit de dimineaţă,
Zace veşted pe tulpină,
După ziua de vieaţă,
Dar, căci iarna şi durerea
Sînt condiţia vieţii,
Trebue să las plăcerea,
Bunurile tinereţii ?
Căci zâmbirea-ţi graţioasă
Vremea o să ţi-o răpească,
Trebue, cât eşti frumoasă,
Nimeni să nu te iubească ?

Aşa, cum miroşi o floare,
Care trece, care moare,
Care mâine n'o găseşti ?
Primăvara, — a ei zâmbire,
De ce 'nvie-a ta simţire,
Iarna nu ţi-o 'nchipueşti ?
O ascultă-mă dorită,
Scumpă, dragă Emilie !
O zi bună, fericită,
E o parte din vecie.
Vezi plăcerile uşoare,
Imprejurul tău unite,
Dănţuesc fără 'ncetare
De amor povăţuite ;
Te 'mpresor cu mulţumire,
Fiecare ţi se 'nchină,
Şi amorul cu mâhnire
Te priveşte şi suspină.
Dă-le, dă-le ascultare !
Pentru tine adunate,
Sub coloare de mirare
Vor şti lumea să-ţi arate.
Până n'ajungi timpul rece,
Bucură-te de natură,
Apoi, când vremea va trece
Peste-a inimii căldură,
Când din hora încântată,
Ce vieaţa ta cuprinde,
Cu o faţă întristată
Graţiile s'ar desprinde ;
Când odată şi-or lua sborul
Tinereţe, bucurie,
De-i pofti atunci, amorul
L-om numi o nebunie.
Iţi voiu fi prieten, frate,
Iţi voiu fi orice îţi place,
Şi de lume şi de toate
Impreună ne-om desface.

(1842)

DE CE SUSPIN

Şi cum pociu a-ţi răspunde ?
De ce m'ai întrebat ?
Eu ştiu c'am suspinat,
Dar taina mea e tristă şi va a se acunde.

Să zic că eşti frumoasă
Ca visul de amor,
Că pasul tău uşor
Abia se însemnează pe iarba mlădioasă ;

Că chiar privighetoarea
Te crede trandafir,
Că dulcele zefir
Sărută cu plăcere o frunte graţioasă ;

Că florile grădinii
Cu pizmă te privesc,
Şi 'n chipu-ţi se unesc
Cu graţie cerească, garoafele şi crinii ;

Să zic c'acestea toate
Mă fac să pătimesc,
Să-ţi spui că te slăvesc,
Că ochi-ţi îmi însuflă suspinuri înfocate ;

C' adânca mea iubire...
Dar nu voiu să-ţi descriu
Amorul meu cel viu ;
Las inima să-ţi spuie a mea nenorocire.

(1842)

CÂND DAR O SĂ GUȘTI PACEA...

Când dar o să guști pacea, o, inimă mâhnită ?
Când dar o să 'nceteze amarul tău suspin ?
Vieața ta e luptă grozavă, ne 'mblânzită ;
Iubirea, veșnic chin.

Din cupa desfătării amărăciunea naște ;
Din ochi frumoși durerea își ia al ei izvor ;
O singură privire vieața veștejaște
Cu lanțuri de amor !

Amor, care adoarme și legi și datorie,
Ce gloria o stinge, ce n'are nimic sfânt ;
Antonie-i jertfește a lumii 'mpărăție,
Și află un mormânt !

Nu sînt patimi mai nobili, mai mari, mai lăudate,
Mai vrednici să s'aprinză în inimi bărbătești ?
Nădejdi, vieață, cinste, simțirile 'nfocate
Femeii le jertfești !

Crezi tu că pentru tine răsare sau sfințește
Acel uriaș falnic, al zilei domnitor ?
La patrie, la lume, la tot ce pătimește
Nimic nu ești dator ?

Eu lanțurile mele le sgudui cu mânie,
Ca robul ce se luptă cu 'n jug neomenos,
Ca leul ce izbește a temniței tărie
Și geme furios.

Dar rana e adâncă și patima cumplită
Și lacrima de sânge, obrajii mei arzând,
Răsfrânge frumusețea, icoana osândită,
Ce o blestem plângând !

O văz ziua şi noaptea, seara şi dimineaţa ;
Ca un rănit de moarte simţ în piept un fier greu ;
Voiu să-l trag : fierul iese, dar însă cu vieaţa
Şi cu sufletul meu !

(1842)

ÎN ORE DE MÂHNIRE

In ore de mâhnire
Se 'ntâmplă câteodată
S' alin a ta privire
Şi fruntea-ţi cea curată,
Pe care umbra tristă în veci n'o învelește,
Pe care liniştirea şi pacea locuește.

Atuncea, în mirare
Intreb : e cu putinţă
Un suflet ce nu are
Nici patimi, nici dorinţă ?
Sau care adânc ştie simţirea a-şi ascunde
Ca negrele-i impresii să nu le poţi pătrunde ?

Vieaţa e ca visul,
Ce vesel se renaşte.
Gândirea-i chiparosul
Ce nu se veştejaşte.
Ce iarna, când în preajmă-i e viscol, întristare,
El, verde, primăverii trimite sărutare.

Sau este ca vulcanul ce arde în tăcere,
Ce 'n faţă şi în preajmă-i s'arată liniştit,
Când sânul lui cuprinde şi muncă şi durere,
Ca orişice trăieşte, ca orişice-a trăit ?

Oricum va fi, copilă, senină-ţi e privirea,
Blândeţea, bunătatea, de soră te-au luat ;
Ca ele în tot locul insufli mulţumirea,
La naşterea-ţi natura, zâmbind, te-a 'mbrăţişat.

Daruri ce vin din suflet sînt, negreşit, dorite ;
Sânt vrednici de iubire oriunde le 'ntâlneşti :
Eu le ador, dar ele îmi par mai preţuite
Când le găsesc unite
Cu daruri mai zadarnici, cu graţii mai trupeşti.
Inima mea de fire aşa este făcută
Şi trista omenire aşa este născută.

Voi, fiicele-Aurorei, dulci tinere *pansele,*
Flori care o cunoaşteţi, flori care o iubiţi,
Frumoase ca icoana din visurile mele,
Nu puteţi câteodată de mine să-i vorbiţi ?

(1844)

FRUMUSEŢEA

D-nei ***

Adesea pe câmpie
Auz o armonie,
Un ce melodios ;
Un glas, care se pare
Ascuns în depărtare,
Un imn misterios.

De unde oare vine ?
Din sferele senine ?
Din zefirii ce sbor ?
Din iarba ce şopteşte ?
Din planta ce trăeşte ?
Din floare ? din izvor ?

Din nici una în parte,
Din multe 'mpreunate,
Din toate e 'ntocmit ;
E glas al suferinţei,
Al lumii şi-al fiinţei
Suspin nemărginit.

Aşa e frumuseţea :
Dulceaţa, tinereţea,
Blândeţea, eleganţa o'ncing, o încunun ;
Chipu-i e crin, porfiră ;
Inima ei, o liră ;
Cuvintele ei, şoapte, ce'n inimă răsun.

Şi flacăra privirii
Şi graţia zâmbirii
In ochii ei se joacă, pe buze-i locuesc.
Din preajmă-i, ea goneşte
Durerea ce munceşte ;
Icoană-a fericirii, iluzii o 'nsoţesc.

Un dar, ce nume n'are
In limbă muritoare,
Mişcările-i insuflă, în umbletu-i îl vezi ;
Şi toate, în unire,
Câştig acea numire
Ce rar e meritată, ce tu o meritezi.

(1847)

SUFERINŢA

Imi place a naturii sălbatică mânie,
Şi negură, şi viscol, şi cer întărâtat,
Şi tot ce e de groază, ce e în armonie
Cu focul care arde în pieptu-mi sfâşiat.

La umbră, 'n întunerec gândirea-mi se arată
Ca tigrul în pustiuri, o jertfă aşteptând ;
Şi prada îi e gata... de fulger luminată,
Ca valea chinuirii se vede sângerând.

Incerce acum soarta să-mi crească suferirea ;
Adaoge chiar iadul şerpi, furii ce muncesc ;
Durerea mea e mută ca desnădejduirea,
E neagră ca şi ziua când nu te întâlnesc.

Căci astfel e acuma vieaţa-mi osândită :
O lungă agonie în care tu domneşti ;
La glasu-ţi, la privirea-ţi simţ inima-mi izbită,
Luptându-se 'n convulsii cum nu-ţi închipueşti.

Şi ochii mei în lacrămi înnoată în tăcere,
Şi pismuesc adesea pe cei ce nu mai sînt.
Zadarnică dorinţă, când sufletul nu piere,
Nu o să-mi turburi oare şi pacea din mormânt ?

N'o să se 'ntoarcă umbra-mi, cumplită, fioroasă
Pe pasurile tale oriunde locueşti ?
E lume, e vecie atâta de frumoasă,
Incât să uit pământul ce tu împodobeşti ?

Să mor, dar la picioare-ţi ; să mor, dar de plăcere.
In ceasul cel din urmă s'aud că m'ai iubit,
Să strâng draga ta mână, să simţ a ta durere,
Vărsându-se asupră-mi ca balsam fericit.

Şi sufletu-mi, atuncea, pe buzele-ţi să sboare,
Să ia un lung, un dulce, un veşnic sărutat :
Din braţele-ţi, din sânu-ţi să treacă el în soare,
Să ducă la vecie plăcerea ce-a gustat.

(1847)

BUCHETUL

Dorită odată era a lui soartă,
Pe când altă mână de el îngrijea ;
Dar astăzi se stinge, zâmbirea-i e moartă,
Şi pierde colora ce ochii 'ncânta.
Sfârşitu-i cel jalnic îl văz cu 'ntristare,
Căci eu, pe vieaţa-i puneam un preţ mare.

O singură frunză acum mai pluteşte ;
Ea plânge atâţia tovarăşi de flori :
Streină, uitată, de ce mai trăeşte ?
De ce, dragă frunză, tu nu poţi să mori ?
Când pierzi o fiinţă obiect de iubire,
O lungă vieaţă e nenorocire.

Când florile-acelea în mână-mi căzură,
Favor ce 'n credinţă eu n'am meritat,
Trei tinere nimfe pe rând mi-l cerură
Şi mult se rugară... ; iar eu... nu l-am dat.
Imi pare că încă le văz, câte trele,
Jaluse, privindu-l în mâinele mele.

Să vedeţi acuma d'a fost cu putinţă
Acea preţioasă dorinţă s'ascult ;
Că lor li se cade, a mea conştiinţă
Indată mi-o spuse ; eu nu gândii mult.
Ca Păris, cu poama acea fabuloasă,
Hotărîi buchetul la cea mai frumoasă.

Dar atunci nevoie, atunci greutate,
Să fac osebire în zadar am vrut :
Aşa, din trei fluturi cu greu ochiul poate
S' aleagă p' acela ce e mai plăcut ;
Aşa trei garoafe p' aceeaşi tulpină,
Frumoase şi 'nalte domnesc în grădină.

Văzând eu aceasta, îl luai cu mine ;
Cu multă 'ngrijire, acasă l-am dus ;
Şi limpede apă şi tot ce e bine
I-am dat şi silinţa cu dânsul mi-am pus,
Făcând orice poate un om să gândească,
Oricâte o mumă ar şti să găsească.

Zadarnici dorinţe, nimic n'ajutară !
Din ora aceea speranţ' am pierdut :
Vieaţa la mine îi părea amară,
Ştiind cine-l dete, cine l-a cerut.
Şi palid şi veşted trecu fără veste
Şi astăzi cenuşă în mâna mea este.

Aşa dar sfârşitu-i veni din dorinţă ;
Buchet ca acela, eu nu mai găsesc.
Cenuşa lui scumpă o ţiu cu credinţă ;
Ce-a fost şi ce este adesea gândesc.
Eu sufer de moartea-i, de-a lui pătimire,
Şi-a floarei trecute păstrez suvenire.

(1847)

REVERIA

De sgomot departe, în vesela vale,
A cărei verdeaţă ades am călcat,
In liniştea nopţii privirile tale
Se 'nalţ, se aţintă pe cer luminat.

De unde oar' vine a ta reverie ?
Ce visuri plăcute în preajmă-ţi se joc ?
Admiri tu natura, a ei armonie ?
Citeşti viitorul în literi de foc ?

Sau cauţi departe o stea favorită,
Ce crezi că asupră-ţi priveşte zâmbind ?
Dar nu, e instinctul d'o vieaţă dorită,
Ce n'o află omul, aicea trăind.

Căci sufletul nostru, ca raza de soare,
Ce-şi are 'nceputul mai sus de pământ,
Deşi luminează a sa închisoare,
Işi află în ceruri izvorul cel sfânt.

D'acolo adânca acea aspirare
Spre bunuri ascunse, ce noi devinăm ;
D'acolo deşertul, dorinţi, întristare,
Ce chiar în plăcere ades le aflăm.

Un clopot, ce seara s'aude la turme,
Ce stă, reîncepe, abia răsunând,
Ca glas care moartea e-aproape să-l curme;
Când vieaţa 'ncetează treptat, înghețând;

Un greer ce cântă, o iarbă, răsura,
Stufoasa pădure. pierdute cărări,
Adânca murmură ce 'nvie natura
Ca geniuri tainici ascunse p' în flori:

Tot mişcă, încântă a noastră gândire;
Tot are un farmec, tot este mister;
Nădejdile noastre, suspin, suferire,
Dorinţi fără nume se 'ndrept către cer.

Acolo, în stele, ca 'n lumi de lumină,
Sînt suflete, îngeri, ce cânt şi ador;
Fiinţi graţioase, ce blând se înclină,
Cătându-şi în lume tovarăşii lor.

Şi când, stăpânită d' a vieţii mâhnire,
Te plimbi tu, pe câmpul tăcerii 'nchinat;
De simţi o suflare, de-auzi o şoptire,
E glasu-unui înger, de tine 'ncântat.

De ce însă, gândirea-mi se 'ntoarce cu durere
Spre zilele acelea? Timpi ce v'aţi depărtat,
Când pe urmele voastre, tot intră în tăcere,
Când ştergeţi plăceri, chinuri, ce omul a cercat;

Când inima sătulă de ură, de iubire,
N'o mişcă niciun bine, n'o trage niciun dor;
De ce singure numai a voastre suvenire
Trăiesc ele în sânu-mi ca un nestins amor?

Sînteţi voi acel sunet, a stâncelor vieaţă,
Echo, care trăeşte în loc nelocuit?
Sau sînteţi *Aurora,* care ştia să scoaţă
Din statua lui *Memnon* suspin nemărginit?

(1847)

ÎNCĂ O ZI

Încă o zi cu tine, o zi de fericire,
In dulcele estazuri ce simţ când te privesc ;
Încă un ceas..., un zâmbet... Adânca mea iubire,
Izvoarele nădejdii mai mult nu o hrănesc.

Şi soarele, mai palid din zi în zi îmi pare ;
Şi coardele vieţii în pieptu-mi obosit
Se rup ! Nici tinereţea, nici scumpa-ţi sărutare
Nu pot ele să schimbe ce soarta a voit.

Intorc acum asupră-ţi privirea-mi dureroasă,
Ca cel din urmă-adio la tot ce am pierdut :
Din ceaţa veşniciei, stea blândă, luminoasă,
Te văd lucind departe, departe în trecut.

Şi tot ce e 'n natură, obiecte şi fiinţe,
Panorama de umbre, se 'ntunec, se strecor ;
Iluzia mă lasă :... şi artă şi silinţe
Sînt stavile zadarnici l' al sufletului sbor ?

Aş vrea numai, blând înger, ca numele-mi să fie
Scump, drag inimei tale, ades să-l repetezi,
Precum un dulce sunet, precum o melodie
In inima-ţi rămasă din ani ce regretezi.

Căci toată-a mea vieaţă îţi fu ea închinată ;
Căci alt decât iubirea-ţi, ea nu avu mai sfânt ;
Căci tu eşti încă astăzi dorinţa-mi neschimbată
Şi visu-mi cel din urmă aicea pe pământ.

Eu ştiu că la povara-mi şi tu ai luat parte ;
Eu ştiu că 'n suferinţa-mi şi tu ai suferit ;
C' aceeaşi ne-a fost calea : a unuia în moarte
S'a săvârşit ; ce strică ? n'am vrut a fi iubit ?

N'a fost aceasta ţinta, sfârşitul pentru care
Gândirea-mi fără preget în munci am frământat ?
Nu dobândesc răsplata dorită cu 'nfocare ?
Nu e acesta rodul ce eu am semănat ?

Apoi dac' al tău suflet l-am bănuit vr'o dată,
Dacă nemulţumirea-mi adesea te-a mâhnit,
E vremea de iertare ; vecia ne'mpăcată
Mă cheamă.., cerul iartă acelor ce-au iubit.

De ce să plâng vieaţa ? In trista-i prelungire
Ar fi văzut ea, poate, amoru-ţi apuind.
Minciuna, calomnia dau tainică izbire,
Lumina, adevărul în inimi înnegrind.

Dar când ia însăşi moartea a noastră apărare,
Când neagra sa pecete pe groapă s'a 'nsemnat,
Ca martur de credinţă, chezaş de neuitare,
Păstrează suvenirul acelui depărtat.

Valea răsunătoare, a râului murmură,
Veşteda toamnei frunză, ce flutură în vânt,
Palida lunei rază, puternica natură
Iţi vor şopti adesea cuvinte din mormânt.

(1847)

UN CEAS E DE CÂND ANUL TRECU...

Un ceas e de când anul trecu... Mi-aduc aminte
Cu ce nădejdi zâmbinde, ce dulce a 'nceput !
Ce vie salutare din inimă fierbinte
L'a priimit ! Ce seară ! de an atunci trecut.

Ziceam : „s'a dus ş'acesta c'o parte din vieaţă,
„Dar ziua lui din urmă cu drag o pomenesc ;
„Frumos apus vesteşte frumoasă dimineaţă,
„Şi anul ce începe tot astfel îl doresc".

Aşa-l doream ! In lungă, în oarbă 'ncredinţare,
Eu nu vedeam că soarta zâmbeşte cu amar ;
Că vremii şi durerii găteşte răzbunare
La vechile lor drepturi uitate în zadar.

Schimbat nimic nu pare : alesele fiinţe,
Prieteni d'altă dată, strâng astăzi mâna mea :
De voia întâmplării mai multe din dorinţe,
Cu grabă împlinite putui a le vedea.

Apoi, unde e răul ? de ce şi cum... cuvântul
Om nu poate să-l ştie, afară decât eu ?
Ascuns e în adâncuri, tăcut e ca mormântul,
Iar martur suferinţi-mi e numai Dumnezeu.

A ! dacă 'n astă lume, ceva putea fi 'n stare
S'aline, să adoarmă un chin sfâşietor,
O ştiu, ar fi frăţia-ţi acea mângâietoare
Acel simţiment tânăr ce eu îţi sînt dator.

E scump prieteşugul ce 'nsuflă o femeie
Deprinsă a-l cunoaşte, născută a-l simţi ;
Şi dulcele său suflet, electrică scânteie,
Mângâie orice suflet la care s'o ivi.

Ades când sînt în luptă cu gândurile mele,
Muncit d' al suferinţei demon neîmblânzit,
Imi pari un silf ce vine pe raza unei stele,
Din sfere luminoase, din aer bălsămit,

Apoi, negură deasă lumina 'ntunecează,
Fantome d'altă lume şoptesc, mă înconjor ;
In fiecare şoaptă o muncă înviază,
In ochi-mi se confundă trecut şi viitor.

Căci ştiu eu viitorul..., el nu poate să fie
Decât ca anu-acesta, ca anul cel trecut;
Bogat de chinuire, deşert de bucurie,
Pustiu, fără nădejde, sălbatic şi tăcut.

Stejarul depe munte, ce trăsnetu-l izbeşte,
Stă încă în picioare, semeţ şi neclintit;
Dar inima-i e arsă şi, oricât mai trăieşte,
De nici o primăvară nu poate fi 'nverzit.

(1847)

NU, A TA MOARTE...

Nu, a ta moarte nu-mi foloseşte;
Nu, astă jertfă eu n'am dorit;
Dă-mi numai pacea care-mi lipseşte,
Pacea adâncă ce mi-ai răpit.

Ia-mi suferinţe aspre, turbate,
De adânci chinuri veşnic izvor,
Zile amare, nopţi turburate,
Pline de tine, d'al meu amor.

In zadar, ochi-ţi arăt iubirea
Ce eşti departe d'a o simţi;
In zadar, chipu-ţi poartă mâhnirea,
Umbra durerii ce m'amăgi.

Sub astă mască văz bucurie,
Văz mulţumirea-ţi să pătimesc;
Şi orice-ai zice, vrei ca 'n vecie
Ceas de odihnă să nu găsesc.

Cunosc prea bine a mea greşală,
Dar cunoştinţa nu m'a 'ndreptat,
Căci a mea soartă, tristă, fatală,
Zâmbirii tale pradă m'a dat.

Astfel în crânguri o păsărică
Aude-aproape un ciripit ;
Sboară îndată și fără frică
Lângă colibă ea s'a oprit.

Privește, — ascultă, dar fără veste
Tainica cursă ce i s'a 'ntins
Se 'nchide... ; roabă ea se găsește ;
Un glas s'aude zicând : „te-am prins“ !

Și vânătorul ce imitează
Pe frunzuliță un glas strein,
De vicleșugu-i se îngâmfează,
De bucurie el este plin.

O, câte lupte, câte suspine,
Tăcuta noapte n'a ascultat ;
Câte pustiuri de groază pline
A mea durere n'a vizitat !

M'a văzut șoimul pe 'nalta stâncă,
A cării vârfuri s'ascund în nori.
Și al lui țipăt în valea-adâncă
S'a 'ntins departe plin de fiori.

Dar nici pustiul, nici depărtarea,
Gândiri cumplite n'au biruit ;
Molifții, brazii ce port răcoarea,
Ei suferința-mi n'au răcorit .

Te iubesc astăzi ca mai 'nainte,
Ca în minutul cel încântat,
Când eu de pieptu-ți tânăr, fierbinte,
Tremurând, fruntea-mi am rezimat.

Minutu-acela 'n veci mă muncește,
Ca o sentință e 'n mintea mea ;
De ating fruntea-mi, simț că svâcnește ;
Focul din sânu-ți arde în ea.

Fierul cel roşu care-l apasă
Mâna cruzimii p' un osândit,
Mai adânci urme nici el nu lasă
Decât amorul astfel simţit.

A mea durere trecut nu are ;
Ea nici va creşte, nici va scădea ;
Şi fericita, dulcea uitare,
Ce crezi că cearcă inima mea,

E c'acea tristă, vie tăcere,
Care domneşte după războiu,
P'un câmp de groază şi de durere,
De morţi, de chinuri şi de nevoi,

Unde un tată pe un fiu plânge,
Unde nădejdea toat' a 'ncetat ;
Unde se 'nalţă un fum de sânge,
Ca blestem jalnic şi necurmat !

Mai mult d'atâta nu poţi a face :
Asta e soarta ce mi-ai gătit,
Singurul bine, singura-mi pace,
După amorul ce-am suferit.

(1847)

FRUMOASĂ E NATURA

Frumoasă e natura, frumoasă dimineaţa,
Plăcut este al undei murmur melodios,
Şi roua, şi zefirul, şi floarea, şi verdeaţa ;
Dar lumea nimic n'are ca tine de frumos !
A mea inimă, suflet pe pasurile-ţi sbor,
Şi vântul îţi şopteşte misteruri de amor.

Sînt dulci ale prunciei dorite suvenire
Şi visuri fericite, iluzii îngereşti,
Dar nu e nimic dulce ca dulcea ta zâmbire,
Dar nici un vis nu-mi place, de nu-l pricinueşti.

Când soarta ne'mblânzită m'adapă cu durere,
Când lumea şi-orice bunuri aş vrea a le uita,
Nimic nu ceiu vieţii, mărire nici putere,
Nimic nu mă mângâie decât iubirea ta.
A mea inimă, suflet pe pasurile-ţi sbor
Şi vântul îţi şopteşte misteruri de amor.

(1863)

NINA

După atâta cochetărie,
Şi necredinţă şi viclenie,
In sfârşit, Nino, simt că trăiesc.
Inima-mi astăzi e izbăvită ;
D'acea sclavie nesuferită ;
Mai mult asupră-mi nu m' amăgesc.

S'a stins în mine flacăra toată :
Sub o mânie ne-adevărată
Mai mult amorul nu e ascuns.
Dacă în lipsă-ţi eşti pomenită
Sau înainte-mi de eşti slăvită,
De turburare nu sînt pătruns.

Eu dorm în pace fără de tine ;
Când deschiz ochii, când ziua vine,
Nu eşti dorinţa-mi cea mai d'intâi,
Nu-mi mai insufli nici o gândire ;
Fără plăcere, fără mâhnire,
Te las, te 'ntâmpin, mă duc când vii.

Nici ale mele lacrimi trecute,
Nici suvenire dulci şi plăcute
Nu pot a face să te doresc.
Cât mi-eşti de scumpă poţi vedea bine ;
Fără de pismă, acum de tine,
Chiar cu rivalu-mi pociu să vorbesc.

Fii cât de mândră, fii ne'mpăcată,
A ta mândrie e ne'nsemnată.
Ca şi blândeţea ce ai avea.
Nu-mi zic nimica vorbele tale,
Şi nici chiar ochi-ţi nu mai au cale
Ca să pătrunză 'n inima mea.

La alt tău zâmbet, l'a ta mânie,
A mea mâhnire sau bucurie
Nu pot nici creşte, nici a slăbi.
Crânguri stufoase, peşteri tăcute,
Fără de tine îmi sînt plăcute ;
Şi iar cu tine pot a nu-mi fi.

Tu-mi pari frumoasă ca ş' altădată,
Dar mai mult nu eşti Nina ce-odată
Desăvârşită eu o vedeam.
Dreapta gândire ce târziu vine
Azi mă învaţă şi văz în tine
Greşeli ce graţii atunci numeam.

Când zdrobii lanţul robiei mele,
Doamne ! ce lupte, ce chinuri grele !
In mâna morţii credeam a fi.
Dar în nevoie, când omul are
Curaj statornic pentru scăpare,
Ce rău nu poate a suferi ?

Aşa din cursa primejdioasă
O păsărică simplă, fricoasă,
Prilej să scape când a găsit,
Pierzându-şi pene, ia măsuri bune
Şi 'nvăţătură de 'nţelepciune
Să se ferească de ce-a păţit.

Tu crezi că poate tot te slăvește
Acela care încă vorbește
De niște chinuri ce a cercat ;
Dar însă astfel scăpând din mare,
Corăbierul fără 'ncetare
Spune 'n ce valuri el s'a aflat.

Acel războinic ce biruește
După izbândă ne povestește
Prin ce primejdii el a trecut ;
Și robul liber, după robie
La toți arată cu bucurie
Lanțul în care ani a zăcut.

Iți arăt starea-mi fără sfială,
Vorbele mele n'au îndoială ;
Că sînt zadarnici, să nu gândești ;
Și orice-ai zice făr' osebire,
Deloc nu-mi pasă, n'am mulțumire
Să știu de mine ce fel vorbești.

Nici frumusețea-ți prea lăudată,
Nici viclenia-ți n'or găsi 'ndată
Amorez astfel cum mă fălesc.
Te pierz, dar soarta-mi rea nu îmi pare,
Căci eu o altă înșelătoare
Mai cu lesnire pociu să găsesc.

(1845)

MULȚUMIREA

Z... ÎN VÂRSTĂ DE UN AN [1])

Așa ! Imi trimiți daruri, iubită copiliță,
Abia ești de o palmă și vrei să te slăvesc !
De ochii tăi albaștri, de mica ta guriță,
In limba armoniei îți place să vorbesc ?

1) Dedicată, spune I. Ghica, fetiței lui Ion Voinescu II, devenită contesă de Rochemonteux. (N. Ed.).

Eu nu știu ce aș face d'ai fi mai măricică :
Eu nu știu ce aș zice, nici cum te-aș fi cântat ;
Dar știu cu 'ncredințare, c'aș cere fără frică,
Drept plata ostenelei, un dulce sărutat.

Acum, însă, adio dorinți amăgitoare !
Cu astfel de monedă eu n'o să fiu plătit ;
Când tu pe scena lumii vei fi veselă floare,
De ani, dureri, de patimi mă vei găsi slăbit.

Par'că te văz, frumoasă, de fluturi ocolită,
Zburdalnicei lor trupe, cu grație zâmbind ;
Cununa modestiei pe frunte-ți împletită,
A inimilor tineri slăvire priimind.

Știu bine c'al meu suflet e sfânt, nu 'mbătrânește,
Că aș putea ș'atuncea să-ți spuiu că te iubesc;
Dar trista rolă joacă un sfânt care trăește
In niște vechi ruine ce-abia se sprijinesc.

A ! cel puțin, copilă, atunci adu-ți aminte
Că 'n leagănu-ți adesea te-am binecuvântat ;
Ascultă cu răbdare trezitele-mi cuvinte,
Zâmbește-mi câteodată ș'oiu fi îndestulat.

Dar dacă vreun june, în dreapta-i jaluzie,
Se va mira d'atâta nemeritat favor,
Zi-i : „Ăsta mă cunoaște din mica mea pruncie,
„La tot ce simt, ce-mi place s'arată simțitor.

„A fost în casa noastră, la orice întâmplare,
„Mă mângâia adesea, îl știu de când trăiesc.
„Cu tată-meu odată el deșerta pahare,
„De mult au fost prieteni și încă se iubesc !"

(1842)

CÂNTECUL SOLDATULUI

I

Pe câmpul României,
Trompeta când răsună,
La glasul datoriei,
Oştirea se adună.

Şi steagul o umbreşte
Şi-arama-le luceşte
Şi inimile 'n piepturi
Bat repede, voios.

De niciun fel de vreme,
Soldatul nu se teme ;
Deviza-i e : credinţa
Şi suflet curajos.

II

Când bolta din tărie
De nori se încunună,
Pe munţi şi pe câmpie,
Când fulgeră şi tună,

Soldatul 'naintează,
Şi marşul său urmează ;
De misia sa mândru
Nu cată înapoi.

El legea împlineşte
Şi ţara-şi ocroteşte ;
E totdeauna gata :
In pace şi 'n războiu.

In astă lume mare
Oriunde soarta-l duce,
Vieaţa-i schimbătoare
Plăceri cu ea aduce.

III

Apoi când totul trece,
Când bate ceasul rece,
De fraţii săi de arme
Măreţ e 'nmormântat.

El vesel vieţueşte
Şi moare bărbăteşte,
Căci astfel este traiul
Şi moartea de soldat.

(1853)

UNIREA PRINCIPATELOR

DEDICATĂ VIITORILOR DEPUTAŢI AI ROMÂNIEI

Pe antice monumente am văzut ades sculptate
Acvila ce poartă cruce, Zimbrul ţării 'nvecinate,
Sub o mână, o coroană, întrunite figurând
Şi în vechea capitală, o măreaţă mânăstire, [1])
După lupte sângeroase, monument de înfrăţire,
D' al Moldovei *Domn* clădită, stă trecutul atestând.

Ce spun aste suvenire ? Ele-arăt că altădată,
Inaintea-acelor lupte, în vechimea depărtată,
Fii ai Romei cei eterne, aceşti popoli au fost fraţi ;
C'ale lor restriştі cumplite au izvor în despărţire,
Că la răul ce-i apasă nu pot s'afle lecuire,
Decât numai în unirea către care sînt chemaţi.

1) Biserica Stelei din Târgovişte.

Căci de urile interne, mult a profitat streinul,
Căci în suflete și 'n inimi el a infiltrat veninul
Ce corumpe, ce înneacă tot instinctul generos ;
Căci, slăbiți prin moliciune, umiliți prin apăsare,
In furtune și în intrigi balotați fără 'ncetare
Am uitat noi vechea cale și trecutul glorios.

Astăzi nu ni se cer lupte, sacrificiuri de sânge,
Virtuți mari de altădată ; astăzi, ținta vom ajunge
Prin credință în unire, prin unire în dorinți.
Mari puteri acum iau parte la destinul ce ne-așteaptă.
Orizonul se 'nsenină, calea noastră este dreaptă,
Și asupra-ne se 'ntinde mâna bunei provedinți.

Români ! Dulce e unirea ! Ascultați... glasu-i răsună.
Dela fiii României cere patrie comună...
Steaua merge înainte, simbolu-i sacru pe pământ ;
Cum în Vitleem odată, stea din cer mântuitoare
Conducea pe 'ncoronații cavaleri din depărtare,
Dela marginile lumii, către leagănul cel sfânt.

Când citim în vechea carte a istoriei străbune
Virtuți mari, ilustre fapte ale nației române,
Care inimă stă rece ? care suflet nemișcat ?
Cine n'are dor să vază țara sa în fericire,
Cu legi bune, cu legi drepte, în tărie și 'n unire,
Cultivând artele păcii, pe al său pământ bogat ?

In tăcutele morminte, Bogdan, Mircea se 'ntâlniră,
Și 'ntr'o lungă îmbrățișare pe Români îi înfrățiră ;
Imprejuru-le stau dese umbre de măreți eroi...
Ele astăzi zbor în aer, inimile 'nflăcărează...
Deputați ! asupra voastră ei privirea-și ațintează ;
Fala sau rușinea țării, se așteaptă dela voi.

Fiii voștri vor ascunde a lor frunte în țărână,
Dacă voi acum veți pierde marea cauză română
Prin meschine interese ce 'n mici inimi locuesc ;
Timpul trece, omul piere, dar a patriei iubire
E averea cea mai rară, cea mai scumpă moștenire,
Ce dela părinți de merit nobili fii o priimesc.

(1857)

EPISTOLE

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

EPISTOLĂ

MARELUI LOGOFĂT I. VĂCĂRESCU

Autorul „Primăverei amorului".

Tu care-ai fost din pruncie al Muzelor favorit,
Şi ca strămoşească-avere geniul ai moştenit,
Cântător al primăverei, ce ai darul a plăcea,
A fi 'nalt cu deslușire, simplu fără a cădea,
Care lucruri mici de sine ştii să le măreşti frumos
Şi să nu zici niciodată cuvânt ce-ar fi de prisos!
Dacă mai gândeşti şi astăzi cum atuncea socoteai,
Când destinat de natură să fiu poet mă credeai,
Făr' a-ţi vorbi de folosul bunelor tale poveţi,
La a mea nedeslușire alerg încă să mă 'nveţi.

Când ne 'nţeleasa natură, din sânu-i cel roditor,
Cu talentul poeziei naşte pe un muritor,
(Fără să mergem departe, atât aş dori să-mi spui)
Hotărăşte deodată şi felul scrierii lui?
Mulţi îmi zic cum că aceasta nu e de tăgăduit
Şi că tot omul s' apleacă la ce este mai pornit;
Că acela ce 'n tragedii face patimi a vorbi
Nu poate şi 'n elegie chinurile a descri.
Dacă iar în cea din urmă ştii frumos să zugrăveşti
Plăcerea, melancolie, amor, chinuri sufleteşti,
Al odei cei înfocate ton înalt nu poţi să-l ţii,
Nici să alergi p'ale slavei pline de sânge câmpii.
Felurile-s osebite şi voesc osebit dar:
Cine 'n mai multe se cearcă, osteneala-i e 'n zadar.

Eu dar, ce din cruda-mi vârstă, de când ochii am deschis,
Când a 'nceput pentru mine al vieții amar vis,
Am iubit deopotrivă tot ce mi-a părut frumos,
Tot ce sufletul înalță și e minții de folos ;
Poet cum pociu a mă crede, când al lirei Dumnezeu,
Incă nu vrea să-mi arate care este felul meu ?
Tot ce-mi place mă aprinde, și 'n minutul ce citesc
A putea lucra întocmai deocamdată socotesc.
Apoi vine cugetarea. Pe-al meu spirit întreb : „Știi,
Dacă tu în felu-acesta ești născut sau nu să scrii ?"
Câte planuri astă aspră idee mi-a stânjenit !
Și din ce cărări plăcute, cu putere m'a oprit !
Eu asemăn a mea stare cu a unui călător,
Care, neștiindu-și calea, fără povățuitor,
Se oprește pe-o câmpie și cu totul întristat,
Drumuri vede, dar nu știe care e adevărat ;
Pleacă, se 'ntoarce 'ndată, se pornește iar pe loc,
Pierde vreme prețioasă și aleargă 'ntr'un noroc.
Astfel sînt și eu ; ca dânsul totdeauna rătăcit
Ca să nu-l pierz, lăsând drumul, poate când l-am nemerit.
Apoi nu ajunge-atâta, ci și chiar când mă pornesc
A lucra cu hotărîre, pe un plan ce îmi croiesc,
Nu pociu păzi cuviința, nici c'un umblet măsurat
La sfârșit s'ajung de-a-dreptul, fără să mă mai abat.
Dacă descriu o pădure, sumă de copaci îi las
Și la un stejar mai mare trec cu un repede pas.
Dacă sînt într'o grădină, pe la flori de rând nu merg,
Ci la trandafir îndată și apoi la crin alerg.
Depărtarea cea mai mare și ocolul cel mai lung
Un ceas nu mă zăbovește, fac trei pasuri și ajung.
Mărunțișurile-mi scapă și ideile ce-mi vin,
Dacă 'ncep cu o zâmbire, se sfârșesc cu un suspin.
Aplicarea îmi lipsește și n'am darul însemnat
A strica și a preface câte sînt de îndreptat.
Fără astă slăbiciune ceva tot aș izbuti :
Osteneala și răbdarea pot orice a dobândi.
Insă eu, ca să mă apăr, las un lucru început
Și 'ntr'un sfert stric câteodată, ce 'ntr'o lună am făcut.
De pământ trântesc condeiul, meseria o urăsc
Și să nu-l mai iau în vieață, eu mă jur și hotărăsc.

Dar, precum Boalo [1]) zice : un astâmpăr ne'nţeles
Ne'ncetat se 'mpotriveşte hotărîrii ce-am ales ;
De urechi par'că mă trage, din somn noaptea mă deştept
Şi cu multă plecăciune rima mândră o aştept.
Patima inimii mele, chiar şi streine nevoi,
A le pune pe hârtie, sînt silit fără să voiu.
Apoi când în elegie destul nu pociu să vorbesc
Şi s'arăt fără sfială toate câte socotesc,
Vre un dobitoc îndată vine înaintea mea
Şi-mi ridică cu lesnire sarcina oricât de grea :
Lupii, urşii îmi fac slujbă, leii chiar mi se supun,
Adevăruri d' un preţ mare, când le poruncesc, ei spun.
Socotesc că putem zice, fără să ne îndoim,
Că e prea bun pentru fabuli secolu 'n care trăim,
Măcar că se află oameni care nu pricep de loc
Cum a putut să vorbească un sălbatic dobitoc
Şi care vin să te 'ntrebe dacă e adevărat
Că în vremea veche câinii au vorbit aşa curat !
Insă, cum ştii foarte bine, adevărul desvălit,
Fără mască între oameni lesne nu e priimit
Şi sub feluri de podoabe dacă nu îl tăinueşti,
Ne 'nţeleapta lui ivire poate scump să o plăteşti.

Tu dar, care-ai zis odată cum că naţiile 'ncep
Prin poezie fiinţa şi-a lor stare de-şi pricep,
Slăbiciunea muzei mele vino a o îndrepta ;
Căci de scriu astăzi în versuri asta este vina ta.
Tu amorul poeziei mie mi l-ai insuflat
Şi exemple îndestule de ce e frumos ai dat.

Aşa când viitorimea, al nostru judecător,
Care, fără de sfială, aspru, nepărtinitor,
L'al său tribunal supune pe războinicii vestiţi,
Pe despoţi şi pe miniştri, scriitorii străluciţi,
Va voi să cerceteze pe acei care întâi
Stătură începătorii româneştii poezii, —
In rândul celor de frunte numele tău va găsi
Şi-a întemeierii cinste dela ea vei dobândi.

1) *Boalo* pentru : *Boileau.* (N. Ed).

Sînt mult mai vrednici de slavă acei care au făcut,
In ştiinţe sau în arte fericitul început,
Decât cei ce, după dânşii şi de dânşii îndreptaţi,
Au ajuns desăvârşirea de exempluri ajutaţi.

(1833)

EPISTOLĂ

D-LUI I. CÂMPINEANU

Prietene, mai ţii minte acele povăţuiri
Care-mi dai la ale mele trecute nemulţumiri ?
C'aveai cuvânt, o văz bine ; eu prea înşelat eram
Când socoteam de cumplite relele ce-atunci cercam.
Intr'o zi (de atunci însă multă vreme a trecut)
Povestindu-ţi eu o nouă neplăcere ce-am avut,
Te-ai întors, şi c'o zâmbire, „văz adevărat, mi-ai zis,
„Şi cunosc că ai dreptate, dar arată-o în scris,
„Şi în versuri, iar nu 'n proză, căci oricâţi sînteţi poeţi,
„Voe a vă plânge 'n proză de l'Apolon nu aveţi".
Uitasem această glumă. Acum fără să gândesc,
Cea dintre noi depărtare, locul unde locuesc,
Negrijirea, nelucrarea, poet mă silesc să fiu
Şi în versuri de un stânjen lucruri de nimic să-ţi scriu.
Sînt încredinţat c'ai râde, când vr'o dată ai putea
Să mă vezi umblând pe câmpuri, rătăcit cu muza mea,
Şi vânând câte-o idee, câte-o rimă, un cuvânt,
Când p' în lună şi p' în stele, când pe cer şi pe pământ,
Iar de gropi nici că e vorbă, căci în câte-am căzut eu,
Căutând câte-un fras nobil, ştie numai Dumnezeu !
Nu gândi cu toate-acestea cum că mă gândesc să cânt
Gloria vremii trecute, secoli care nu mai sînt,
Sau să laud pe vitejii fii ai vechii libertăţi,
Care cu fierul în mână, pe zidul Sfintei cetăţi,
Pentru a unei cruci umbră în războae au pierit
Şi ghirlanda veşniciei cu-a lor moarte-au dobândit.
Astfel de 'nalte sujeturi pentru muza mea nu sînt :
Până-a nu sbura în ceruri ea se cearcă pe pământ,

Precum soldatul ce este pentru rezbel pregătit
Pân' a nu pleca şi 'ncearcă al sabiei ascuţit.
Vino dar, de ai răbdare, şi ascultă să-ţi descriu
Un coprins unde 'ntâmplarea astăzi voeşte să fiu,
Ca să n'ai cuvânt a zice c'a mea muză n'a făcut
Pentru buna ta plăcere orice 'n mână i-a stătut.
Aici nu sînt văi sau dealuri, nu sînt crânguri sau păduri,
Care împodobesc cu fală sânul veselei naturi,
Şi de unde îşi înalţă cântăreţul sburător
Imnurile-armonioase l' al naturii Creator.
Nu e locul inspirării ş' al înaltei cugetări,
Ce umple duhul de gânduri, inima de desfătări ;
Ci câmpie fără margini, ce arată ne'ncetat
O vedere monotonă ochiului cel întristat.
Spre amiază-zi se vede nişte pomi şi nişte vii,
Nişte sălcii semănate ici şi colea pe câmpii ;
Iar la răsărit departe, a lor frunte îşi ivesc
Nişte munţi, care cu slava cea pierdută se fălesc.
Spre apus curge o apă, între două ţări hotar :
Fraţi a căror neunire a avut sfârşit amar.
Pe o margine e Zimbrul, iar pe alta un Vultur,
Care nici nu mai visează de al Tibrului murmur,
Care sub o nouă formă şi numire ce-a luat,
Ca mulţi, cântecul, purtarea şi năravul şi-a schimbat.
Alt, ori în cotro 'ntorci ochii şi ori în cotro priveşti,
Nimic nu se mai arată, deşertul îl întâlneşti.
Se preumblă peste câmpuri milioane de ţânţari,
Care, după răutate, seamănă a oameni mari ;
Muşcă cât îi iartă gura şi cu câte au puteri,
Prin cântări mă desfătează, parc'ar fi paracliseri.
Turme de oi sînt mulţime, însă încă n'am găsit
Un păstor ca în idile, un cioban de pismuit
Şi nu ştiu cum, în vechime, atâţi mari biruitori
Părăseau avere, slavă şi trăiau între păstori.
Dar adese-ori poeţii lucrurile zugrăvesc
Nu precum sînt în fiinţă, ci cum şi le 'nchipuesc.
Şi acei ce fericita neavere-au lăudat
Ale ei dulceţi şi bunuri nu crez să le fi gustat.
Nimfele le văz desculţe, îmbrăcate 'n piei de oi ;
Păstoriţele, pe viscol, pe furtune şi pe ploi,

De a lor ticăloşie ocolite ca d' un lanţ,
Iţi ridică toată pofta de a face vr'un romanţ.
Mie-mi pare rău din suflet, căci de aş fi nemerit
Ciobăncuţe cum văzusem într'o carte ce-am citit,
Ca un om ce din natură nu am fost aristocrat,
Fără pierdere de vreme m'aş fi şi amorezat.
Acum însă, ce pociu face, cu ce mijloc să suspin
Când nimica nu mă doare şi când nu simţ nici un chin ?
Bine-ar fi dacă vederea aş putea s'o amăgesc
Ş' un obiect ce urît este frumos să-l închipuesc ;
Dar, măcar de şi 'nchiz ochii, nu pot imita de tot
Pe modelul rătăcirii, pe viteazul *Don Chişot*.
Aşa, mărginit în sine-mi, trăiesc aici ca un sfânt,
Şi 'mpărat al nefiinţei mi se pare cum că sînt :
Fericit, când se întâmplă, gonit de vr'un viscol greu
Un călător să s'abată puţin în locaşul meu.
Nu că e deşert pământul de tot de locuitori ;
P' împrejur sînt câţiva nobili de moşii stăpânitori,
Care din copilărie aici s'au obişnuit
Ş' ale lui Avraam bunuri din strămoşi au moştenit.
Dar vorbesc numai de vreme, n'a 'nvăţat a se gândi
Şi decât zilele lunii, alta nu doresc a şti.
Poate vrei să-i afli-anume, însă alt nu pociu să-ţi spui
Decât că fieştecare e copil al mumei lui.
Nu de mult unul dintr'înşii, părăsise-al său locaş,
Sub cuvânt că-l locueşte al cerurilor vrăjmaş ;
Dar în zilele trecute, după cum am auzit,
Cu tămâe şi o cruce, pe toţi dracii i-a gonit.
Despre altele, buni oameni : ei sînt gata-a arăta
Că, după sfânta Scriptură, cred tot făr' a cerceta.
Pentru ce ? ast cuvânt aspru, la auz supărător
Şi de turburări grozave lumii pricinuitor,
Cuvânt vrednic de osândă, care totdeauna-a fost
Ca un termen de himie la norodul acest prost,
Nu se zice p'aste ţărmuri, unde omul liniştit
Se îngraşă 'n neştiinţă ca în veacul aurit.

Dar destul, iubită Muză ! stai să te mai odhineşti,
Că puterea-ţi este slabă şi cam lesne osteneşti ;
Şi tu, înţelept prieten, care adeseaori mi-ai dat
Poveţe folositoare ce eu nu prea le-am urmat —

Ale cărui fapte bune sînt vrednice a se cinsti
Şi o dreaptă răsplătire merită a dobândi,
De se vor pune vr'odată în cumpenile cereşti
La porţile veşniciei purtările omeneşti,
Adio ! de ale mele nu-ţi mai vorbesc rătăciri,
Singur, pricină adesea, mi-am fost de nenorociri,
Măcar că şi a mea soartă, care nu prea mi-a zâmbit,
Ne 'ncetat ca o fantomă pretutindeni m'a gonit.
Dar ce sînt relele mele ? Nimic eu le socotesc,
Când cu ale soartei tale nedreptăţi le-asemuesc.
Astfel când de pe un munte, mă uit în jos pe pământ,
Dealurile celelalte, foarte mici îmi par că sînt,
Ochiul abia se opreşte p' al lor vârf neînsemnat
Şi mare îmi pare numai muntele cel înălţat.

(1837)

EPISTOLĂ

D-LUI MAIOR VOINESCU II

Ziceai că în vieaţă cea mai plăcută stare
E a omului liber de orice 'nsărcinare,
Care grijile lumii departe le aruncă
Şi 'n pace, în tăcere, în linişte adâncă,
Lungit frumos pe spate cu un ciubuc în gură,
Avându-şi întru toate plăcerea de măsură,
La fumul ce se 'nalţă se uită, se gândeşte
Şi slava drept nimica, drept fum o socoteşte.

Tu dar, apostol vrednic al acestei doctrine,
Care ne izbăveşte de grijile streine,
Spune-mi prin ce mijloace natura-mi pociu preface
Şi zilele, ca alţii, să le petrec în pace ?
Cum să mă scap de muze, de vechea tiranie,
De ale lor capriţii, de-a lor cochetărie,
Care întotdeauna mi-au fost supărătoare,
Şi pricini felurite de lungă întristare ?
În ce muzele noastre pot să ne folosească ?
Nici chiar de un datornic nu ştiu să ne plătească.

In zadar mai deunăzi am vrut prin poezie
Să scap de-o bagatelă, de-o mică datorie ;
Şi-am arătat acelui care cerea parale
Că viaţa este scurtă şi vrednică de jale,
Că aurul, argintul, metaluri păcătoase,
La omul ce-o să moară nu sînt trebuincioase,
Că averea n'o ducem în lumea viitoare ;
I-am făgăduit încă o elegie mare,
Care pe larg să-i spue, curat să-i dovedească
Cum trebue averea să o despreţuiască,
Şi versuri din grămadă i-am dat ca să-şi aleagă ;
Dar toat' a mea silinţă
A fost peste putinţă
Puterea armoniei să-l fac s'o înţeleagă.

M'aş mângâia d' aceasta, când aş vedea că poate
Prin scrieri s'ar preface năravuri desfrânate ;
Atunci, lăsând odihna, pentru-al mulţimii bine
Aş zice şi aş face cât spânzură de mine..
Acum însă ce iese de-oiu alerga p' în casă,
De m'oiu lovi d'un scaun, de sobă şi de masă,
Ca să arăt în versuri, în rânduri măsurate,
Că cinstea şi virtutea sînt lucruri lăudate,
Că numai fapta bună este izvor de bine,
Iar cea rea îşi aduce pedeapsa ei cu sine ?
Aste sînt prea frumoase şi bune pe hârtie,
Cine însă le-ascultă sau va ca să le ştie ?
De când lumea e lume, ce carte omenească
Putu de fapte rele pe oameni să oprească ?
Tiranilor să 'nsufle a patriei iubire,
Pe cei fără de suflet să-i facă cu simţire,
Pe hoţi să-i îndemneze cu cinste să trăiască,
Şi câţi judec' poporul să nu-l năpăstuiască ?
Cânte lupii şi urşii în pilde cât le place,
Omu-şi caută treaba şi tot ce-a'nvăţat face.
Poveţele sînt vorbe, dar fapta e departe
Şi prea puţini urmează morala dintr'o carte.

De aş avea 'ncai darul să scriu de porunceală,
Şi când cearcă pământul vreo mică zguduială,

Să fac câte-o duzină de ode sugrumate,
Să laud rău sau bine, aşi fi mulţumit poate ;
In vreme ce acuma, vorbind cum mi se pare,
Imi fac vrăjmaşi. Sînt oameni ce nu iau îndreptare,
Iar mai vârtos aceia ce vor să ne muncească,
Cântându-ne cu iadul cântarea cea drăcească.

Tu ştii că am păţit-o, când am cercat a spune
Că versuri schilogite nu crez să fie bune
Şi că deocamdată noi nu ştim latineşte.
Ura neîmpăcată, ce 'n furia-i scrâşneşte,
A zis (ce urît vede a omului orbire !)
Că lupii, urşii, leii vorbesc de stăpânire :
Că lupul e cutare ce judecă, despoaie
Şi ia de pe om pielea ca lupul de pe oaie ;
Că lebăda e omul ce dă povăţuire
Acelor care umblă pe cale de pieire ;
Că boul e cutare ajuns în treaptă mare,
Dator de orice bine la oarba întâmplare,
Şi 'n sfârşit că măgarul, ce sbiară şi răcneşte,
E un autor jalnic ce prost ne sfătueşte.
Iată ce înţelesuri şi ce cugete rele
Vrăjmaşii fără lege dau scrierilor mele ;
Apoi pas de lucrează în aste vremi de jale,
Când vor să 'ncurce statul în pricini literare.
In zadar şi censura, de mine 'ncredinţată,
Şi alţi câţiva prieteni cu bună judecată,
Mă apără în lume, le spun că au greşală,
Căci ei o ţin tot una şi zic că nu se 'nşală.
Mulţumesc astădată şi stăpânirii noastre,
Care nici vru s'asculte la vorbe aşa proaste.
Altfel zău îmi e teamă că, 'n loc de mulţumire,
M'ar fi făcut prieten cu vre o mânăstire,
Unde spălându-mi vina prin post şi nemâncare,
Mergeam în raiu deadreptul şi fără cercetare.

De ce, domnilor critici, atâta urîciune ?
Dobitoacele mele au cugete prea bune,
Şi numai ton de cârciumi, poezii monstruoase
Censura cea deşteaptă e drept să nu le lase.

Ele ne strică gustul şi trista lor manie
Parnasul îl preface în proastă băcănie.
Dar fabulele mele de tot nevinovate
Nu se ating de nimeni, n'au personalitate.
De vă găsiţi în ele, îmi pare foarte bine ;
Insă de vă e teamă, ca nu cumva prin mine
Să ne 'ndrepteze lumea, greşala vă e proastă :
Puteţi să luaţi pildă chiar dela dumneavoastră
Care nu vă prefaceţi şi fără încetare
Acelor ce v'ascultă aduceţi supărare.

Oricum, îmi e cam frică ; de astăzi înainte
La păsări, lighioane, voiu da alte cuvinte.
Deşi mai aveam încă, mărturisesc păcatul,
Să zic câteva vorbe de Paris răposatul, [1])
Care, bărbat de cinste, om plin de bunătate,
Făcea versuri d' acele ca din topor lucrate
Cum faceţi dumneavoastră. Dar iar v' auziam gura,
Şi iar mânjiaţi hârtia, iar v' arătaţi căldura ;
Furioşi de mânie, iar strigaţi după mine :
„Auzi nelegiuitul că morţii nu scriu bine !
„Auzi ale cui versuri le socoteşte glume !
„Şi cu ce chip vorbeşte de duşii de pe lume !
„Aceasta este vină grozavă, criminală,
„Şi merită osândă, pedeapsă capitală".

Aşa, ca să nu sufăr strigări, nemulţumire,
Ca să nu atrag asupră-mi vre o nenorocire,
Gândeşte-te şi-mi spune un mijloc de 'ndreptare,
Tu, care petreci timpul în sfântă nelucrare,
Care ai scri prea bine, de ai avea dorinţa,
Dar care în odihnă îţi mărgineşti silinţa,
Spune-mi cum pociu de rimă, de muză-a mă desface,
Şi eu, drept recompensă, o satiră ţi-oiu face.

(1842)

1) Poetul B. Paris Mămuleanu. (Nota Ed.).

EPISTOLĂ

D-LUI ALEXANDRU DONICI, FABULIST MOLDOVEAN

Cum măsori ţi se măsoară : este un proverb ştiut,
Aste versuri, de lungimea celor ce tu mi-ai făcut
Sînt pornite să-ţi aducă ale mele mulţumiri,
Sînt răspuns la ale tale vrednici d'onoare gândiri.

Nu ştiu bine dacă cerul, precum zici, m'a înzestrat
C' un talent, ce mi se pare puţin, slab, neînsemnat,
Dar iubesc talentu-acesta care tu îl preţueşti.
Tot ce e mai sfânt, mai nobil, în duh, inimi omeneşti,
Prin el ni se înfăţişează, şi al binelui amor
Se aprinde la făclia unui geniu creator.
Pe acei ce mi-i dai pildă eu adesea i-am citit ;
La o slavă meritată cu mândrie m'am smerit ;
Să-i urmez este alt lucru ; gloria poate-o doresc,
Dar a lui Torquato [1]) soartă nici de cum n'o pismuesc.
Am temeinice cuvinte ; mă cunosc, mă simt prea mic,
Şi nevrednic să iau urma unui mare mucenic.

Crez cu tine că talentul ne e din cer dăruit,
Că e foc care se stinge, dacă nu va fi nutrit,
Şi de am o zi mai lină, un ceas bun de întâlnesc,
Cu plăcere a-l aprinde, a-i da hrană mă silesc.
Dar pe om ş'a lui natură destul nu ai cercetat,
De voeşti să fiu ca râul, care curge ne'ncetat.
Acel râu trece p'o vale, pe câmpie, p' între flori ;
Iar prin relele vieţii e mai greu să te strecori :
Prozaice umilinţe nu pociu a le înfrunta.

Tu vezi vremile de astăzi. Te 'ntreb dacă muza ta,
Poftită la tribunaluri, ar merge să dea cuvânt,
Să spue în bună proză de ce umblă după vânt.
De ţi-ar zice judecata : „Fiind c'am aflat că scrii,
„Fiindcă vorbeşti cu norii şi pui slove pe hârtii,

1) Torquato Tasso, poet italian (N. Ed.).

„Ado versurile tale, avem poftă să citim,
„Şi, de n'ai atins pe nimeni, noi osânda-ţi mărginim".
Dacă, zic, plăceri d' acestea de l' ai tăi ai fi cercat,
La atâtea dobitoace suflet oare ai fi dat ?
Ai fi zis cu îndrăsneală de-un vulpoiu judecător,
Că îl vezi câte odată cu puf alb pe botişor ?
Că în cumpăna dreptăţii caşul el l-a cumpănit,
Până ce prigonitorii cu nimic s'au pomenit ?

La voi sînt mai domoli oameni, ei nu s'ating de nimic ;
Aicea dau de nevoie, orice mă încerc să zic.
De voiu să cânt eroismul bunilor noştri strămoşi,
Auz o sută de glasuri : „Ce ? noi sîntem ticăloşi ?
„Numai cei vechi îţi plac ţie ? Prilejul s'a înfăţoşat ?
„Şi noi dovezi de virtute, curaj nu am arătat ?"
De laud vr'un om de merit, vreun amploiat cinstit,
„A ! îmi zic de pe delături, pe noi acum te-ai pornit ?
„Lăudând faptele bune, arăţi şi învederat,
„Că nu sîntem de aceia ! Pe noi tu ne-ai satirat !"
Căci dumnea-lor ştiu prea bine, ca oameni care citesc,
Că în lauda virtuţii acei răi se osândesc.

De ar fi o mulţumire să te vezi în tipar dat
Şi pe uliţi câteodată cu degetul arătat,
S'auzi „ăsta e cutare !" apoi eu te-aş ferici
Pentru scrierile tale ce iubesc a le citi.
Ale cărora sujeturi, stil uşor şi lămurit,
Au a fabulei plăcute merit netăgăduit.

Suţu, zice într'o carte, că în Grecia, de vrei,
Poţi să scrii orice îţi place, fără vorbe şi idei.
Mulţi din autorii noştri au acest talent dorit,
Cu locul, cu 'mprejurarea, cu vremile potrivit,
Văz că o duc foarte bine şi eu o să-i imitez,
O să-i întrec, de se poate, nimic n'o să mai lucrez.
Numai din vreme în vreme ai să afli că trăesc
Şi muzele din Moldova că ştiu să le preţuesc.

(1842)

EPISTOLĂ CĂTRE VOLTAIRE

Din ziua când am citit scrisoarea către Oras [1]),
Doream, de s'ar fi putut, toată sfiala să las,
Să-ţi scriu pe un ton măreţ, cât mai măreţ s'ar putea
Şi să-ţi pornesc un bilet lucrat în fabrica mea
Dar auzisem că voi poeţi, scriitori vestiţi,
Îndată ce aţi murit, vă faceţi cam neciopliţi,
Cam groşi, necivilizaţi şi, drept să spuiu, mă temeam
Să nu-mi întorci un răspuns mai aspru decât doream,
Răspuns ca acel ce zici că 'n anul trecut ţi-a dat
Din partea lui Boalo [2]) un secretar ne 'nvăţat.
Aicea, ca şi la voi, se află mulţi nătărăi
Care s'ar da bucuros că sînt secretari ai tăi.
Cu toate acestea acum dorinţa mea o ascult,
Respectul numelui tău nu mă opreşte mai mult
Şi, paie-ţi bine sau rău, liber din partea mea eşti.
Nu cercetez dacă 'n Rai, dacă în Iad locueşti,
La ce fel de munci, pedepsi, păcatele-ţi te-au supus
Şi dacă în lungi frigări dracii acolo te-au pus.
Sînt sigur că sfinţii toţi asupră-ţi au reclamat
Şi, chiar de nu-i fi prăjit, eşti negreşit afumat.
Trebile acolo 'n iad nu merg c'aici pe pământ,
Unde păgâni sau creştini cu toţii la un loc sînt,
Unde vedem fericiţi pe cei mai mari păcătoşi,
Şi soarele luminând pe răi ca pe credincioşi :
Faptele-acolo ne pun la locul drept meritat.
Dar spune-mi, te rog, *Volter*, tu ce folos ai aflat,
Deşi al legei vrăjmaş, să critici, să osândeşti
Acele 'nalte cântări, acele gândiri cereşti,
Care-al naturii stăpân el însuşi le-a însuflat,
Spre slava numelui său, poetului împărat ?
De nu ca om, ca creştin, dar însă ca autor,
Vrednic erai, socotesc, să simţi înălţimea lor
Şi geniul tău frumos până acolo să-l sui.
Cerul, tăria, vestind faptele mâinelor lui ;

1) *Oras* pentru poetul latin *Horaţiu*. (N. Ed.).
2) *Boalo* pentru *Boileau*. (N. Ed.).

Din pavilionu-i de nori acel prea înalt tunând ;
Cu fulgerele-i de foc vrăjmaşii lui răsturnând ;
Pământul din temelii clătit, desrădăcinat ;
Suflarea-acelei mânii ce mările-a întărâtat :
Aste măreţe trăsuri, tu cum le despreţueşti ?
Idei, icoane, figuri, toate în ele găseşti ;
Rasin [1]) pe care-l iubiai, din ele s'a adăpat ;
Ruso, [2]) pe care-l urai, adesea le-a imitat.
Toate aceste le ştii, dar furia-ţi te-a orbit.

Tu, ca odată Satan, pe om din raiu l-ai gonit :
Speranţa, ăst fruct ceresc, în inimi o ai călcat
Şi care despăgubiri în locul ei ne-ai lăsat ?
Ucideri şi desfrânări, iată ce-ţi sîntem datori.
Vieaţa ai făcut-o grea sărmanilor muritori,
Iar pe sceleraţi i-ai scos din jugul lor neplăcut.
Vor în zadar a-ţi găsi un cuget ce n'ai avut :
A zice că te-ai luptat abuzul să războeşti.
Nu, temelia-ai surpat în dogmele creştineşti !

A ! dacă talentul tău mai bine 'ntrebuinţat,
Cu soarta-i a se lupta pe om l-ar fi înarmat ;
Dacă, pe drepţi întărind, pe răi ai fi îngrozit,
Ingerii numele tău cu drag l-ar fi pomenit.

Ani ai trăit îndestui, rolă măreaţă-ai jucat ;
Ai lumii stăpânitori adesea te-au vizitat.
Acum acestea pe noi nimic nu ne folosesc ;
Iar geniul tău sublim e singur ce pismuesc.

La toate-ai fost norocit : nu crez c'atât izbuteai,
De-ai fi avut să formezi limba în care scriai ;
Dar veacul te-a ajutat ; în vremea când te-ai născut,
Stilul era curăţit şi drumul era făcut.

Altfel e 'n ţară la noi ; noi trebue să formăm,
Să dăm un aer, un tot limbii în care lucrăm,
Pe nebătute cărări loc de trecut să găsim
Şi nelucrate câmpii de ghimpi să le curăţim.

1) *Rasin* pentru *Racine*. (N. Ed.).
2) *Ruso* pentru *Jean Jacques Rousseau*. (N. Ed.).

Aş vrea să poţi să 'nviezi, o zi numai să trăeşti,
Parnasul nostru să-l vezi, apoi să ne mai vorbeşti.
Unul, iscoditor trist de termeni încornoraţi,
Lipsiţi de duh creator numeşte pe toţi ceilalţi ;
Se plânge că nu 'nţeleg acei care îl ascult,
In vreme ce însuşi el nu se 'nţelege mai mult.
Altul, strigând furios că sîntem neam latinesc,
Ar vrea să nu mai avem niciun cuvânt creştinesc
Şi lumii să arătăm că nu am degenerat.
Altul, ce scrie pe şleau ca preotul dela sat,
Zice că e deslușit, se crede simplu ; iar eu
Mă trag d'o parte, privesc şi scriu cum dă Dumnezeu.
Cu toate-acestea luăm titluri de mari autori,
Dăm sfaturi şi osândim, ne facem legiuitori.
Ne credem, pe cât putem, ai lui Apolon nepoţi,
Râdem de unii câţiva şi publicul de noi toţi.
Amestecul întâmplat în limbile omeneşti,
Când s'a zidit acel turn, în vremile păgâneşti,
N'a fost atât de pestriţ, n'a putut fi mai ciudat
Decât acel ce aici urmează neîncetat.
Uniţi am face ceva, am fi de vreun folos :
Avem un dialect bun, uşor şi înmlădios ;
In el fieşice cuvânt nu e ca la voi legat
Cu un articol semeţ, cu un pronume ciudat,
Pronume-articole lungi care sufletul ţi-l scot
Şi seamănă, când păşesc, suita unui Despot.
Dar ce mai mult să vorbesc ? Câte am avut de zis,
Câte de tine gândesc, mă vezi că liber le-am scris.
Cât pentru noi lucruri mari nu e să nădăjdueşti ;
Numai acel Dumnezeu sub mâna căruia eşti,
Duhul unirii de sus spre noi de îl va porni,
Părerile ce se bat, el numai le va 'nvoi.
Altfel, decât să gândesc că noi ne-am alătura,
Mai lesne-aş putea să crez că tu te vei boteza.

(1842)

VIEAŢA CÂMPENEASCĂ

D-LUI VORNICULUI GR. CANTACUZINO

Aşa, simpla vieţuire,
Eu ştiu să o preţuesc
Şi de acea fericire
Voiu bucuros să-ţi vorbesc.
Dar florile şi verdeaţa
Apusul şi dimineaţa,
Şi fluerul câmpenesc,
Cu patimi, cu chinuri grele,
Cu starea inimii mele
Nici cum nu se potrivesc.

Departe d'acele locuri
Ce poate m'ar fi 'nsuflat,
De ţărăneştile jocuri
Ce-adesea m'au încântat,
Cuprins de nemulţumire,
De grijă şi de mâhnire,
De soarta mea ocolit,
In rele ce mă 'mpresoară,
Ce gânduri, idei omoară,
Spiritu-şi pierde puterea.
E greu să descrii plăcerea,
Când sufletul e mâhnit!

Insă a mea mulţumire
Pentru a ta găzduire
Eu tot nu o pociu uita,
Şi cât va sta prin putinţă
Voiu pune a mea silinţă
Adevăr a imita.
Măcar în vorbele mele
Să pociu să găsesc văpsele,
Să ştiu să 'ntrebuinţez
Colorile osebite,

Tonurile felurite,
Care stilu' 'nsufleţez,
S' arăt atâta simţire
Câtă simţeam mulţumire,
Când dulcea serii răcoare
In preajmă-mi se întindea
Şi patimi sfâşietoare,
Ca aburi din lac, din mare,
Deşertul mi le-absorbea.

Cuprinsul, unde odată
Impreun' am vieţuit
Şi plăcerea-adevărată
Zilele mi-a îndulcit,
Este un câmp lat ce are
De vechi şi fireşti hotare
Un mal către răsărit;
Iar către apus, o apă,
Ce saduri, grădini adapă,
Ce udă ţărmul setos
Şi 'n ramuri multe 'mpărţită
Curge mândră, liniştită
Pe patu-i cel nisipos.

Casa, p'o muche clădită,
Singură câmpul domnind,
De umbră neocolită,
O vezi în aer albind.
Să zic că a ei zidire
E lucru cu osebire,
Că e d'o arhitectură
Cap-d'operă în natură,
De loc nu mi-ar părea greu.
Insă această minciună,
Deşi îndestul de bună,
Apasă cugetul meu.
Aşa dar, iau îndrăsneală
Şi spui că adevărat
N'are nimic de mirat,
Dar are, fără 'ndoială,
Tot ce e neapărat.

Spre patru părți ale lumei
Patru ferestre privesc
Și dacă pe tonul glumei,
Liber îmi e să vorbesc,
Al lor număr, micșorime,
Cu a casei înălțime
Atât nu se învoesc,
Incât ochiul ce le vede
Cu lesnire poate crede
Că se plătea altă dată
Vr'o dajdie însemnată
Sub nume de ferestrit;
Măcar că nu mi se pare,
Nici undeva am citit,
Că la vreo întâmplare
Nobilii să fi plătit.
Astfel de năravuri proaste,
Dacă vreodată au fost,
N'au putut fi ale noastre,
Ci-ale norodului prost.
Numai el singur plătește,
Fiind mai obișnuit;
Iar de ce, nici se vorbește
Păcatul ar fi cumplit.

Pricina e delicată
Și prea puțin câștigăm
La mulțimea ne'nsemnată
Adevăruri s'aruncăm.

Dar în vorbă neplăcută
Ca să nu ne încurcăm
Și ca nu, din întâmplare,
S'aduc la mulți supărare,
Descrierea începută
Mai bine să o [illegible]ăm.

Aproape de casă 'ndată,
Spre miazănoapte s'arată
O biserică smerită,
Un templu dumnezeesc,

Unde muncitorul vine
Prinoasele să-şi închine,
Unde ruga umilită,
Ca tămâia cea sfinţită,
Este la cer priimită
De părintele obştesc.
Tot către această parte,
Un sat puţin însemnat,
In două rânduri se 'mparte
Pe linie aşezat.

In vale se văd desişuri,
Saduri, livezi, alunişuri.
Pe urmă, ochiul zăreşte
Un deal ce se prelungeşte
Verde şi împestriţat.
Coastele-i sînt învălite
De vii, de semănături,
De ţarine felurite,
De crânguri şi de păduri.

Munţii, mai în depărtare,
Se văd ca tulbure nor:
Vara le e la picioare,
Şi iarna, pe fruntea lor.

Iată, dup' a mea părere,
Locul atâta dorit,
Unde zile de plăcere,
Zile scumpe am trăit.
Frumoasă singurătate,
Bunurile-adevărate
In sânul tău le-am simţit!
Pace, linişte, vieaţă
Toate-acolo mă 'nsoţea
Şi din orice dimineaţă,
Mulţumirea se năştea.
Dacă vre o cugetare,
C'o umbră de întristare,
Fruntea mea acoperea,

Uşoara-i întipărire,
Ca cercul acel subţire,
Ce-aţâţă din întâmplare
P'o undă nemişcătoare
Un vânt cu lină suflare,
Trecea, se perdea de sine,
Ş' al firii glas simţitor,
Şi ideile senine
Luau iarăşi cursul lor.

Adeseori pe câmpie,
Departe mă rătăceam ;
Adesea, cu bucurie
In dulci gândiri mă pierdeam.
Simboluri de tinereţe,
Fluturi cu vesele feţe,
Privirea mea o trăgea ;
Pe iarbă, în depărtare,
Fluturele părea floare ;
Dar când umbletu-mi simţea
Insecta amăgitoare
Se 'nălţa, găsea scăpare,
Aripele-şi scuturând,
Şi eu, c'o dulce mirare,
Vedeam florile sburând.

Nori deşi, negri, câteodată,
Cerul îl întuneca,
Şi ploaia 'n ei adunată
Pe câmpia 'nsetoşată
In torente se vărsa ;
Apoi, razele-i robite
Soarele 'ncet desfăcând,
Şi 'n munţi, valuri aurite
Norii umezi prefăcând,
C'o privire 'nflăcărată
Lumea el o cuprindea,
Şi o mreajă purpurată
Peste dealuri întindea.
Când acea stea arzătoare,
Aproape d' al ei sfinţit,

Părea a da sărutare
Pământului ce-a 'ncălzit
Și mai întorcând o rază
Ca zâmbet prietenesc,
Stau un minut să o vază
Ochii care o doresc,
Ochii acei pentru care
Este cel din urmă soare
Ce ei poate mai privesc.
Supus la acea uimire,
L'acea adâncă simțire,
Care sub ceruri senine
Seara aduce cu sine,
Liber de griji, de dorințe,
In cugetu-mi mulțumit,
Slăvind o 'naltă putere,
Eu ascultăm în tăcere
Al multor mii de ființe
Concertul nemărginit.

Și când lun' argintuită,
Albind iarba de pe vale,
Ieșea lină, ocolită
De stelele curții sale ;
Pe dealurile râpoase,
Stam, mă opream să privesc
Cerurile semănate
De globuri nenumărate,
Care, făclii luminoase,
In umbra nopții lucesc.

P' în aluniș sufla vântul,
Frunza ușor clătina,
Nucii bătrâni ca pământul
D' a lungul se desina ;
Unda cea armonioasă
A unui ascuns izvor,
Ca o șoaptă amoroasă
S'auzea în preajma lor.
Curmând adânca tăcere
A câmpului liniștit,

Un glas cânta cu plăcere
Un cântec obișnuit.
Ăst glas, această câmpie,
Noaptea care mă 'nvelea
Gândiri de melancolie
In inimă-mi învia.

Și florile tinereții,
Visuri, nădejdi, amăgiri,
Acea ghirland' a vieții
Țesută de năluciri,
Care, câte una-una,
Treptat s'au desființat
Ca frunzele ce furtuna
De verzi le-a smuls,
le-a uscat,
Mi s'arăta înainte.
Cu gânduri mă întorceam
La locurile dorite,
In valea ce-atât iubeam.
Vedeam livada, grădina,
Poteca ce des călcam,
Părul înalt și tulpina
Unde copil mă jucam.
Astfel în țări depărtate,
Unde strein te numești
De auzi pe neașteptate
Limba care o dorești,
Limba acea părintească,
In care tu te gândeai,
Ce 'n vârsta copilărească
Cu maică-ta o vorbeai,
Oricât de urîtă fie,
Aspră, grea la auzit,
Simți atunci o bucurie,
Un ce neobișnuit,
O simțire vie-adâncă
In sufletu-ți rătăcit,
Și crezi că te afli încă
In țara ce-ai părăsit.

A ! dacă o providinţă
Asupra mea ar privi,
Dacă smerita-mi dorinţă
Soarta o ar împlini,
Departe d'ai tiraniei
Tovarăşi nelegiuiţi,
De cursele vicleniei,
De oameni neomeniţi,
De tot ce se crede mare
In fapte ce necinstesc,
De zâmbete protectoare
Care le nesocotesc,
Uitând acea zeitate
Care 'n sgomotosu-i sbor
Staturilor înălţate
Le suflă căderea lor ;
La câmp locaş de plăcere,
Eu mulţumit aş trăi,
Liniştit şi în tăcere,
Ziua mea aş împlini.
La binele ce îmi place
Şi neamului meu doresc,
Pe voi câţi puteţi a-l face
Aş cerca să vă pornesc.
Aş pune mica mea parte,
Silinţa-vă lăudând,
Isprava nu prea departe
Bună, dreaptă, arătând ;
V'aş arăta răsplătirea
Ş'un înger ajutător,
Ş' onoarea şi mulţumirea
Ce inimile aprinde,
Iar celuia ce se vinde,
Un trăsnet răsbunător !

(1842)

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SATIRE

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SATIRA SPIRITULUI MEU

— „Trageţi toţi câte-o carte ! Domnule, eşti cu mine,
Şezi mă rog împotrivă, şi vezi de joacă bine".
— „Dar ţi-am spus, cuconiţă, că eu din întâmplare,
Nici bine, nici nebine nu pociu să fac cercare.
Am cuvintele mele ; aste jocuri plăcute,
Cu voia dumitale, îmi sînt necunoscute".

— „Nebun cine te-o crede, vrei să te rugăm poate ;
Astăzi chiar şi copiii ştiu jocurile toate,
Veacul înaintează. Caro : vezi că ţi-e rândul ;
Dar ce făcuşi acolo ! unde îţi este gândul ?
Când eu am dat pe Riga, baţi cu alta mai mare ?
Astfel de neştiinţă e lucru de mirare !"

Aşa-mi zicea deunăzi, cu totul supărată,
O damă ce la jocuri e foarte învăţată.
Apoi şoptind pe taină cu câteva vecine :
— „Vedeţi, zise, ce soartă, şi ce păcat pe mine ?
Două greşeli ca asta, zău sufletul mi-l scot,
A ! ce nenorocire ! *ma chère,* ce idiot !"

Vino acum de faţă, şi stăi la judecată,
Tu care le faci astea, fiinţă prea ciudată,
Spirit, ce joci o rolă în lumea trecătoare !
De ce treabă-mi eşti bună, putere gânditoare,
Când nu pociu la nimica să mă ajut cu tine,
Când nu te-ai deprins încă nici vistul să-l joci bine ?

Nu mai eşti tu acela care'n copilărie
Ştiai pe dinafară vestit' Alexăndrie
Şi vieaţa ciudată a unui Craiu cu minte,
Care lăsă pe dracu fără încălţăminte ? [1])
Tu care mai în urmă, râzând de-aceste toate,
De rost puteai a spune tragedii însemnate,
Meropa, Atalia, şi altele mai multe,
Declamându-le toate cui vrea să te asculte ?
Negreşit, îmi vei zice, ţiu minte ce îmi place,
Dar cărţile cu mine nu pot să se împace.
Mai lesne pociu a spune hoţiile urmate
La zece tribunale sub nume de dreptate,
Mai lesne pociu să număr pe degetele mele
Câţi sfinţi avem pe lună şi câte versuri rele,
Decât să bag de seamă ce carte nu e dată,
A cui este mai mică şi cine o să bată.
Când sînt în adunare, n'am altă mulţumire,
Decât să se deschiză sujeturi de vorbire :
Atunci sînt gata, liber, ascult, şi cu plăcere,
Tuşesc, zâmbesc, mă leagăn, şi-mi dau a mea părere.
— Frumos răspuns ! Ascultă : pe cât mie îmi pare,
De lume, de năravuri ai slabă încercare ;
Trebue să ştii jocul şi dănţul ce-ţi lipseşte,
Şi nişte mici petreceri ce se zic româneşte
„Jocuri nevinovate". Nevinovate fie,
Măcar că vini destule din ele pot să vie.
Trebue să faci pasuri şi complimente bune ;
La vorbe serioase când alţii se vor pune
Să n'asculţi, să spui glume, să scoţi la jucării,
Şi pân' a râde alţii să râzi tu mai întâi.

Vezi domnişoru' cela care toate le ştie,
Căruia vorbă, spirit, îi stă în pălărie,
In chipul de-a o scoate cu graţii prefăcute ?
Hainele de pe dânsul sînt la Paris cusute :
Singur ne 'ncredinţează. Lorneta atârnată
Este şi mai streină, de-o formă minunată ;

1) Arghir, eroul poemei ce poartă numele lui, a furat dela dracu o păreche de papuci, care slujeau drept aripi aceluia ce se încălţa cu dânşii.

Vrea s'o cumpere Prinţul, dar ca un om cuminte
Dumnealui o tocmise ceva mai înainte.
Când le-a spus astea toate, o ia la ochi, priveşte
Chiar pe dama aceea cu care-atunci vorbeşte ;
I-o dă în nas, se pleacă, şi în sfârşit o lasă,
Zicându-i : Ce lornetă ! te-arată mai frumoasă !

Fieşicine cunoaşte ce cap tânărul are ;
Dar pentru că dă bine din mâini şi din picioare,
Şi trânteşte la vorbe fără să se gândească,
Am văzut multă lume cu duh să-l socotească.
Iată de ce talente avem noi trebuinţă !

Dar tu, care uiţi lesne, spirit făr' de ştiinţă,
Socoteşti că poţi oare, prin altfel de mijloace,
Arătându-te 'n lume vre o figură a face ?
Pretenţia aceasta mi s'ar părea ciudată.

Când pe la nunte, baluri, ne ducem vre o dată,
(Căci din nenorocire puternica natură
Ne-a unit împreună cu-o strânsă legătură),
Râz văzându-te singur, şi într'un colţ d'o parte,
Parc-ai fi mers acolo ca să compui o carte,
Iar nu ca să te bucuri cu lumea dimpreună.
Dacă vreo coconiţă frumoasă, dulce, bună,
Crezând că ne prefacem, ne 'ndeamnă, ne poftеşte,
Ne ia la joc, greşala-i îndată şi-o plăteşte :
Rar să se afle damă de mijloc aşa tare,
Ca să n'o fac să cază la cea dintâi mişcare.
Asta îţi e talentul şi darurile toate !

Cât pentru darul vorbei, ce crezi că îl ai poate,
E numai o părere ; îţi ceiu şi iertăciune,
Că nici pentru prieteni minciuni nu voiu a spune.
Adevărat, se 'ntâmplă să zici pe la soroace
Câte o vorbă două, care la unii place.
In câte rânduri însă distracţiile tale
Te fac să scoţi cuvinte ce nu ar fi cu cale !

Să superi din greşală persoane însemnate,
Ba încă câteodată şi dame delicate,
Râzând d'acele două, statornică pereche,
Care îşi petrec seara şoptindu-şi la ureche ;
De celelalte patru contese ideale,
Umflate de pretenţii şi vrednice de jale,
Pe care, dacă prinţul le ia la bal de mână,
Nu mai vorbesc cu nimeni câte o săptămână.
Astăzi râzi de-o pedantă, mâine de-o preţioasă ;
Zici de una ajunsă în vârstă cuvioasă
Că atestatul vremei nu va să-l priimească ;
Şi de-alta ce iubeşte de cinste să vorbească,
Ce laudă virtutea şi 'n veci ţi-o pomeneşte,
Zici că e virtuoasă cât ştim noi evreeşte.

Greşelile acestea îţi fac un urît nume.
Tu ştii ce se întâmplă când se aude 'n lume
Că cinevaşi s'apucă defectele s'arate,
Mulţi scot sub al lui nume minciuni nenumărate.
S'a vorbit într'o casă de un fanfaron mare,
Declamând simtimente ce sigur nu le are,
Care la lot ar pune suflarea omenească,
Când cineva cu dânsul ar vrea să o tocmească !
S'a zis ceva de Iancu, de Stan, de Lăurescu ;
Cine le-a scos acestea ! — Le-a scos Alexandrescu.
Făr' a zice nimica, singura ta zâmbire,
De t'ei afla de faţă, e o 'nvinovăţire.
In zadar te porţi bine şi lauzi câte-odată,
Chiar lauda în gură-ţi de satiră-i luată.
Aşa, în loc să critici greşalele streine ;
In loc să râzi de alţii, mai bine râzi de tine ;
Invaţă danţul, vistul şi multe d'al de alea,
Iar de vrei să faci versuri, ia pildă dela Pralea [1]).

(1842)

1) Pralea, traducătorul *Psaltirei* în versuri (1827). (N. Ed.).

O PROFESIUNE DE CREDINŢĂ

Domnilor alegători, mă rog să fiu ascultat
Şi, după ce m'ăţi citi, mă rog să fiu deputat;
Căci am cuvinte să crez că la Divanul Ad-hoc
Bine lumii o să fac şi rol nobil o să joc,
După cum puteţi vedea
Din mărturisirea mea.

Incă până a nu mă naşte, eu am fost patriot mare
Şi, după ce m'am născut,
Pentru ale noastre drepturi m'am luptat fără 'ncetare
Până într'acest minut.
Cunoscând că într'o ţară fericirea generală
Se compune totdeauna din acea particulară,
Ca un econom politic, prin mici slujbe, mici lefşoare
Am îmbogăţit eu statul, cumpărându-mi moşioare.
Iar guvernul, ce văzuse vrednicia şi talentul,
Îmi da ranguri pe tot anul, siluind Regulamentul,
Pe când mulţi păcătoşi alţii, lipsiţi de capacitate,
Servind ţării din pruncie, stau cu buzele umflate.
Apoi, când streine armii ţara noastră ocupară,
Dela cine înlesnire întru toate ele-aflară?
Cine pentru zece care a făcut ades cinci sute,
Numai ca să nu se 'ntâmple s'auz vorbe neplăcute?
Când era în lipsă ţara, sub a mea isprăvnicie,
Am ţinut-o eu cu grâne precum fiecine ştie.
Apoi, dacă neplătite au rămas prin multe sate,
Dacă eu la socoteală le-am trecut ceva 'ncărcate,
Am făcut-o 'n conştiinţă, de iubirea omenirii,
Numai spre a mă deprinde cu regula înmulţirii.
Las deoparte ale mele osteneli şi cheltuială,
Căci îmi place a le crede nepuse la îndoială,
Căci acesta mai cu seamă fu rezonul cel mai mare
Pentru care azi Europa, foarte recunoscătoare,

După lupte sângeroase încheind tractat de pace
Hotărî pe România fericită a o face.
Pe aceste dar temeiuri, fraţi Români, eu vă cer votul,
Şi la cauza cea sacră azi mă devotez cu totul.
Apoi, dacă dup' acestea mai aveţi cumva dorinţă
Să v'arăt printr'o programă care e a mea credinţă,
La *Divan* ce voiu susţine, vă pociu da încredinţare
Că unirea o crez sfântă, c'o voiu cere cu 'nfocare ;
Căci mărindu-se pământul, lefile poate vor creşte ;
Insă Prinţ strein nu-mi place, căci nu ştie româneşte
Şi când slujbe îi vom cere, el de loc n'o să privească
De sîntem boieri sau ţinem de vreo casă boierească,
Ci d' avem talent, virtute, merite sau probitate,
Calităţi din altă lume, foarte grele şi ciudate.
Pentru cea mai mică vină ce o va numi hoţie,
Ne vom vedea prin gazete, poate şi la puşcărie.
Protejaţi ca şi protectori, toţi vom fierbe într'o oală
Şi-a streinului domnie ţării îi va fi fatală
Şi religia vom pierde şi vom uita româneşte,
Ca în Grecia modernă, unde azi vorbesc nemţeşte.
Pe când unul dintr'ai noştri, domn de viţă românească,
Tot mai lesne o să ierte slăbiciunea omenească.
Nu-l voiu însă ereditar, căci a ţării veche lege
Pe domn chiar şi din opincă ne dă voie a-l alege ;
Şi-aşa cu chipul acesta de loc nu e de mirare
Dacă chiar şi nouă rândul ne-o veni din întâmplare.
Autonomia-mi place, o voiu cum e scrisă 'n carte,
O cer pentru ţara 'ntreagă, dar şi pentru mine 'n parte ;
Adică în orice cazuri să urmez eu cum îmi place,
Fără a putea guvernul observaţie a-mi face.
Cât pentru guvern şi forma-i cea constituţională,
Vrând să mă declar de-acuma, simţ o mare îndoială,
Căci, vorbind drept, nu ştiu bine ăst cuvânt ce va să zică
Şi, în loc de bine, ţării să nu-i fac mai rău mi-e frică.
Dacă, cum mi-a spus un dascăl cu destulă pricopseală,
Un guvern în constituţii e supus la socoteală,
Dacă adunări sau cameri pot vorbi făr' a se teme,
Astea n'or să ne aducă decât pierdere de vreme,
Decât lupte fără margini şi desbateri încurcate,
Care plac junimii noastre cei cu capete stricate.

Trebile cu vechea formă nu cerc nicio 'mpiedicare
Ş' un ofis redijat bine e o lege 'n prescurtare.
Dup' aceste, dar, cuvinte, fraţi Români, ce mă 'nţelegeţi,
Puteţi fără de sfială la Divan să mă alegeţi,
Căci să nu fiţi la 'ndoială, vă voiu face treabă bună
Şi-mi veţi mulţumi odată, dacă-mi veţi cădea pe mână,
Iară pân' să vie vremea să vedeţi astă minune,
Sînt supusul dumneavoastră şi mă 'nchin cu plecăciune.

(1857)

RĂZBUNAREA ŞOARECILOR [1])

SAU MOARTEA LUI G. SION

I.

Pe dealul Mitropoliei,
In Archiva României
Unde Statul grămădeşte
Tot ce nu-i mai trebueşte,
Unde s'află aruncate
Secături nenumărate,
Hârtii, condici osândite,
Judecăţi nenorocite,
Are cuiburi din vechime
Numeroasă şorecime,

1) Poezia aceasta este un răspuns dat lui G. Sion pentru următorul epitaf adresat lui Gr. Alexandrescu, pe când acesta era directorul Arhivelor din Bucureşti:

„Iată un poet ce tace
„Şi nici proză nu mai face.
„Şoarecii dela Arhivă
„I-au ros pana cea activă
„Şi-altă pană nu găseşte
„Ca să scrie de trăeşte..., etc...

(N. Ed.).

Seminţie roditoare,
Şi de literi rozătoare.
Şeful ei, un ghiscan mare,
In dosare locueşte,
Nume de Rozon el are
Şi pe poliţe domneşte.
El e strănepot de frate
Lui Raton, care odată
Trăia de sgomot departe
Intr'o cameră privată.
Intr'o zi — nu, era seară —
Dup' a lui Rozon poruncă
Şoarecii toţi s' adunară
Şi 'ntr'o tăcere adâncă
Aste vorbe ascultară :

„De când sub aceste bolte ne aflăm adăpostiţi,
„Fraţilor ! voi ştiţi prea bine, cât am fost de fericiţi.
„Şeful de azi al Archivei, om de pace iubitor,
„Ne-a fost chiar ca un părinte, un zelos ocrotitor.
„Nimeni din voi nu se plânge că din cuib a fost gonit
„Sau că într'aceste ziduri vr'o pisică a 'ntâlnit
„Sau că n'a putut să roază de frica vr'unui duşman
„Pergamentele antice, condicele de divan.
„Soarta ne era prosperă, şeful trecea zâmbitor,
„Generaţiile noastre aveau falnic viitor.
„Dar azi, vai ! totul se schimbă, azi sîntem ameninţaţi
„Să ne pierdem locuinţa şi să fim disgraţiaţi,
„Căci un moldovean obraznic *Sion*, care a cântat
„Paradisul (deşi Iadul el cu drept l-a meritat),
„A scris, nu de multă vreme, într'un stil neomenos,
„*Că a şefului Archivei până noi o am fi ros.*
„Apoi suferi-vom oare ca acel cutezător,
„Vrednic a purta mai bine nume de defăimător,
„Să vie precum venise, chiar într'al nostru pământ
„Să ne strice fericirea. Nu, cât eu în viaţă sînt
„Nu va fi. Acum e timpul să ne răzbunăm şi noi,
„S'arătăm că 'n şoareci curge nobil sânge de eroi
„Şi că păgânul acela, ce ura a meritat,
„Nume de moldovean vrednic cu nedrept a câştigat.
„Mergeţi dar şi 'n astă noapte picioarele vă gătiţi,
„Şi când s'o ivi de ziuă cu toţii pe drum să fiţi,

„Ca prin marş repede, grabnic la Moldova să-l călcăm,
„Cine sînt şoarecii noştri şi Rozon să-i arătăm.
„De veţi găsi 'mpotrivire, să nu vă descurajaţi,
„Şi, la orice întâmplare, totdeauna s'alergaţi
„Unde-ţi zări că se mişcă vârful dela coada mea
„Ce pe a gloriei cale pururea o veţi vedea".
Zise şi auzitorii aşa mult au-aplaudat,
Cât dulapurile toate în Archivă s'au mişcat.
A doua zi şorecimea cu mare grabă porni,
Făcu la *Focşani* gustare şi seara în Iaşi sosi.

II.

Noaptea dormea în natură
Şi zefirii răcoroşi
Sufla cu-aceeaşi măsură
La drepţi sau necredincioşi.
De a zilei osteneală
Sion dormea obosit:
Dormea! Fără îndoială
In somnul lui fericit:
Visele, tainici fiinţe,
Din loc în loc îl purta
Şi toate-ale lui dorinţe
Implinite-i arăta.
C'o graţioasă Munteancă i se părea că vorbea,
Şi inima ei şi mâna c'o bună zestre cerea.
Când deodată el dete un ţipăt îngrozitor:
Ţârcovnicii cu lungi plete alerg întru ajutor;
Departamentul credinţei, la care fu mădular,
Cu toţi darabanii vine... însă târziu şi 'n zadar:
Pe patul lui de odihnă *Sion* zăcea sângerat,
Ca un caşcaval de Parma pe jumătate mâncat.
Urechile lui şi nasul, chiar dacă le-a fi avut,
Atuncea să se găsească de loc nu s'a mai putut.
Numai l'a doua 'nviere eu crez că se vor găsi.
Când şoarecii le-or aduce, dacă or mai trebui.
Cu toate acestea lupta, de-o fi cum am auzit,
Mortului face onoare căci mult s'a împotrivit

Şi s'a găsit împrejuru-i, de mâna lui sugrumaţi,
Un mare număr de şoareci tot din cei mai însemnaţi.
Ba încă spun — (dar aceasta eu nu v'o asigurez,
Căci fapta e de mirare şi nu îmi vine s'o crez)
Spun că şi chiar comandirul, faimosul acel Rozon,
Lasă o labă în mâna eroicului *Sion*.
Ce s'a întâmplat în urmă, eu nici am mai cercetat,
Căci de pierderea aceasta foarte mult m'am întristat.
Sion amic îmi fusese, talent şi inim' avea,
Şi crez c'ar fi trăit încă, dacă atunci nu murea.
Literaturei române el ar fi fost de folos,
Dacă din nenorocire şoarecii nu l-ar fi ros.

(1855)

ADIO

(PENTRU PLECAREA PROCONSULUI HALCINSKI [1])

Pocit, faimos proconsul, model de tiranie,
Cumplită fie calea pe care ai plecat!
Cu apa consacrată prin somnul de vecie
Vom curăţi pământul ce tu ai întinat.

Schelet fantasmagoric, fiinţă infernală!
Geroasa, trista-ţi climă, ea încă n'a produs
Jiganie mai crudă, o iazmă mai fatală,
De când soarele seara se pleacă la apus.

Dator este Românul a sa recunoştinţă
Monarhului ce ţara cu tine înzestră,
Căci zelul tău sălbatic, fanatica-ţi silinţă,
De graţia robiei pe robi chiar desgustă.

1) Consul al Rusiei în România, în 1853—1854. (N. Ed.).

Căci mulţi, care 'mprejuru-ţi cerşeau a ta rânjire,
Vrăjmaşi ai libertăţii, ce binele nu-l vor,
Născuţi erau să fie cu tine în unire,
De nu umileai, crede, şi chiar baseţea lor.

Tiran omeopatic, cum nu des se găseşte,
Otrava prin otravă în noi ai vindecat,
O naţie întreagă prin mine-ţi mulţumeşte
Şi te proclam din parte-i al ţării Ipocrat.

A ! Dacă vom ajunge la ţinta mult visată,
De voiu trăi atuncea (şi-mi place să o crez),
Tu vei avea, fii sigur, o statuă bogată,
Al cărei bust cu lanţuri eu am să-l decorez.

In jocul lor copiii o vor scuipa în faţă
Şi când vreunui gâde vom da numele tău,
Acel om se va crede nevrednic de vieaţă,
Pierdut din omenire, bătut de Dumnezeu.

Aşa, când toamna rodul s'a copt în vii, grădină,
Ţăranul ce se teme de hoţii sburători,
Pe ramura înaltă expune la lumină
Scheletul coţofenei, cadavrul unei ciori.

Spectacolul goneşte jivine răpitoare,
De lacoma lor ceată ogorul e ferit.
Ţăranu-atunci profită de-a feţei lui sudoare,
E veselă natura şi omul mulţumit.

Adio ! lung adio ! şi fără revedere,
Departe, mult departe, te du din ţara mea !
Pustiul Siberiei te-aşteaptă cu plăcere,
Pământul să te'nghiţă şi dracul să te ia !

(1854)

CONFESIUNEA UNUI RENEGAT [1])

Ascultă-mă, sfânt preot, ascultă-mă, părinte,
Ajută un nevrednic, lipsit de ajutor;
Consolă un trist suflet ce soarta îşi presimte,
Când sună ceasul groaznic, veciei vestitor;

Vieaţa-mi de necinste şi crimele-mi trecute
Ca furii ne 'mpăcate asupră-mi năvălesc.
Vânzări, satanești planuri, de lume neştiute
In inima-mi pun Iadul, ca iesme îmi scrâşnesc.

Nopţile-mi sînt grozave, tăcerea îmi şopteşte,
Mă înconjur prăpăstii la fiecare pas;
Părul meu c'al lui Cain pe frunte-mi se sbârleşte;
Gura mi se 'ncleştează şi nu pociu scoate glas.

Mă rătăcesc pe câmpuri, dar iarba înviază,
Dar arborul pădurii ia formă, mi-e vrăjmaş;
Vulturul mă priveşte şi ochiu-i scânteiază,
Şi-a sfâşia e gata un leş de ucigaş.

Vezi ceasornicu-acesta, care la pieptu-mi bate?
E vechea recompensă unui păcat cumplit!
Câte cu a mea faptă am drepturi câştigate?
Vânzarea fu plăcută, dar eu despreţuit.

Am cunoscut bărbaţii lucrând l' al ţării bine,
Cu 'nalte simţimente la ei m'am arătat;
Târându-mă la dânşii s'au încrezut în mine,
Ieri le-am jurat credinţă şi astăzi i-am trădat.

Urând orice virtute ce n'o puteam ajunge,
Pe orice om de merit în veci am defăimat.
Proteu cu feţe multe, strigoiu setos de sânge,
La umbră, la 'ntunerec, pe mulţi am sugrumat.

1) Satiră la adresa lui I. Eliade-Rădulescu. (N. Ed.).

Sub aer de blândeţe urmam a mea turbare ;
Şi ghiara-mi veninată în inimi înfigeam.
Având nepedepsirea de preţ l'a mea vânzare,
Minciuni nerușinate eu liber tipăream.

Angel de întunerec, pentru-ale lor păcate,
Eşind din adâncirea noptosului Tartar,
Am auzit cu spaimă cuvântul de dreptate,
M'am prefăcut că-mi place şi am zâmbit amar.

Am zis : iată speranţă, prilej de bucurie,
Şi bogăţii şi titluri acum să dobândesc
E timpul să se 'nalţe smerita mea trufie,
Am imitat virtutea, dar o s'o prigonesc.

Pociu să sugrum p'aşti oamnei şi să le iau vestmântul.
Căci eu sînt cel mai tare, având tainele lor,
Multe fiare ca mine le sufere pământul,
Şi cerul cu zăbavă trimite ajutor.

De ură nici nu-mi pasă, când e fără putere ;
Despreţul e o vorbă deşartă de 'nţeles.
Mai sînt poate şi alţii cu mine de-o părere,
Şi când fac al meu bine, drum sigur mi-am ales.

Iată puţine, taică, din multele-mi păcate,
Iată crime ce astăzi nu pociu să mai lucrez.
Intr'al lui Hristos nume drăceşte-au fost lucrate ;
Râdeam de semnul crucii, dar lângă moarte crez.

Asta e adevărul ce pocăinţa-l naşte ;
De frica judecăţii în sânu-ţi îl depuiu,
Amăgitorul şarpe abia se mai târaşte ;
La glasul veşniciei cu groază mă supuiu.

Dar ce-am zis ? Nu voiu ruga, nu voiu a ta credinţă,
Urăsc a voastră lege şi-al vostru ajutor.
Este o slăbiciune oricare pocăinţă :
Gâde am fost în vieaţă şi gâde voiu să mor !

(1861)

COMETEI ANONSATE

PENTRU 13 IUNIE

Cometă cu lungi coade, însă cu scurtă minte,
De ce vrei să arzi globul ce noi îl locuim ?
E drept, mult nu plăteşte, dar tot avem cuvinte
Vieaţa-i păcătoasă câtva să prelungim.

De ne vei arde-acuma, să ştii că or să nască
In locu-ne fiinţe mai rele decât noi,
Ce 'n grab or să 'ntărâte mânia ta stelească
Prin fapte mai cumplite, prin crime şi război.

Ce ! ai uitat tu oare potopul de-altă dată,
La care, cum s' aude, destul ai conlucrat,
Atunci când tata Noe, în luntrea-i deşălată,
Plutea pe universul sub unde înnecat ?

Ei bine ! omenirea ce moşteni pământul,
Fiinţe, lighioane, ce 'n urmă s'au ivit,
Intrec el p'acelea ce şi-au găsit mormântul.
In marea adâncime şi monştri au nutrit ?

Câmpiile de astăzi sînt ele mai mănoase
Decât cele antice ? măgarii mai deştepţi ?
Broasca mai muzicantă în bălţile stufoase ?
Tigrii mai cu blândeţe şi oamenii mai drepţi ?

Nu, nu ! bagă de seamă să nu faci o greşală,
De care mai în urmă amar să te căeşti ;
Ba încă să dai poate o aspră socoteală
Prea bunului Părinte al rasei omeneşti.

Căci noi avem de lucru, în ţara românească :
Legi vechi şi ruginite avem să le 'noim,
Regulamentul multe are să pătimească,
De ne-or lăsa în pace, aşa precum dorim.

De eşti tu executor înaltelor decrete,
Mai dă-ne un mic termen de zece mii de ani,
Să ne 'ndreptăm purtarea, să ne spălăm de pete,
Să nu cădem în iaduri pe ghiare de Satani.

Atuncea, dacă globul n'o merita vieaţă,
Poţi să-l prăjeşti în voe-ţi, eu nu mă 'mpotrivesc,
Dar azi topeşte numai a inimilor ghiaţă
Şi arde astrologii ce lumea îngrozesc.

(1857)

RĂSPUNSUL COMETEI

Iubite muritor,

Astăzi am primit
Prin poşta cerească
Biletul tău pornit
Din Ţara-Românească.

Odată cunoşteam,
Sub nume de Roman,
Un prea puternic neam,
Al lumii crud tiran ;
Neam ce-l credeam pierit,
Căci nu l-am mai zărit
Şi până 'ntr'ăst minut
(Mă jur pe al meu nume)
Eu nici aş fi crezut
Că existaţi pe lume.

Dar de vreme ce scriţi,
Voi trebue să fiţi.
Numai nu înţeleg cine v'a putut spune
Că avem pentru glob intenţii aşa bune.
E netăgăduit,
C'a lui desfiinţare
De timp nepomenit
Mi-era în cugetare,
In cerc tot viţios
Văzând că se 'nvârteşte
Şi omul păcătos
In rele mult sporeşte ;
Văzând că jos la voi mulţi oameni mari şi buni,
Lumii folositori, au trecut de nebuni,
Au fost persecutaţi
In vreme ce-au trăit
Şi foarte lăudaţi
După ce au murit.
Eu prea rău am urmat
Când am lăsat odată
Pe Noe de-a scăpat
Cu luntrea-i deşelată,
Căci ştii ce a făcut
Cât liber s'a văzut ?
El a sădit o vie
Şi-a căzut pe beţie !
Iar cu fetele lui
Ce-a mai făcut nu spui.
Iar de atunci încoace din el câţi s'au prăsit
Acei ce au fost tari pe cei slabi au robit ;
Soarele-au spăimântat prin lupte şi omor,
Pentru globul pământ ce nu era al lor.
Căci socotesc că ştii, nevoie n'am să-ţi spuiu,
Că nu-i al vostru el, ci voi sînteţi ai lui.
Apoi v'aţi apucat
Cerul de-aţi spionat,
Prin sticle cercetând
Ce avem noi de gând,
Ce fel ne preumblăm,
Până şi ce mâncăm

Ba încă aţi scornit
Feluri de secături.
Şi pe voi v'aţi numit
Alese creaturi.
Acestea, drept să spuiu, eu nu le suferam
Şi răzbunarea mea în taină pregăteam ;
Dar, fiindcă îmi scrii că sînteţi ocupaţi
Proastelor voastre legi spoială să le daţi,
Fiindcă ai cerut sorocul mărginit
De zece mii de ani ; fiindc'a mijlocit
Şi-o graţioasă stea dintr'ale curţei mele
Pentru câţiva poeţi ce casc gura la stele,
Mă 'nduplec în sfârşit, astâmpăr al meu foc :
Imi pui caii la grajd şi coadele la toc.
Numai luaţi măsuri, gândiţi şi căutaţi
De indulgenţa mea acum să profitaţi,
Căci, dacă spre pământ vreodată m'oi porni,
Vă pociu încredinţa că bine nu oţi fi.

(1857)

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FABULE

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

VULPOIUL PREDICATOR

Un vulpoiu cuprins de boală,
La putere foarte prost,
Insă învăţat în şcoală,
Logica ştiind de rost,
Făcu plan ca să vorbească
Şi să predice 'n pustii:
Se silea să dovedească
C'un stil dulce, vorbe mii,
Că cu o simplicitate
Şi cu traiul cel cinstit,
Cu năravuri lăudate,
E oricine fericit;
C'astă lume desfrânată
Totdeauna ne-amăgeşte,
Fără a ne da vreodată
Câte ne făgăduieşte.
Dar la buna-i predicare
Nimeni nu da ascultare.
Câţiva şoareci, cerbi de munte
Veneau rar să o asculte.
Insă ei în depărtare,
Neavând nicidecum stare,
Fără cinste sau favor,
Nu putea da 'ncredinţare,
Slavă ăstui orator.
Aşa el schimbă vorbirea,
Defăimă năpăstuirea,
Pe urşi, tigri, lei, pardoşi.
Arătând a lor turbare
Şi a sângelui vărsare,

Şi că sînt nesăţioşi.
Atunci cerbi, ciutele toate
Ascultau întru mirare,
Şi în lacrimi cufundate
Plecau dela adunare.
Vulpea-şi făcu mare nume.
Un leu foarte cu credinţă,
Domn pe-acea parte de lume,
Să o vaz' avu dorinţă.
Deci şi ea cu bucurie
La palat grăbi să vie,
Unde ajungând vorbeşte.
Tonul ei înmărmureşte
Pe-ai pădurilor tirani:
Cu putere ea descrie
Slaba nevinovăţie,
Prada acestor duşmani,
Cufundată în durere
Cerând la 'nalta putere
Asupră-le ajutor.
Curtezanii în mirare
Ascultau cu supărare,
Căci aşa vrea prinţul lor,
Care, plin de bucurie.
La palat pofti să vie
Vulpea în acel minut.
„Ce-ai vorbit, îi zise, 'mi place,
„Căci prin tine mi se face
„Adevărul cunoscut.
„Insă pentru osteneală
„Spune fără de sfială,
„Ce vrei ? slujbă, rang sau bani ?"

Oratorul zise 'ndată:
„Prinţule, în loc de plată
„Aş pofti câţiva curcani".

(1832)

PRIVIGHETOAREA ŞI PĂUNUL

Filomela drăgăstoasă,
Văzând vremea cea frumoasă,
Zile dulci de fericiri,
Povestea cu întristare
La Eho rescântătoare
Tristele-i nenorociri.
Atunci însă deodată
Un păun i se arată
(Domn era într'acel loc).
Veni plin de supărare ;
Mânios şi c' un ton mare
Astfel îi vorbi pe loc :
„Nu vezi că nu-ţi şade bine,
„Căci nici nu ţi se cuvine,
„Cu acel cioc urâcios,
„Cu a ochilor grosime
„Cu a penii 'ntunecime
„Să cânţi în ăst crâng frumos ?
„Frumuseţea cu dreptate
„Cât va vrea a cânta poate
„Pe ea cântece n'o stric ;
„Dar tu cum n'ai stâmpărare ?
„Eu sînt frumos de mirare,
„Şi tot nu vorbesc nimic".
Filomela îi răspunde :
„Iartă-mă, nu pociu ascunde.
„Frumoasă de loc nu sînt ;
„Şi de cânt câteodată
„În pădurea adâncată,
„Soarta mea este de cânt.
„Tu însă ce, cu mândrie,
„Astfel îmi porunceşti mie
„Şi atâta sgomot faci,
„Tu nu cânţi, căci n'ai putere
„Şi singura-ţi mângâiere
„Este căci gândeşti că placi.

„Trupul tău frumos s'arată,
„Şi coada-ţi lăudată
„Poate mult să străluceşti ;
„Dar amorul vederi n'are :
„La auz s'aduci mirare,
„Asta vezi să dobândeşti".

(1832)

MĂGARUL RĂSFĂŢAT

Un măgar văzu odată
Pe-al său stăpân că dormea
Şi s'apropie îndată
Binişor a-l mângâia.
Dar să ştiţi că dinainte
Era trist şi supărat,
Căci vedea cu ce cuvinte
Mângâia învederat
Un căţeluş mic din casă,
Glume, jocuri ce-i făcea,
Şi cu dânsul tot la masă
Ziua noaptea petrecea.
„O ce rea nenorocire !
„Işi zicea bietul măgar.
„De ce astă osebire ?
„Are potaea vr'un dar ?
„Eu că alerg până seara,
„Că muncesc necontenit,
„Ar cu boii toată vara,
„Şi de fân chiar sînt lipsit,
„Ba adesea şi ciomege
„Pe spinare cam câştig ;
„Asta este a mea lege :
„Să mă ierte, surda strig.
„Blestematului de câine,
„Căci îi joacă împrejur,
„Ii dau cea mai bună pâine
„Şi pe mine toţi mă 'njur.

„Dacă linguşirea este
„Mijlocul de-a 'nainta.
„Să mă duc dar fără veste
„Ca şi dânsul a-i sălta".
Cugetând astfel în sine,
Vine, calcă 'ncetişor
Şi, când s'apropie bine,
Il loveşte c' un picior
Atât de greu în spinare, —
(Ba încă alăturând
Drăgăstosul glas ce are,
Ca mai muit să-i placă vrând) —
Incât omul de mirare,
De durere stăpânit,
Strigă, se vaită tare :
„Săriţi că m'a prăpădit".
Slugile alerg îndată,
Pe jupân îl ciomăgesc,
Că e *Măgar* îi arată,
Cu tufele-i mulţumesc.

Nu siliţi natura ;
Veţi fi neplăcuţi
Cu talentul care
Nu sînteţi născuţi.

(1832)

PAPAGALUL ŞI CELELALTE PĂSĂRI

Lăsând a sa colivie,
In pădure vru să vie
Papagalu-a se plimba.
Şi îndată ce ajunse
Să judece el se puse
Pasările ce cânta.
Că de loc nu sue bine,
Că glasul ei prea lung ţine :

BCU IAŞI CENTRU UNIVERSITY LIBRARY

Filomelei tot zicea.
Şi aşa pe orişicare,
Pasăre mică sau mare
El să tacă le făcea.
Dar odată supărate,
Pasările adunate,
Impotriva lui strigând,
Merseră ca să vorbească
Cu dânsul şi să-l silească
Să cânte ceva, zicând :
„Cântă dar tu, împărate ;
„Fă această bunătate,
„Un exemplu să ne dai ;
„Căci din a ta şuerare,
„Socotim cu 'ncredinţare
„Că prea minunat glas ai".
El atunci stă la 'ndoială
Şi, prea cu multă sfială,
Le răspunde c'un cuvânt :
„Domnilor ! eu râz prea bine
„D' alţii, iar cât pentru mine
„De loc cântăreţ nu sînt".

(1832)

CATÂRUL CE-ŞI LĂUDA NOBILITATEA

Catârul unui părinte
Cu proastele lui cuvinte
Nobleţa îşi lăuda,
Zicând fără încetare
Că de o virtute mare
Exempluri mumă-sa da.
Că ea a fost la războaie,
Că la cutare bătaie
Singură a biruit,
Şi că la a ei privire
Oricare om cu simţire
De tot rămânea uimit.

De aceea se cuvine
Oamenii să i se 'nchine,
Domnul catâr socotea.
Şi, uitând a sa rea stare,
Părinteasca 'naintare,
La lumină tot scotea.
Dar cum se sfârşi nobleţea ?
Când îi veni bătrâneţea,
La râşniţă el fu pus,
Unde, prost, în scăpătare,
De tatăl său, măgar mare,
El aminte şi-a adus.

(1832)

TOPORUL ŞI PĂDUREA

Minuni în vremea noastră nu văz a se mai face.
Dar că vorbea odată lemne şi dobitoace
Nu rămâne 'ndoială ; pentrucă, de n'ar fi,
Nici nu s'ar povesti.
Şi caii lui Ahil care prooroceau,
Negreşit că au fost, de vreme ce-l trăgeau.

Intâmplarea ce ştiu şi voiu s'o povestesc,
Mi-a spus-o un bătrân pe care îl cinstesc
Şi care îmi zicea
Că şi el o ştia
Dela strămoşii lui,
Care strămoşi ai lui zicea şi ei c'o ştiu
Dela un alt strămoş ce nu mai este viu,
Şi p' ai cărui strămoşi, zău, nu pociu să vi-i spui.

Intr'o pădure veche, în ce loc nu ne pasă,
Un ţăran se dusese să-şi ia lemne de casă.
Trebue să ştiţi, însă, şi pociu să dau dovadă,
Că pe vremea aceea toporul n'avea coadă.

Astfel se încep toate : vremea desăvârşaşte
Orice inventă omul, orice spiritul naşte.

Aşa ţăranul nostru numai cu fieru 'n mână,
Incepu să sluţească pădurea cea bătrână.
Tufani, paltini, ghindari se îngroziră foarte :
„Tristă veste, prieteni, să ne gătim de moarte",
Incepură să zică : „toporul e aproape !
„In fundul unei sobe ţăranu-o să ne 'ngroape !"
— „E vreunul d'ai noştri cu el ca să-i ajute ?"
Zise un stejar mare ce avea ani trei sute,
Şi care era singur ceva mai la o parte.
— „Nu" — „Aşa fiţi în pace : astă dat' avem parte :
„Toporul şi ţăranul alt n'o să isbutească,
„Decât să ostenească".
Stejaru-avu dreptate :
După multă silinţă, cercări îndelungate,
Dând în dreapta şi 'n stânga, cu puţină sporire,
Ţăranul se întoarse fără de isbutire.
Dar când avu toporul o coadă de lemn tare,
Puteţi judeca singuri ce tristă întâmplare.

Istoria aceasta, de-o fi adevărată,
Imi pare că arată
Că în fieşi-ce ţară
Cele mai multe rele nu vin de pe afară,
Nu le aduc streinii, ci ni le face toate
Un pământean d'ai noştri, o rudă sau un frate.

(1842)

ELEFANTUL

In vremea de demult, dobitoacele toate,
De împăratul leu sătule, desgustate,
Işi aleseră lor
Un alt stăpânitor,
Pe domnul Elefant, cu nasul învârtit,
Puternic îndestul, dar însă necioplit

Şi de cap tare, gros, cât vreţi să socotiţi.
Insă, ca să puteţi să vi-l închipuiţi,
Mă grăbesc să vă spui
O judecată-a lui.
Noul stăpânitor,
Cât s'a orânduit,
Puse 'n slujbă pe boi,
Iar lupul mâncător
Se făcu favorit
Şi ministru la oi.
Vă las să judecaţi,
Câţi miei fură mâncaţi
Şi câte oi sluţite
De fiarele cumplite!
In zadar fac strigare
Oile 'mpovărate,
Chip nu e de scăpare,
Şi plângeri necurmate
Ce vin de pe la turme
Răul nu pot să-l curme.
Lupul dar îşi urmează
A sa nelegiuire,
Căci de ce se lucrează
Riga n'are de ştire;
Ba câte lupul spune
Le ia toate de bune.
A! când o să ne vie,
O zi de bucurie,
Zi foarte aşteptată,
Şi scumpă în nevoi,
Ca să vedem odată
Pe lupi mâncaţi de oi?
„O! asta nu se poate",
Zic unii alţii 'n lume.

Domnii mei, se pot toate,
Deşi le spuiu drept glume.
Apoi, ştiţi dumneavoastră
Că oaia este proastă
Şi că nădăjdueşte
Aceea ce doreşte.

Eu cu încredințare
Am auzit odată,
La o turmă cam mare,
O vorb' așa ciudată.
Dar cum pociu ști ce spune
Oile între ele ?
Pentru astă minune
Am cuvintele mele.

Acum, să venim iar la vorba începută :
Văzând bietele oi că toate o să piară,
După lungi chibzuiri s'aleseră o sută,
Și merseră la Prinț izbăvire să ceară.
Prințul sta ocolit de-o numeroasă curte :
Cerbii cu coarne lungi, urșii cu coade scurte
Alcătuia un ștab vrednic a fi privit.
Un berbece 'nvățat ce știa să citească
Se 'nfățișă smerit și 'ncepu să vorbească :
„Ne rugăm să ne-ascultați, Rege prea strălucit,
„Și să întorci spre noi mila măriei tale ;
„Starea în care ne-aflăm e vrednică de jale,
„Pentrucă domnul lup, ministru ce ne-ai dat,
„In loc a ne păzi, de tot ne-a 'mpuținat".

Domnul lup, întrebat,
Răspunse cu glas mare :
„Stăpâne luminat !
„Nici un cuvânt nu are :
„Când le-am năpăstuit ?
„Când am scos biruri grele ?
„Eu iau obișnuit
„De oaie câte-o piele.
„Dar prostimea ciudată
„Așa e învățată,
„Și făr' a ști ce cere
„Va ne 'ncetat să sbiere".

Mărețul elefant, după ce se gândește,
Dă de trei ori din cap, și lupului vorbește :
„Ascultă", zice, „și ia aminte
„La ale noastre domnești cuvinte.

„Cât pentr'o piele treacă şi meargă,
„Fiindcă singur spui c'ai dreptate,
„Dar pentru c'astăzi oaia aleargă
„La mila noastră care mult poate,
„O iert ; de dajdii fie scutită ;
„Ale ei plângeri voiu să le-ascult,
„Şi decât pielea obişnuită
„Să nu poţi cere un păr mai mult".

(1842)

OGLINDELE

Am citit altă dată, nu mai ştiu în ce carte,
Că într'o ţară mare, de aci nu departe,
Plăcuta frumuseţe trecea de urîciune,
Câţi se 'ntâmpla s'o aibe se socotea slutiţi ;
Iar frumoşi de minune
Se socotea aceia ce era mai pociţi.
Oglinzi ca să se vază nu se afla în ţară,
Şi era poprit lucru să s'aducă de-afară.
Aşa fieştecine
Socotea despre sine
Ceea ce auzea,
Căci chiar undele gârlei ce curgea prin cetate
Erau atât de negre şi-atât de 'ntunecate,
Incât nu putea omul nici umbra a-şi vedea.
Dar după multe zile şi vreme 'ndelungată,
O corabie mare cu oglinzi încărcată,
Trecând pe lângă ţara de care vă vorbesc,
O apucă furtuna, o furtună cumplită,
Sau, ca să zic mai bine, furtună norocită,
Pricină de prefaceri de un folos obştesc
(Şi pentru-al obştei bine, o pagubă oricare
Nu mi se pare mare,
Mai vârtos când aceasta nu s'atinge de mine).
Impinsă de talazuri, corabia slăbită
Se sfarmă, dar marfă puţină s'a 'necat
Şi în a ei pornire, unda neîmblânzită
Oglindele mai toate le scoase la uscat.

Locuitorii ţării,
Câţi se aflau atuncea pe ţărmurile mării,
Cu toţi alergară,
Şi 'n grab le adunară.
Se priviră în ele şi, coprinşi de mirare,
Văzură adevărul, mulţi însă cu 'ntristare.
Dar aflând dregătorii minunea întâmplată
Porunciră îndată
A se sparge cu pietre şi-a se desfiinţa
Oglindele acelea oriunde s'ar afla.
Multe se sfărâmară, dar ascunseră multe
Acei care porunca nu vrură s'o asculte.
Şi din vremea aceea toţi oamenii frumoşi
Arăt câte-o oglindă acelor urîcioşi.

(1842)

CÂINELE ISGONIT

Lupul, cu toată prostia,
Cârmuia împărăţia ;
Şi, ca un stăpânitor,
Unora le da avere,
Altora, pe o părere,
Le lua chiar starea lor.

Favor, ură schimbătoare,
Isgonire sau chemare,
Al domniei era plan.
Câinele, gonit de soartă,
S'auzise cum că poartă,
Sentimenturi de duşman.

C'ar fi zis, nu ştiu la cine,
Cum că nu este prea bine
A mânca atâţia miei ;
Şi că dacă le adună
Lâna lor pe orice lună,
Să-i lase măcar cu piei.

Asemenea mari cuvinte,
Precum fieşicine simte,
Nu sînt prea de suferit.
Pe loc vrură să-l gonească,
Dar politica domnească
Alte pricini i-a găsit.

A zis că nimic nu ştie,
Că nu este bun să fie
Un rang între curtezani;
Că, la orice-l rânduieşte.
Nicio slujbă nu 'mplineşte,
Că nu face nici doi bani.

Atunci vulpe, şarpe, broască,
Fără măcar să-l cunoască,
De prostia lui vorbea.
Unul zicea că glas n'are,
Altul că nu este 'n stare
O piatră de jos să ia.

Se mira cum de răbdase
Domnul, şi nu depărtase
Pe un câine ticălos,
A căruia toată treaba
E să mănânce degeaba,
Făr' a face vr'un folos.

Dar, după o lungă vreme,
Sătul în zadar a geme,
Jalbă câinele a dat,
Zicând că de-acum 'nainte,
Toate îi vor părea sfinte,
Numai să fie iertat.

Adesea nenorocirea
Schimbă gândul şi simţirea!
Pe loc fu şi slobozit.
Cinsti, averi, nu se mai spune:
Ce zicea el era bune,
Spiritu-i era vestit.

Intr'o zi, neavând treabă,
Domnul pe ai săi întreabă :
— „Voi de câine ce gândiţi ?“ —
Şerpi, şopârle, deodată
Toţi răspunseră îndată :
— „Inălţime, să trăiţi !

„Tutulor este plăcută
„Cinstea cea cu drept făcută
„Ăstui vrednic dobitoc.
„Al lui cap, a lui ştiinţă,
„Glas, putere, iscusinţă,
„Pentru noi sînt un noroc.

„De trup este prea puternic,
„De slujbi multe este vrednic
„Şi în lupte e vestit“.
— „Astea le ştiam prea bine
„Ştiam ce i se cuvine,
„Dar atunci era gonit“.

(1838)

ŞOARECELE ŞI PISICA

Un şoarece de neam, şi-anume Raton,
Ce fusese crescut sub pat la pension,
Şi care însfârşit, după un nobil plan,
Petrecea, retirat într'un vechiu parmazan,
Intâlni într'o zi pe Chir Pisicovici,
Cotoiu care avea bun nume 'ntre pisici.
Cum că domnul Raton îndată s'a gătit
Să o ia la picior, nu e de îndoit.
Dar smeritul cotoiu, cu ochii în pământ,
Cu capu 'ntre urechi, cu un aer de sfânt,
Incepu a striga : „De ce fugi, domnul meu ?
„Nu cumva îţi fac rău ? Nu cumva te gonesc ?
„Binele şoricesc cât de mult îl doresc
„Şi cât îmi eşti de scump, o ştie Dumnezeu.

„Cunosc ce răutăţi v'au făcut fraţii mei,
„Şi că aveţi cuvânt să vă plângeţi de ei ;
„Dar eu nu sînt cum crezi ; căci chiar asupra lor
„Veneam să vă slujesc, de vreţi un ajutor.
„Eu, carne nu mănânc ; ba încă socotesc,
„De va vrea Dumnezeu, să mă călugăresc".
La ăst frumos cuvânt Raton înduplecat,
Văzând că Dumnezeu de martur e luat,
Işi ceru iertăciuni şi-l pofti a veni
Cu neamul şoricesc a se 'mprieteni.
Il duse pe la toţi, şi îl înfăţişă
Ca un prieten bun ce norocul le dă.
Să fi văzut la ei jocuri şi veselii !
Căci şoarecii cred mult la fizionomii.
Ş'a acestui strein atâta de cinstit
Nu le înfăţişa nimic de bănuit.
Dar într'o zi, când toţi îi deteră un bal,
După ce refuză şi limbi şi caşcaval,
Zicând că e în post şi nu poate mânca.
Pe prietenii săi ceru a 'mbrăţişa.
Ce fel de 'mbrăţişeri ! Ce fel de sărutat !
Pe câţi gura punea
In dată îi jertfea
Incât abia doi trei cu fuga au scăpat.

Cotoiul cel smerit
E omul ipocrit.

Eu prin cotoiul acesta să vă arăt m'am silit
Icoana adevărată a omului ipocrit.

(1838)

PRIVIGHETOAREA ŞI MĂGARUL

Nenorocita privighetoare
Cânta 'n pădure a ei durere,
Natura întreagă da ascultare,
Tot împrejuru-i era tăcere.

Alţii în locu-mi ar descri poate
Acele tonuri neimitate,
Glasul acela mlădietor,
Ce, c'o 'ntorsură, lină, uşoară,
Treptat se urcă şi se coboară,
Plin de simţire, plin de amor.

Eu vă spui numai că despărţirea
Şi suvenire pline de jale,
Că nedreptatea, nelegiuirea
Era sujetul cântării sale.

Un măgar mare ce-o ascultase,
Şi, ca un aspru judecător,
Capul pleoştise sau ridicase
Câte-o ureche 'n semn de favor,

Ieşi înainte să-şi dea povaţă,
Şi c'o neroadă încredinţare:
„Am fost", îi zise, „aci de faţă,
„Dar zău nu-mi place a ta cântare;

„Cu toate-acestea am nădejdi bune,
„De nu îţi pare lucru prea greu,
„La nişte reguli a te supune,
„Luând d'exemplu cântecul meu".

Atunci începe cu bucurie
Un cântec jalnic şi necioplit,
Incât de aspra lui armonie,
Toată pădurea s'a îngrozit.

Privighetoarea, fără sfială,
Zise: „Povaţa e în zadar,
„Căci d'aş urma-o, nu e 'ndoială,
„Că eu în locu-ţi aş fi măgar".

(1838)

CÂINELE ŞI CĂŢELUL

„Cât îmi sînt de urîte unele dobitoace,
„Cum lupii, urşii, leii, şi alte câteva,
„Care cred despre sine că preţuesc ceva !
„De se trag din neam mare,
„Asta e o 'ntâmplare :
„Şi eu poate sînt nobil, dar s'o arăt nu-mi place.
„Oamenii spun adesea că 'n ţări civilizate
„Este egalitate.
„Toate iau o schimbare, şi lumea se ciopleşte,
„Numai pe noi mândria nu ne mai părăseşte.
„Cât pentru mine unul, fieşte cine ştie
„C'o am de bucurie
„Când toată lighioana, măcar şi cea mai proastă,
„Câine sadea îmi zice, iar nu *domnia-voastră*".
Aşa vorbea deunăzi cu un bou oarecare
Samson, dulău de curte ce lătra foarte tare.
Căţelul Samurache, ce şedea la o parte
Ca simplu privitor,
Auzind vorba lor
Şi că nu au mândrie, nici capriţii deşarte,
S'apropie îndată
Să-şi arate iubirea ce are pentru ei :
„Gândirea voastră", zise, „îmi pare minunată
„Şi simţimentul vostru îl stimez, fraţii mei".
— „Noi fraţii tăi ? răspunse Samson plin de mânie,
„Noi fraţii tăi, potae ?
„O să-ţi dăm o bătaie
„Care s'o pomeneşti.
„Cunoşti tu cine sîntem, şi ţi se cade ţie,
„Lichea nerușinată, astfel să ne vorbeşti ?"
— „Dar ziceaţi..." — „Şi ce-ţi pasă ? Te 'ntreb eu ce zi-
[ceam ?

„Adevărat, vorbeam
„Că nu iubesc mândria, şi că urăsc pe lei.
„Că voiu egalitate, dar nu pentru căţei".

Aceasta între noi adesea o vedem,
Şi numai cu cei mari egalitate vrem.

(1838)

PISICA SĂLBATICĂ ŞI TIGRUL

Un cotoiu sau pisică,
Din două nu ştiu care,
Nici mare nici prea mică,
Dar foarte mâncătoare
Şi din soiul acela ce 'n păduri locueşte
Şi pe copaci trăeşte,
Văzu un tigru mare
Trecând pe o cărare.
De sus de pe ghindar, unde era urcată,
Pisica socoti
Că poate-a-l îngrozi,
Şi făr' a pierde vreme se adresă îndată
La tigrul ce trecea,
Fără de-a o vedea.
„Ia stai, mă rog, puţin, jupâne de pe jos,
„Care te socoteşti
„Că nu ştiu cine eşti.
„Mândria ce arăţi cu noi e de prisos.
„Ştii din ce neam mă trag şi că strămoşii mei
„Sînt fii de Dumnezei ?
„Nemuritorii toţi, din cer când au fugit,
„Sub nume de pisici în lume au trăit.
„Preoţii eghipteni în templuri îi slăvesc,
„Şi nişte tigri mici cu noi se potrivesc !"
— „Dacă strămoşii tăi cu tine semăna,
„Negreşit era proşti câţi lor se închina",
Răspunse tigrul meu, „iar dacă au avut
„Vr'un merit cunoscut,
„Ceva dumnezeesc,
„Atunci eu te căesc
„Şi pentru starea ta de milă sînt pătruns,
„Căci d'or fi câte spui, zău, prea rău ai ajuns".

Deşi mulţi au zis-o, eu tot o mai zic :
Gloria străbună pe strămoşi cinsteşte ;
In zadar nepotul cu ea se făleşte,
Când e, cum se 'ntâmplă, un om de nimic.

(1842)

DERVIŞUL ŞI FATA

Se povesteşte cum că odată
Un derviş pustnic, om cuvios,
S' amorezase, văzând o fată
Cu trup subţire, cu chip frumos.
Dintr'una 'ntr'alta vorba aduse
Şi în stil neted patima-şi spuse,
Zicând : „ascultă, eu te iubesc,
„Şi pentru tine mult pătimesc".

Stilul acesta, adevărat,
Nu mi se pare prea minunat ;
Dar pentr'un pustnic trăit departe
De ale lumei valuri deşarte,
Putem să zicem că nu e prost.
Fata răspunse : „Poate-aş fi fost
„Destul de bună ca să te crez,
„Dar aste haine bisericeşti
„Nici n'au a face cu ce-mi vorbeşti ;
„Ş'apoi de barbă mă 'nfiorez".
Pustnicul nostru pe loc se duse,
Işi rase barba, se pieptănă,
Nemţeşte bine se îmbrăcă
Ş'o pălărie pe cap îşi puse.
Veni la fată : „Cum ţi se pare ?"
O 'ntrebă, „spune-mi mai te 'ndoeşti ?
„Vezi ce putere amorul are ?
„Mi-am lăsat legea ; alt mai voeşti ?
— „Nu voiu nimica", atunci ea zise :
„Credincios mie cum o să-mi fii,
„Când jurăminte în ceruri scrise
„Şi a ta lege nu poţi s'o ţii ?"

Fata avea dreptate, de nu vrea să-l asculte :
Cine-a făcut o crimă, poate face mai multe.

(1842)

DREPTATEA LEULUI

Leul de multă vreme ridicase oştire,
Să se bată cu riga ce se numea Pardos ;
Căci era între dânşii o veche prigonire
Şi gâlcevire mare, pentru un mic folos.
Vreau, adică, să ştie
Cui mai mult se cuvine
Să ţie pentru sine
Un petec de câmpie
Şi un colţ de pădure de tot ne 'nsemnător,
Ce despărţea ţinutul şi staturile lor.
Acum sânge mult curse şi multe luni trecură.
Făr' a putea şti
Cine va birui.

Elefantul năsos,
Şi bivolul pieptos,
Cu lupul coadă-lungă,
Multe izbânzi făcură.
Fieşicare tulpină era plină de sânge.
Ici se vedea un taur jumătate mâncat ;
Lângă el un tovarăş ce sbiară şi îl plânge ;
Colo, un porc sălbatic fără două picioare
Şi mai la vale vulpea se tăvăleşte, moare.
Oftând după curcanii ce încă i-au scăpat ;
Iar mai vrednic de jale era viteazul urs,
De două coarne groase în inimă pătruns.
Leul, văzând că lupta nu se mai isprăveşte,
Trimise la maimuţă, vestită vrăjitoare,
Ce spun că ştia multe şi că proorocea
Intâmplările toate, după ce se trecea.
Trimise, zic, la dânsa, să-i facă întrebare
Cum poate să ajungă sfârşitul ce doreşte.
Ea se puse pe gânduri, tuşi, apoi răspunse,
Rozând cu mulţumire darurile aduse :
„Ca să poată 'mpăratul lesne să biruească,
„Trebue să jertfească

„Pe acel ce în oaste e decât toţi mai tare,
„Mai vestit în războaie, mai vrednic şi mai mare".
Auzind astea leul strânse a sa oştire :
„Lighioanelor !" zise, „viu să vă dau de ştire
„Că astăzi din noi unul trebue să murim :
„Aşa va proorocul. Rămâne-acum să ştim
„Cine este mai tare.
„Cât pentru mine unul, cum vreţi... dar mi se pare
„Că nu prea sînt puternic, căci pătimesc de tuse.
Vulpea era aproape : „Ce are a face !" răspunse,
„Înălţimea ta eşti
„Oricât de slab pofteşti.
„Dar şi puterea noastră
„E îndestul de proastă",
Strigară tigrii, urşii şi cu un cuvânt toate
Lighioanele-acelea ce erau mai colţate.
— „Nu rămâne 'ndoială", le răspunse 'mpăratul.

Iepurele sărmanul — cred că-l trăgea păcatul
Sau păcate mai multe
De moşii lui făcute —
Veni să-şi dea părerea. Dar toţi, cât îl zăriră,
Asupră-i năvăliră.
„Ia vedeţi-l" ! strigară, „cu bună 'ncredinţare
„El este cel mai tare !
„S'ascundea urechiatul şi nu-i plăcea să moară,
„Ca să ne facă nouă biruinţa uşoară !
„Pe el, copii ! Luaţi-l ! el are să 'mplinească
„Ce ne-a zis proorocul din porunca cerească !"
Câinii atunci săriră
Şi 'n grab ţi-l jupuiră.

Se află vreo ţară, unde l'aşa 'ntâmplare
Să se jertfească leul ? Niciuna, mi se pare.
Nu ştiu cum se urmează, nu pricep cum se poate,
Dar văz că cei puternici oriunde au dreptate.

(1842)

LUPUL MORALIST

V'am spus, cum mi se pare, de n'eți fi uitat,
Că lupul se 'ntâmplase s'ajungă împărat.
Dar fiindcă v'am spus-o, voiu încă să vă spui
Ceea ce s'a urmat sub stăpânirea lui.
Auzind împăratul că 'n staturile sale
Fac năpăstuiri multe părоșii dregători :
Că pravila stă 'n ghiare, că nu e deal sau vale
Unde să nu vezi jertfe mai mulți prigonitori,
Porunci să s'adune obștească adunare
Lângă un copaciu mare ;
Căci vrea pe unii alții să-i cam dojenească,
Și 'n puține cuvinte,
Să le aduc' aminte
Datoriile lor.
Toți se înfățișară, și 'nălțimea lupească
Incepu să vorbească
C'un glas dojenitor :
„Domnilor de tot felul ! Bune sînt astea toate ?
„Datoriile slujbei astfel le împliniți ?
„Nu aveți nici sfială, nici frică de păcate
„Să faceți nedreptate, și să năpăstuiți !
„Toate slujbele voastre țara vi le plătește ;
„Incă, pe la soroace,
„Câte un dar vă face ;
„Dar reaua nărăvire
„Ce o aveți din fire
„Nu se tămăduește.
„Vedeți cu ce morți grele
„Se săvârșesc din lume
„Și cum lasă rău nume
„Acei care fac rele.
„Gândiți-vă că poate veți da cuvânt odată
La 'nalta judecată,
„Gândiți-vă la suflet, și luați dela mine
„Pildă a face bine".
Ăst cuvânt minunat,

Pe care domnul lup auz că l-a învăţat,
Trecând pe lângă sat,
La ziua unui sfânt, când preotul citea
Şi propoveduia,
Pe mulţi din dregători să plângă i-a 'ndemnat:
„Ei! ce aţi hotărît, jupâni amploiaţi?
„Oare o să vă 'ndreptaţi?"
Ii întrebă atunci înălţimea 'mblănită
Ce purta o manta de oaie jupuită.
„Spuneţi, o să schimbaţi purtarea-vă cea proastă?"
— „Să trăiţi la mulţi ani dobitocia voastră",
Răspunse un vulpoiu, în slujbe lăudat;
„Ne poate fi iertat
„Să vă 'ntrebăm smerit, pe înălţimea ta,
„De unde-aţi cumpărat postavul de manta?"

Când mantaua domnească este de piei de oaie,
Atunci judecătorii fiţi siguri că despoaie.

(1842)

NEBUNIA ŞI AMORUL

In nişte fabuli un poet scrie
Că Nebunia şi pruncu-Amor
Se jucau singuri pe o câmpie,
In primăvara vieţii lor.

Ştiţi că copiii cu înlesnire
Găsesc sujeturi de neunire:
Ei dar odată se gâlceviră
Pentru o floare ce întâlniră.

Striga amorul în gura mare:
Cealaltă însă, minut cumplit!
Ii izbi 'ndată atât de tare,

Cât de lumină ea l-a lipsit.
Adânc copilul simţi durere,
Rămâind astfel fără vedere.

Trista lui mumă jalbă porneşte
L'al său părinte, stăpân ceresc :
Va răzbunare, se tângueşte ;
Cu ea toţi zeii compătimesc,
Mars şi Apolon, mai c' osebire,
Arătau mumei a lor mâhnire.

S'adună sfatul cel fără moarte,
Şi hotărîră în obştea lor,
Ca Nebunia în veci să poarte,
Să cârmuiască pe orbu-Amor.

Această dreaptă, grea osândire,
Din ziua-aceea luă 'mplinire ;
Din ziua-aceea sînt împreună,
Şi Nebunia-l ţine de mână.

(1842)

LEBĂDA ŞI PUII CORBULUI

Lebăda odat' aflase
— Insă cum se întâmplase,
Nu pociu să vă dau cuvânt —
Cum-că într'un colţ de lume,
Intr'un loc cu mare nume
Şi pe un frumos pământ

Nişte pasări osândite,
Corbi de câţiva ani numite,
In primejdie trăiesc.
Lebedele au din fire,
O ciudată presimţire,
Care este dar ceresc.

Aşa, să le izbăvească,
Cu o râvnă părintească,
Ea plecă până în zori.
Ajungând într'o livede
In culcuş de vulpe vede,
Pui de corbi nesburători,

Care într'o vizuină
Petreceau ca în grădină,
De-a lor soartă mulţumiţi.
Pasărea cea albă 'ndată
Către dânşii se arată,
Zice : „Puilor iubiţi !

„Soarta voastră e de milă !
„Spuneţi cum pe voi în silă
„Aici vulpea v'a adus ?"
Corbuleţii în mirare
Răspund iute, râzând tare :
„Noi de voie ne-am supus.

„Vulpe, ce e, nu ştim spune
„Decât că năravuri bune
„Acea damă arăta,
„Că avea coadă pe spate,
„C'al ei păr în galben bate,
„Şi că ochi lucioşi purta.

„Ea când ne-a luat de-acasă
„Ne-a spus că la a sa masă
„Are feluri de mâncări,
„Că e prinţ de dobitoace,
„Că pe noi va a ne face
„Să ajungem la mari stări.

„Ne-a mai spus că ne e rudă,
„Că din vârsta cea mai crudă
„Neamul nostru l-a iubit.
„Ea, ca şi al nostru tată,
„Că ne tragem ne arată
„Din vulturul cel slăvit.

„Şi adesea ne vorbeşte,
„Că din suflet se sileşte,
„A ne da slava d'intâi".
Lebăda strigă cu jale:
„Sânteţi pe a morţi cale,
„O voi ai corbului fii!

„Dar al vostru sec părinte,
„Cum nu şi-a adus aminte
„Ceea ce i s'a 'ntâmplat,
„Când îşi părăsi locaşul,
„Şi din gură lăsă caşul,
„Iar de vulpe înşelat?"

Puii, nebăgând-o 'n seamă,
„Cale bună", -i zic, „madamă,
„Noi nu ştim ce ne vorbeşti.
„Şi prin astfel de cuvinte,
„Să ne scoţi acum din minte
„Cam de geaba te sileşti".

„Eu mă duc", lebăda zise,
„Insă vouă vă sînt scrise,
„Multe rele să răbdaţi;
„Căci prostia-vă cea mare,
„Ca şi-a penii 'ntunecare,
„Nu se poate s'o spălaţi".

(1838)

PRIVIGHETOAREA ÎN COLIVIE

O cântăreaţă privighetoare,
De mică prinsă, sta la 'nchisoare,
Şi colivia-i era locaş.
Vreme la mijloc multă trecuse,
Dar ea să uite tot nu putuse
De unde-a luat-o omul vrăjmaş.

Ne 'ncetat tristă, gândea cu jale
L' a tinereţei veselă vale,
L' acele crânguri, l' acel izvor,
Unde l' a nopţii lină tăcere
Ea a vieţii cânta plăcere,
Razele zilei, dulcele-amor.

La câte păsări sînt sburătoare
Libera vieaţă e lucru mare,
Natura este patria lor.
Aşa şi mica pasăre-a noastră,
Care de minte era cam proastă,
Căta mijloace să scape în sbor.

Astă dorinţă e lăudată,
Când e 'ntărită pe judecată
Şi când folosul e prevăzut;
Dar ea uitase că mai nainte
O 'nştiinţase un puiu cu minte,
Că vrând să sboare mulţi au căzut.

Ea n'avea aripi. Fără mijloace
O păsărică ce poate face.
Decât supusă soartei a fi;
Sau să aştepte până să-i crească
Smulsele aripi, şi să găsească
Nouă mijloace de a fugi?

Astfel pe dânsa o sfătueşte
O rândunică ce o iubeşte,
Şi care gândul ei îl ştia.
Exempluri multe des îi tot spune,
Şi îi arată cu dovezi bune
C' acum să scape nu va putea.

Insă juneţea neînţeleaptă,
Poveţi n'ascultă, vremi nu aşteaptă;
Toate 'nainte-i jucării sînt.
Printre zăbrele ea se strecoară,
Puţin se 'nalţă, de-o palmă sboară
Şi cade 'ndată jos pe pământ.

(1838)

URSUL ŞI LUPUL

Impărăţia dobitocească,
Ca şi a noastră cea omenească,
Statornicie veşnică n'are.
Toate spuse sînt la schimbare !

Din mână 'n mână sceptrul se plimbă,
Cel de ieri mare, astăzi e mic ;
Leu pe urs bate, urs pe leu schimbă
Dintr'o întâmplare prea de nimic.

De curând ursul pe leu schimbase,
Şi, pe domnescul tron înălţat,
Cârma în labe tare-o luase,
Şi cu verzi tufe sta 'ncoronat.

Dator eu însă sînt a vă spune
Că ursul cela, măcar că urs,
Dar simtimente avea prea bune,
De-al obştei bine era pătruns.

Fiarele toate 'ndată ce-aflară,
Că le-a dat cerul un stăpân nou,
Să se închine lui alergară,
Una c'o vacă, alta c' un bou.

Lupul în urmă spre tron se duce,
Şi, după vechiul bun obicei,
Măriei-sale plocon îi duce
Şi înainte-i pune doi miei.

Intr'o frumoasă precuvântare,
Ii dovedeşte c'ar fi având
Nişte hrisoave arătătoare
Ce-au făcut urşii, zău nu ştiu când.

C'aste hrisoave, pe piei de oaie
Scrise cu apă, spun lămurit,
Cum au mers urşii la o bătaie
Şi câte mure ei au jertfit.

Cu plecăciune apoi i-arată
Cum că din suflet s'a bucurat
De întâmplarea cea minunată,
De 'ncoronare când a aflat;

Cum că doreşte supus să-i fie,
Că totdeauna el l-a iubit,
Că pentru dânsul vieţi o mie
Să le jertfească e mulţumit.

Astfel de vorbe se zic în lume,
Insă drept formă se socotesc;
Căci fieşicine le ia de glume,
Care se uită cât se vorbesc.

Dar ursul crede, se amăgeşte,
In slujbe pune neamul lupesc;
Cum că prieteni are, gândeşte,
Care persoana lui o slăvesc.

După o vreme leul se scoală,
Tocmai când urşii mort îl credea;
După o mare şi lungă boală,
Vine să-şi ceară tronul ce-avea.

Locuitorii se îngroziră;
Vestea se duse pân' la palat;
Lupii îndată la lei fugiră;
Pe-al lor prieten toţi l-au lăsat.

Taurii numai, ce niciodată
A-i fi prieteni nu s'au jurat,
Peste cinci sute veniră 'ndată,
Pe domn şi ţară ei au scăpat.

Prea cu lesnire omul se 'nşală!
Dar foarte mare face greşală
Cine la vorbe dă crezământ.
Faptele numai ne dovedeşte
Fieşte cine cât preţueşte,
De-avem prieteni, şi care sînt.

(1838)

BOUL ŞI VIŢELUL

Un bou ca toţi boii, puţin la simţire,
In zilele noastre de soart' ajutat,
Şi decât toţi fraţii mai cu osebire
Dobândi 'n cireadă un post însemnat.

Un bou în post mare ? Drept cam ciudat vine,
Dar asta se 'ntâmplă în oricare loc ;
Decât multă minte, ştiu că e mai bine
Să ai totdeauna un dram de noroc.

Aşa de-a vieţii veselă schimbare,
Cum şi de mândrie boul stăpânit,
Se credea că este decât toţi mai mare,
Că cu dânsul nimeni nu e potrivit.

Viţelul atuncea, plin de bucurie,
Auzind că unchiul s'a făcut boier,
Că are clăi sumă şi livezi o mie :
„Mă duc", zise 'ndată, „niţel fân să-i cer".

Făr' a pierde vreme, viţelul porneşte,
Ajunge la unchiul, cearcă a intra ;
Dar pe loc o slugă vine şi-l opreşte :
— „Acum doarme", zice, „nu-l pociu supăra".

— „Acum doarme ? ce fel ! pentru 'ntâia dată
„După prânz să doarmă ! obiceiul lui
„Era să nu şează ziua niciodată ;
„Ăst somn nu prea-mi place, şi o să i-o spui".

— „Ba să-ţi cauţi treaba, că mănânci trânteală,
„S'a schimbat boierul, nu e cum îl ştii :
„Trebue 'nainte-i să mergi cu sfială,
„Priimit în casă dacă vrei să fii".

La o mojicie atâta de mare.
Viţelul răspunde că va aştepta ;
Dar unchiul se scoală, pleacă la plimbare,
Pe lângă el trece, făr' a se uita.

Cu mâhnire toate băiatul le vede,
Insă socoteşte că unchiu-a orbit ;
Căci fără 'ndoială nu putea a crede
Că buna sa rudă să-l fi ocolit.

A doua zi iarăşi, prea de dimineaţă,
Să-i găsească vreme, la dânsul veni ;
O slugă, ce-afară îl vedea că 'ngheaţă,
Ca să-i facă bine de el pomeni.

„Boierule", zise, aşteaptă afară
„Ruda dumitale, al doamnei vaci fiu".
— Cine ? a mea rudă ? mergi de-l dă pe scară ;
„N'am astfel de rude, şi nici voiu să-l ştiu".

(1838)

VULPEA LIBERALĂ

Vulpea fără 'ncetare
Striga în gura mare
Că de când elefantul peste păduri domneşte,
Trebile merg la vale şi lumea pătimeşte,
Că este nedreptate,
Că va să cheltuească
Veniturile toate
Pentru masa domnească.
De-acestea elefantul, cât a luat de ştire,
Temându-se, cu dreptul, de vre o răsvrătire,
Pe iepure la vulpe cu un bilet trimise ;
O invită la curte, o 'mbrăţişă şi-i zise :
„Am aflat, jupâneasă, că ai mare talent ;

„Voiu să te puiu în pâine,
„Şi, începând de mâine,
„Iţi dăm cu mulţumire,
„Ca un semn de cinstire,
„Al găinelor noastre întins departament :
„Caută-ţi bine treaba".
— „Pe seama mea te lasă !
Răspunse oratorul, şi sărutându-i laba,
Se 'ntoarse acasă.
In ziua viitoare
Vulpea, ca totdeauna, veni la adunare,
Dar însă oblojită, pe sub barbă legată,
Şi cu un lipan mare la cap înfăşurată
„Ce ai, de suferi astfel ? o întrebară toate.
— „Imi e rău deaseară, îmi e rău cât se poate
„Şi cu trebile ţării să mă lăsaţi în pace.
„Domnul ştie ce face :
„El ne 'ncetat gândeşte la al obştei folos.
„Adio ; sînt bolnavă, m'am înecat c'un os".

Cunosc mulţi liberali : la vorbe ei se 'ntrec,
Dar până în sfârşit cu oase se înnec.

(1842)

MIERLA ŞI BUFNIŢA

Intr'o pădure deasă, de cetăţi depărtată,
Mierla se 'ntâlni seara cu bufniţa umflată.
„Prietenă", îi zise, „ţi-aş face o 'ntrebare,
„Dacă a mea 'ndrăsneală n'aduce supărare :
„Spune-mi, mă rog, lumina de ce nu ţi-e plăcută ?
„De ce stai toată ziua ascunsă, nevăzută ?
„Nu cunoşti, cum se vede, razele dimineţei,
„Dulceaţa primăverei, plăcerile vieţei.
„Poate eşti ruşinoasă şi crezi că nu cânţi bine.
„Dar eu şi alte păsări, mai demne decât mine,

„Iţi vom da 'nvăţătură şi vom pune silinţă
„Să-ţi mai subţiem glasul cât va fi prin putinţă.
„Vino mâine la mine să mergem la plimbare,
„Ca să faci cunoştinţă cu o privighetoare".
Bufniţa îi răspunse : „Iţi mulţumesc, iubită,
„Eu cu soarele vostru nu sînt obişnuită ;
„Imi supără vederea. Lumea o să mă vază,
„Insă, când m'oi deprinde cu a luminii rază".

Mulţi zic, că neamul nostru nu este încă 'n stare,
Ca altele, să facă cercări de 'naintare ;
Că 'nvăţătur' adâncă, idei, filozofie,
Sînt prea vătămătoare l'a lui copilărie.
Declamaţia aceasta, pompoasă, îngâmfată,
De vreţi, poate să fie despoţilor iertată :
Numai lor le e bună a unui neam orbire,
Căci nu-l lasă să-şi vază a sa nenorocire ;
Dar în gura acelor ce-o zic pe din afară
Sau e o nerozie sau este o ocară.
Noi le-am putea răspunde puţinele cuvinte
Bufniţei adresate de mierla cea cuminte :

„Ai vorbit de minune. Dar ia spune-mi, vecină,
„Dacă măcar cercare tu nu faci vreodată,
„Să scoţi cel puţin capul din noaptea 'ntunecată,
„Apoi cum t'ei deprinde cu soare, cu lumină ?"

(1842)

CUCUL

Cucul, pasăre proastă, dar plină de mândrie,
Socotind c'al său nume
Este vestit în lume,
Hotărî să mai facă vre o călătorie,
Ca s' adune respecturi şi însuşi să privească
Cu ce chip îl slăveşte naţia păsărească.

Plecă, dar abia merse până 'n vecinătate,
Și găsi felurime de păsări adunate,
Care din întâmplare
Se 'ntreceau la cântare.
Stătu să le asculte : toate pe rând cântară,
Care prost, care bine, talentu-și arătară,
Iar bietei coțofene îi cerură iertare,
Că nu-i dau ascultare ;
Ii ziseră : „Taci, soro, te roagă obștea noastră ;
„Despre cântec ne iartă, ești ca un cuc de proastă".
Astfel păți și cioara ; în râs ea fu luată,
Și cu un cuc nemernic de toate comparată.
De-asemenea onoruri cucul, supărat foarte,
Se duse mai departe.
Dar oriunde mergea,
Nimic alt n'auzea.
In sfârșit obosit
Și desnădăjduit
La cuibul său veni,
Făr' a se mai opri.
Puii, cât îi zăriră
Pe loc îl ocoliră
Apoi îl întrebară :
„Ce mai veste pe-afară ?"
— „Urîtă", le răspunse, „și vrednică de jale ;
„Am umblat multe locuri, dar nu m'am mulțumit.
„Toate îmi par schimbate, și toate merg la vale,
„Păsările sînt bete și lume-a 'nebunit".

Tot omul despre sine lesne se amăgește.
Nimenea nu își este aspru judecător ;
Dar judecata obștei e o învățătură.
Mulți ce se cred pe sine un ce rar în natură
Mai lesne zic că lumea nu știe ce vorbește,
Decât să va să-și simță nimicnicia lor.

(1842)

ULIUL ŞI GĂINILE

Ion prinse un uliu, şi, ducându-l acasă,
Il legă cu o sfoară
Lângă coteţ afară.
De o vecinătate aşa primejdioasă,
Găini, cocoşi şi gâşte întâi se îngroziră,
Dar cu 'ncetul, cu 'ncetul se mai obişnuiră.
Incepură să vie cât colea să-l privească,
Incă şi să-i vorbească.
Uliul cu blândeţe le priimi pe toate,
Le spuse că se crede din suflet norocit
Pentru vizit' aceasta cu care l-au cinstit.
Căci el însuşi nu poate, dar îi pare rău foarte,
La dumnealor să vie
Vizita să le 'ntoarcă dup'a a sa datorie.
Mai adaogă însă că, dacă dumnealor
Ii vor da ajutor
Ca să poată scăpa,
El le făgăduieşte
— Şi Dumnezeu cunoaşte cum vorba şi-o păzeşte —
Că la orice primejdii va şti a le-ajuta ;
Incă din înălţime el le va da de ştire
Când asupră-le vulpea va face năvălire.
Astă făgăduială
Nu mai lasă 'ndoială.
Şi găinile proaste, ce doreau să găsească
Pe cineva destoinic să va să le păzească,
S'apucară de lucru : azi, mâine, se 'ncercară,
Şi cu ciocuri, cu unghii, abia îl deslegară.
Uliu-şi luă sborul. Dar se întoarse 'ndată
Şi răpi o găină, pe urmă două, trei,
Pe urmă câte vrei.
— „Ce pază este asta, strigă una cu jale ?
„Vorba măriei tale
„Era să ne păzeşti,
„Iar nu să ne jertfeşti".

— „O ! eu ştiu foarte bine cuvântul ce v'am dat,
„Şi ce fel m'am jurat.
„Dar când mă juram astfel, eram legat, supus,
„Acum însă sînt liber şi vă vorbesc de sus".

Eu, de-aş fi fost găina, nu l-aş fi slobozit.
Dumnealor au făcut-o şi văd că s'au căit.
Ulii sînt cinstiţi,
Când sînt nenorociţi.

(1842)

CÂINELE ŞI MĂGARUL

Cu urechea pleoştită, cu coada 'ntre picioare,
Câinele, trist şi jalnic, mergea pe o cărare.
După îndestul umblet, iată că-l întâlneşte
Un măgar şi-l opreşte :
— „Unde te duci", îi zise.
„Ştii par'că te-a plouat ; ce rău ţi s'a 'ntâmplat ?
„Aşa stai de mâhnit".
— „Dar, sînt nemulţumit.
„La împăratul leu în slujbă m'am aflat ;
„Insă purtarea lui,
„De e slobod s'o spui,
„M'a silit în sfârşit să fug, să-l părăsesc.
„Acum cat alt stăpân bun ; unde să-l găsesc ?"
— „Numai de-atât te plângi ?" măgarul întrebă.
„Stăpânul l-ai găsit, îl vezi, de faţă stă.
„Vino numai decât la mine să te bagi ;
„Eu îţi făgăduesc
„Nu rău să te hrănesc ;
„Nimic n'o să lucrezi, nici grijă n'o să tragi".
La propunerea sa câinele i-a răspuns :
— „Ascultă-mă să-ţi spui, e rău a fi supus
„La oricare tiran ; dar slugă la măgar
„E mai umilitor, şi încă mai amar".

(1842)

BURSUCUL ŞI VULPEA

Bursucului îi venise rândul şi el să domnească
Peste un pogon de tufe în pădurea părintească
Pe marginea unei ape. Regatul îi era mic,
Şi acei ce îl văzură
Toţi într'o unire zic,
Se învoesc a spune că nu era alt nimic
Decât o miniatură ;
Dar riga voiajase
Şi 'n străinătate-aflase
Că un bursuc domnitor
Ce va să-şi facă-un nume
Mare şi faimos în lume
E neapărat dator
Să ia un ton de mărire,
Să dea porunci pe oştire,
Chiar de n'ar avea soldaţi.
Căci astfel obişnuesc
Toţi acei care domnesc,
Duci sau regi sau împăraţi.
Aşa el şi slobozi
Patru ordine de zi
Intr'acest chip redijate :
— „Către armiile noastre de linie şi de mare,
„Cavalerii, infanterii, şi artilerii uşoare ,
„Poruncim şi celelalte"...
O poruncă din aceste, nu ştiu cum s'a întâmplat,
De vânt a fost aruncată
In ţara învecinată,
Unde domnea leopardul. Acest Domn s'a îngrijat,
Văzând că bursucul are
Armie aşa de mare.
Spre a fi încă mai sigur, el într'acolo porni
Pe ministrul din afară, pe vulpe şi-i porunci
Să saluteze pe prinţul, dar în tain' a spiona
Şi a trage cu urechea, iar mai ales a afla
Cum merg trebile pe-acolo, cât e de primejdios
Şi câtă armie ţine vecinul său cel păros.

Sfârşindu-se ambasada, vulpea înapoi veni,
Se înfăţişă la curte, se închină şi vorbi :
— Porunca am împlinit ;
„Cu ochi-mi le-am văzut toate
„Şi poţi dormi liniştit
„Fără să ai griji deşarte,
„Căci toate-acele armii de linie şi de mare,
„Cavalerii, infanterii şi artilerii uşoare,
„Nu sînt alt, poţi fi prea sigur, pestriţule împărat,
„Decât un soldat pe apă şi o luntre pe uscat".

Vanitatea e mic viţiu, dar cu bună 'ncredinţare
Ea adesea ne expune la ridicol foarte mare...

(1863)

ŞARLATANUL ŞI BOLNAVUL

La un neguţător mare,
Cărui vederea-i slăbise,
Fără nicio invitare
Un doctor vestit venise.
Când zic vestit, se 'nţelege că nimeni nu-l cunoştea ;
Insă avea atestate
Numai în aur legate,
Diplome ce 'n Acadèmii luase, cum el zicea,
Prin ţări care niciodată
Nu au figurat pe hartă,
Dar care cu bună seamă el nici le-ar fi părăsit,
De-ar fi mai avut acolo vr'un bolnav de lecuit.
Bunul pătimaş îl crede,
Doctorul vreme nu pierde
Ci-l unge c'o alifie, apoi la ochi l-a legat.
Apoi, după ce îi spune din partea lui Ipocrat
Că are să şează astfel o săptămână deplin,
Intinde mâna... pe masă era un frumos rubin,
Inel de formă antică, vechiu suvenir părintesc ;

Doctorul îl ia, se duce și, ca să vă povestesc
Mai pe scurt, el vine iară a doua și-a treia zi,
Și ne'ncetat, totdeauna, la orice vizită nouă
Luă câte unul, două
Din lucrurile mai scumpe câte în casă găsi.
Când se 'mplini săptămâna pe bolnav îl deslegă :
— Uită-te, cum ți se pare, și cum vezi ? îl întrebă.
— „Cum văz?" răspunse bolnavul, împrejurul său privind,
Și din averile sale nimica ne mai zărind ;
„Cum văz ? nu știu frate, atât numai pociu să zic,
„Că din ce vedeam odată acum nu mai văz nimic".

Cunosc patrioți politici, care-așa exploatez
Simplitatea populară și ei singuri profitez.

(1862)

ATELAJUL ETEROGEN

Un om având un armăsar
Il înhămă la jug
C'o vită de măgar
Și cu un bou de plug.
Boul fiind sacat, [1])
La un picior rănit,
Măgarul ne 'nvățat,
Și prea rău nărăvit,
Stăpânul lor din car
Striga, plesnea 'n zadar :
Calul se asvârlea,
Dar boul îl oprea,
Măgarul îl lovea,
Și calul nu mergea.
— „Prea rău i-ai potrivit",
Zice un trecător.

1) Sacat = Schiop.

— „Eşti foarte amăgit,
„Domnule privitor",
Răspunse omul. „Eu
„Lumea am vizitat,
„Şi, dacă vrei să ştii,
„Într'însa am aflat
„Multe dregătorii
„Tot astfel întocmite ca
atelajul meu".
(1860)

IEPURELE, OGARUL ŞI COPOIUL

Calităţile noastre cele mai lăudate
Ne sînt ades în lume drept crime reproşate ;
Aceasta se întâmplă decâteori prin ele
Oprim executarea intenţiilor rele.
Iepurele odată
Fu tras la judecată
De un ogar. In tufe atuncea prezida
Copoiul şi sentinţe fără apel el da.
Ogarul către el aşa se adresă
Şi 'n limba lui strigă :
— „O tu ce prezidezi senatul cel câinesc,
„Te rog să mă asculţi : eu viu să jelesc
„De acest ticălos
„Ce sufletul mi-a scos.
„Căci vrând a-l întâlni, pe deal sau pe câmpii,
„El fuge parc'ar fi gonit de vijelii ;
„Ş'apoi n'aleargă drept
„Cu el să poţi da piept,
„Ci merge tot cotiş
„Şi sare curmeziş.
„C'un cuvânt n'are pas, nici umblet creştinesc.
„Dar ce să mai vorbesc,
„Când chiar măria ta, de-o fi cum am aflat,
„Ai fost adese ori de dânsul înşelat ?

— „Destul", lătră atunci copoiul cafeniu ;
„Pe el nici îl ascult, purtările-i le ştiu.
„Orice pentru el crez, şi iată-l osândit
„Să fie jupuit.
„Carnea va rămânea pentru judecător,
„Iar labele vor fi pentru jeluitor".

(1855)

URSUL ŞI VULPEA

— „Ce bine au să meargă trebile în pădure,
Pe împăratul tigru când îl vom răsturna
Şi noi vom guverna",
Zicea unei vulpi ursul, „c'ori cine o să jure
„Că nu s'a pomenit
„Un timp mai fericit".
— „Şi 'n ce o să stea oare
„Binele acest mare ?
Il întrebă.
— „In toate
„Mai ales în dreptate :
„Abuzul, tâlhăria, avem să le stârpim
„Şi legea criminală s'o îmbunătăţim ;
„Căci pe vinovaţi tigrul întâi îi judeca
Ş'apoi îi sugruma".
„Dar voi ce-o să le faceţi ?
— „Noi o să-i sugrumăm
„Ş'apoi să-i judecăm.

Cutare sau cutare,
Care se crede 'n stare
Lumea a guverna,
Dacă din întâmplare
Ar face încercare,
Tot astfel ar urma.

(1855)

CORBII ŞI BARZA [1])

PROLOG

A fost un timp când multe din fabulele mele,
Se explica de oameni în sensuri foarte rele ;
Crezând cei cu rău cuget, că eu, prin dobitoace,
Pe hoţi, spioni şi alţii nu i-aş lăsa în pace
Să-şi facă meseria ! D' atunci învăţai minte ;
Şi veţi vedea la vale
Ce fel m'am pus la cale
Ca să nu mai dau pricini la astfel de ispite.
Căci fabulele mele cele ce au să vie,
Nevinovate, blânde ca mieii or să fie ;
Cum e doveditoare,
Fabula următoare :

Pe o câmpie
Mare bogată,
Urmă odată
O bătălie
Aspră, cumplită, neasemănată,
Incât cadavre nenumărate
Zăceau grămadă neîngropate.
Corbii îndată luară ştire :
Lacomi de pradă ei năvăliră
Şi cu grăbire
Aci sosiră.
Şi după ce mâncară şi după ce băură
Mult sânge, începură
C' un plac îngrozitor
Să cânte cina lor.
Barza cea simţitoare
Care pe om iubeşte
Şi 'n preajma-i se nutreşte.
Văzându-i de departe,

1) In *Concordia* (1857, p. 39), unde a fost publicată întâia oară, fabula este precedată de prologul de mai sus.

Le strigă : „Cum se poate
„Aşa neruşinare ;
„E locul pentru cină ? e ora de plăcere
„Pe un pământ de doliu, în ziua de durere ?
„Mumele îşi plâng fiii ;
„Izvorul bogăţii,
„Câmpul, e ruinat ;
„Iar voi vă îndopaţi
„Şi cântaţi !"
— „De-aceasta ne iertaţi"
Răspunse deodată
Ceata întunecată,
„Omului cât îi place
„Poate fi ruinat,
„Dar noi sîntem în pace
„Şi mult ne-am îngrăşat".
Acei ce de a ţării grea soartă profitară,
Ce de streini în posturi, în ranguri se 'nălţară,
Ce prin trădări, baseţe sînt astăzi mari, bogaţi,
Poate şi decoraţi,
După a mea părere, sînt corbi neruşinaţi.
Dar aş dori să-mi spuneţi, domnilor cititori,
(Căci eu vorbesc de-o ţară
De tot imaginară)
La noi se află oare astfel de muritori ?
Dacă aveţi de oameni idee aşa proastă,
Las răspunderea toată asupra dumneavoastră.

(1857)

CALUL VÂNDUT
ŞI
DIAMANTUL CUMPĂRAT

Plin de bucurie mare
Oarecine îmi spunea
C'a vândut din întâmplare
Şi cu un preţ de mirare
Un cal prost ce el avea.

„Căci bietul cumpărător“,
Zicea el, „s'a înşelat
„Şi puţin cunoscător
„Orice i-am cerut mi-a dat“.
La acestea ce să-i zic ?
Atunci n'am răspuns nimic.

Dar peste puţine zile îl văd, însă, furios,
Şi îmi strigă : — „Nu ştii frate, un mişel, un ticălos
Ce semăna om de treabă, fără milă m'a înşelat :
„Mi-a vândut o sticlă proastă drept un diamant curat.
„Cum ţi se pare aceasta ?“ — „Zău aşa cum mi-a părut
„Intâmplarea de deunăzi cu calul ce ai vândut“.

Strigăm şi protestăm tare
Când nedreptatea cercăm,
Dar mulţi urmăm, la 'ntâmplare,
Fapta ce o defăimăm.

(1863)

PORCUL LIBERAT

Când s'au liberat Ţiganii, în anul dela Hristos
O mie şi... nu ştiu câte, unul din ei omenos,
Vru şi el să libereze pe un porc ce îl avea
Şi în jug de multă vreme lângă şatră îl ţinea.
Il chemă dar, şi îi zise : „Porcule, purcelul meu,
„Cunosc însu-mi, din cercare, jugul cât este de greu ;
„De aceea te fac liber ; de-acum poţi a vieţui
„Oricum ţi-o plăcea, şi hrana singur a ţi-o dobândi“.
— „Să trăeşti ! însă, stăpâne, în grădini pot eu intra,
„Pepeni, dovlecei şi verze fără grijă a mânca ?
— „Ba nu, astea sînt oprite“. — „Aşa dar îţi mulţumesc :
„Cu un sfert de libertate, drept să-ţi spui, nu mă 'nvoiesc.
„Ba crez chiar că e ruşine, când toţi porcii au trăit
„La coşare în robie, să ies eu mai osebit,
„Să-mi ridic mai pe sus botul şi de treapta lor să fug.
„Ş'apoi ce ar zice boii văzându-mă fără jug ?

Unii 'nţeleg libertatea ca porcul cel ţigănesc ;
Alţii deprinşi cu robia de ea greu se despărţesc.

(1863)

CASTORUL ŞI ALTE LIGHIONI

Mai multe lighioane, locuind într'o vale,
Erau des vătămate d' un iute râu vecin,
Care, ieşind cu sgomot din malurile sale,
Strica vizuini, cuiburi şi traiul lor cel lin.
Ele dar s' adunară
Şi mult se consultară
Ce fel a putea face
Şi prin care mijloace
Stavilă ar opune
L'acea înnecăciune.
„Fraţi", zise un Castor,
Zidar de soiul lui,
„Eu asta socotesc :
„De mi-ţi da ajutor,
„Să m' apuc să clădesc
„Zid tare de pământ şi apei să-l opui".
— „Bravo ! bine-ai gândit",
Strigară toţi pe loc ;
„Eşti patriot vestit
„Şi mare dobitoc".
Castorul încântat
Făr' a mai zăbovi
S' apucă de lucrat,
Dar nu fu ajutat
Şi prea rău izbuti,
Căci râul furios
De multe ploi umflat,
Izbi ş' asvârli jos
Pământul înălţat.
Atunci ceilalţi fugind
Pe meşter blestemau
Şi toţi îl desfăimau
Zicând : „Ce ticălos !
„El a pricinuit
„Răul ce s'a 'ntâmplat,
„Pentrucă a cercat

„In neroada-i dorinţă
„Lucru peste putinţă.
„Eu l-am povăţuit,
„Dar nu m'a ascultat,
„Şi de aceea noi
„Tragem aste nevoi'.

Adese ori virtutea aşa se preţueşte :
Orice nobilă faptă, orice dreaptă 'ncercare
Pentru-al mulţimii bine ş'a ţării apărare
Mişeii o defaimă, dacă nu izbuteşte.

(1858)

MIELUL MURIND

Fiu al unui berbece care de mult murise,
Un miel se bolnăvise,
Muşcând din întâmplare
O 'nveninată floare
Sau iarbă, nu se ştie :
Destul că a lui moarte
Nu mai era departe.
Acum el îşi făcuse datoriile toate
Câte şi le fac mieii în ceasul cel cumplit.
Mumă-sa cu durere
Incepuse să sbiere ;
Il săruta sărmana plângând necontenit
Şi-i zicea : „Ce-mi e bună vieaţa fără tine ?
„Cui mă laşi fătul meu ?
„Spune tată-tău, dragă, că viu curând şi eu,
„Căci pe această lume nu mai aştept vr'un bine !
— „Dar ce să-i răspunz, mamă" — întrebă micul miel —
„De-mi va face 'ntrebare
„Despre a turmei stare ?
„Tu ştii bine că el
„Iubea mult să vorbească
„De dulăii din turmă şi de ceata lupească".

— „Spune-i că turma toată zace de rea gălbează ;
„Că are şapte doctori ce prea rău o tratează.
„Mai spune-i că ciobanul a pus pe un nepot,
„Ce tată-tău-l cunoaşte, îngrijitor la turme,
„Ca să stârpească-abuzul şi relele să curme.
„Atâta spune-i numai şi 'nţelege el tot".

După acei din preajmă, care îi ocolesc,
Poţi judeca prea lesne pe cei ce cârmuesc.

(1861)

ZUGRAVUL ŞI PORTRETUL

La un zugrav foarte vestit, mergând din întâmplare,
Portretul meu îi comandai ; întâi însă întrebare
Artistului îi adresai de poate să mi-l facă
Aşa cum oricui l-o vedea portretul meu să placă ;
Căci am un mare interes, voiu ca 'n străinătate
Ş' anume 'n Franţa mai ales, la ochi să pociu eu bate,
Fiind acum de măritat o fată foarte rară,
Ş' ai ei epitropi căutând bărbat în astă ţară.
— „Prea lesne", îmi răspunse el, „nu e întâiaşi dată
„Când pe urîţi făcând frumoşi luai o bună plată.
„Eşti negru, te voiu face alb ; eşti slab, te îngraş bine :
„Numai, vezi, de portret departe a te ţine".
Vorbind aşa, mă zugrăvi — şi dacă al meu nume
Jos la portret n'ar figura, nici un creştin pe lume
N'ar putea crede că sînt eu, atât sînt de schimbate
Trăsurile-mi, ochi, gură, nas, şi înfrumuseţate.

Ai noştri râd câţi mă cunosc, dar prea puţin îmi pasă,
De voiu putea să dobândesc pe nobila mireasă,
Şi dacă vreun venetic, eşit din ţări streine,
Sau vr'un român mai îndrăsneţ n'o izbuti mai bine.

Redactori care lăudaţi
Pe unii dintre candidaţi,
Ce proştilor le daţi virtuţi,
Şi elocvenţă celor muţi,

Ce pe răi faceţi virtuoşi
Şi patrioţi pe ticăloşi,
Crez că nu rău vă potriviţi cu omul ce m'a zugrăvit,
Sau cu vestitul Carcalechi [1]), redactor care a trăit,
Al cărui jurnal fabulos
Era destul de mincinos,
Dar care cel puţin spunea
Acelor care nu-l credea,
Că *„adevăru-adevărat"*
Este prea lesne de aflat;
Că n'au decât să ia pe dos
Câte a scris el de prisos,
Ş'atunci pot fi încredinţaţi
Că n'au să fie înşelaţi.

(1861)

CATÂRUL CU CLOPOŢEI

Deunăzi un văcar de sat
Catârului i-a atârnat
Salbă de clopoţei,
Numindu-l el îngrijitor
Şi înainte mergător
Ciredei de viţei.
Insă curând s'a încredinţat
Că şi-a făcut mare păcat
Cu bietul dobitoc,
Care, cât s'a simţit
Aşa împodobit,
Strigă: „O ce noroc!
„Insfârşit iată-mă chemat
„La gradul ce am meritat.
„Meritul meu necunoscut
„De lumea toată e văzut;

1) Ziarist şi editor în Bucureşti. A redactat ziarul „Vestitorul românesc" în anii 1837—1857. (N. Ed.).

„Acum de sus am să tratez,
„Soiul dobitocesc ;
„Pe nimeni nu mai salutez,
„Căci prea mă umilesc".
Aşa zicând, aşa făcu,
Şi plin de îngâmfare
El clopoţeii începu
Să-i sune foarte tare.

Aşa de tare îi sună,
Cât mintea i se răsturnă ;
Şi el, care june fiind,
Trecea de cam smintit,
Acum mai mult îmbătrânind
De tot a 'nebunit.

Cum socotiţi şi dumneavoastră,
Dar eu gândesc că 'n ţara noastră
Se află aşa dregător
Numit chiar excelenţă,
Ce cu catârul sunător
Poate da concurenţă,
Care se crede om de stat
Chiar şi politic însemnat,
Şi care netăgăduit
De clopoţei este smintit.

(1861)

LIŞIŢA, RAŢA ŞI GÂSCA

Spun că, 'n vara trecută, o lişiţă şi-o raţă,
Ai lebedei de baltă consilieri privaţi,
Sub preşedinţa gâştei s'au strâns de dimineaţă
Pe lac la Cişmegiu. Acolo invitaţi
Erau, din înalt ordin, a hotărî în sfat
O pricină de stat,
Adică prin desbateri adânci să chibzuiască
Pentru un peşte mare cu ce sos să-l gătească,

Căci lebăda gâtoasă
Voia să dea o masă.
Mare le fu gâlceava şi lungă convorbirea.
Prezidentul le zise: „Fraţilor Senatori,
„Să lăsăm chibzuirea.
„Pricina, cum se vede, e foarte delicată,
„Şi dup' a mea părere trebue amânată;
„Veniţi, mâine în zori".
Propunerea aceasta cu toţi o-aplaudară
Şi pentru 'ntâia-oară
Pe gâscă lăudară
Pentru a ei idee, apoi se risipiră
Şi a doua zi iarăşi la acelaşi loc veniră.
Pân' a doua zi însă ştiţi ce s'a întâmplat?
Fiind vară şi soare şi o căldură mare,
Peştele s'a stricat
Şi racii l-a mâncat.

Cuvintele-aci scrise să nu vă pară glume;
Consiliuri d'acestea vedem destule 'n lume
Şi la noi mai ales
Se 'ntâmplă foarte des.

(1862)

OCAZIONALE

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

I M N

DESTINAT A SE CÂNTA LA INAUGURAŢIA TEATRULUI

Veniţi, Români, să consacrăm
O zi însemnătoare,
Şi artelor ce cultivăm
S' aducem salutare!

In sfârşit, iată-l rădicat,
Templul la muze dedicat,
Templul măreţ împodobit,
De unde 'n viitor
Se va 'nălţa în sbor
Vestea răsunătoare,
Ca să arate 'n lume
Că şi-ale noastre nume
Pot fi nepieritoare.

Artişti, poeţi, care simţiţi
Scânteia inspirării,
Acum deschisă voi priviţi
Arena 'naintării.

Nobile naţii se fălesc
Cu scrieri lăudate,
Prin simtimente ce trăiesc
Şi prin idei bogate.

BCU IASI - UNIVERSITY LIBRARY

Veniţi, vă'ntreceţi, triumfaţi
Cum triumfa odată
Eschil, Sofocle-aplaudaţi
In Grecia 'ncântată.

Talentele îşi vor găsi
Aicea răsplătire,
Idei măreţe vor rodi
In inimi cu simţire.

Aici se va încorona
Virtutea lăudată,
Şi viţiul se va 'nfrunta
Prin fapta-i imitată.

Plăceri şi plânsuri,
Dureri şi râsuri,
Ce fac vieaţa p'acest pământ:
Toate 'mpreună,
Scena le-adună,
Folositoare toate ne sînt.

Veniţi dar în ăst templu,
In solemnelă seară,
Să onorăm bărbaţii
Acei ce îl fondară.

Un cuget, o gândire.
Pe toţi să ne 'nfrăţească
Şi 'n dreaptă mulţumire
Să zicem în unire:
„Trăiască ţara noastră
„Şi arta românească!"

(1853)

MĂRIEI SALE DOMNULUI

ALEXANDRU IOAN I

Anul 1859 pentru ziua intrării sale în Bucureşti

Timp dorit, zi de speranţe,
Fiu al ţării, salutare!
România învestită
In vestminte de serbare,
Iţi doreşte, îţi urează
De mari fapte vieaţă plină,
Şi se 'nclină stelei tale
Ce străluce de lumină.

Când de glasul omenirii
Inspirată şi condusă
Pleiada europeană,
De puternici regi compusă,
Reda naţiei gemânde
Antici drepturi şi tărie,
Soarta-ţi se 'nscria în ceruri
Cu lumina cea mai vie.

Fă dar numele-ţi să treacă
Intre numele divine
Celor ce au fost ai lumii
Nobili făcători de bine!
Secolul să te admire,
Şi cu noi să se fălească
Franţa, naţia cea mare,
Naţia cavalerească.

Căci e aspră datorie
Ce o naţie impune,
Căci e grea, mult grea, coroana
Ce pe capul tău se pune.
Ţara te salută, Prinţe,
Cu plăcere şi iubire,
Şi-ţi încrede viitoru-i
Zâmbitor de fericire.

(1859)

D-NEI PRINCESE

ALEXANDRINA IOAN GHICA

Şi veselă şi junĕ te-am cunoscut odată ;
Cu aceleaşi defecte acum iar te găsesc ;
Pe soţul ce te-aşteaptă în ţară depărtată,
Deşi strein de ţara-i, eu tot îl fericesc.

Căci spiritul ce 'ncântă şi graţia dorită,
Viaţa-i viscoloasă ades a îndulcit.
Pe calea însemnată de-a omului ursită,
Nemulţumiri, plăcere cu el ai împărţit.

A unui vechiu prieten amabilă soţie,
In insula streină în care locuiţi,
Când veţi vorbi 'mpreună de-a ţării poezie,
Vă rog, câteodată, la mine să gândiţi !

(1857)

D-NEI ANGELINA ION BĂLĂCEANU

Angelii port al tău nume,
Ca ei blândă, dulce eşti ;
Tot ce e plăcut în lume,
In persoana ta uneşti :
Eleganţă şi juneţe,

Graţie şi frumuseţe
Te înconjur, te 'ncunun.
Florile cu vii coloare
Trimet ţie salutare,
Zefirii numele-ţi spun.

Când dai nume fiicei mele,
Atunci una dintre stele,
De lumină strălucind,
Luă misie cerească
In vieaţă s'o 'nsoţească,
Dela ea răul gonind.

Şi când astă copiliţă
Va fi 'n vârstă să vorbească
Voiu deprinde-a ei guriţă
Cu amor să te numească,
Şi să aibă pentru tine
Tot acea simţire vie,
Câtă inima-mi conţine
Pentru Iancu, amicie.

(1863)

D-NEI MARIA ION CANTACUZINO

In albumul dumitale,
Doamna mea, dorind a scrie
Nu putui găsi coloare,
Nici omagiuri a descrie :

Frumuseţea 'ncântătoare,
Graţiile zâmbitoare,
Acel spirit cultivat,
Ce adesea 'n convorbire
M'a pătruns de mulţumire
Şi 'n Eden m'a transportat.

P'al tău nobil, bun consoarte
Il iubesc ca pe un frate,
Căci amic bun l-am aflat,
Şi la amândoi : unire
Vă urez, şi fericire,
Traiu plăcut şi 'ndelungat.

(1863)

D-NEI ZINCHEI DONICI

Numele-ţi este vieaţă,
Zâmbetu-ţi, plin de dulceaţă,
Chipul ţi-e încântător ;
Ochi-ţi vii, raze de soare,
Atragi inimi simţitoare,
Ce se 'nchin şi te ador.

Porţi la piept o cruciuliţă
Mică şi strălucitoare,
Ca simbol sfânt de credinţă,
Dulce şi mângâitoare.
Ajutor dar, ea să-ţi fie,
Precum şi mie îmi este,
Crucea care din pruncie
De mari rele mă fereşte.
Să-ţi aducă ea aminte,
Când vei fi în depărtare,
Un amic care fierbinte
Iţi aduce salutare.

(1863)

D-LA [1]) S. LA

Imi place micşuneaua, zambila, dulce floare,
Simboluri de iluzii ce nu vieţuesc mult,
Imi place trandafirul ; dar mai frumos îmi pare
Privirea ce le-alese şi mâna ce le-a smult. [2])

1) D-la (pentru : *Damicela* = Domnişoara). (N. Ed.).
2) *Smult* pentru *smuls* (N. Ed.).

Căci spiritul ce 'ncântă şi graţia dorită
Şi daruri ce unite prea rar se întâlnesc,
De flori nepieritoare ghirlandă fericită:
Sînt scumpele podoabe ce nu te părăsesc!

A! fie-ţi vieaţa dulce şi zilele senine
Şi numai pentru floare să ai gândiri, dorinţi,
A inimi-ţi odihnă, nimic să n'o 'nvenine,
Amarul fericirii în veci să nu îl simţi!

(1863)

UNEI NECUNOSCUTE MOLDOVENCE

CARE MI-A CERUT VERSURI

De vreme ce îţi place a ţării poezie,
Prin calităţi alese crez că te osibeşti,
Crez că ai eleganţă şi 'n suflet armonie,
Misterioasă limbă a silfilor cereşti.

Se zice însă, doamnă, că eşti şi mult frumoasă
Nobilă 'n simtimente, în spirit graţioasă.
Dar vai! nu sînt perfecte fiinţe omeneşti;
Căci se mai zice încă (şi foarte rău îmi pare)
Că lângă toate-acestea, ai şi un defect mare,
Că, sclavă datoriei, numai un om iubeşti.

(1857)

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

EPIGRAME

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

[UN OSÂNDIT LA MOARTE...]

Un osândit la moarte pentru o vină mare,
Rugă pe un prieten, să facă încercare,
Ca unul ce la Curte avea multă putere,
Dela prinţ sau miniştri iertarea lui a cere.
„A !“ răspunse acela, „nu te pociu ajuta,
„Pentru-că de-aşi face-o eu te-aş compromita“.

(1842)

CELUI CE SCRIA
CĂ POEZIA E O BOALĂ NELECUITĂ

Da, boala poeziei este nelecuită ;
Ai zis şi tu în vieaţa-ţi un singur adevăr.
Dovadă la aceasta e muza-ţi cea pocită,
Şi versurile tale care se trag de păr.
De-atâta vreme lumea îşi bate joc de tine,
Şi 'n loc să pui silinţă a scri ceva mai bine,
Din zi în zi mai tare te văd că şchiopătezi.
Ce doctor aşa mare poate să se găsească,
De a ta nebunie să te tămăduiască,
Sau cel puţin să facă în proză să visezi ?

(1842)

D. ***

M'am silit totdeauna să-mi dobândesc bun nume
Şi prin purtări cinstite să mă cinstesc în lume,
Fără să am mândria să zic c'am isbutit.
Dar de când luai ştire că tu ş'alţii ca tine
Mă defăimaţi în obşte şi vorbiţi rău de mine,
Incep să mă crez sigur de ceea ce-am dorit.

(1842)

[UN PREOT CUVIOS...]

Un preot cuvios
Odată spovedeà
Un prinţ religios,
Şi astfel îi vorbeà:
— „Ajută, domnul meu,
„Pe câţi săraci găseşti,
„Căci chiar pe Dumnezeu
„Intr'înşii îl cinsteşti.
„Ştii ceea ce-a grăit
„Al lumii creator,
„Că cerul e gătit
„De moştenire lor".
— „O! dacă e aşa", răspunse mulţumit
Acel spoveduit,
„Nici o grijă să n'ai, cuvioşia ta;
„Căci bunul Dumnezeu, de mă va ajută,
„Eu îţi făgăduesc
„Pe toţi supuşii mei de raiu să-i pregătesc".

(1842)

ÎN IAD MAI DEUNĂZI

In iad, mai deunăzi, câţiva răposaţi,
Care în vieaţă treceau de 'nvăţaţi,
Dedeseră jalbă, arătând că cer
Să se pedepsească jupânul Voltèr
Pentru câte rele de dânşii vorbeà
Atunci când trăià.
— „Domnilor," strigă Voltèr mânios,
„Jalba ce aţi dat este de prisos.
„Ce pedeapsă-mi vreţi? ce rău îmi doriţi?
„Eu vă socoteam destul mulţumiţi
„Când în Bucureşti, după cum v'am spus,
„Doi vrăjmaşi ai mei ştiţi cum m'a tradus" [1])

(1842)

1) Aluzie la traducerile lui I. Eliade şi V. Pogor din Voltaire (Mahomet şi Henriada). (N. Ed.).

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TRADUCERI

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ADIO

LUI LORD BYRON LA SOȚIA SA

Și în sfârșit adio ! Și dacă relei soarte
Îi place a fi veșnic..., adio iarăși zic !
Zadarnică ți-e ura, că'n pieptu-mi fără moarte
Dragostea mea viează ; nici secoli nu o stric,
De ce nu pociu în ochi-ți inima-mi a desface,
Pe care-adese capu' ți-l rezemai cu pace,
Când somnul cu dulceață pe gene-ți odihnea !
Și astfel să-ți arate ascunsa ei gândire
Căci poate vei cunoaște c'ai fost în amăgire
Ș'a ta desprețuire nedreaptă vei vedea.

Lovirea ce-mi dai mie de oameni se slăvește,
Când rana-mi sângerează plăceri ei afl'atunci !
Dar vezi că astă lume amar te necinstește,
Intemeindu-ți slava pe ale mele munci,
Cu toate că 'n credință greșala-mi este mare,
Cu toate că în faptă după a mea purtare,
Destule am eu singur asupră-mi a 'mpută ;
Dar cruzii nu putură un alt braț să găsească
Atât să mă sfâșie ș'adânc să mă rănească,
Decât brațul ce-odată cu drag mă 'mbrățișa ?

Să nu te 'nșeli atâta : amorul cu 'ncet piere,
Dar iarăși nu mai crede că inimile pot
Prin orice depărtare, prin oricare tăcere,
Prin orice silnicie schimbate-a fi de tot,
A ta încă păstrează amorul către mine,
A mea e sângerândă, dar însă pentru tine

Bate, s'asvârle, arde și arde ne'ncetat.
O cugetare groaznic pe amândoi pătrunde :
Voiu fi pe alte țărmuri, și cine știe unde ?
Veșnic în despărțire, de tine depărtat !

Sînt jalnici aste vorbe ca geamătul de moarte,
Ca piatra mormântală pe noi ne-a 'nfiorat.
Tristele dimineți când voiu trăi departe
Ne vor afla cu jale pe-un văduv pustiu pat.
Când vei vrea să te mângâi cu fiica ta iubită
Și când va fi vreodată urechea ta izbită
De glasul ei cel tânăr, de vorbele-i dintâi,
Vei învăța-o oare să zică : „al meu tată",
Măcar că n'o să poată să-l vază vreodată,
Să-i dea îmbrățișare în lumea celor vii ?

Când mânele-i prea fragezi te-or strânge cu dulceață.
Când mica ei guriță va cere pe a ta,
Gândește la acela ce nu va mai fi față,
Ce 'n veci de fericirea-ți el cerul va ruga,
L'acela ce amoru-ți putea să-l fericească
Și dacă acest martur de-o dragoste cerească
V'avea într'al său aer ceva de-al tată-său,
A ta inim' atuncea va bate pentru mine ;
Fior rece va trece prin ale tale vine,
Repede se va strânge, va bate pulsul tău.

Cumplita-mi rătăcire ți-e cunoscută poate ;
Dar nimene să știe smintirea mea nu crez.
Pe urmă-ți în tot locul a mele nădejdi toate
Se veștejesc și iarăși pe urmă-ți înviez.
A inimi-mi simțire cu totul șovăește ;
Trufia-mi ce la nimeni ea nu se umilește
La tine se închină, la tine s'a supus,
Dar... părăsit de tine, și sufletul mă lasă,
Vieața mi-e povară, o simț cum mă apasă
Și orice fericire o văz că mi-a apus.

Destul, în zadar este oricare rugăciune,
Ş'a mea nu se ascultă. Să nu vorbim mai mult,
Căci sînt cugetări triste ce 'n silă ne supune,
Ce făr' de voie scapă, de lege nu ascult.
Odată înc' adio ! Lipsit acum de toate
De câte-mi erau scumpe, simţirea-mi nu mai poate,
Inima-mi osteneşte de a mai suferi,
Sînt jalnic, singuratic, cuprins de întristare,
Şi desnădăjduirea-mi se face tot mai mare,
Şi sila-i mă înneacă, căci nu pociu a muri.

(1832)

ÎNTRISTARE

după **Lamartine**

Duceţi-mă acolo pe ţărmuri fericite,
Ziceam, unde Neapol pe-al mării sân prea lin
Răsfrânge dealuri, stele de nori neînvelite,
Şi unde cresc oranzii sub cerul cel senin.
Ce 'ntârziem ? Să mergem : din unda cea albită
Să văz eşind Vezuviul în flacări care sbor ;
Să văz eu Aurora pe dealuri strălucită,
Şi voiu, ţiind de mână uşor pe-a mea iubită,
Din aste nălţimi vesel visând să mă cobor.
Urmează-mi în ocolul acestor golfuri line !
Să 'ntoarcem paşii noştri pe ţărmul cunoscut,
L'a lui Virgil cenuşă, l'a Cintiei grădine,
L'al Venerei vechiu templu ţărân' acum făcut.
Acolo subt oranze, subt via înflorită,
A căreia mlădiţe cu mirţii se mărită
Şi fruntea şi-o 'mpleteşte c'o boltă de lungi flori,
L'al apei dulce sgomot, l'a vântului murmură,
Noi singuri cu amorul, cu vesela natură,
Gustând vieaţă dulce, plăcuţi vom avea sori.

A galbenelor zile făclia se topeşte,
Se stinge cu încetul de a restriştei vânt,
Ori dacă câteodată puţin mai fâlfâeşte
Scânteile-i aprinse de suveniru-ţi sfânt,
Eu nu ştiu dacă cerul în marea-i îndurare
Voeşte al meu suflet în ăst loc a ieşi ;
Vieaţa-mi e aproape de recele-i hotare,
Ş'abia pe un an poate că încă va păşi.
Dar dac'a veni moartea în primăvara vieţii,
De trebue în locul la bine închinat
Să scap din a mea mână o cup'a tinereţii,
Pe care cu flori soarta părea c'a 'ncoronat,
Eu nu rog Dumnezeii decât să merg odată
Pe ţărmul ce păstrează iubitu-ţi suvenir,
Să zic un lung adio la clima cea curată
Şi unde-am gustat vieaţa să pierz al vieţii fir.

(1832)

FLUTURELE

după **Lamartine**

Cu primăvara naşte, cu roza ei să moară,
In unde de lumină cu zefiri a 'nnota,
Pe flori a se da 'n leagăn c'o aripă uşoară,
De aer, de miroase, senin a se 'mbăta,
De praf a sale aripi de june să clătească,
Să sboare ca suflarea la bolta cea cerească,
A fluturelui astfel e soarta de iubit :
El este ca dorinţa ce 'n veci nu se aşează,
Nemulţumit de toate, din toate vrând să vază,
Se duce s'afle 'n ceruri plăcerea ce-a dorit.

(1832)

FERICIREA

după **Béranger**

O vedeţi colo, colo în vale,
Unde natura vesel zâmbeşte,
Unde păstorul zilele sale
In paza turmei le mărgineşte ?
Inima simplă, nevinovată,
Orice dorinţă lesne 'mplinită.
La câmp, simţirea e-adevărată ;
La câmp, vieaţa e fericită ;
La câmp, nădejdea zice : „Veniţi,
„In fericire de vreţi să fiţi !"

O vedeţi colo, în palat mare,
Inconjurată de bogăţie,
Vedeţi ce cinste, ce drepturi are ;
Vedeţi pe fruntea-i ce bucurie ?
Relele-i fapte se schimb în bune,
Orice dorinţă şi-are 'mplinirea ;
Numai mărirea toate supune ;
Numa 'n palaturi e fericirea.
„Măriri", speranţa zice „goniţi,
„In fericire de vreţi să fiţi !"

O vedeţi colo, colo 'n războaie,
De steagul slavei, falnic umbrită ?
Ochii sînt groaznici, plini de văpaie,
De morţi, de sângiuri stă ocolită ;
Apără dreptul, legea, credinţa,
Şi recompensa-i e nemurire.
A ? ce plăcută e biruinţa !
Ce fericire e la oştire !
Speranţa zice : „războinici fiţi,
„De fericire dacă doriţi !"

O vedeţi colo, colo pe mare,
Cum îşi încrede soarta la vânturi,
Cum se preumblă fără 'ncetare,
Şi ce departe e de pământuri ?
Busola, drumul la pol i-arată,
Află lumi nouă, creşte simţirea.
Măsoar' adâncul, lăţimea toată ;
Numai pe mare e fericirea.
Nădejdea zice : „pe mări trăiţi,
„In fericire de vreţi să fiţi !"

O vedeţi colo, 'n ţara grecească,
Azil al slavei ş'al libertăţii,
Fantomă mândră, urieşească,
Unde-a scris Solon cartea dreptăţii ?
Frumoasă climă, ceruri senine,
Care însuflă 'n veci bucuria !
In aste locuri, cât e de bine !
Ce fericire e în Grecia !
Nădejdea-„acolo, zice, „trăiţi,
„In fericire de vreţi să fiţi !"

O vedeţi colo, colo departe,
In norul cela ce se zăreşte ?
„A !" zice omul, care la moarte
Albit de zile, mâhnit soseşte :
„Ca voi odată aveam greşeală,
„Dar al meu sânge astăzi e rece,
„Astăzi, speranţa nu mai mă'nşeală
„Veţi vedea singuri norul cum trece.
„Pân'atunci însă, mergeţi, goniţi
„Norul acela unde-o zăriţi !"

(1838)

ADDENDA

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PRIETEŞUGUL

Picaţi, lacrimi, şiroaie pe coarda lirei mele,
Picaţi ! însă plăcute ca roua depe flori,
Ca raza aurorei, ce noaptea fără stele,
Gonind-o, ne arată văzduhul fără nori ;

Ca glasul de prieten ce-adânc el bălsămeşte,
Ca visuri de nădejde la drepţii care mor,
Ca plânsul desfătării, ce'n ochi ni-se iveşte,
Când pieptul, gemând scoate suspinuri de amor.

Suflaţi, răcoroşi zefiri, iubită primăvară,
Imprăştie-mi mâhnirea ca iarna ce-o goneşti ;
Şi fă în al meu suflet, nădejdea să răsară,
Precum răsare floarea în valea ce'nverzeşti.

Veniţi cugetări veseli ; fugiţi suspinuri, jale.
Eu ştiu ce este omul! ... Dar nu hulesc ; eu cânt !
Iată c'a noastre pasuri p'a morţii se duc cale ;
Şi toate la durere supuse aici sînt.

Urechea mea ascultă torentul ce plesneşte,
Talazul ce se sparge de malul său plângând ;
Şi glasul meu le'ntreabă, ca noi de pătimeşte
Şi tot are un ouget, o vorbă şi un gând.

Şi eu adese, singur, când noaptea domnea'n fire,
Lipsit de mângâiere, departe de cei vii,
Vedeam că se iveşte a mea tristă gândire,
Precum o piramidă se'nalţă în pustii.

In mâna mea cea slabă plecam galbena-mi frunte
Şi trista-mi tânguire în vânt se răspândea ;
Simţirea-mi o'mpietrise necazul, ca un munte ;
La gemetele mele Echo îmi răspundea.

Acuma letargie era a mea durere ;
Şi mă aflam de chinuri cu totul amorţit ;
De toate 'ndestulată era a mea vedere ;
De toate eram gata să fiu eu despărţit.

Dar însă, deodată, un duh de mângâiere,
Un sunet cu dulceaţă, un glas pătrunzător
In sufletu-mi răsună ; amărăciunea piere,
Căci aflu la necazuri un suflet simţitor.

Acel' al cărui nume e scris pe cer, pe lună,
Pe soare, pe planete, pe răsărit, p'apus,
In cupa vieţii noastre cu veşnica sa mână,
Nectar de îndulcire peste otrav'a pus.

Ne-a dat prieteşugul a fi spre mângâiere
La ceasuri de mâhnire, cu cel de foc amor...
Amorul este dulce, dar el ne lasă, piere ;
Pe aripele vremii plăcerile lui sbor.

Şi ce rămâne 'n suflet după a lui lipsire ?
Aceea ce rămâne din ziua ce-am pierdut :
Deşert fără de margini, o grea nemulţumire !
Noaptea urmează zilei, gerul pe foc trecut !

Prieteşugul singur e nesupus el moartei !
El e fără stricare c'al său începător ;
Şi el ne întăreşte spre înfruntarea soartei,
Ne face-amarul vieţii ceva suferitor.

La glasul său cel dulce, ca noaptea care cade
Când soarele cel falnic s'arată sus pe cer,
A mea nenorocire se curăţă şi scade,
Simţirile durerii se 'mprăştie şi pier.

Acum prin el nădejdea în mine, văz, răsare ;
Şi sufletu-mi s'alină cu 'ncetul şi uşor :
Ca pruncul ce-l adoarme a mumei lui cântare,
Ca pasărea ce-o trage murmurul de izvor.

Slăvesc cu umilinţă pe veşnicul părinte,
Pe calea cea ghimpoasă eu merg neîmputând ;
Şi orice fel de chinuri, le sufăr eu ca sfinte ;
La moarte mă voiu duce, ca lebăda, cântând !

(1832)

INTRISTAREA

Al nopţii cer prea dulce,
A sa răcoare lină
In inimă-mi aduce
O rază... Dar se duce
Ca vântul ce suspină !

Scârbit peste măsură
De zgomotul cetăţii,
Eu caut în natură
Un loc făr' de murmură,
Supus singurătăţii.

Ca Fenix făr' de moarte,
Se naşte-a mea durere
Şi pieptul meu să poarte
Lovirea astei soarte
E prea fără putere.

Fantomă plângătoare,
Eu trec această lume
Ca frunza plutitoare,
Ce saltă până moare,
Pe ţărm fără de nume.

Când somnul se arată
La oameni, să aline
Strigarea turburată,
Ce e asemănată
C'un vuet de albine ;

Tovarăş de 'ntristare,
Un câine, lângă mine,
Prin urletele sale
Natura să răscoale
In aste locuri vine.

Fiinţă făr' de nume,
Ce pasării dai sbor,
Ce mărilor dai spume,
Ce omului dai lume
Şi apelor izvor,

Ce pui copaci pe munte,
Pe ceruri curcubeu,
Necazuri, pe-a mea frunte
Ca furiile crunte,
Slăvite Dumnezeu !

Din bolta de mărire,
Coboară-te p'un nor ;
Alin'a mea simţire
De rele peste fire,
Ori voie dă-mi să mor !

(1832)

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

INTOARCEREA

Sărutare, locuri triste, ce plângând am părăsit
Şi pe care cu plăcere acum iarăşi v'am găsit!
Sărutare, copaci tineri, ce prin grija mea creşteaţi,
Ce în vârsta mea de aur cu verzi frunze mă umbreaţi!
La a mea tristă plecare v'am lăsat îngălbeniţi,
Şi acum vă aflu iarăşi frageţi, tineri, înfloriţi.
Tânăr eram c'aurora, ca zefirul de uşor;
Când sub voi, cu mieluşeii, mă jucam încetişor.
Pe voi încă vă 'noeşte primăvara ş'un izvor;
Iar a mea vieaţă trece! Ale mele zile sbor!
Acum grijile, mâhnirea, îmi gătesc al meu mormânt;
Eu voiu pierde, fără vreme: minte, vieaţă şi cuvânt;
Eu voiu însoţi ţărâna trupului meu trecător,
Cu ţărâna unui tată, cărui vieaţa sînt dator.

(1832).

ÎNĂLŢIMEI SALE
PRINŢULUI STĂPÂNITOR AL MOLDOVEI
MIHAIL STURZEA

Astăzi un an se'ncepe şi altul se sfârşeşte,
Mâine trecut vom zice acelui viitor:
Vremea pe rând înghite fiinţe ce ea naşte,
Dar Prinţi vrednici de slavă trăesc în viitor.

Oricine nu iubeşte talentu, 'nvăţătura,
Este vrăjmaş al lumii şi al lui Dumnezeu,
Pe om îl necinsteşte, întunecă Natura,
Pământului ce-l poartă cu dânsul îi e greu.

Eu nu-ţi sînt supus, Prinţe, însă a mea 'nchinare
Să 'nfăţişez la tronu-ţi mă socotesc dator :
Talentele în preajmă-ţi iau nouă desvoltare ;
Cu mine te slăveşte Românul gânditor.

„Când beau stăpânitorii norodul se îmbată"
Zicea un prinţ războinic, poet încoronat.
Tu cultivezi ştiinţa, pilda de tine dată
Electrică scânteie în noi a deşteptat.

Astfel, câteodată râul ce ne desparte,
Ce curge în tăcere măreţ şi liniştit,
Izbeşte stânci streine şi maluri depărtate
Cu'n val care din malul Moldovei s'a pornit.

Trăeşte ani mulţi, Prinţe, pentru al nostru bine ;
Dă, lasă al tău nume la veacuri a-l purta
Şi fă ca omenirea ce'n urma noastră vine
Să laude trecutul şi pomenirea ta.

(1842)

NOAPTEA SFÂNTULUI BOTEZ

Este oara miez de noapte,
Oara tainicelor şoapte,
Oara tainicului vis.
Voi, Români, ce-aveţi credinţă,
Exprimaţi orice dorinţă,
Acum tot e cu putinţă,
Acum cerul e deschis.
Creatoru-acum veghează,
Isus, mâine se botează.

Eu din parte-mi rog fierbinte
Pe Acel a-tot-putinte,
Eu îl rog şi îl implor,

Ca să scape astă ţară
De intriga din afară,
D'umilinţă, de ocară
Şi de orice-apăsător ;

De contracte 'ngrozitoare
Credite straordinare,
Ce tezauru-au secat ;
De concesii medicale,
De comploturi infernale,
Ce ne sînt ades fatale,
Când ministru-a ordonat ;
Şi de-abuzul de putere
Ce de 'mprejurări se cere.

Eu voesc realizare
Dorinţei celei mai mare
Ce ţara a exprimat,
Dorinţă prin care toate
Intrigile sînt curmate
Speranţele 'ncurajate,
Spionajul ruşinat.

Să nu mai vedem trădare,
Nedreptate, apăsare,
Răii pe cei buni călcând
Şi trândava moliciune,
Şi plăcerile nebune,
Care ne aduc ruşine,
Orice merit insultând.

Să piară favoritismul
Să se schimbe egoismul
In simţimânt blând, divin ;
S'avem o dreaptă balanţă
S'avem strânsă alianţă,
Care inimile 'nalţă,
Cu tot poporul creştin.

Voiu ca Ţara Românească
Să poată să se fălească
Cu cei ce-o reprezentez ;
Şi ca legile votate,
Ca legile confirmate
Să nu mai fie călcate
De cei ce le prezentez.

Voiu ca naţia română,
Când va lua stindardu 'n mână
Pentru drepturile ei,
Să aibă ajutătoare
Crucea cea strălucitoare,
Crucea cea biruitoare,
Să ajute fraţii mei.

Rog pe Cel ce se botează
Şi credinţa înviază
In tot neamul omenesc,
Să facă să fim mai bine,
S'avem zile mai senine,
Ţara să nu mai suspine
In anii ce urmăresc.

(1866)

MAJESTĂŢII SALE VICTOR EMANUEL

Regele Italiei

Italia de secoli gemea sub apăsare,
Abandonat de soartă părea al său popor ;
Dar Cel A-tot-puternic, pentru a lui salvare,
Dintre toţi te alese, eroice Victor.
Demn de-a ta origine şi de ilustru-ţi nume,
O nouă Italie în juru-ţi se formă ;
Orice inteligenţă din orice colţ de lume
Izbândele-ţi măreţe citi şi admiră.

Pământul libertăţii izbindu-l cu piciorul,
Dintr'însul legioane scoseşi de bravi soldaţi ;
Te 'nconjurau vitejii, te adora poporul,
Românii tresăriră simpatizând ca fraţi !

Turinul ce atuncea l'aveai de capitală,
A fost ca Roma-antică a vitejiei şcoală ;
Ofiţeri, soldaţi din juna noastră-armată
Au dobândit acolo protecţia-Vă 'naltă.

Când pala ta cea lungă pe câmpi de bătălie
Făcea cărări prin duşmani, trecând ca vijelie ;
Când învingător vesel intrai în vreo cetate,
Nesocotind vieaţa pentru-a ei libertate ;

Eroii României, cu săbiile goale,
Din vechile morminte credeam c'or să se scoale
Şi-alăturea cu tine, prin fapte de renume,
Să facă România faimoasă iar în lume.

Bogat de măreţi fapte şi 'nţelepciune-adâncă
Mult bine-ai făcut lumii, şi vei mai face încă :
Aspirări legitime în popoli se deşteaptă,
Roma spre tine cată ; te chiamă, te aşteaptă !

Primeşte, mare rege, profunda-mi salutare,
Urări de fericire, respectul cel mai mare ;
Urări, respect, omagiu ce eu mă cred dator
Regelui ce ne este de bine făcător !

(1870)

MAJESTĂŢII SALE CAROL I, REGELE ROMÂNIEI

Când România, Sire, Rege v'a aclamat
Şi Dumnezeu din ceruri v'a binecuvântat,
Eu vă urez din parte-mi ani mulţi, zile frumoase,
Şi Domnie bogată în fapte glorioase.

[1881]

MAJESTĂȚII SALE CAROL I, REGELE ROMÂNIEI

Sus pe deal la Catedrală
Văz mulțimea alergând
Ș'armia, a țării fală,
Steagul tricolor purtând.

Ce să fie, ce să fie?
Astă mare bucurie?
Asta este ziua mare
Este ziua de serbare
Ziua de încoronare;
Tot poprul adunat
Salută azi încântat
Salută el cu ardoare
Pe Regele său cel Mare,

P'al său Rege și Regină,
Cărora toți se închină,
Urându-le zile multe,
Zile veseli și plăcute
Cu fericiri necurmate
Și de glorie bogate.

(1881)

CÂNTEC VECHIU

La curte, la Ștefan-Vodă,
S'au strâns boierii la vorbă,
Stau închiși, se sfătuiesc;
Ostașii la uși păzesc.
Crez, vr'un bine nu gătesc,
Ce știi ce mai născocesc!

— „Beţi, boieri şi ospătaţi,
Şi în urmă vă culcaţi,
Şi vă sculaţi în prânz mare
Să plecaţi la vânătoare
După *pasări gălbioare*,
Ce sînt lesne la vânare
Şi uşoare la purtare,
Când îţi avea vr'un zor mare.
Noi le vânăm asudând,
Iar voi pe saltea şezând,
Căci ne jupuiţi pe noi
Şi vă 'mbogăţiţi pe voi!
Da-va Dumnezeu cel mare
Să facem noi vânătoare,
Cu flintuliţa'n spinare,
După corbi cu barba mare!"

(1873)

CÂNTECUL JIANULUI

Frunză verde măr creţesc,
Stau în loc şi mă gândesc
Cu ce să mă mai hrănesc,
Cu arma moşului,
Cu coarnele plugului?
Plugul este goangă rea,
Umblă d'a 'ndaratelea;
Are coarne cu geret
Ce mă lovesc tot în piept,
Nişte lemne învrăjbite,
Nişte vite prăpădite,
Nişte lemne 'ncrucişate,
Nişte bucate stricate.
Au se face, — au nu se face,
Au de vară n'avem pace!

Mă gândesc ca s'o brodesc
Mai bine să mă hrănesc,
Să pui plugul să brăzdez
Unde-o fi crângul mai des,
Să trag barzda dracului,
Prin uşa bogatului,
Să-i dau măciuci după cap,
Să-l aduc la plug legat,
Să-i iau eu ce-a câştigat.

Bate vântul, viscoleşte,
Eu de gazdă n'am nădejde,
C'a mea gazdă'n Valea rea
Mi-o căzneşte potera,
Potera din Slatina,
Bat-o Maica-Precista,
Şi sfânta Dumineca.
Ţine, gazdă, nu mă da,
Că ţi-oi face-o malotea
Ca să se mire de ea
Şi Doamna lui Caragea,
Ţine-mă, cum m'ai ţinut,
Să mă văz Oltul trecut.

Măi bădiţă, măi podar,
Trage podul să trec Oltul,
Că m'am prăpădit cu totul.
Trage podul mai la vale,
Că-ţi arunc un glonţ în şale,
Trage podul mai d'adrept
Că-ţi arunc un glonţ în piept:
Mi-e de grab', nu pot s'aştept
Căci mi-e murgul cam nebun,
Trece prin râu ca pe drum;
Căci mi-e murgul cam nerod
Trece Oltul ca pe pod.
Du-te, murgule, pe lat,
Şi mă trece neudat.

Foaie verde de lipan,
N'aţi auzit d'un Jian,
Şi d'un hoţ de căpitan?
Bea vin dela cârciumari,
Ia mieii dela ciobani
Şi nu le dă niciun ban.

Măi bădiţă cârciumar,
Scoate o oală de vin;
Scoate una, scoate două,
Scoate douăzeci şi nouă:
Scoate vin de ne cinstiţi,
Că mult sîntem osteniţi.
Scoate, măre, vin să beau
Că bune parale-ţi dau.
Dar... d'oi sta să tot plătesc,
De ce foc mai haiducesc?
Căci ţi-oi da nişte măciuci,
Ţi-or părea ca lei bătuţi.

— Iancule, ciocoi turcit,
Ce te porţi numa 'n argint,
Din creştet până'n pământ,
Căci minte nu ţi-a venit!
Iancule Jianule,
Lasă-ţi nebuniile,
Lasă-te de nebunii,
C'o să-ţi dau şi boierii.
— Nu-mi trebue boierii,
Nu mă las de nebunii.
Căci ce câştigi tu 'ntr'o vară,
Eu câştig numa 'ntr'o seară.
Şi geaba mereu umblaţi
Pe mine să mă 'nşelaţi.
C'oi pune mâna pe voi
De piele să vă jupoi,
Şi, din pielea de pe cap,
Să-mi fac un toc la baltac;
Iar din cea de pe picioare,
Să-mi fac tocuri la pistoale.

Oltul mic, Olteţul mare
Trece-un căpitan călare,
Cu cinci sute de catane.
Este stolul spătăresc,
Unde dau nu nemeresc
Şi pe Jianul gonesc.
Dar Jianul, ca voinic,
Şade la tulpină'n crâng;
La brâu cu două pistoale,
Ce lucesc ca sfântul soare,
Şi cu Flinta la cătare:
Fuge potera să moară!

(1873)

VÂNĂTORUL

„De n'ou împuşca ursul, să nu-mi ziceţi pe nume",
Striga, şezând la masă, faimosul vânător.
„Eu ştiu ce spun şi, credeţi, că nu vă vorbesc glume,
Eu nu sgâriu cu glonţul şi unde trag omor"!
Atunci mulţimi de bravo! în aer răsunară
Şi vesel vânătorii în grab încălecară.
Era o zi frumoasă, p'aici cam de mirare.
Lătrau de bucurie copoii nemâncaţi
Şi caii, gloabe mândre de şaua din spinare,
Gemeau sub grele sarcini slăbiţi şi deşelaţi.
Sărmanul urs ce singur, în verdea-i locuinţă,
De astă pregătire n'avea nicio ştiinţă,
Dormea atunci şi vise de mure 'mpodobite
Ii arătau o turmă de vite jupuite
La care el cu poftă în grabă alergă.
Dar ce să vorbesc multe? Sosiră vânătorii
P'un vârf unde se zice că sînt aproape norii.
La pândă s'aşezară. Eroul meu strigă:
„Aşează-te tu colo, Dumitru mai departe,
Ion pe acea piatră şi Stancu d'altă parte,

Iar eu stau după stâncă, d'aicea îl pândesc
Şi, dacă către mine îl va împinge dracul,
De n'o lua foc puşca, el o să-şi spargă capul
Lovindu-se de piatră, şi tot îl biruiesc".
Abia sfârşi, când iute ursoaica 'ngrozitoare
C'un puiu de vârstă junâ, urseiu născut din flori,
Frumos cum puteţi crede, venia pe o cărare,
Dorind să asisteze pe bunii vânători.
Mai multe puşti trăsniră. Eroul de sub stâncă
Din sigura-i cetate priveşte pe duşman,
Ii saltă'n cap căciula şi 'n valea cea adâncă
Ursoaica se coboară, dar un mişel ţăran
Cu-o armă ruginită sloboade... şi îndată
Cu puiul său ursoaica pe coaste e culcată.
Eu i-am văzut giubeaua şi jalnica sa soartă,
Dar vânătorii noştri se cert ei ne 'ncetat,
Strigând, iarăşi la masă, că dacă n'ar fi moartă,
Ei negreşit atuncea de ea n'ar fi scăpat [1]).

(1863)

VULPEA, CALUL ŞI LUPUL

O vulpe de ani mică, însă de minte mare
Şi care meseria abia şi-o începuse,
Pentru întâiaşi dată văzu din întâmplare
Un cal, dobitoc falnic, ce ea nu mai văzuse.
Aşa, după ce vreme destulă îl priveşte,
Plină de mulţumire
De-acea descoperire,
Pe cumătrul lup caută şi-i zice: „Te gătesţe

1) Corect, ultimul vers ar trebui să fie aşa:
Ea negreşit atuncea de ei n'ar fi scăpat.
(N. Ed.).

„Să mergem împreună acilea la un loc,
„Să-ți arăt un frumos și mare dobitoc,
„Ce știi, cum se întâmplă, poate să-ți iasă bine"...
Lupul rânjind răspunse : „Să se lupte cu mine,
„Și să vezi jucărie ! Insă ia 'ncepi să-mi spui
„Ce fel de gură are, cum e făptura lui ?
„O pentru astă dată să fiu iertată",
Ii zice doamna vulpe : „Eu îți spui ce-am văzut,
„Dar ca să fac portreturi zugrav nu m'am născut,
„Și, după cum ști singur, sînt foarte ne 'nvățată".

Vorbind așa 'ntre ele
Dobitoacele mele,
Indată au sosit
La locul dorit.
Calul cât le zărește
De fugă se gătește,
Căci vizita lupească
Nu vrea s'o priimească ;
Și nici n'avea dorință
Să facă cunoștință.

Dar vulpea cu iuțeală îi iese înainte
Și cearcă să-l încurce prin aceste cuvinte :
„Stăpâne ! D'avem voie și de găsești cu cale,
„Noi cele prea plecate slugi ale dumitale,
„Am avea-o de cinste să 'ntrebăm cine esti ?
„Care îți este neamul, și ce fel te numești ?"
Calul ce cu lesnire gândul lor îl pătrunde,
Fără a pierde vreme se 'ntoarce și răspunde :
„Domnilor, de doriți numele meu să-l știți
„Il am scris pe potcoavă și puteți să-l citiți".
Vulpea la aste vorbe se trage la o parte ;
„Cât pentru mine", zice „vă spui că nu știu carte ;
„Căci familia noastră fiind cam scăpătată
„Și neavând mijloace la școală nu m'a dat.
„Dar a domnului lup, și mare și bogată,
„Mai mult decât o carte nescrisă l-a 'nvățat".

Lupul, umflat în sine de lauda vulpească,
Veni până aproape numele să-l citească.
Calul, care sta gata cu un picior în vânt,
Ii dă o lovitură şi-l culcă la pământ.

Deslușit ne dovedește
Fabula ce am văzut,
Că 'nțeleptul se ferește
De orice necunoscut.

(1838)

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

II

PROZĂ

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MEMORIAL DE CĂLĂTORIE

După o preumblare de o lună şi jumătate, mă întorsesem în Bucureşti, locul obişnuit al residenţei mele. N'apucasem încă să mă scutur bine de praf, când îmi aruncai ochii pe o scrisoare sosită dela Iaşi în lipsă-mi. Amicul ce mi-o adresa, informat de mai înainte de voiajul nostru, îşi arăta părerea de rău că nu a putut să ne însoţească, şi sfârşia zicând că se mângâie cu ideea că literatura noastră se va îmbogăţi cu vreo producţie vrednică de...

Neînţelegând tocmai bine spiritul celor din urmă fraze, convocai îndată consiliul meu obişnuit, care se compunea de mine şi de Ion Ghica, tovarăşul călător şi statornic părtaş al întâmplărilor, bune sau rele. Aci citii menţionata scrisoare şi cerui opinia adunării; toţi, afară de mine, îmi răspunseră astfel: „Înţelesul scrisorii este că tu trebue să descrii tot ce ai văzut pe la locurile pe unde ai umblat". O asemenea opinie din partea consilierilor, în judecata cărora am multă încredere, făcu să-mi cază hârtia din mână.

Ideea de a face o carte sau o broşură mă umplu de fiori, necunoscute oamenilor fericiţi cari n'au căzut niciodată în ispita de a se numi autori, ca să ia un rang pe poliţele librerilor; căci fiecare autor ce se tipăreşte odată sau de două ori, şi face a se vorbi de dânsul, parcă ar lua o îndatorire către public, şi fie cine se crede în drept a-i cere socoteală de întrebuinţarea timpului, când el, ce ar putea să facă la mulţi aceeaşi întrebare, n'are curajul nici a deschide gura, fiind sigur că ar auzi drept răspuns că scrisul nu este treaba lor. Dar ca să mă

întorc de unde plecasem, ideea de a face o carte mă umplu de fiori ; sperând însă că judecătorii se vor fi înşelat ca nişte muritori ce sînt, mă aruncai într'un fiacăr şi ieşii pe uliţă.

Aceasta era la 30 August 1842, zi şi seară în care toată suflarea era datoare să se bucure [1]). Toate cunoştinţele ce întâlneam îmi strigau de departe : — A ! te-ai întors dela mânăstiri ! Acum să mai vezi ! O să viu să-mi arăţi ce-ai lucrat pe acolo. In sfârşit zării pe I. Văcărescu, care amestecat în mulţimea ce privea cu gurile căscate o păcătoasă luminaţie, părea a alerga după vreun vers pierdut, sau după vreo copiliţă de 16 anişori.

El asemenea mă opri şi-mi ceru să vază versurile ce nu le făcusem. Atunci, în credinţa că amicii mei aveau dreptate şi că sînt negreşit osândit să descriu voiajul nostru, mă întorsei acasă, sigur că luminaţia îşi poate urma cursul fără de mine.

Apoi se întâmplase să fiu şi cam supărat în seara aceea, şi mi-era teamă să nu mă vază astfel jandarmii poliţiei, care păzeau pe uliţi, şi să socotească cu greşeală că sînt un om îndărătnic, care nu se bucură de fericirea publică. Jandarmii au pentru mine nişte fiori deosebite, care îmi aduc aminte că am primit odată vizita unui comisar şi unui căpitan de dorobanţi şchiop, care veneau *cu multă plecăciune* să-mi ceară hârtiile ca să vază ce am scris, fiind mari amatori de literatură ; şi, de atunci, vederea unui om al poliţiei îmi face impresia unei omizi ce ar cădea pe mine, adică desgust şi cutremur.

Acasă mă gândii serios la datoria ce-mi dovediseră că am ; dar, ca să înşel speranţa unora, care aşteptau versuri ; ca să evit bănuielile altora, care nu prea cred adevărurile poeziei, (cu toate că proza este asemenea de mincinoasă. cu osebire numai că minciunile celei dintâi mângâie inima şi înalţă sufletul, iar ale celei din urmă sînt amare şi păgubitoare), mă hotărîi în fine să scriu voiajul meu în limbajul d-lui Jourdan, şi începui astfel :

---

1) Ziua de 30 August era ziua numelui Domnitorului Al. Ghica (April 1834—Octombrie 1842). (Nota Ed.).

Din copilăria mea auzeam vorbindu-se de mânăstirile de peste Olt, de poziţia lor, de munţi înalţi, de peşteri minunate şi simţeam un fel de ruşine că nu le cunoşteam, eu care cunosc cu osebire toate uliţile şi mahalalele capitalei. Aşa, găsind pe Ion Ghica cu aceeaşi dorinţă, hotărîrăm să facem împreună o expediţiune, el cu un cuget de ştiinţă, iar eu ca simplu privitor al naturii sălbatice şi admirator al eroilor, care au zidit acele sfinte locaşuri.

Până a nu pleca, am găsit de cuviinţă să ne înarmăm cu ceva recomandaţii, neapărat trebuincioase ca să călătorească cineva în ţară la noi, şi ne-am adresat pentru aceasta la d-l Villară [1]) de a căruia bunăvoinţă ne credeam siguri. Se poate înţelege însă mirarea noastră, când el ne răspunse că trebue mai întâiu să ceară voe de mai sus, căci sîntem cam bănuiţi, şi poate să nu fie plăcută întreprinderea noastră. Dându-ne cu aceasta să înţelegem că avem de gând să complotăm vreo răscoală cu paşnicii locuitori ai oltarelor. Ne-am mirat îndestul de o reputaţie usurpată, care am dobândit-o fără să o căutăm, şi aceasta ne-a făcut să gândim, că, dacă libertatea presei ar fi fost ceva mai întinsă, noi am fi putut, fără a atinge guvernul, nici religia, nici morala, să demascăm pe acei ce inventează asemenea calomnii, ce interes găsesc în ele, cât de vătămător e soiul acesta de oameni, ce deosebire există între breasla spionilor şi calomniatorilor neruşinaţi, dintre care cei dintâi se mărginesc a repeta ceea ce aud, şi cum un guvern care îşi cunoaşte interesul şi consultă opinia publică, trebue să trateze pe cei dintâi ; dar pentrucă lucrurile mergeau altfel, aceste reflecţii le-am păstrat pentru noi.

Aşa, iubite cititor, fără să mai aşteptăm deslegarea, ce putea să nu vie, iată-ne într'o frumoasă trăsură (caleaşcă care nu era a noastră), alergând pe drumul cel mare al poştei, traşi sau mai bine târîţi de opt cai ce aveau multă greutate să se târască singuri. — Ar fi de prisos să vorbesc de starea poştiilor ; căci prea puţini sînt care

1) Alecu Villară, om politic important în acel timp. (N. Ed.).

să nu știe de câte ori se desnod ștreangurile, de câte ori se rup hamurile și câți cai rămân pe drum dela o poște până la alta ; întru aceasta nu ni s'a întâmplat nimic mai neobișnuit decât altora ; dar tăcând despre lucrurile obișnuite, nu mă pot opri de a spune în treacăt câteva amănunte care ne-au interesat.

Căpitanul dela a doua poștă, numită Baciul, pe drumul Slatinei, era un om foarte glumeț. El avea vreo zece câini de o grăsime nepilduită, care ne-au primit cu lătrături vrednice de câinii cei mai vestiți în istorie ; contrastul grăsimii lor cu slăbiciunea cailor, din care aduserăm cu noi numai cinci, ne făcu să întrebăm pricina, căci bănuiam că poate căpitanul, abuzând de puterea sa, împarte la câini nutrimentul ce se cuvine cailor ; dar el, înțelegând cugetarea noastră, intră în odaie fără să răspundă, și ieși îndată încărcat cu o condică : „Cât pentru câini", zise, „știți d-voastră că nu mănâncă fân ; așa mă puteți „crede că i-am îngrășat eu și călătorii ce trec pe aici ; „iar pentru cai, am făcut mai deunăzi un raport la casă, „arătând starea lor și cerând adăogire la hrană ; iată răs„punsul ce am primit". Atunci ne citi un ordin al casei, în care îl dojenea strașnic pentru cererea lui și îi poruncea să nu mai dea crezământ la minciunile surugiilor, care se silesc să-i dovedească, pentru interesul lor, că sînt caii slabi. „Neputând îmbunătăți starea cailor", urmă căpitanul, „mă silesc să îmbunătățesc pe a mea și a câinilor". Și adevărat, după rotunjimea obrazului său, putea judeca cineva că a descoperit pentru aceasta cel mai bun metod. Așa, mulțumiți de conversația lui, îi poftirăm sănătate și plecarăm.

Era cinci ore după amiază : abia avuserăm timp să ajungem la poștia dela Talpa [1]) unde hotărîrăm să petrecem noaptea. Coborându-ne din trăsură, văzurăm două arcuri de triumf, care decorau cele două intrări ale poștei. Această vedere, într'un loc ce poartă un nume faimos, scris cu sângele a două nații puternice, întoarse gândul meu spre timpii trecuți ; îmi închipuiam să sînt în lagărul viteazului împărat, care a spălat rușinea armelor romane și așteptam să văd acvila taberei fluturând

1) Talpa, comună în jud. Vlașca. (N. Ed.).

înaintea triumfătorului [1]). Dar iluziunea nu ţinu mult, căci locuitorii poştei, care n'auziră niciodată vorbind de Daci sau de Romani, îmi spuseră că acele arcuri s'au făcut de curând pentru onor. persoană, ministru de interne, care în adevăr n'a triumfat în contra nimului, dar a bătut pe mulţi surugii, trecând pe acolo, lucru ce făcea tot una după părerea lor. Înşelaţi în iluziile noastre, căutarăm un loc unde să ne putem despăgubi cu somnul ; un umbrar sub care se odihnise strălucita persoană, ne servi spre aceasta. Ne flatam cu speranţa că sub un asemenea acoperiş ne vom odihni mai bine decât am merita ; dar aci încă o amăgire : avurăm curând prilejul să ne încredinţăm că cei mari dorm adesea pe ghimpi ; lighioane de purici ne-au muncit toată noaptea ; socotiam că Decebal şi oştirea lui, ce credea la metempsichosă, au înviat negreşit sub forma acelor insecte, ca să ne pedepsească ; căci nu puteam crede că cercam aceasta din partea armatei lui Traian, care n'ar fi avut niciun interes să-şi facă o glumă din repaosul nostru, pedepsind fără milostivire pe nevinovaţii şi debilii săi strănepoţi.

A doua zi, foarte de dimineaţă, ne grăbirăm a închina arcurile de triumf geniurilor ce triumfaseră de pielea noastră, şi a pleca cu repeziciune, fără măcar a întoarce ochii spre locul de osândă.

Pe la amiază sosirăm la Slatina, oraş vechiu, dar cel mai anevoie de vizitat ce am văzut vreodată. — Risipit pe coastele dealurilor ce-l înconjoară, oraşul înfăţişează o vedere împestriţată, şi poate mulţumi, privit de departe ; însă cele mai multe case, după poziţiunea lor, sînt un fel de baterii, care trebue să le iei cu asalt, în pericol de a-ţi frânge gâtul, dacă din întâmplare vei avea acolo vreun amic, pe care să doreşti a-l vedea.

Pe la anul 1530 trăia în acest oraş un boier anume Vintilă, ce ocupa postul de jude sau judecător, după cum se zicea în idioma părinţilor noştri. — Simtimentele lui religioase şi patriotice erau în genere cunoscute, căci nu era sărbătoare să lipsească el dela biserică şi nu era ocaziune în care să nu declame împotriva tiraniilor lui Moise

1) Traian, la anul 100 după Hristos. Cronicarii difer asupra locului acelei lupte.

I [1]). După moartea acestui din urmă, şi după scurta domnie a lui Vlad IV [2]), care se sfârşi în undele Dâmboviţei, alegătorii prinţilor, ca să înceteze neuniera ce domnea între ei, deteră tronul acelui boier din Slatina, şi Vintilă I fu unul din domnii cei mai tirani şi vărsători de sânge [3]).

In scurtul timp ce zăbovirăm acolo, până să ne aducă caii, văzurăm pe noul Prefect, care trecea în judeţ, ocolit de o ceată întreagă de dorobanţi : tistul sau şeful lor venea în urma trăsurii, ţiind deasupra capului şi înfăţişând fără ruşine orăşenilor vederea unei mobile misterioase, ce da tuturor să înţeleagă că d-l cârmuitor este supus la slăbiciuni, care îl apucă adeseori în mijlocul târgului.

Acum eram aproape de România mică. Această parte a ţării e cea mai bogată în suvenire istorice ; mânăstirile ei, pădurile, munţii, râurile ce o adapă, toate poartă un caracter de sălbăticiune şi de mărime. Cântecele haiducilor, tradiţiile populare, costumul pitoresc al pandurilor, toate arată un popor născut pentru arme şi demn de a le purta. Valoroşii Buzeşti, nobili cavaleri ai patriei şi ai libertăţii ; preotul Farcaş, general al Românilor ; bătrânul Manta, banul Craiovei, spaima Tătarilor, şi amicul lui Mihai Viteazul ; şi însuşi acel Mihai, fala oştirilor şi eroul Creştinătăţii, sunt fii ai acestui pământ.

Impacienţi dar de a vizita teatrul atâtor întâmplări mari, a vedea locul naşterii atâtor bărbaţi demni de comemorare, ne pornirăm curând dela Slatina, şi sosirăm la 7 ore pe marginea Oltului, care în acel loc este de o lăţime ca la 200 picioare. Aci, până să tragă podul, ce se afla de ordinar de cealaltă parte [4]), ne ocuparăm privind un măreţ apus. Soarele, înconjurat de nori vineţi, avea o faţă sângerată şi forma în unde o coloană de aur, ce se părea că iese dintr'un vulcan de flacări. Apoi, când fu aproape de a se ascunde, norii rămaşi deasupră-i, subţi-

1) Moise I, a domnit între 1529—1530. (N. Ed.).
2) Vlad IV, în realitate al VII-lea, zis **Innecatul**, a domnit între 1530—1532). (N. Ed.).
3) Vintilă a domnit sub numele de Vlad VIII, între 1532—1535. (N. Ed.).
4) Până atunci nu se făcuse podul stătător.

indu-se şi întinzându-se ca o pânză de păianjeni, îi formară o diademă strălucită de diferite colori. Valurile, cu o şoaptă înnecată, se sfărâmau de mal, şi tăcerea misterioasă ce domnea împrejur, predispunea sufletul la cugetările melancolice care ne coprinseră, când, după puţin umblet, sosirăm la locul numit Drăgăşani, loc cunoscut de iubitorii petrecerilor pentru dealurile şi calitatea vinurilor, iar de amicii omenirii nefericite pentru moartea atâtor atleţi ai libertăţii Grecilor.

Noaptea ne ascundea vederea obiectelor, dar cerul era limpede, şi stelele scânteietoare păreau a-şi aţinti căutătura spre câmpul de rezbel. Din când în când câte unul din acele focuri, care călătoresc în spaţiu, se desfăcea din tărie, lăsând după dânsul o urmă luminoasă, şi se cobora a vizita batalionul sacru prefăcut în ţărână.

A doua zi cercetarăm cu deamăruntul locul acela: nici o urmă nu arăta că aci a fost începutul luptei pentru libertate: plugul a trecut peste oasele grecilor şi sângele lor nutreşte semănăturile; o singură cruce înnegrită de timp e monumentul ce-l arată locuitorii care au fost martori întâmplărilor de atunci. Simbol al păcii, ea uneşte subt umbra sa pe Turci şi pe Creştini, care se odihnesc împreună în liniştea morţii, marele împăciuitor al patimilor şi sfârşit al luptelor omeneşti.

Am auzit pe mulţi condamnând entuziasmul unui istoric, care pune batalionul dela Drăgăşani în aceeaşi linie cu batalionul Tebanilor, Spartaţilor dela Termopile şi cu garda împărătească dela Vaterlo [1]). Cu toate acestea sînt de părerea lui. Trebue să facă cineva o comparaţie relativă, trebue să judece că o mică oştire rău armată, streină de tot felul de tactică şi având a se lupta în contra unei mulţimi de zece ori mai mare, e tot atât demnă de laudă ca şi acele faimoase batalioane, care în fine n'au făcut alt nimic decât a muri până la unul ca şi cei dela Drăgăşani. Grecia le este datoare onoarea întreprinderii. Cele din urmă strigări ale lor au mişcat munţii Epirului şi inima lui Boţari, şi au făcut să nască soldaţi din fie-

1) **Vaterlo, în loc de Waterloo. (N. Ed.).**

care stâncă. Dar oamenii înțeleg anevoie și râd bucuroși de întreprinderi, al căror sfârșit li se pare chimeric ; numai spiritul libertății urmează un punct luminos prin mulțimea anevoințelor ; numai el singur inspiră curajul a semăna fără a culege ; și acei care mor pentru libertatea unei națiuni sunt demni a trăi în memoria națiunilor.

Puțin mai înainte de valea unde odihnesc jertfele oamenilor, pe marginea unui pod, ne oprirăm la vederea unei jertfe a naturii sau mai bine a întâmplării : acesta era un copil ca de zece ani, născut fără mâini. Mila ce el inspira este amestecată de groază : în locul umărului drept avea un deget de forma degetului celui mare al mâinei, și se slujea de dânsul cu o iuțeală deosebită. Îi aruncarăm un sfanț, pe care îl luă cu gura ; apoi plecându-și puțin capul, îl aruncă după deget ; întinzând piciorul apucă pâinea ce-i deterăm și fără cea mai mică greutate o duse la gură. In poziția ce avea atunci și după furia cu care mușca din pâine, semăna mai mult cu o fiară sălbatică sau cu o pasăre carnivoră decât ființă cuvântătoare. In staturi, unde mijloacele iartă a avea instituturi pentru asemenea oameni nedreptățiți de natură, acest nenorocit și-ar ține vieața învățând vreun meșteșug potrivit facultăților ce-i mai rămân ; dar, acolo unde se afla, era în pericol a muri de foame și de frig, dacă sătenii dimprejur nu ar fi îngrijit de hrana lui.

In aceeași zi sosirăm la Ocnele Mari [1]), unde fuserăm primiți și tratați ca niște mari prinți, mulțumită d-lui Oteteleșeanu, care ținea acele ocne și cu care uitasem să spui că veniserăm până acolo. Două zile am întrebuințat a vizita locurile și munții dimprejur. Pe vârful lor se văd două mici schituri : unul făcut de spătarul Mihai Cantacuzino și numit Titireciu, spre mulțumire că în timpul fugei sale în Transilvania, pe la 1677, s'a ascuns câteva zile în acele păduri și a scăpat de sateliții ce Duca Vodă pornise după dânsul, și pentrucă luaseră sfârșit nenorocirile familiei sale ; iar celălalt schit, mult mai nou, s'a clădit de un călugăr, al cărui nume nu l-am găsit.

Ion Ghica, încântat atât de maniera cât și de frumu-

1) Ocnele Mari la Râmnicul-Vâlcii.

seţea cămărăşiţei, i-a făcut pe ascuns portretul. E de prisos să laud talentul pictorului ; vă spui numai că, după ce mi-a arătat portretul, zicându-mi că este femeia cămăraşului, pe care o vedeam în tot ceasul, m'am încredinţat că amicul meu este un mare politic, un bun matematic, un bun mineralog, în sfârşit că este orice alt afară de pictor.

După aceasta, ca să nu lăsăm nimic nevăzut, ne coborârăm în ocnă, care e de o adâncime ca de 30 stânjeni [1]). Se auzise că guvernul avea de gând să ne-o dea drept lăcaş, cu prilejul unui complot chimeric, şi îmi aduc aminte că această idee era atât de întemeiată, încât mulţi cari nu mă văzuseră pe afară, se mirau când mă întâlneau, şi în mirarea lor aveau un aer care părea a zice : ce păcat că nu sînteţi acolo ! Aşa nu vrurăm să pierdem ocazia de a face cunoştinţa unei mine, atât de triste pentru cei cari o locuesc şi atât de profitabilă pentru d-nul Otetelesşeanu, care o exploatează.

După aceasta, ne adunarăm în formă de tribunal ca să cercetăm reclamaţia unui ciobănaş, care se plângea că l-a lăsat femeea sa. Făcând toate protestaţiile de buna sa purtare în timpul unei scurte căsătorii, conchidea zicând că trebue să se îndatoreze femeia a veni să locuiască cu dânsul. — Dar ce vină îţi găseşte ? îl întrebarăm. — Nici o vină alta decât că nu mă mai va şi că s'a împlinit sorcul. — Dar ce soroc ? — Pentru că, să vedeţi D-voastră, noi ne luaserăm cu învoială să trăim împreună doi ani, şi, de ne-o plăcea, să mai trăim ; acum, pentru că ei nu-i mai place, zice că s'a împlinit sorocul ; dar eu ştiu bine că mai este o lună ; şi am făcut cu dânsa cheltueli de care trebue să mă despăgubesc. — Preotului care v'a cununat spusu-i-aţi învoiala ? — Ba nu ; pentru că, să vedeţi D-voastră, nu ne-a cununat nici un preot, numai după ce am făcut vorba între noi, Ilinca s'a mutat acasă la mine.

O asemenea demoralizaţie sau *fourierism*, în mijlocul munţilor şi la oameni cari n'au nici o idee de *Fourier*, ne-a

1) Până atunci mina nu era sistematică şi te coborai într'însa cu frânghia.

făcut să ne gândim mult la starea civilizaţiei noastre. Dar aceasta nu fu singura distracţie ce avurăm acolo.

Între micii funcţionari ce veniră să se închine înaintea d-lui Oteteleşeanu, era unul îmbrăcat boiereşte, şi, după aerul său de mândrie, părea a se socoti mai presus decât toţi ceilalţi. Întrebând despre dânsul aflarăm că se numeşte Banul Nicolae şi că mândria lui nu este neîntemeiată, căci este, sau a fost aproape să fie, *Ban Mare*. Împrejurarea urmează astfel: el avea amiciţie cu un beilicciu [1]) turc; protectorul acestui turc, ajutat de desele revoluţii ale saraiului, devenì vizir, şi protejatul, mare hasnatar; atunci Nicolae al nostru, mergând cu unt şi cu miere la Constantinopol, rugă pe amicul său să facă ceva pentru dânsul, şi acesta îl recomandă bucuros Marelui Vizir. Nicolae dar se învrednici a săruta poala acelui înalt funcţionar, care, în consideraţia favoritului său, îl întrebă ce post este mai mare în ţară. — Domn, răspunse Nicolae. — Ştiu, zise vizirul, dar Domn nu pot să te fac, căci cel de acum este sprijinit de mai multe puteri: spune-mi însă, după Domn, cine este mai mare la voi? — Mitropolitul. — Mitropolit să fii *bre!* — Să mă ierţi, înălţimea ta, dar acesta este un rang bisericesc şi trebue să fie cinevà călugăr şi să treacă prin toate treptele; apoi să fie consacrat de Patriarh. — Nu strică nimic; trimiţ eu la Patriarh să le facă toate acestea într'o zi. — Dar aceasta ar fi împotriva religiei noastre. — Spune dar rangul mirenesc cel mai mare. — Acest rang este *Ban*. — Ei bine, Ban să fii! — Atunci porunci de aduseră un caftan de postav roşu, cu care îmbrăcă pe Nicolae; apoi îi dete o scrisoare de recomandaţie către Prinţul Caragea. Sosind în Bucureşti, Nicolae duse scrisoarea la Prinţul, care, după citirea ei prin dragoman, îi propuse să-l facă Serdar şi Vătaf de plaiu; dar el răspunse că nu poate primì nimic mai jos de Bănie. In zadar i-au dat să înţeleagă că aceasta este împotriva legilor ţării, că e peste putinţă. Nicolae nu se îndupleca. Aşa, Domnul, supărându-se ordonă să-l aşeze într'o căruţă de *poştie*, şi-l pornì la o mânăstire; iar vizirului îi răspunse că recomandatul său este un hain

1) **Beilicciu**: agent care încasează dări pentru Domn. (N. Ed.).

şi nemulţumitor către Inalta Poartă, pentru care s'a şi pedepsit.

Sînt 190 de ani de când într'o seară de toamnă ploioasă şi friguroasă, trei călăreţi urmaţi fiecare de câte o slugă intrau în strâmtoarea acestor stânci. Pătrunşi de ploae până la oase şi sfâşiind cu pintenii coastele obositilor armăsari, ei aruncau în urmă-le căutături speriate, se păreau a fugi de o mare primejdie. Sosind la locul unde este azi mina, o luară în stânga pe muche şi se înfundară în desimea cea mai întunecată a pădurii.

— Să ne oprim aici, zise unul dintr'înşii, care se părea mai în vârstă ; caii nu sînt în stare să ne mai ducă, al meu a căzut de tot ; apoi pe ăst întuneric, necunoscând bine drumurile, poate să cădem în vreo prăpastie.

— Prea bine, răspunse cel mai june ; eu însă nu sînt liniştit până nu vom pune piciorul pe hotarul Transilvaniei ; mi-e teamă în tot minutul să n'aud umbletul sateliţilor lui Duca ; dar în sfârşit nu putem face altfel.

Atunci descălecară toţi şi, legând caii de copaci, se trântiră pe iarbă, cu capetele rezemate de buturugi, şi înfăşuraţi în ghebele ce le slujeau de mantale. — E frig aici, zise cel mai june. — Şi căpătâiul meu nu e nici de cum moale, adăogă cel de al doilea. — Căpătâiul tău, Matei, este mai moale decât acela ce îl avu la Znagov nenorocitul nostru tată, răspunse cel mai mare ; şi ţie, George, trebue să-ţi fie mult mai cald decât în temniţa lui Gr. Ghica, sau în acea care ne prăgătia câinele de Duca. In adevăr, fraţilor, când mă gândesc la relele ce a suferit familia noastră pe nedreptate, îmi vine să crez că este o ursită care goneşte neîncetat pe unele familii. — Asta poate să fie, zise Matei, dar când vei cerceta mai de aproape, găseşti că unele le păţim pe dreptate. Tatăl nostru care a fost om bun şi drept, a făcut ţării un rău cum nu putea cel mai mare vrăjmaş ; i-a dat un domn care a lăsat-o în sapă de lemn, care a intrigat chiar în potriva tată-său şi l-a defăimat ca să-l scoaţă din domnie, şi care a plătit făcătorului său de bine cu moarte. Fratele nostru Drăghici mijlocì asemenea pentru un alt tâlhar, şi plata îi fu tot aceeaşi : în sfârşit, nelegiuitul Duca este dator domnia iar unuia din familia noastră, şi de aceea noi

acum fugim în țări streine și ne ascundem în pustietăți ca niște făcători de rele.

In astfel de convorbire petrecură acei trei oameni o noapte turburată, deschizând urechea la orice sgomot și ascultând cu bătae de inimă șoapta vântului printre frunze.

Incă nu se luminase de ziuă și ei erau călări pe potecile cele mai ascunse ale munților. Norocirea îi ajută de astă dată și ajunseră la hotar, de unde intrară în Transilvania. După câtva timp soarta familiei lor și a țării luă o față zâmbitoare, subt domnia lui Șerban II, și spătarul Mihai Cantacuzino, ce se întorsese cu frații săi, zidi schitul Titireciu în locul unde au petrecut noaptea în vremea nevoii.

După o ședere de două zile într'un loc unde ne aflam foarte bine și unde am fi putut zăbovi mai mult, plecarăm într'un după prânz, și petrecând noaptea în orașul Râmnicu-Vâlcei, a doua zi ne pornirăm la mânăstiri, după ce ne luarăm adio dela d-l Oteteleșeanu, cu care veniserăm până acolo, dela caleașca d-sale, dela dulcețile d-sale, în fine dela toate bunurile cari fac viața materială, pentru care făcuserăm un drum de ocol, ce trebue să fi obosit pe cititor mai mult decât pe noi.

COZIA

Ca la trei ore departe de Râmnic, pe un braț de pământ ce din poalele Carpaților se întinde deasupra Oltului, este zidită Cozia. Ca operă de architectură, mânăstirea aceasta nu diferă întru nimic de cele mai multe. Numai numele fondatorului deșteaptă niște suveniri mărețe, nutrite încă de sgomotul valurilor, care udă înaltele ziduri și se închină în treacăt țărânei eroilor. De cealaltă parte a râului, un șir de munți acoperiți de arbori, formează mânăstirii o statornică barieră, care o apără despre răsărit și oprește razele soarelui de a turbura fără timp repausul

părinţilor. Oltul, în măreţele lui capriţii, aci desfăşură cu fală undele sale, acì strecurându-se ca un şarpe printre două stânci, ce se par a se împreuna ca să-i închiză drumul, îşi răsbună prin urlete sălbatece de strâmtorirea ce suferă, şi spărgându-se cu furie de pietroasele lor temelii, pare a le ameninţa că, ajutat de timp, va surpa odată culmea şi trufia lor.

In cea d'intâi intrare, la uşa bisericii, este un tron de piatră, şi vulturul cu două capete ţine de-asupra-i coroană regală. In acel tron spun că se odihnea Mircea, care se află picturat în întrul bisericii, june încă, după cum era când a fundat-o [1]). Statura lui e de mijloc, chipul blând şi voios, ochii mari şi albaştri, părul castaniu blond şi buclat. O parte din îmbrăcămintea lui e vechiul costum al cavalerilor cruciaţi ; veştmânt scurt şi spată, călţuni şi culţi, la genunchi are cusuţi în fir vulturi cu două capete, pe deasupra poartă mantie roşie cu mărginară de aur şi pe cap o coroană. Valorosul domn este înmormântat în biserică, în cea dintâi intrare ; două mari pietre acoper mormântul. Inscripţiunea uneia a început a se şterge, încât abia poţi descifra câte-va cuvinte şi numele Mircea, iar pe cealaltă se citesc deslusit aceste cuvinte : *„Aici „odihneşte Maica Teofana călugăriţa cu fie-sa Doamna „Florica şi fiul său Nicolae Vodă, leat 1625"*. Descoperire neaşteptată şi plăcută ! Familia lui Mihaiu Viteazul în acelaşi mormânt cu bătrânul Mircea ! Deşi o istorie zice că Doamna Florica a murit în sclavie la Hanul Tătăresc, căruia se trimesese în dar de Sigismund Bathori în urma bătăliei dela Guruslău, dar se vede că, sau Mihaiu însuşi a reuşit s'o scape cu promisiuni trimise Hanului prin deputaţii săi, sau că Radul Şerban I, moştenitorul tronului, şi boierii ţării, au liberat-o cu dare de bani, crezând că este o desonoare generală să se afle în mâinile Tătarilor familia unui astfel de om. Cât pentru maica lui, Teodora, pe care în anul 1599, în timpul cutezătoarei espediţii în Transilvania, o trimesese spre siguranţă la Cozia, este de crezut că, amărîtă de moartea dureroasă şi timpurie a fiului său, după care ea mai trăi doi ani, a

1) La 1386.

îmbrăţişat viaţa călugărească şi s'a înmormântat acolo lângă un principe de aceeaşi familie şi valoros ca şi fiul său.

Acî se păstrează asemenea comemorarea acelui principe religios, amic al S-tului Nifon şi cel mai fanatic fundator de biserici.

Am văzut cu părere de rău că, pentru o mânăstire cu venit de 4 sau 500.000 lei, Cozia nu era îndestul de bine ţinută ; picături de ploae şi-au lăsat urmele pe pereţii camerelor celor mai bune şi lumina zilei spera să intre curând în biserică prin locurile cele mai oprite. Părintele Ipolit, economul, care după cunoştinţele sale ni s'a părut demn de postul ce ocupă, ne spuse că aceasta nu este culpa egumenilor din diferite timpuri, şi spre dovadă ne încredinţă că unii dintr'înşii au murit săraci ca *Aristid cel drept*. Aceasta însă nu oprea banii mânăstirii de a se cheltui, căci părinţii egumeni, spre a se ţine în posturile lor, erau nevoiţi adesea-ori să dea sume mari la unele persoane. Intrebarăm de ce cuvioşii părinţi nu-şi dau demisia din egumenie, când li se cerea să întrebuinţeze rău venitul bisericii ? Dar o asemenea abnegaţie de sine se păru ca un lucru peste putinţă părintelui Ipolit, şi ca să ne încredinţeze că astfel merg lucrurile lumii, ne zise cu cea mai profundă umilinţă : „Veţi vedea d-voastră şi cele„lalte mânăstiri, dar credeţi că, dacă la noi pică, la Bistriţa „plouă". Nemulţumiţi de această raţiune, eram să răspundem prin mai multe moralităţi, când ne aruncarăm ochii la un aruncător de apă plin de cei mai frumoşi păstrăvi, care jucând şi sărind se părea că protestau în contra imprudentelor noastre cuvinte. Această vedere ne pătrunse până în suflet, opri nemulţumirea pe buzele murmurătorilor şi împăcă spiritul cu starea lucrurilor de acum.

După un prânz de acelea ce nu se şterg uşor din memorie, ne aruncarăm într'o luntre, însoţiţi de un june călugăr, şi trecurăm pe malul din dreapta, ca să vizităm un metoh al Coziei, numit Ovedenia, ce se află pe coasta muntelui în desimea pădurii. După ce mergi câtva pe marginea râului, te sui pe un fel de galerie tăiată în piatră, care negreşit face parte din drumul Romanilor ;

apoi o scară cu câteva trepte iarăşi de piatră facilitează suirea pe o măreaţă terasă, spânzurată ca printr'un farmec d'asupra abisului. Aci sînt stâncile ce, privite din foişorul mânăstirii, se par a se împreuna ca să oprească Oltul. La spatele terasei, pe culmea muntelui, se văd rămăşiţele unei zidiri ce se numeşte „Turnul lui Traian", loc de observare demn de acei oameni, în care toate erau mari, virtuţi ca şi crime.

Ca să vorbim ceva cu călugărul ce ne însoţea, îl întrebarăm ce mână puternică a făcut acel drum ?

— Traian, ne răspunse el. Până acì foarte bine ; dar noi adăogarăm : şi în ce timp ? — In timpul când se bătea cu Mircea. — Dar Mircea a trăit cu o mie de ani mai în urmă ! — Aceasta nu face nimic, Dumnezeu a putut să învieze pe Traian. Aci părintele ne lăsă fără cuvânt, căci, deşì se vedea uşurel în istorie, dar era bine întemeiat în credinţă, şi în contra minunilor noi nu ne puteam pune. Adevărat, ar fi frumos lucru să învieze câţiva domnitori cari au fost apărătorii naţiunii, dar ia închipuiţi-vă pe Ţepeş şi alţi asemenea lui ieşind din pământ ca să ne măcelărească. Sînt încredinţat că ne-ar socotì oameni fără de gust şi că n'ar lăsa să se piarză astfel datinele strămoşeşti.

Ne trebuì mai mult de o oră până să ajungem la Ovedenia, mic schit locuit de vre-o zece călugări şi fundat de Mitropolitul Varlaam [1]) pe la anul 1675, în timpul domniei lui Duca-Vodă. Părinţii, în buna lor voinţă de a ne arăta tot ce au mai interesant, ne duseră la două chiliuţe făcute în piatră, cari, în termeni bisericeşti se numesc *peşteri ;* una din ele, încă neterminată, se lucrează cu cheltuiala unui boier din Râmnic. Am făcut observaţie părinţilor că, cu 600 de lei, ce ziceau că s'au cheltuit la dânsa, putea acel boier să facă 5 sau 6 camere, când în chilia de piatră abia te poţi învârti. Dar opinia părinţilor era cu totul contrarie ; ei considerau scobitura în piatră ca cea mai completă probă de cuviosie şi cel mai mare serviciu ce poate cineva să facă lui Dumnezeu. Cu un cuvânt, un om care face o peşteră, oricum ar fi trăit în

1) Mitropolitul Varlaam a păstorit între anii 1673—1679. (N. Ed.).

lumea aceasta, este sigur că va fi mântuit în cea viitoare. Aceste cuvinte semănau zise ca să ne îndemne şi pe noi la asemenea faptă ; dar din nefericire ne lipsiau şi mijloace şi voinţa de a pune în lucrare îndemnul. Ca să nu fim însă crezuţi de eretici, dederăm ceva părinţilor ca să ne comemoreze. — „Aveţi şi ceva morţi" ne întrebară. — „Avem, dar pentrucă au murit de mult, i-au comemorat „alţi preoţi". „Asta nu face nimic ; noi aici n'avem nicio „treabă şi putem să ne rugăm pentru dânşii".

Acum era târziu ca să mai pierdem timpul în vorbe ; luarăm dar binecuvântarea părinţilor, promiţându-le a cugeta mai serios la fundarea unei peşteri, şi ne întoarserăm la mânăstire.

Ziua începuse a se ascunde după munţii dela apus, mai luminând încă puţin culmile cele din faţă. Apropierea serei da obiectelor colore fantastice şi deştepta nenumăratele voci ale singurătăţii. Hotărîţi a pleca a doua zi dela Cozia, ne mai suirăm odată în foişorul ce dă asupra Oltului ; de acolo preumblarăm căutătura noastră pe deşertele-i ţărmuri, şi, îndeplinind lipsa talentului cu entuziasmul pentru gloria naţională, plătirăm un tribut de laude meritate valorosului Mircea, prin poezia intitulată *Umbra lui Mircea sau o seară la Cozia.*

MÂNĂSTIREA DINTR'UN LEMN

Mulţumiţi de buna petrecere dela Cozia, ne pornirăm de acolo în dispoziţiile cele mai bune, şi, întorcându-ne prin Râmnic, luarăm drumul mânăstirii Dintr'un lemn, care este în depărtare ca la două poşte dela cea dintâiu mânăstire. Depărtându-ne de oraş şi lăsând Oltul în stânga noastră, perspectiva luă altă faţă. Acum n'avem a mai vedea nici munţi înalţi, nici ape măreţe. Râuri multe, dar mici, care curg în deosebite direcţii, care aci se împreună, aci se despart şi se întâlnesc iară, ca să intre deodată în râul cel mare ; dealuri, în proporţia apelor, dar împodobite de crânguri frumoase ; în sfârşit,

toate mici, dar toate cochete şi elegante: iată ce întâlneşti dela Cozia până la mânăstirea Dintr'un-lemn, aşezată asemenea în marginea unui deal.

Ca să luăm lucrurile pe rând, trebue mai întâi să vorbim de tradiţia ce se păstrează asupra zidirii acestei mânăstiri.

Cu vreo treizeci de ani înainte de a se zidì biserica, un cioban îşi avea stâna în locul acela pe coasta dealului. Intr'o noapte i se înfăţişă în vis Maica Mântuitorului, poruncindu-i să taie stejarul cel mare ce era lângă stână. Ciobanul însă nu socotì de cuviinţă a se ostenì să execute porunca; dar visul se repetă în mai multe rânduri, ameninţându-l cu pedepse, care îl făcură să se arăte ascultător. Abia lovi de câteva ori cu securea, şi copaciul ce era sec căzu. In mijlocul lui se găsì o icoană, pe care ciobanul o aduse la biserica satului; dar noaptea, aceeaşi viziune i se arătă, poruncindu-i să facă biserică în locul unde a fost copaciul; ducându-se la acel loc, găsì iarăşi icoana ce dispăruse din biserică. Atunci, ajutat de tovarăşii săi, ciobanul făcu o bisericuţă de lemn, ce se vede încă pe deal din susul mănăstirei; pe rădăcina stejarului este zidit oltarul, şi multe minuni s'au făcut de către icoana aceea...

Mai în jos de biserica de lemn, este un alt stejar vechiu, nepot al celui tăiat, fiindcă se trage din rădăcinile lui; acesta asemenea face minuni, întocmai ca răposatul unchiul său; între altele este una de care stariţa şi celelalte maici ne-au încredinţat. Ele spun, dar, că, în timpul ocupaţiei turceşti, pe la 1822, unul dintre ei, având trebuinţă de lemne, a voit să-şi facă provizie din copaciul cel sfânt. In zadar i s'a zis că aceasta este o nelegiuire grozavă, Turcul, care nu-şi aducea aminte să i se fi citit în Coran asemenea lucruri, s'apucă de tăiat; dar la cea d'intâiu lovitură, toporul îi sări din mâini şi el căzu mort. Căpetenia Musulmanilor, ca să răzbune nenorocirea mortului, îndatoră pe maice de-l plătiră cu trei sute lei, căci, deşi era bine încredinţat că nu l-au tăiat ele, dar zicea că astfel o cere dreptatea, fiindcă copaciul este al mânăstirii.

Cel puțin de această minune nu ne puturăm îndoi, căci toate maicele țineau minte că au plătit bani.

La sosirea noastră acolo, găsirăm patru dame Craiovence, cari făcură sfântul pelerinaj pentru deosebite pricini. Am avut plăcerea a le însoți la vizita ce au dat minunatului stejar, din care, cu multă devoție, au rupt câteva frunze, s'au închinat, le-au sărutat, și le-au băgat în sân.

Mateiu Basarab, prinț religios, ca cei mai mulți din timpii vechi, auzind de aflarea icoanei de care vorbirăm, fondă, pe la anul 1640, în poalele dealului, în josul bisericii de lemn, o frumoasă biserică, în care se vede că icoana a primit să fie mutată. Devoția credincioșilor, și mai ales a femeilor credincioase, a împodobit cu cercei de smaranduri, coleturi și diademe scumpe, această veche icoană, îmbrăcată peste tot în argint de Logofătul C. Câmpineanu.

Inlăuntrul bisericii, în dreapta, se vede un mormânt, a cărui inscripție abia se citește : pe piatră, la cap, este săpată o cunună, în ea vulturul, și de amândouă părțile câte un cheruvim. Acest mormânt este al familiei tale, viteazule Șerban, prinț demn a te odihni în sfântul lăcaș zidit de Mateiu Basarab. Timpul și oamenii ți-au lipsit pentru liberarea noastră, dar Românii îți vor fi totdeauna recunoscători pentru bunele tale cugetări ; tu știai că luminile și învățătura, vrăjmași ai tiraniei, sînt prieteni și reazăm ai prinților celor buni. Ocolit de învățați străini, onorând și încurajând pe ai țării tale, introducând artele și întemeiând școale pentru educația publică, tu ai vrut să formezi cetățeni, și ai fost din micul număr de prinți începători ai civilizației și fala noroadelor. Odihnește în pace, măreață umbră, ocolită ca de atâtea diademe de suvenirile faptelor tale ; și, când bolta bisericii răsună de gloria Dumnezeirii, când credincioșii își fac rugăciunea în limba părinților noștri, când înțelegem aceea ce vrem și aceea ce zicem, gândește atuncea cu mulțumire că numele tău ne va fi totdeauna scump, pe câtă vreme vom fi Români și vom avea o limbă.

Mânăstirea are un aer de veselie, și se ține în starea cea mai bună, în curățenia cea mai plăcută. Aceasta face

onoare stariţei de acum şi dovedeşte că femeile au pentru îngrijirea casnică un dar deosebit, la care bărbaţii sau nu vor, sau nu pot a ajunge. Acolo locuesc vreo nouăzeci de maici, şi eu nu îndemn pe nimeni să le viziteze, de voieşte a-şi mântui sufletul; multe din ele sînt june, multe încă copile, cari nu ştiu nici cum, nici pentru ce se află acolo.

Ar fi de trebuinţă să ridice cineva glasul împotriva nedreptului obiceiu de a închina la slujba lui Dumnezeu nişte fiinţe a căror judecată încă slabă, nici ştie preţul mărimea îndatoririlor, nici poate avea libertatea alegerii; cu cât mai ales de vom zice că multe sînt silite de părinţii lor să îmbrăţişeze această viaţă! Oare pentru greşalele ce pot face şi păcatele în care pot cădea, cine trebue să răspundă, ele, sau părinţii? Când în ochii acoperiţi de vălul fecioriei arde focul dorinţelor, când sub rasa călugărească bate o inimă fierbinte, oare sînt ele de osândit dacă, în loc de rugăciuni sfinte, de cugetări cereşti, duc la oltar suspinuri înnecate şi patimi osândite? A fi primite acolo femeile, care, desgustate de lume şi de nenorociri, îşi aleg azilul acesta ca liman de scăpare, sau acelea ce au o aplecare hotărîtă pentru viaţa din mânăstiri, nimic mai bun; pentru aceea s'au înzestrat de fondatorii lor cu dări şi venituri; dar ca un tată, spre a-şi împuţina cheltuelile, spre a scăpa de grijile înzestrării, să sacrifice pe una din fiicele sale ca să norocească pe alta, aceasta mi se pare a păcătui de o potrivă înaintea oamenilor şi înaintea lui Dumnezeu. Multe nenorociri, ca să nu zic crime, s'au întâmplat din pricina acestui necreştinesc obiceiu.

Un boier bătrân, cu care vorbeam despre aceste lucruri, îmi dete un manuscris, în care citii următoarea nuvelă, ce mi se păru a merita să fie cunoscută şi pe care o înserai aici, modificând puţin stilul manuscrisului, ce era anevoe de înţeles.

FRAGMENT DINTR'O NUVELĂ INTITULATĂ „CĂLUGĂRIŢA"

„Aceasta era în timpul domniei fericitului, sau ca să zic mai bine, a nenorocitului Prinţ Constantin Brâncoveanul, pe care l-am cunoscut în vieaţă şi l-am plâns după moarte.

„Să ne aducem puţin aminte de puterea familiei lui, de nenumăratele lui bogăţii, de dulceţile unei lungi vieţi pline de desfătări şi vom mărturisi că soarta nu putea face nimic mai mult pentru un Cris [1]) modern. Apoi să ne întoarcem cu gândul în capitala Sultanilor la leatul 1714; să vedem un bătrân cu o fizionomie măreaţă, cu barba lungă, cu părul alb, ce îi cădea în plete pe umeri, înaintând către locul osândei, ocolit de fiii şi de nepoţii săi; să vedem capetele acelor copii căzând câte unul, unul înaintea bătrânului şi sângele lor stropind hainele nenorocitului tată, martur deznădăjduit al sfârşitului lor; să-l vedem în minutul morţii, aruncând o dureroasă privire asupra celui din urmă copil care-i mai rămăsese, îmbrăţişându-l cu cea din urmă îmbrăţişare şi întinzând capul la satârul gealatului; să le vedem acestea şi vom zice cu un filosof: „Nu ferici pe nimeni înaintea sfârşitului!" Dar curagiul cu care ştiu a muri şi statornicia ce avu în religia sa fură demne de un vechiu creştin şi spălară o crimă [2]).

„Familia Corbenilor era una din cele mai însemnate sub domnia acestui Prinţ, şi soţia marelui logofăt Corbeanu, pe lângă o bunătate naturală, avea acea aplecare la faceri de bine, care o dobândise în societatea prinţeselor Brâncovence; pentru biserici mai ales, nici un sacrificiu nu i se părea mare, şi toată părerea de rău îi era că nu poate să închine la mânăstiri atâtea moşii câte ar fi dorit. Locul de întâlnire al călugăriţelor din toate

1) Cris pentru Cressus. (N. Ed.).

2) Se zice că C. Brâncoveanul a fost unul din pricinuitorii morţii unchiului său Şerban II.

părţile era casa sa, sigure fiind că vor găsi acolo tot ajutorul şi înlesnirile de care ar avea trebuinţă.

„Două fete şi un băiat compuneau această familie ; fata cea mai mare, Elena, în vârstă de 17 ani, era nu numai frumoasă, nu numai că moştenise calităţile sufleteşti ale mumei, dar se afla încă împodobită cu învăţătura câtă se putea dobândi pe acele vremi. Mulţi juni s'ar fi socotit norociţi să o ia de soţie ; dar atunci zestrea nu era cea dintâi condiţie a căsătoriei, şi ei ar fi vrut mai întâiu să se încredinţeze de pot fi plăcuţi, — lucru cam anevoe într'o epocă, când adunările erau rare şi când fetele, departe de închinăciunile cele viclene şi interesate ale bărbaţilor, n'aveau altă societate decât a mumelor sau a tovarăşelor de copilărie.

„Apoi, cum prin toate aceste greutăţi junele Leurdeanu găsi prilej a face pe Elena să gândească la dânsul, acesta este secretul amorului, şi îl cunosc toţi aceia care au iubit vreodată. El nu era mai frumos decât ceilalţi juni, dar se deosibia din mulţimea lor prin nişte sentimente romantice şi un caracter cavaleresc, daruri deopotrivă preţuite de femei ; cel dintâi, pentru că răspunde la vieaţa lor de iluzii, şi cel de al doilea, pentru că femeile, neputând dobândi singure gloria, iubesc chiar umbra ei în aceia cari o au sau cari se par vrednici a o avea ; şi junele amorez se purtase ca un brav în bătălia din 21 August 1690, bătălie în care Românii câştigară o biruinţă strălucită asupra Nemţilor [1]).

„Apoi, afară de aceste cuvinte, poate că Leurdeanu avea facultatea a iubi mai mult decât alţii ; poate că pătrunderea femeiască descoperise în el o inimă tânără şi neprefăcută. Adevărat, în adunări el niciodată nu pomenea numele Elenei, ba încă se părea a cerca un fel de supărare şi mânie când auzea pe alţii numărând frumuseţile ei ; dar pentru acel ce s'ar fi interesat să-i afle secretul, chiar purtarea aceasta ar fi fost o dovadă. Or cum ar fi, însă, Elena auzise vorbind de dânsul ; îl văzuse de câteva ori călare în parada domnească, ba chiar în casa părinţilor săi, unde însoţea câte odată pe tatăl său la zile

1) Este vorba de luptele Turcilor contra Austriacilor, la care participă şi Brâncoveanu cu oştirea sa. (N. Ed.).

de vizită, şi atâta a fost destul ca să-l judece demn de iubirea sa.

„Înţelegerea lor se urma de mai multă vreme şi acum hotărîseră ca el să trimiţă pe tatăl său a o cere formal în căsătorie. Toate se puseră la cale pentru aceasta, când o întâmplare neprevăzută le strică planul, cel puţin pentru câtăva vreme.

Doi oameni însemnaţi în istoria lumii atrăgeau atunci interesul şi atenţia. Unul, general mare şi războinic viteaz până la nesocotinţă, destoinic de întreprinderile cele mai îndrăzneţe, natură de fier, fără slăbiciuni şi fără de preget, deştepta acel interes ce-l inspiră gloria în nenorocire. Celalt, viteaz şi înţelept totdeodată, care smulgea în silă de pe ochii supuşilor săi vălul superstiţiei şi al neştiinţii; care prin despotismul cel mai absolut civiliza o naţie sălbatică, insufla un interes obştesc şi esalta spiritele acelora, cari vedeau într'însul un liberator al creştinătăţii [1]). Românii ar fi putut profita de ocazia ce se înfăţişa; dar caracterul cel nehotărît al Prinţului Brâncoveanu şi împotrivirea unor boieri bătrâni zădărniciră toate speranţele.

„Războiul se declarase între Rusia şi Poarta Otomană, din pricina unui Rege odată puternic, care, dispozând mai înainte de mai multe coroane, ajunsese acum să aştepte pe a sa dela mărinimia unei puteri străine [2]). Oştile ruseşti se coborau despre Nord, şi ura şi neunirea domnea între prinţii români.

„In astă stare a lucrurilor, bătrânul Corbeanu plecă la Moldova, însărcinat cu o misie tainică, şi tot în acea vreme muma Elenei căzu într'o boală grea, din care toţi ai să pierduseră speranţa a o putea scăpa. Ea avea puţină încredere în doctoriile omeneşti, şi prin urmare doctorii săi cei mai favoriţi erau călugăriţele, care îi înconjurau patul ziua şi noaptea. Ele îi aduceau toate ajutoarele sufleteşti ce le era prin putinţă, o încredinţau că faptele ei cele bune îi vor dobândi sănătatea şi îi dau despre aceasta mai multe exemple de boale primejdioase tămă-

1) Este desigur vorba de Carol XII, regele Suediei şi de Petru cel Mare, ţarul Rusiei. (N. Ed.).

2) E vorba de Stanislas Licinski (1677—1766) care a domnit în Polonia şi a fost socrul lui Ludovic XV. (N. Ed.).

duite prin credinţă: cuvinte negreşit mângâitoare şi drepte, căci nimic nu este cu neputinţă la Dumnezeul puterilor, care când va îşi întinde mâna şi ne opreşte pe marginea mormântului. Dar ele îi mai spuseră că mulţi şi-au câştigat tămăduirea închinând călugăriei câte unul din copiii lor, sau pe singurul copil ce au avut, şi sfârşiră povăţuind-o a face asemenea.

„Nimic nu putea fi mai potrivit cu dispoziţiile religioase ale bolnavei. Spiritul ei cel slăbit de suferinţele timpului văzu în această idee cea din urmă ancoră de scăpare. Soarta căzu pe Elena, care, după starea inimii ei, nici dorea o asemenea onoare, nici era demnă de dânsa; dar jurământul se făcuse şi sacrificiul trebuia să se împlinească.

„Boala începuse a merge spre bine şi Logofătul Corbeanu se întorsese dela Moldova. Acesta era timpul dorit de amorezi. Dar vai! Durerea trebuia să fie cu atât mai mare, cu cât era mai neaşteptată. Nu fu cu greu Doamnei Corbencii să înduplece pe bărbatul său la ceeace hotărîse în lipsă-i.

„Deşi el nu era atât de stăpânit de fanatismul religiei, dar vedea în împuţinarea copiilor un mijloc de a asigura moştenitorului său o avere mai însemnată şi a scăpa de o înzestrare, ce din zi în zi se apropia. Acum trebuiră să spue fiicei lor ceeace i se găteşte. Sărmana copilă nu ştia încă nimic de hotărîrea părinţilor, ea se afla gândind totdeauna la iubitul ei şi închipuindu-şi ziua aceea când va îmbrăca hainele de mireasă şi când unirea lor se va consfinţi de binecuvântarea părinţilor.

— „Fata mea, îi zise tatăl său într'o dimineaţă, ştii că maică-ta a fost bolnavă, dar ceeace nu ştii este că, pentru dobândirea sănătăţii, a făgăduit să te închine călugăriei, şi..."

„Abia cuvântul de călugărie izbi urechile fetei, şi gălbeneala ce îi acoperi obrazul ridică tată-său curagiul de a urma. Desnădăjduirea se zugrăvi în ochii săi, suspinurile o înnecară, şi lacrămile făcându-şi loc începură a curge în şiroaie fierbinţi.

— „Trebue să fii mândră de asemenea cinste, urmă mumă-sa, în care zelul pentru religie înneca simţirea

naturii. Ce sînt plăcerile lumi pe lângă plăcerea de a servi lui Dumnezeu? Eu, când eram junǎ m'aş fi lepădat bucuros de lume, dacă părinţii ce mă aveau numai pe mine, mi-ar fi îngăduit. Ştii tu ce noroc poţi să ai? şi de o să înemereşti un bărbat cum trebuie? Apoi, grijile căsniciei, boale de copii şi alte? Numai în mânăstiri poate cineva să scape de ele. Imi aduc aminte de grozăviile de mai înainte, de nenorocirile atâtor familii care s'au risipit prin ţări depărtate, pentrucă unii bărbaţi ţineau cu un Domn, iar alţii cu altul, care, dacă biruia, trebuiau toţi vrăjmaşii lui să scape cu fuga, şi mă îngrozesc când gândesc că acele vremi pot să se întoarcă pentru copiii mei".

„Un şir de asemenea cuvinte ieşiră din gura doamnei Corbencii, ca să facă pe fiica sa să înţeleagă folosul şi trebuinţa unei vieţi liniştite; dar aceasta era ca şi cum ar fi cântat la urechile unui surd. Fata vedea cu un ochi de tot deosebit perspectiva vieţii: în locul grijilor casnice, o fericire fără sfârşit, în locul boalelor, sănătatea, în locul neînţelegerilor, o unire neturburată. Cât pentru espatrieri, nu puteau să se mai întâmple, căci bărbatul său trebuia să ţie totdeauna cu partea cea mai dreaptă, cu domnul cel mai puternic. Ea căzu la picioarele părinţilor şi îi rugă cu cele mai pătrunzătoare cuvinte să-şi schimbe hotărîrea. Ea vru a mărturisi că iubeşte, dar frica îi oprì pe buze taina ce era gata a-i scăpa.

— „Ei bine, îi zise tată-său, du-te numai să vezi cum e pe acolo, să petreci câtăva vreme, şi de nu te vei putea obişnui, ne vom gândi".

„Nenorocita n'avu curajul a se împotrivì mai mult, şi mumă-sa îi vestì că trebue să se gătească ca a doua zi să plece împreună.

„Nici o altă idee de mântuire nu se înfăţişa Elenei; numai supunerea putea să-i folosească; vorbele cele din urmă ale tată-său îi mai sprijineau oarecum nădejdea. Dar, mai înainte de toate, vru să vază pe iubitul său şi să se consulte cu dânsul.

„Niciodată nu s'a socotit el atât de norocit ca în seara aceea, când Elena îl înştiinţă că-l aşteaptă singură în grădina sa. Până atunci toate întâlnirile lor se urmaseră

de faţă cu doica cea bătrână care o crescuse, şi toate favoarele ce dobândise el până acum se mărginiră în a-i săruta mâna, lucru prea puţin după părerea mea, dar care el îi preţuia mai mult decât orice ar fi putut câştiga dela alte femei.

„Aceasta însă nu-l opri de a-şi face mulţimi de închipuiri plăcute, pe care urmarea Elenei le adeverea oarecum. In bucuria lui, el fu aproape să îmbrăţişeze pe sluga care îi curăţa hainele, sărută căţelul pe care îl bătea altădată şi îl strânse în braţe în cât era aproape să-l sugrume. Acum se credea la sfârşitul dorinţelor, şi cu cea mai adâncă mulţumire zicea în sine: iată cum sînt femeile! nici o rugăciune, nici o dovadă de dragoste nu le scoate din hotărîrea lor; orice greutate le sperie, orice sacrificiu li se pare peste putinţă; dar când nici gândeşti, ideile lor se schimbă şi tot li se pare lesne; poate că ele socotesc că un bine nădăjduit este mai preţios, sau poate vor să arăte că ele nu se înduplecă decât de sineşi, şi că noi sîntem nişte sclavi, cari trebue să aşteptăm buna lor voinţă; oricum, eu sînt un om foarte norocit. Nu că doar până acum mă îndoiam de iubirea ei, dar mai mult e totdeauna mai mult, şi mă asigură în contra temerii ce am câte odată că poate să mi-o ia altul. Să vedem câte ore sînt; afurisite ore... mai am încă câteva... Dar să încep a mă găti; până să mă îmbrac, până să ajung, soseşte şi ora. Părinţii săi nu şed prea mult seara...

„Puţin după aceasta un om se strecură în grădina părinţilor Elenei, pe la un loc ascuns; se vârî sub o boltă de frunze şi acì aşteptă; aşteptă multă vreme, căci în nerăbdarea lui venise cu două ore înaintea celei hotărîte; în sfârşit văzu în întunerec un veşmânt alb, şi Elena intră sub boltă.

— „Sînt două ore de când te aştept", şoptì el.

„Dar fără să-i răspunză la cuvintele acestea: am venit, îi zise ea plângând, să te mai văz odată, mâine mă duc la mânăstire".

— „Ce vorbe sînt astea, vrei să glumeşti; dar nu, mi se pare că plângi..." Se apropie de dânsa, îi luă mâinile, îi văzu lacrămile. — „Pentru Dumnezeu! spune-mi cu-

rând, spune-mi fără zăbavă de ce plângi? ce s'a întâmplat? cine a putut să te mâhnească?"

„Fata îi povesti hotărîrea părinţilor, împotrivirea ce a opus şi neisbutirea sa. El o ascultă în tăcere. O furtună se formă în inima sa: „Nu, tu nu mă iubeşti", strigă el, fără să se gândească că poate îl aude cineva. „Tu nu m'ai iubit niciodată; singură ai cerut-o aceasta dela părinţii tăi, sau cel puţin nu te-ai împotrivit îndestul; ai vrut să scapi de mine; trebuia să le spui că nu eşti liberă, că mă iubeşti, şi că n'au dreptul să-mi ridice vieaţa".

— „Ar fi fost mai rău; tu nu cunoşti pe mumă-mea şi câtă putere au călugăriţele asupră-i: ele au pus-o la cale".

— „Călugăriţele? o să le omor pe toate; dar dacă mă iubeşti, nu trebue să te duci. Să fugim în ceasul acesta".

— „Niciodată, câtă vreme îmi mai rămâne nădejde: tată-meu mi-a făgăduit să mă aducă înapoi".

— „A, acum văz cât te costă să trăeşti fără mine; acum cunosc dragostea ta; bine, du-te, o să auzi de mine, poate că o să mă plângi, dar atuncea o să fie prea târziu..." Fata acum plângea cu amar. — „Eu nădăjduiam să găsesc la tine mângâiere, zicea ea, şi tu îmi îndoeşti durerea..." El îşi cunoscu greşala, căzu în genunchi şi ceru iertare... — „Eleno, Eleno! unde este Elena?" strigă mumă-sa, care se deşteptase şi o căuta.

— „Mă duc, zise fata tremurând şi vrând să alerge la glasul ce o striga. Atunci el se sculă, o apucă în braţe cu furie, cu desperare; buzele lor se întâlniră într'un lung sărutat, părură a-şi vorbi sufletele, frunzele se înfiorară de plăcere, şi cuvântul *pentru totdeauna*, cuvânt al iluziei şi al amorului, fu cel din urmă care ieşi din gurile lor.

„Peste câtăva vreme după aceasta, mai mulţi juni se aflau adunaţi la casa unuia dintr'înşii şi vorbeau de noutăţile zilei şi de împrejurările vremei de atunci, care se păreau a pregăti o altă soartă pentru Români. Doi oameni însemnaţi erau sujetul convorbirii şi atrăgeau interesul şi atenţia generală. Unul, general mare şi războinic viteaz, inspira acel interes ce simte cineva pentru gloria nenorocită; celălalt, totodată viteaz şi înţelept, care smulgea în silă după ochii supuşilor săi vălul superstiţiei

şi al neştiinţei, care prin despotismul cel mai absolut civilizase o naţie sălbatică şi formase un imperiu puternic, inspira un entuziasm general şi ridica spiritele acelora care vedeau într'însul un isbăvitor al Creştinătăţii. Toţi vedeau un folos însemnat pentru ţară în alianţa Prinţului Brâncoveanu cu Petru cel Mare, dar caracterul cel nehotărît al Prinţului şi împotrivirea unor boieri bătrâni inspirau oarecare temere. — „Păcat că nu e şi Leurdeanu între noi, zise unul, sînt sigur că el ar găsi cu cale să ne unim cu Carol XII, favoritul său". — Am băgat de seamă, răspunse altul, că dela o vreme s'a făcut într'însul o schimbare deosebită ; de unde era glumeţ şi vesel, acum este serios şi posomorît ; abia îi scoţi vorba din gură şi se supără de orice ; apoi îşi petrece viaţa la vânătoare, lucru ce nu-l obicinuia ; Dumnezeu să mă ierte, dar crez că este amorezat. Tu, Cupărescule, care îi eşti amic mai intim, ai putea să ne spui ceva". — „Ba, zău, nu ştiu nimic, el are o natură afurisită, îşi păstrează secretul numai pentru dânsul". — „Şi prea bine face, strigară mai mulţi râzând ; când ţi le-ar spune, ai bate toba, cum faci şi pentru ale tale ; când erai amorezat de fata Corbeanului, nu te consultai cu toată lumea ce trebuia să faci ?" — „Bine că sînteţi voi mai buni. Mărturisesc că Elena îmi plăcea, dar acuma s'a isprăvit tot ; săraca fată, vor s'o călugărească cu sila şi am auzit că starița, care este o femee foarte aspră, o maltratează, neputând să o înduplece ; o ţine închisă într'o chilie întunecoasă şi o sperie totdeauna cu iadul şi cu dracii, încât este aproape să-şi piarză mintea ; adevărat, mumă-sa spune în lume că singură a cerut să meargă la mânăstire, că se mulţumeşte prea mult... Dar cine o crede ? Uşa se deschise şi Leurdeanu intră ; el spuse că s'a întors dela vânătoare.

„A doua slujbă a nopţii sau *privegherea* luase sfârşit şi cele din urmă făclii se stinseră în biserica schitului... Mulţimea călugăriţelor se împrăştia în toate părţile pe la chilii ; lungimea veşmintelor şi lungile rase ce se târau pe iarba înaltă a curţilor mânăstirii, care părea a se mişca sub pasurile unor fantome, da acestei scene o faţă fio-

roasă şi mormântală ; lumini se văzură aprinse pe rând în toate odăile, dar peste puţin se stinseră toate, şi tăcerea şi întunericul rămase singure. Un vânt rece sufla despre apus şi glasul cobitor al unei cucuvae răsuna din vreme în vreme în turnul clopotniţei şi se prelungea din vale în vale ; atunci o luntre se deslipì de cealaltă parte a lacului, se apropiè fără sgomot de mânăstire, şi un om, din doi ce erau într'însa, se îndreptă spre o chilie aşezată aproape de locul mormintelor.

„In minutul acela starița făcea o revizie de noapte, ca să se încredinţeze dacă s'au culcat toate maicile ; apropiindu-se de acel loc, i se păru că aude vorbind, apoi văzu ieşind un bărbat însoţit de o junǎ călugăriţă ; vru să strige, dar ei o văzură : o mână puternică îi astupă gura şi o târî în silă până la luntre.

„Acì, ca să nu poată chema ajutor, o băgară în lăuntru şi hotărîră să o lase pe celălalt mal.

Dar abia braţul ce o ţinea o lăsă, ca să apuce lopata, şi ea văzându-se slobodă, vru să sae pe mal să cheme ajutor. Luntrea pe nesimţite se depărtase puţin, eleşteul era adânc ; ea căzu în lăuntru şi nu se mai văzu.

„A doua zi era o turburare deosebită în mânăstire : starița şi o călugăriţă lipseau şi nimeni nu putea spune ce s'au făcut. Toate cercetările rămaseră fără ispravă. In oraş, Vornicul Leurdeanu era foarte îngrijat pentru fiul său, care de câteva zile nu se ştia ce s'a mai făcut.

Peste câţiva ani după această întâmplare, o trăsură cu cai de poştă se opri puţin în dreptul mânăstirii ; în lăuntru era un bărbat cu o femee şi o copilă ca de 6 ani. După ce se odihniră puţin : „Să plecăm mai curând, zise femeia ; acest loc îmi aduce aminte o întâmplare nenorocită, la care aş vrea să nu mai gândesc“. Apoi adaogă, netezind părul cel castaniu al junei copile : „cel puţin întâmplarea mea e o învăţătură care o scapă de asemenea soartă“.

BISTRIŢA

După o şedere de o zi şi o noapte, plecând dela Mânăstirea Dintr'un-lemn şi vizitând în treacăt un alt schit de maici ce se chiamă Surpatele [1]), sosirăm pe la ameazi la mânăstirea Bistriţa.

Barbu Craioveanu, Banul Craiovei, şi fratele său, Vornicul Pârvu, începură zidirea acestei biserici în timpul domniei lui Mircea cel rău, la anul 1512. Dar, siliţi de cruzimile lui, ei fugiră în Turcia, şi abia o putură isprăvi după întoarcerea lor, când cu oştirea adunată de peste Olt goniră pe tiran. Banul Barbu, vrăjmaş neîmpăcat al tuturor Prinţilor ce se alegea fără voia lui, goni asemenea şi pe Vlad XIII, care se orânduise domn de Inalta Poartă; dar în sfârşit fu şi el ucis de un Capiciu Bassa turc, ce venise în ţară sub cuvânt ca să-l aşeze pe tron, la anul 1524. Luând domnia Radu XII, care se afla poprit la Constantinopol, făcu Ban al Craiovei pe Vornicul Pârvu, fratele Barbului, şi după dânsul Moise I îi dete de soţie pe soră-sa, vrând să aibă mai de aproape puternica familie a Pârvuleştilor, care era groaza mai multor Prinţi; dar rudenia aceasta nu fu destulă ca să sprijinească pe Moise împotriva furtunii ce cruzimea lui ridicase asupră-i, şi Banul Pârvu, dimpreună cu Moise, căzură în bătălia, care acesta avu cu Vlad IV, orânduitul din partea Porţii. Amândoi fraţii Pârvuleşti, cum şi Moise Vodă, sînt îngropaţi în biserica Bistriţii. Pârvuleştii sînt şi zugrăviţi în costum boieresc, anteriu şi giubea, meşi cu papuci, şi la cap legătură turcească.

Se vede că Egumenii după vremi ai acestei mânăstiri, mândri de vechimea locuinţii lor, n'au găsit alt mijloc să încredinţeze despre aceasta pe călători, decât lăsând bise-

1) Surpatele se despart de mânăstirea Dintr'un-lemn numai printr'o gârliţă. Acest schit, aşezat p'un deal şi ocolit de un crâng, s'a clădit pe la anul 1591 de către Ştefan II surdul, fratele lui Mihaiu Viteazul, prinţ blând, dar necapabil şi din marele număr de domnitori neînsemnaţi cari slujesc numai drept date cronologice la repedele curs al întâmplărilor omeneşti.

rica şi împrejurimile ei să cază în ruine. La cea dintâiu vedere mi-am adus aminte de cuvintele economului dela Cozia : „La noi pică, dar la Bistriţa *plouă*". Tot e trist şi dărăpănat înlăuntru, tot e vechiu şi neîngrijit pe dinafară. Ingrijitorul de acum, având un respect deosebit pentru antichităţi, n'a găsit cu cale să se atingă cu vreo înnoire nelegiuită de sfintele chilii ; dar pe de altă parte, urmând înţelepciunii omeneşti, a zidit pentru sine, afară din mânăstire, o pereche de case îndestul de lumeşti, dar minunate pentru odihnă. Ceilalţi călugări, supuşi la ploaie şi la frig, locuesc în chilii neînvelite şi sufer tot ce trebue să sufere cineva, ca să se învrednicească a ajunge mucenic. Nu sînt de loc la îndoială că în lumea cealaltă vor fi fericiţi, căci într'aceasta sînt îndestul de rău.

După odaia ce ne-o deteră de locuinţă, ne făcurăm o închipuire jalnică de prânzul ce ni se gătea, şi astădată nu furăm înşelaţi. Ca să ne mângâiem hotărîrăm a vizita pe pustnicul ce locueşte în munte, în susul mânăstirei ; un părinte bătrân ne slujì de călăuză. Ne trebuì mai mult de un ceas până să ajungem, poteca era strâmtă, înainte şi în dreapta prăpăstii, în vale râul ce poartă numele mânăstirii, împotrivă stânci râpoase şi goale, şi în stânga peştera, în care intrarăm pe brânci ca într'o vizuină, cu toate că înlăuntru e destul de largă. Fieştecare dintre noi ţinea câte o făclie aprinsă, şi înaintea tuturor mergea bătrânul pustnic ce ne ieşise spre întâmpinare.

După ce înaintarăm câtva el se oprì şi întinzând mânile ne arătă, cu un fel de mândrie, întunecoasa şi umeda sa locuinţă şi mulţimea liliecilor, înaripaţilor săi tovarăşi, care speriaţi de lumină vâjâiau în toate părţile pe la ochii noştri.

Acest om, fără a fi mut, s'a supus de sine la o tăcere veşnică. Este câtăva vreme de când nişte tâlhari au intrat la dânsul, şi socotind că poate se află acum acolo averile mânăstirii, cu feluri de cazne l-au silit să vorbească ; dar toate au fost în zadar. Insfârşit, pierzând nădejdea de a afla ceva, în necazul lor, l-au aruncat în prăpastie. Dar sau minune, după cum spun părinţii, sau întâmplare, după cum ar zice un necredincios, el rămase atârnat de

un copaciu. A doua zi îl găsiră în acea poziţie, şi cu multă greutate îl traseră în sus.

Inlăuntrul peşterii sînt două mici altare în faţa prăpăstii, al cărora pustnicul e singurul slujitor. Nu ştiu de ce, până să nu văd pe acel om al muntelui, îmi făceam o altă idee de un pustnic. Nu-mi aduc aminte bine, ca ce idee îmi făceam ; destul numai că un pustnic mi se părea o fiinţă care nu seamănă întru nimic cu ceilalţi muritori, un ce nematerial, care se pierde dinaintea ochilor, sau un fel de sălbatec, ce iese din despicătura unei stânci şi se pierde într'alta, călare pe un urs îmblânzit de dânsul.

Imi închipuiam că trebue să-l prindem cu vânătoarea ; dar când îl văzui că-şi pleacă capul şi salutează, când îl pipăii şi înţelesei că este de carne şi de oase, era aproape să strig : nu, acesta nu este pustnicul ! întocmai ca acea damă de provincie, care mergând la Paris să vază pe d-nul Balzac, pe care, după romanţurile lui şi-l închipuia un june galben ca lămâia şi elegant ca crinul, subţire să-l tragi prin inel şi slab să cază de-o suflare, un ce delicat, care nici mănâncă nici bea ; — apoi, văzând în locul acestui ideal un om gras şi gros, rumen şi rotund, care gustă dimineaţa nu ştiu câte biftecuri, a zis în uimirea sa ; „Nu, acesta nu poate să fie Balzac" !

Coborându-ne dela peşteră, însoţiţi de huetul Bistriţei ce curge în vale, luarăm o potecă ce duce la Arnota, mică biserică spre miază-noapte, aşezată la o înălţime de două ori mai sus decât peştera. Deşi Arnota se vede din curtea mânăstirii, dar îndată ce începi a suì, desimea pădurii şi înălţimea vechilor stejari îţi astupă vederea. Nimic nu-ţi spune că te-ai apropiat decât lătratul câinilor ce te presimt şi vestesc părinţilor că le vine o vizită.

Ne mirarăm de iuţeala cu care suia călugărul nostru, căruia mulţimea anilor trebuia să-i fi slăbit puterile, dar care nu se arăta nicidecum obosit, în vreme ce noi avurăm trebuinţă să ne odihnim în multe rânduri ; iată ce e deprinderea.

Pe muchea dealului, afară de zidurile Arnotei, este un foişor de lemn, pereţii căruia sunt coperiţi cu numele fiecărui vizitator credincios, care a avut răbdare să se suie acolo. Intre alte nume citirăm pe al unei dame cunoscute

și un fel de aforism scris de aceeași mână împotriva bătrânelor cochete, care se joacă cu liniștea familiei lor și-și fac o proprietate din bărbații altora ; lucru ce ne făcu să credem că domnia-ei se afla atunci în minute de jaluzie și că avea să se plângă de vreo necredință casnică.

Din acel foișor vederea se întinde în depărtare peste munți și câmpii, până aproape de Râmnic. In dreapta mai jos este peștera pustnicului, și în vale Bistrița. Mare trebue să fi fost anevoința cu care se făceau aceste zidiri la astfel de înălțimi ; dar se vede că greutatea biruită era unul din meritele religioase ale vremilor de atunci. Apoi, aceste mânăstiri pe înălțimea munților erau ca niște cetăți care slujiau de azil libertății la împrejurări grele.

Trei călugări alcătuesc toată populația Arnotei. Această biserică are un venit de 100.000 lei și cu toate acestea, nu știu din a cui pricină, călugării sînt siliți să cerșetorească prin sate pentru ținerea vieții lor și a candelii care arde neîncetat la mormântul Domnului Mateiu Basarab, mormânt frumos, care despăgubește cu mulțumire pe călător de osteneala ce-și dă ca să-l viziteze.

Acest monument este de marmură albă, ridicat de pământ ca de patru palme și lung ca de patru picioare. Pe dânsul este săpat în relief armura Prințului și a țării, tunuri și steaguri.

Am zăbovit mai multe ceasuri înlăuntrul bisericii, șezând pe piatra mormântului și vorbind de virtuțile unui Prinț cu inima nobilă, care știind a birui, a preferat totdeauna bunurile păcii, care destoinic a dobândi numele de concherant, a ales pe acela de legiuitor și civilizator al nației sale. Generos către vrăjmașii săi și drept către toți, poate să zică cineva că el n'a făcut altă greșală, de cât aceea de a fi trăit prea mult. Bătrânețele lui l-au făcut să cadă sub influența unor miniștri necinstiți și nevrednici, care i-au întunecat gloria și i-au amărît cele din urmă zile ale vieții.

Bătrânul Prinț este zugrăvit în biserică în fața mormântului ; el poartă anteriu cu flori, malotea îmblănită cu râs, și coroană. Statura lui este înaltă, părul alb și chipul bărbătesc.

După ce văzurăm cu deamănuntul tot ce Arnota avea de văzut, ne întoarserăm la mânăstire, unde sosiră în lipsa noastră şi alţi vizitatori. O copiliţă ca de trei ani, veselă şi frumoasă, se juca pe iarbă. Intrebând de numele călătorilor, aflarăm că este un boier craiovean cu familia sa.

Inaintea bogatului coşciug în care odihnesc moaştele Sf-tului Grigorie Decapolitul, văzui o femee îngenunchiată, care părea a se ruga cu fierbinţeală : lângă dânsa era alta tânără, ce se părea că n'are să supere pe sfânt cu nicio rugăciune. Când femeea cea d'intâiu îşi întoarse capul, văzui nişte trăsuri cari îmi aduceau aminte de-o persoană ce am cunoscut-o altădată. Dar vechea mea cunoştinţă avea un chip însufleţit de colorile dimineţii, ochii plini de foc şi de vioiciune şi un ce zâmbitor în toate mişcările ; aceasta dimpotrivă avea suferinţa şi gălbeneala pe chip, ochii stinşi şi fără expresie şi un ce dureros în toată fiinţa. Ea se uită la noi, apoi şopti un ce tovarăşei sale ; apoi, după ce ieşirăm din biserică, îmi dete cunoştinţă : — „Sînt sigură, zise, că nu mă mai cunoşti ; dar nu pociu să mă mir, căci ştiu bine cât m'am schimbat".

Se poate înţelege uimirea mea, când mă încredinţai că este aceeaşi persoană, pe care cu trei ani mai înainte o văzusem tânără şi frumoasă. Imi adusei aminte de cuvintele proorocului : „O suflare trecu şi floarea căzu, şi „pământul ce o purta nu o va mai cunoaşte". Trei ani au fost destul ca să puie o deosebire grozavă între fata de atunci şi între femeea de acum.

Dar multe sînt durerile omului, şi adânci şi amare suferinţele inimii. Schimbarea adusă de vreme este o lege a naturii, ce-şi urmează cursul fără să aibă în sine nimic sfâşietor, căci îşi găseşte un fel de mângâiere în soarta obştească, dar acea pricinuită de suferinţele morale e tristă ca moartea şi apasă sufletul cu un sentiment dureros.

Când te preumbli seara pe o livede veştedă şi vezi copacii descărcaţi de podoaba lor, şi frunzele galbene risipite de vânturi în adâncimea văilor, vederea aceasta deşteaptă în suflet idei melancolice, fără amărăciune, o

reverie nedesluşită şi te gândeşti, poate, la iarna vieţii. Dar când primăvara o vijelie neaşteptată ruinează parterul, şi zambilele veştejite acoper pământul, de ai avut un fiu pe care l-ai pierdut încă în leagăn, vre un frate sau un prieten, sau ori ce fiinţă iubită, care te-a lăsat fără vreme, găseşti o asemănare tristă între vieaţa lor cu a acelor plante şi zici că aşa piere, aşa se trece tot ce e bun şi frumos în lumea aceasta !

In puţina vreme cât mai zăbovirăm la Bistriţa, călugării ne spuseră multe despre ticăloşia lor şi obiceiurile aristocratice ale părintelui Egumen. Norocire că noi veniserăm în trăsură cu patru cai, un surugiu care striga de-ţi lua auzul, şi cu doi dorobanţi ce-i eram datori prietenestei îngrijiri a ocârmuitorului acelui judeţ ; altfel am fi fost în primejdie să mânem afară din mânăstire, după cum se urmează cu alţi păcătoşi, care vin pe jos şi fără suită.

După un adevăr trivial, înaintea lui Dumnezeu sîntem toţi de o potrivă, şi în locaşul lui nu este mic sau mare ; dar unii din următorii Apostolilor, uitând adevărul acesta şi cercetând cu scumpătate distincţiile societăţii, te primesc bine, dacă vei fi boier, şi încă boier mare ; mai puţin bine, dacă vei fi negustor, iar de vei fi ţăran, te poftesc afară

Apoi se plâng că *stăpânirea* îi nedreptăţeşte, luând o parte din veniturile mânăstireşti pentru trebuinţele Statului. *Stăpânirea* le-a lăsat îndestul ca să trăiască după cuviinţă, şi încă să facă şi ceva bunătăţi. Să ne arate dar bunătăţile care le fac, sau care le-au făcut, chiar până să nu li se ia aceste venituri ; să ne arate fetele sărace pe care le-au ajutat ; copiii săraci pe care i-au pus în şcoale ; spitalele pe care le-au întemeiat ! să ni le arate acestea, şi atunci vom zice că trebue nu numai să li se lase veniturile, dar încă să li se mai adaoge.

Cei dintâi călugări, cărora li s'a încredinţat direcţia mânăstirilor, s'au arătat vrednici de sarcina lor şi au împlinit în cuget curat dorinţa fundatorilor ; dar alţii mai târziu, molipsindu-se de patimile şi vanităţile cari muncesc societatea, au vrut să adune comori şi să înnoate în aur. Dumnezeescul fiu al Mariei era sărac şi smerit, iar oamenii care au făcut jurământ de sărăcie şi de smerenie

s'au întrecut la bogăţii şi au preumblat trufia lor în mijlocul obştei. Ştiu că sînt la aceasta excepţii vrednice de cinste ; dar aş dorî să fie încă mai multe, pentru interesul unei credinţe care slăbeşte din zi în zi, care nu s'a întins atât decât prin morala sa cea desăvârşită, prin abnegaţie şi iubire de omenire şi al căreia întemeetor zicea ucenicilor săi : „Cel dintâiu dintre voi să fie cel din urmă".

POLOVRACI

Cu toate că mânăstirea Polovracilor nu este din cele însemnate ale micei Valahii, dar poziţia ei şi frumoasa peşteră de stalactiţi ce se află acolo o fac vrednică de băgare de seamă. Ea este aşezată pe o întinsă câmpie, între două stânci, care încep două şiruri de munţi şi ale cărora coaste cenuşii şi vulcanice se văd de departe ; între ele în vale curge râul Olteţul, care printr'un fel de urlet sălbatic, dovedeşte rudenia ce are cu Oltul. Biserica este pe malul din dreapta, are curţi şi zid şi vreo 5—6 chilii, care slujesc de locuinţă unui gros arendaş. Nici un călugăr nu se află acolo, afară de preotul orânduit pentru slujba bisericii.

Această mică mânăstire s'a fondat pe la anul 1640 de jupan Danciu Pârâeanu şi Stan Marele Postelnic.

Aceşti boieri erau din numărul acelor ce se ridicaseră asupra lui Leon I, sub comanda Agăi Matei Basarab [1]). Norociţi în bătălia dela satul Ungurenii, ei se biruiră la Persiceni, şi îşi găsiră scăparea în mânăstirea Tismanei, de unde fugiră în Transilvania. Apoi, pe la anul 1633, se întoarseră cu şeful lor, care era chemat de dorinţa obştească, şi cinstiţi de dânsul cu posturi mari, luară o mare parte la biruinţa lui Radu XI şi asupra lui Vasile Arnăutul, Domnul Moldovei [2]).

1) Leon I a domnit între 1629—1632. Mateiu Basarab s'a urcat pe tron în Iulie 1632. (N. Ed.).

2) Vasile Arnăutul, adică Vasile Lupu, care a domnit în Moldova între 1634—1653. (N. Ed.).

Puțină vreme ne trebuì ca să ne îndestulăm de vederea bisericii : lucrul cel mai însemnat ce găsirăm într'însa fu un mormânt, pe piatra căruia este săpată o ghirlandă, în ea o mână care ține o sabie și dedesubt cuvintele : „*Andrei Scorei*".

După cercetările ce făcurăm în vechile hârtii ale mânăstirii, aflarăm că acest *Scorei* trăia pe la anul 1690 ; că era fiu al unui cioban și în copilăria sa păzea oile părintești, în poalele muntelui Vâlcan, unde se află și astăzi stâna familiei sale, ocupată de ciobani din același neam. La anul 1687, când Șerban II se gătea, prin alianța sa cu Ioan și Petru Țar al Rusiei, a scutura jugul Turcilor, și a aduna pe tainâ oștirea în munții de peste Olt, — tânărul Scorei intră ca voluntar în slujba lui Șerban și ajunse prin destoinicia sa la rangul de căpitan. Despre aceasta putem fi înșine chezași, căci am petrecut o noapte în stâna familiei lui Scorei și am băut acolo cel mai dulce lapte.

Cea dintâi grije, după sosirea noastră acolo, ne fu să vizităm peștera de stalactiți, ce este într'una din stâncile de care am vorbit. Ieșind din curtea bisericii pe o portiță spre miază-noapte, apucarăm pe malul Oltețului pe sub stânca din dreapta. Acum trebuì, după o expresie țărănească, să ne luăm inima în dinți, căci poteca era râpoasă și așternută cu pietriș, care la cea mai mică mișcare se pornea în prăpastie. Acì un pas greșit sfârșește o vieață. Ne țineam dar cu multă greutate de colțurile pietrelor și chemam în ajutor pe sfinții călătorilor. In sfârșit sosirăm la intrarea peșterii ; acolo aprinserăm făcliile și intrarăm.

La cele dintâi pasuri noi ne oprirăm. Ni se păru că ne aflăm într'una din acele cetăți încântate, ce le-a inventat imaginația zâmbitoare a poeților Arabi. Ne văzurăm ocoliți de o mulțime de figuri de pietre, care la lumina făcliilor, luau o formă de figuri omenești. Ici se vedea un grup de copii, ce păreau a se îndeletnici la lucrările vârstei lor; mai încolo alte ființe, care se împărtășiau de om și de hiare, Fauni sau Silvani, care se ascund după o coloană piramidală. Inaintezi, și aceleași figuri parcă au trecut înainte ca să te aștepte ; unele îți râd, altele cu un aer misterios îți fac semn de tăcere. Intr'un colț la întuneric

se văd două chipuri sălbatice ca doi tâlhari, care, cu armele gata, aştept pe trecător. Impotrivă, contrastând cu această scenă, o despărţire formează un alcov ; o femee se arată în fund şi priveşte prin dantelele unei perdeli ce se coboară din bolta stâncei, în îndoituri graţioase ; la un loc bolta se pleacă, încât abia te strecori de acealaltă parte ; apoi iar se ridică, apoi se întinde şi se lărgeşte, formând o a doua peşteră şi desfăşurând o nouă privelişte.

Acì nu simţi nici umezeala acea pătrunzătoare, nici aerul greu, care te apasă în peştera pustnicului ; o răcoare dulce te însoţeşte, pieptul răsuflă mulţumit ; o uimire plăcută rătăceşte vederea. Varietatea boltelor gotice, albeaţa şi luciul parchetului, nenumăratele statue cari te înconjur, grozave sau blânde, posomorîte sau zâmbitoare, după cum le priveşti de aproape sau de departe, la lumină sau întuneric, — toate îţi coprind cu putere simţirile, şi omul cel mai fără iluzii se crede transportat într'o altă lume.

Ca să lăsăm un suvenir de vizita noastră, ne scriserăm numele pe o coloană, care lucia de mii de steliţe, ca acelea ce licuresc dimineaţa pe un mal de zăpadă. Dar picătura muntelui, adăogând piatră peste piatră, de va şterge cu începutul acele nume sau de vor mai rămâne câteva litere până când un alt călător va trece pe acolo, ele vor fi pentru dânsul, ca acele simboluri nedesluşite, înscrise pe monumentele unui norod necunoscut, ce nu mai trăeşte.

TISMANA

Iată cea mai veche şi mai măreaţă din toate mânăstirile de peste Olt. Incepută de Radu II Basarab, la 1366, ea se săvârşì de fiul său Dan, şi mult mai târziu se prefăcu de Neagoe Basarab [1]), în semn de recunoştinţă că şi-a găsit acolo scăparea, când se afla gonit de Radu cel mare, pentru găzduirea ce dedea sfântului Nifon. Dar prietenul unui sfânt, religiosul şi blândul Neagoe, n'avea trebuinţă de

1) Neagoe Basarab a domnit între anii 1512—1521. (N. Ed.).

această nenorocire ca să înoiască biserica. Ori cum va fi, el a stat unul dintre prinţii cei mai buni ; dar virtuţiile lui au pierit cu dânsul şi n'au adus nici un bine statornic la naţia în care au strălucit. Atât este de adevărat că calităţile personale nu pot aduce nici un folos temeinic, când toate lucrările se întemeiază pe voinţă, iar nu pe legi. „Când Marcu Aureliu muri, zice Şatobrian [1]), Romanii „se readânciră în relele năravuri cu o astfel de înfocare, „în cât i-ar fi luat cineva de oameni, cari şi-au dobândit „de curând libertatea ; ei însă nu scăpaseră decât de vir„tuţile celor din urmă stăpânitori".

Ca să zidească Tismana, Radu II avu trebuinţă să reteze o parte din munte. Aşezată la o înălţime ca de 100 picioare ; apărată în faţă de o măreaţă stâncă, ce se pleacă de asupră-i, ocolită de ziduri vechi care se întind pe marginea prăpastiei, şi încoronată de turnuri, — această zidire privită din vale seamănă cu unul din acele palaturi din veacul de mijloc, cu una din acele cetăţi feudale, din care baronii şi cavalerii înfruntau puterea absolută, absoluţi ei înşişi în proprietăţile lor.

In stânca de care pomenirăm şi care se înalţă îngrozitoare la spatele zidurilor, este o mâncătură adâncă, un fel de peşteră, din care iese un izvor, ce trece pe sub pământ, prin curtea mânăstirii, se aruncă din înălţime ca un torent, şi, împreunându-se cu râul Tismanei, ce curge în vale, formează împreună o gârliţă, ce şerpueşte între două şiruri de munţi şi se pierde în depărtare. Tot în aceeaşi stâncă, de-asupra peşterii la o înălţime ca de 30 picioare, este o vizuină adâncă, chilie nemuritoare a Sfântului *Nicodim*, care se afla egumen al Tismanei. Călugării şi locuitorii de prin prejur vorbesc multe despre minunile acelui sfânt ; şi negreşit trebue să fi făcut, de vreme ce putea să locuiască aşa de sus, pe un perete de piatră, fără să aibă aripi.

Un singur călugăr, un tânăr frate, s'a deprins să se sue acolo. L-am văzut însine agăţându-se de pietre cu unghiile ca o pisică sălbatică, intrând în chilie şi scoţând cenuşă din vatra sfântului. Ceilalţi călugări, mai înţelepţi

1) Şatobrian pentru **Chateaubriand.** (N. Ed.).

şi mai puţin iubitori de gloria cerească, se mărginesc a cinsti pe sfântul în biserică, unde îşi are coşciugul ; căci trupul s'a făcut nevăzut într'o noapte, după ce o vedenie ameninţătoare a îndatorat pe Egumen să taie degetul sfâtului, ca să rămâie drept suvenir bisericii.

Aci se păstrează asemenea crucea de fier a sfântului, haina cu care a trecut prin foc, şi un patrahir de o stofă bogată, ce se zice a fi dăruit de Mateiaş Corvin, Regele Ungariei.

In această mânăstire se adunau la 1820 vitejii panduri ai Mehedinţului sub steagul lui Tudor Vladimirescu, om mărginit şi crud, dar a căruia întreprindere înaintă cu un pas libertatea politică, după cum se urmează pretutindenea, unde oamenii sînt siliţi a intra vremelniceşte în independenţa naturală ; supuindu-se pe urmă la legi, ei păstrează totdeauna pomenirea slobozeniei lor.

In vremea când ne îndeletniceam a vizita biserica şi priviam toate amănuntele cu acel interes ce-l deşteaptă un monument istoric, de care multă vreme ai auzit vorbind, văzurăm viind către noi un bătrân, de talie scurt, cu ochii cufundaţi în cap, dar vii şi vorbitori. El ne spuse că este fiu al împăratului Americii ; ne arătă câteva decoraţii de hârtie şi ne întrebă ce face împăratul Nicolae, de a răspuns la scrisorile ce i s'au adresat de dânsul şi de are de gând să declare războiu. Ii răspunserăm că toate merg bine şi împăratul se închina cu plecăciune, şi-l rugarăm să ne spuie de când este fiu de împărat. — „Din vremea lui Capudistria, ne răspunse ; la moartea lui mă aflam în biserică, şi toată Grecia s'a sculat să mă puie pe tron, dar n'am primit". Acest nebun este unul din cei mai fericiţi ce am văzut vreodată : el ţine o corespondenţă ideală cu toţi suveranii Europei, care au să pornească curând un războiu obştesc pentru drepturile lui.

Indemnaţi de bunii părinţi, noi plecarăm să vizităm un metoh al mânăstirii zidit pe munte spre miază-noapte, la o înălţime deosebită. El este făcut de Sfântul Nicodim, şi atât de mic, încât abia cinci sau şease oameni pot încăpea într'însul. Părinţii de acolo ne spuseră că în susul acestei zidiri, la o depărtare ca de trei ore, pe creştetul

cel mai înalt al muntelui, este o altă biserică făcută de acelaş sfânt, care slujia în aceeaşi zi la câteşi trele biserici; întreprindere cam anevoie şi pot zice peste putinţă pentru un om care nu ar fi sfânt.

Cu toată râvna ce aveam a nu trece nimic cu vederea, dar astă dată vremea sau mai bine curajul ne lipsi, şi ne întoarserăm iarăşi la mânăstire, unde ne odihnirăm puţin în foişorul ce dă asupra prăpastiei în faţa drumului.

Seara începuse a da obiectelor o coloare fantastică, dar în faţa noastră, spre răsărit, o lumină roşatică vestea apropierea lunei; peste puţin o văzurăm licurind ca o stea depărtată, ca o făclie care se aprinse în deasa întunecime a copacilor ce acoper muntele. Apoi un glob rubinos se văzu legănându-se printre frunzele desfăcute de vânt; şi înnălţându-se puţin, aruncă o rază piezişe pe rămăşiţele unei zidiri ce se vede pe coastă; apoi deodată, arătându-se deasupra stejarilor celor mai înalţi, ca pe un pedestal de verdeaţă, lumină peştera sfântului, turnurile mânăstirii, potecile tainice şi stâncile din faţă, în vreme ce o parte a pădurii, rămasă în umbră, făcea să se auză un uet fioros, asemenea cu zbieretul depărtat al hiarelor sălbatice.

Am văzut de multe ori răsărind şi apuind luna, dar niciodată acea privelişte nu mi-a făcut atâta impresie. Tăcerea acestei cetăţi, unde răsuna odată zgomotul armelor, întinderea pustiului, singurateca lună ce se înalţa melancolică pe câmpiile cerului, mi se părea a înnota în atmosferă, ca un fanal aruncat pe nemărginirea oceanului; toate umpleau inima de melancolie şi deşteptau ideea unei vieţi petrecute în singurătate în sânul naturii.

Pe la miezul nopţii plecarăm dela Tismana, fără a ne lua ziua bună dela părinţii care gustau în ceasul acela dulceţile somnului, şi îndreptarăm calea noastră spre turnul lui Sever.

INDICE ALFABETIC

AL POEZIILOR LUI

GRIGORE ALEXANDRESCU

DIN ACEST VOLUM

Adio la Târgoviște, 63.
Adio lui Lord Byron la soția sa, 227.
Adio pentru plecarea proconsulului Halcinski, 148.
Anul 1840, 47.
Așteptarea, 78.
Atelajul eterogen, 197.

Barca, 82.
Boul și vițelul, 188.
Buchetul, 94.
Bursucul și vulpea, 195.

Câinele izgonit, 170.
Câinele și cățelul, 175.
Câinele și măgarul, 194.
Câinele soldatului, 75.
Calul vândut și diamantul cumpărat, 201.
Când dar o să guști pacea..., 90.
Candela, 69.
Cântec vechiu, 244.
Cântecul Jianului, 245.
Cântecul soldatului, 108.
Castorul și alte lighioni, 203.
Catârul ce își laudă nobilitatea, 164.
Catârul cu clopoței, 206.
Celui ce scria, 221.
Cimitirul (Peștera), *68.*
Cometei anunțate pentru 13 Iunie, 152.
Confesiunea unui renegat, 150.
Corbii și barza, 200.
Cucul, 191.

*D**** (Epigramă), *222.*
De ce suspin, 89.
Dervișul și fata, 177.
D-la S. La, 216.
D-nei Angelina Bălăceanu, 214.
D-nei Maria Cantacuzino, 215.
Doamnei Princese Al. I. Ghica, 214.
D-nei Zinchei Donici, 216.
Dreptatea leului, 178.

Elefantul, 166.
Eliza, 76.
Epistolă D-lui Câmpineanu, 116.
Epistolă d-lui Al. Donici, 123.
Epistolă d-lui I. Văcărescu, 113.
Epistolă d-lui Maior Voinescu al 2-lea, 119.
Epistolă către Voltaire, 125.

Fericirea, 231.
Fluturele, 230.
Frumoasă e natura, 103.
Frumusețea, 92.

Iepurele, ogarul și copoiul, 198.
Imn, 211.
Înălțimei Sale Prințului Mihail Sturza, 239.
In iad (Epigramă), *223.*
Inima mea e tristă, 80.
Incă o zi, 98.
In ore de mâhnire, 91.
Intoarcerea, 239.
Intristarea, 237.
Intristare, 229.

Lebăda și puii corbului, 182.
Lișița, rața și gâsca, 207.
Lupul moralist, 180.

Măgarul răsfățat, 162.
Majestății Sale Carol I, 243.
Majestății Sale Carol I, 244.
Majestății Sale Victor Emanuel, 242.
Mângâierea, 85.
Măriei Sale Domnului Alexandru Ioan I-iu, 213.
Meditație, 65.
Mielul murind, 204.
Mierla și bufnița, 190.
Miezul Nopții, 61.
Mormintele (la Drăgășani), *57.*
Mulțumirea, 106.

Nebunia și amorul, 181.
Nina, 104.
Noaptea Sfântului Botez, 240.
Nu, a ta moarte, 101.

Oglindele, 169.
O impresie, 59.
O profesiune de credință, 143.

Papagalul și celelalte pasări, 163.
Peștera (Cimitirul), *65.*
Pisica sălbatică și tigrul, 176.
Porcul liberat, 202.
Prieteșugul, 235.
Prieteșugul și amorul, 87.
Privighetoarea în colivie, 184.
Privighetoarea și măgarul, 173.
Privighetoarea și păunul, 161.

Răsăritul lunii la Tismana, 54.
Răzbunarea șoarecilor sau moartea lui Sion, 145.

Răspunsul cometei, 153.
Reveria, 96.
Rugăciunea, 71.

Șarlatanul și bolnavul, 196.
Satira spiritului meu, 139.
Șoarecele și pisica, 172.
Suferința, 93.
Te mai văzui odată, 83.
Toporul și pădurea, 165.
Trecutul (la mânăstirea Dealului), *49.*

Ucigașul fără voie, 73.
Uliul și găinile, 193.
Umbra lui Mircea (la Cozia), *52.*

Un ceas e de când anul trecu, 99.
Unei necunoscute moldovence, 217.
Unirea principatelor, 109.
Un osândit (Epigramă), *221.*
Un preot cuvios (Epigramă), *222.*
Ursul și lupul, 186.
Ursul și vulpea, 199.

Vânătorul, 248.
Viața câmpenească, 128.
Vulpea, calul și lupul, 249.
Vulpea liberală, 189.
Vulpoiul predicator, 159.

Zugravul și portretul, 205.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITARĂ

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINSUL :

Pag.

Prefață, de George Baiculescu 7

Grigore Alexandrescu (Caracterizare literară), de George Baiculescu 9

Amintiri despre Grigore Alexandrescu, de Ion Ghica . 19

Bibliografie 33

I. POEZII

Prefețele lui Gr. Alexandrescu (1842, 1847 și 1863) . . 39

MEDITAȚII ȘI ELEGII

Anul 1840. 47
Trecutul la Mânăstirea Dealului 49
Umbra lui Mircea la Cozia 52
Răsăritul lunii la Tismana 54
Mormintele la Drăgășani 57
O impresie 59
Miezul nopții 61
Adio la Târgoviște 63
Meditație 65
Cimitirul (Peștera) 68
Candela 69
Rugăciunea 71
Ucigașul fără voie 73
Câinele soldatului 75
Eliza 76
Așteptarea 78
Inima mea e tristă 80
Barca 82
Te mai văzui odată 83
Mângâierea (Unei june femei). 85
Prieteșugul și amorul (Emiliei) 87
De ce suspin 89

Pag.

Când dar o să guști pacea 90
In ore de mâhnire 91
Frumusețea (D-nei ***) 92
Suferința 93
Buchetul 94
Reveria 96
Incă o zi 98
Un ceas e de când anul trecu 99
Nu, a ta moarte 101
Frumoasă e natura 103
Nina 104
Mulțumirea 106
Cântecul Soldatului 108
Unirea Principatelor 109

EPISTOLE

Epistolă Marelui Logofăt I. Văcărescu 113
Epistolă D-lui I. Câmpineanu 116
Epistolă D-lui Maior Voinescu II 119
Epistolă D-lui Alexandru Donici 123
Epistolă către Voltaire 125
Viața Câmpenească (Epistolă Vornicului Gr. Cantacuzino) . 128

SATIRE

Satira spiritului meu 139
O profesiune de credință 143
Răzbunarea Șoarecilor (sau Moartea lui G. Sion) . . . 145
Adio (Pentru plecarea proconsulului Halcinski). . . . 148
Confesiunea unui renegat 150
Cometei (anunțate pentru 13 Iunie 1857) 152
Răspunsul Cometei 153

FABULE

Vulpoiul predicator 159
Privighetoarea și Păunul 161
Măgarul răsfățat 162
Papagalul și celelalte pasări 163
Catârul ce-și laudă nobilitatea 164
Toporul și Pădurea 165
Elefantul 166
Oglindele 169
Câinele izgonit 170
Șoarecele și pisica 172
Privighetoarea și măgarul 173
Câinele și cățelul 175

Pag.

Pisica sălbatică şi tigrul 176
Dervişul şi fata 177
Dreptatea leului 178
Lupul moralist 180
Nebunia şi amorul 181
Lebăda şi puii corbului 182
Privighetoarea în colivie 184
Ursul şi lupul 186
Boul şi viţelul 188
Vulpea liberală 189
Mierla şi bufniţa 190
Cucul 191
Uliul şi găinele 193
Câinele şi măgarul 194
Bursucul şi vulpea 195
Şarlatanul şi bolnavul 196
Atelajul eterogen 197
Iepurele, ogarul şi copoiul 198
Ursul şi vulpea 199
Corbii şi barza 200
Calul vândut şi diamantul cumpărat 201
Porcul liberat 202
Castorul şi alte lighioni 203
Mielul murind 204
Zugravul şi portretul 205
Catârul cu clopoţei 206
Lişiţa, raţa şi gâsca. 207

OCAZIONALE

Imn (la inauguraţia Teatrului) 211
Măriei Sale Domnului Alexandru Ioan I (1859) 213
D-nei Princese Alexandrina I. Ghica 214
D-nei Angelina Ion Bălăceanu 214
D-nei Maria Ion Cantacuzino 215
D-nei Zinchei Donici 216
D-la S. La 216
Unei necunoscute moldovence. 217

EPIGRAME

Un osândit la moarte 221
Celui ce scria 221
D.***) 222
Un preot cuvios 222
In iad mai deunăzi 223

Pag.

TRADUCERI

Adio lui Lord Byron la soția sa 227
Intristare (după Lamartine) 229
Fluturele (după Lamartine) 230
Fericirea (după Béranger) 231

ADDENDA

Prieteșugul 235
Intristarea 237
Intoarcerea 239
Prințului Mihail Sturza 239
Noaptea Sfântului botez 240
M. S. Victor Emanuel, Regele Italiei 242
M. S. Carol I, Regele României 243
M. S. Carol I, Regele României 244
Cântec vechiu 244
Cântecul Jianului 245
Vânătorul 248
Vulpea, calul și lupul 249

II. PROZĂ

Memorial de Călătorie 255

Indice alfabetic al poeziilor lui Gr. Alexandrescu . . . 295

BIBLIOTECA
UNIVERSITĂȚII
- I A Ș I -

BCU IAȘI CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

INSTITUTUL DE
ARTE GRAFICE
„CUGETAREA"
P. C. GEORGESCU-DELAFRAS
BUCUREŞTI IV
STR. POPA NAN, 21

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

53.638

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1965

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LECTORIA
BIBLIOTECII UNIVERSITARE
IAȘI
31 MART. 1941

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY